

วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย

Quality of Life and Law Journal

ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2565

Vol. 18 No. 2 July - December 2022

ISSN 1686-9443

E-ISSN 2730-3195

รายงานวิจัย

- ❖ รูปแบบการดำเนินชีวิต และส่วนประสมทางการตลาดรูปแบบใหม่ (4Es) ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อและการซื้อซ้ำอาหารจากร้านอาหารเคลื่อนที่ -ฟู้ดทรัค
กาญจน์ระวี อนันต์อัครกุล
- ❖ การพัฒนาและส่งเสริมมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพประเภทกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง ลักษณะที่ 3 (การให้บริการดูแลและประคับประคองผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิงที่มีการจัดกิจกรรมการดูแลส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพแก่ผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง โดยมีการพักค้างคืน)
เปรมปวีร์ บุญยาพรทรัพย์
- ❖ ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้กับประสิทธิภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคโควิด 19 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2
คุณากร รื่นรมย์
- ❖ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด
สุทธิศักดิ์ โคกคาน

บทความวิชาการ

- ❖ การพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษายุคดิจิทัล
ธิดา กุลรัตน์
- ❖ ผู้บริหารมืออาชีพยุคชีวิตวิถีถัดไป
ฉัตรชัย สุกสี
- ❖ การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในยุคโรคเปลี่ยนโลก
สุริยา เคยสร้อย
- ❖ จิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่
นุจรินทร์ สายพิน
- ❖ ระบบการประเมินวิทยฐานะครูกับผลลัพธ์ผู้เรียนในยุคการเปลี่ยนแปลง
กิ่งฉัตร ไชยริปู
- ❖ ภาวะผู้นำร่วมยุคดิจิทัลสู่ห้องเรียนแห่งอนาคต
จารุวรรณ แฉวพันธ์

สโมสรมีวตถุประสงค์ก่อตั้งเพื่อ

- ๑) เพื่อน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระผู้พระราชทานกำเนิดกิจการเสือป่าและลูกเสือไทย รวมถึงแสดงความจงรักภักดีแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว องค์พระประมุขของคณะลูกเสือแห่งชาติ
- ๒) เพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ทรงมีพระชนมายุครบ ๘๔ พรรษา ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒
- ๓) เพื่อให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนกระบวนการลูกเสือและกิจกรรมของคณะลูกเสือแห่งชาติ
- ๔) เพื่อศึกษาและรวบรวม บทความ งานพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระผู้พระราชทานกำเนิดเสือป่าและลูกเสือไทย
- ๕) เพื่อเป็นการให้ความรู้และเผยแพร่กิจการเสือป่าและลูกเสือไทย ให้เป็นที่รู้จักกว้างขวางยิ่งขึ้น ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- ๖) เพื่อส่งเสริมและพัฒนางานวิชาการให้มีความทันสมัย ประยุกต์ใช้กับลูกเสือได้ในยุคโลกาภิวัตน์

“กล้วยไม้สิงโตเจ้าฟ้าเพชรรัตน”

เป็นกล้วยไม้คู่ผสม ที่นายภพล ศุภนันถนันทน์ ผู้เลี้ยงและนักเพาะพันธุ์พืชและสัตว์น้ำสมัครเล่น ได้ดำเนินการผสมพันธุ์กล้วยไม้ระหว่างสิงโตแคลป์โตเนนเซ่ (Bulbophyllum claptoneze) และสิงโตปาละวัน (Bulbophyllum palawanense) เมื่อประมาณเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๒ จนได้กล้วยไม้คู่ผสมพันธุ์ใหม่ของโลก เมื่อความทราบฝ่าพระบาท สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานพระอนุญาตให้เชิญพระนามมาตั้งเป็นนามกล้วยไม้คู่ผสมใหม่นี้ว่า กล้วยไม้สิงโตเจ้าฟ้าเพชรรัตน โดยทรงพระกรุณาโปรดให้ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี กรมหมื่นสุทธนารีนาถ เสด็จออกแทนพระองค์ ณ วังริ้นฤดี สุขุมวิท ๓๘ ประทานพระวโรกาสให้ นายชัชพล ไชยพร ข้าราชการบริพาร นายนายภพล ศุภนันถนันทน์ ฝ่าถวายกล้วยไม้คู่ผสมนี้แด่สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี และพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี กรมหมื่นสุทธนารีนาถ เมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ซึ่งในวันเดียวกันนี้ สมามคัมพีชสวนอังกฤษ ได้ดำเนินการขึ้นทะเบียนกล้วยไม้คู่ผสมดังกล่าวในนาม “Bulbophyllum Princess Bejaratana”

พระนามและพระบารมีของสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ย่อมยังให้ประชาชนได้หันมาสนใจกล้วยไม้สกุลนี้กันมากขึ้น เมื่อมีคนสนใจและนิยมกล้วยไม้สกุลนี้กันอย่างแพร่หลายแล้ว ก็จะเป็นการส่งเสริมให้เกษตรกรรายอื่นๆ หันมาช่วยกันพัฒนากล้วยไม้สกุลนี้ให้เป็นกล้วยไม้สกุลหลักอีกสกุลหนึ่ง ในการทำรายได้เข้าประเทศต่อไปในอนาคต รวมถึงเป็นขวัญกำลังใจสำหรับผู้พัฒนาพันธุ์กล้วยไม้สกุลนี้ และเป็นจุดเริ่มต้นให้ประชาชนหันมาสนใจกับทรัพยากรธรรมชาติ เป็นการเจริญรอยพระยุคลบาท สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ผู้สนพระทัยธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอีกสถานหนึ่งด้วย

วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย

ISSN : 1686 - 9443 / E-ISSN 2730-3195

“เป็นวารสารที่มุ่งเน้นเฉพาะวิชาการทางด้านสังคมสุขภาวะและคุณภาพชีวิต รวมถึงวิชาการทางด้านกฎหมายการแพทย์ สาธารณสุข สิ่งแวดล้อม และวิทยาศาสตร์ ตลอดจนสหวิทยาการและมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสรรค์สร้างสังคมสุขภาวะ”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ความรู้ ผลงานวิจัย ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในทางวิชาการ ด้านกฎหมายการแพทย์ สาธารณสุข สิ่งแวดล้อม และวิทยาศาสตร์ ตลอดจนสหวิทยาการและมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสรรค์สร้างสังคมสุขภาวะ
2. เพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นทางด้านสังคมสุขภาวะและคุณภาพชีวิต รวมถึงวิชาการทางด้านกฎหมายการแพทย์ สาธารณสุข สิ่งแวดล้อม และวิทยาศาสตร์ ตลอดจนสหวิทยาการและมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสรรค์สร้างสังคมสุขภาวะ ของคณาจารย์ นักวิชาการทั้งภายในและภายนอกสถาบัน
3. เพื่อส่งเสริมให้ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ นักวิชาการ และนักศึกษาทั้งภายใน และภายนอกสถาบันได้เผยแพร่ผลงานทางวิชาการ
4. เพื่อให้บริการทางวิชาการแก่สังคมในรูปแบบของวารสารวิชาการ
5. เพื่อให้เป็นเอกสารประกอบการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

คณะที่ปรึกษา

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (อัมพร อมฺพโร)
ศาสตราจารย์นายแพทย์วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์
ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฒ นคร
ศาสตราจารย์นายแพทย์สมพล พงศ์ไทย
ศาสตราจารย์นายแพทย์สุรศักดิ์ ฐานิพานิชกุล
ศาสตราจารย์ ดร. ม.ร.ว. ชัยยุทธ สวัสดิวัตน์
ศาสตราจารย์ ดร.รัศมีดารา หุ่นสวัสดิ์
ดร.หิมาลัย ผิวพรรณ

บรรณาธิการ

นางสาวสกวพร สุทธิสุข

ผู้ช่วยบรรณาธิการ รองศาสตราจารย์ ดร.ชูชีพ เปียดนอก

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

กองบรรณาธิการ ศาสตราจารย์ ดร.พนอเนื่อง สุทัศน์ ณ อยุธยา
รองศาสตราจารย์ พ.ต.อ.ดร.พงศ์กุลธร โรจน์วิรุฬห์
รองศาสตราจารย์อัจฉริยา ชูตินันท์
รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณรา ชื่นวัฒนา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รณภูมิ สามัคคีคารมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ตฤณญา โรจน์ทั้งคำ
รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณวิภา ไตลังคะ
ดร.นพดล กรรณิกา
ดร.สุภัทรา กรอุไร
อาจารย์มณิสรา จุลสมัย
นายสุรพล ศุขอัจจะสกุล
นายสรภพ แต่สุวรรณ
นายจักรพงษ์ ทัพพปริญา
นางสาวอิสริยาศิริ พยัตติกุล
นายคำรณ โชนะโชติ
นางสาวฤษราณ์ ไทยวัฒน์
นางกรณัญญ์ รักไคร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยปทุมธานี
บริษัท ซูเปอร์โพล จำกัด
ศาลยุติธรรม
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
ศาลยุติธรรม
สพฐ. ประถมศึกษาบุรี
การประปาส่วนภูมิภาค
กระทรวงพาณิชย์
มหาวิทยาลัยมหิดล
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
บริษัท เอ็นดีเอส โฮลดิ้ง จำกัด

ฝ่ายจัดการ	นางสาวสกวพร สุทธิสุข
เจ้าของ	สโมสรเสือป่าวชิราวุธานุสรณ์
สำนักงาน	38 ถ.วัดโพธิ์ไฟโรจน์ ตำบลโพธาราม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี 70120
กำหนดออก	ปีละ 2 ฉบับ (มกราคม - มิถุนายน) , (กรกฎาคม - ธันวาคม)

วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย
อยู่ในฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI)
ซึ่งผ่านการรับรองคุณภาพของ TCI

ทุกบทความได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อย่างน้อย 3 ท่าน
ก่อนลงตีพิมพ์ในวารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย

☆ บทความหรือข้อคิดเห็นใดๆ ในวารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย
เป็นวรรณกรรมของผู้เขียนโดยเฉพาะ สโมสรเลื่อปาวชิราวุธานุสรณ์ และ
กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

☆ กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์ในการคัดลอกบทความเพื่อการศึกษา
แต่ให้อ้างอิงแหล่งที่มาให้ครบถ้วนสมบูรณ์

☆ ท่านที่ประสงค์จะส่งบทความวิชาการ ผลงานวิจัย ข้อคิดเห็น
ทางวิชาการลงตีพิมพ์วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย กรุณาส่งมาที่
สโมสรเลื่อปาวชิราวุธานุสรณ์

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ (Peer Review)

ศาสตราจารย์คลินิกนายแพทย์วิรุณ บุญนุช

มหาวิทยาลัยมหิดล

ศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรสมน พงษ์นิมิต

มหาวิทยาลัยมหิดล

ศาสตราจารย์ บุญธรรม กิจปรีดาภิรัชต์

มหาวิทยาลัยบูรพา

ศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา

มหาวิทยาลัยศิลปากร

รองศาสตราจารย์ ดร.เนาวรัตน์ พลายน้อย

ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยมหิดล

รองศาสตราจารย์ ดร.อรสา กงตาล

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ สิงห์สุริยา

มหาวิทยาลัยมหิดล

รองศาสตราจารย์ พ.ต.อ.ดร.กิตติธเนศ เลอวงค์รัตน์

กองบัญชาการการศึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.อุนิษา เลิศโตมรสกุล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.ไพรัช บวรสมพงศ์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พลเรือโท นพ.วิชัย มนต์ศิริวิทยา (ร.น.)

กรมการแพทย์ทหารเรือ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพ.ประยงค์ เต็มขวลา

วิทยานิพนธ์เอเชีย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูริวัฒน์ ปุณยวุฒิปรีดา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินิพพล มหาอาษา

มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุรฉกร ไตรรัตน์

มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภณ์ ชมชื่น

วิทยาลัยเชียงใหม่

ดร.เอกพงษ์ สารน้อย

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ดร.วรานิชฐ์ ลำไย

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี

ศาสตราจารย์ ดร.จันทน์ อติวัฒนสิทธิ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ มาลี พงษ์พวงสาวลี

ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศาสตราจารย์ พล.ต.ต.หญิง ดร.พัชรา สิ้นลอยมา

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภวัตร พลายน้อย

ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยมหิดล

รองศาสตราจารย์ ดร.โกวิท วงศ์สุรวัฒน์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.ประธาน วัฒนพาณิชย์

ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ชุมนะ รุ่งปจิม

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

รองศาสตราจารย์ พินิจ ทิพย์มณี

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

รองศาสตราจารย์ พันตำรวจโท ดร.เพชร สันทัด

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

พลโท ดร.วีระ วงศ์สรรค์

ข้าราชการบำนาญ กองบัญชาการกองทัพไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร วรบำรุงกุล

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พ.ต.ต. ดร.ธวัช สุดสาคร

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐนันต์ศักดิ์ บวรนนท์กุล

มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชฎาพร เกตานนท์

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรภรณ์ ไชยสังข์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ดร.ชวลิต หมื่นนุช

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ดร.ปนัดดา รักษาแก้ว

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ดร.วิสิทธิ์ มะณี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

บทบรรณาธิการ

วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย ดำเนินการมาเป็นปีที่ 18 แล้ว ในฉบับนี้มีบทความที่น่าสนใจจำนวน 10 เรื่อง เป็นรายงานวิจัย 4 เรื่อง และบทความวิชาการ 6 เรื่อง ซึ่งนักวิชาการ บุคลากรทางการศึกษา และนักวิจัยต่างๆ ล้วนให้ความสนใจต่อการศึกษารายงานวิจัยในประเด็นด้านคุณภาพชีวิต เช่นเรื่อง “การพัฒนาและส่งเสริมมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพประเภทกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง ลักษณะที่ 3 (การให้บริการดูแลและประคับประคองผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิงที่มีการจัดกิจกรรมการดูแลส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพแก่ผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง โดยมีการพักค้างคืน)” และ “รูปแบบการดำเนินชีวิตและส่วนประสมทางการตลาดรูปแบบใหม่ (4Es) ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อและการซื้อซ้ำอาหารจานอาหารเคลื่อนที่-ฟู้ดทรัค” เป็นต้น นอกจากนี้วารสารฉบับนี้ยังคงนำเสนอบทความวิจัย/บทความวิชาการอีกหลากหลายแนวความรู้ด้านต่างๆ เพื่อให้ผู้อ่านได้เลือกศึกษาตามความสนใจ และขอขอบพระคุณคณะที่ปรึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ (peer review) ที่กรุณาประเมินคัดกรองบทความวิจัย/บทความวิชาการ และให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงบทความวิจัย/บทความวิชาการให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เนื้อหาสาระของบทความที่วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมายได้นำเสนอไปนั้น จะเป็นประโยชน์ต่อท่านผู้อ่านเพื่อเปิดมุมมองแนวคิดในการศึกษาพัฒนางานวิจัยของท่านต่อไปในอนาคต

กองบรรณาธิการ

สารบัญ

รายงานวิจัย

- ❖ รูปแบบการดำเนินชีวิต และส่วนประสมทางการตลาดรูปแบบใหม่ (4Es) ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อ และการซื้อซ้ำอาหารจากรถอาหารเคลื่อนที่ -ฟู้ดทรัค
กาญจน์ระวี อนันต์อัครกุล1-13
- ❖ การพัฒนาและส่งเสริมมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพประเภทกิจการ การดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง ลักษณะที่ 3 (การให้บริการดูแลและประคับประคอง ผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิงที่มีการจัดกิจกรรมการดูแลส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ หรือผู้มีภาวะพึ่งพิง โดยมีการพักค้างคืน)
เปรมปวีร์ บุญยาพรทรัพย์ รุ่งรังษี วิบูลชัย และ เพชรมณี วิริยะสืบพงศ์.....14-26
- ❖ ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้กับประสิทธิผลการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษายุคโควิด 19 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2
คุณากร รื่นรมย์ อีรังกูร วรบำรุงกุล และเริงวิชญ์ นิลโคตร.....27-36
- ❖ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด
สุทธิศักดิ์ โคกคาน อีรังกูร วรบำรุงกุล และวัยวุฒิ บุญลอย.....37-50

บทความวิชาการ

- ❖ การพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษายุคดิจิทัล
ธิดา กุศลรัตน์ อรุณี แปลงกาย อีรังกูร วรบำรุงกุล และเริงวิชญ์ นิลโคตร.....51-64
- ❖ ผู้บริหารมีอาชีพยุคชีวิตวิถีถัดไป
ฉัตรชัย สุกสิ พุทธิดา กิริมงคลชัย อีรังกูร วรบำรุงกุล
เริงวิชญ์ นิลโคตร วัยวุฒิ บุญลอย และอรุณเกียรติ จันทร์สงแสง.....65-76

สารบัญ

บทความวิชาการ (ต่อ)

- ❖ การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในยุคโลกเปลี่ยนโลก
สุรียา เตยสร้อย ปณัฐวิชัย สุขศิริปานรัตน์ และ อีรังกูร วรบำรุงกุล77-89
- ❖ จิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่
นุจรินทร์ สายพิม มัญจุสา อุตทอง อีรังกูร วรบำรุงกุล
เริงวิชัย นิลโคตร วัยวุฒิ บุญลอย และอรุณเกียรติ จันทร์ส่งแสง.....90-100
- ❖ ระบบการประเมินวิทยฐานะครูกับผลลัพธ์ผู้เรียนในยุคการเปลี่ยนแปลง
กิ่งฉัตร ไชยริปู นาริรัตน์ บำบัดทุกข์ อีรังกูร วรบำรุงกุล และ
เริงวิชัย นิลโคตร.....101-110
- ❖ ภาวะผู้นำร่วมยุคดิจิทัลสู่ห้องเรียนแห่งอนาคต
จารุวรรณ แก้วพันธ์ เตื่อนใจ มุลยะ อีรังกูร วรบำรุงกุล
เริงวิชัย นิลโคตร วัยวุฒิ บุญลอย และอรุณเกียรติ จันทร์ส่งแสง111-123

**รูปแบบการดำเนินชีวิต และส่วนประสมทางการตลาดรูปแบบใหม่ (4Es)
ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อ และการซื้อซ้ำอาหาร
จากรถอาหารเคลื่อนที่ - ภูเก็ต**
**Lifestyles and New Marketing Mix (4Es) affecting on Buying intention and
repurchase intention for Food from Food Truck**

กาญจนา ธีระวี อนันตอัครกุล*
Kanravee Anuntaakalakul*

Received: 6 August 2022 / Revised: 21 October 2022 / Accepted: 20 November 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) พฤติกรรมความตั้งใจซื้อ และความตั้งใจในการซื้อซ้ำอาหาร จากรถอาหารเคลื่อนที่ 2) รูปแบบการดำเนินชีวิต (การทํากิจกรรม ความสนใจ และความคิดเห็น) ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อ และการซื้อซ้ำ และ 3) ส่วนประสมทางการตลาดรูปแบบใหม่ (4Es: ด้านการสร้างประสบการณ์ ด้านการตอบสนอง ในทุกที่ ด้านการกำหนดราคาที่เหมาะสม และ ด้านการส่งเสริมเผยแพร่) ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อ และการซื้อซ้ำ เก็บข้อมูลจากผู้บริโภคที่เคยซื้ออาหารจากรถอาหารเคลื่อนที่ ในประเทศไทย จำนวน 400 คน สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมความตั้งใจซื้อ และความตั้งใจซื้อซ้ำ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่ซื้ออาหารจากสถานที่ท่องเที่ยว นิยมซื้ออาหารประเภทแฮมเบอร์เกอร์ พิซซ่า ทาโก้ และฮอทดอก และซื้อแล้วนำกลับไปรับประทานที่อื่น ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยรูปแบบการดำเนินชีวิต และ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดรูปแบบใหม่ (4Es) ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อ และการซื้อซ้ำ ข้อเสนอแนะ ผู้ประกอบการควรเน้นการออกแบบ สไตลล์ สีสันเมนูอาหาร การแต่งกายของผู้ขาย เสียงเพลง และบรรยากาศให้เป็นเอกลักษณ์โดดเด่นนำไปสู่การจดจำ มีราคาที่หลากหลาย เน้นการใช้สื่อโซเชียลต่างๆ ให้ความสำคัญในด้านสุขอนามัย รวมถึงอาหารเพื่อสุขภาพ เมนูอาหารมีความเป็นนานาชาติ สร้างเอกลักษณ์ของตัวเอง และพัฒนาเป็นแบรนด์ของตัวเอง ภาครัฐควรจัดให้มีสถานที่จอดรถอาหารในสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ และจัดงานเทศกาล เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้บริโภคได้ใช้บริการจากรถอาหารเคลื่อนที่

คำสำคัญ : รถอาหารเคลื่อนที่ ภูเก็ต / รูปแบบการดำเนินชีวิต/ส่วนประสมทางการตลาดรูปแบบใหม่ (4Es)/ ความตั้งใจซื้อและการซื้อซ้ำ

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะบริหารธุรกิจเพื่อสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

*Asst. Prof. Dr. at Faculty of Business Administration for Society, Srinakharinwirot University

Abstract

This research aims to 1) study buying intention behavior and repurchase intention for Food from Food Truck 2) study Lifestyles (Activities, Interests and Opinions) affecting on buying intention and repurchase intention 3) study new marketing mix (4Es: Experience, Everyplace, Exchange, and Evangelism) affecting buying intention and repurchase intention. This research collected data from 400 respondents who used to buy food from Food Truck and analyzed data by frequency, percentage, mean, standard deviation, and Stepwise Multiple Regression Analysis.

Research findings revealed that respondents have both buying and repurchasing intentions for Food from Food Truck at medium levels. Most of them purchased from tourist places, favored types of food; hamburgers, pizza, tacos, and Hotdog, and favored takeaway. Hypothesis testing found that both Lifestyle factors and new marketing mix (4Es) affected buying and repurchase intentions. Research suggests that Food truck entrepreneurs should emphasize on design of car style, creation of colorful food menus, seller's dress, atmosphere of music, unique & outstanding packaging, variety of prices, emphasis on communication through social media, concern about hygiene and healthy food, create various menus of international cuisine, create their own identity and building the brands. The public sector should provide parking places for the Food Trucks in tourist attractions and organize Food Truck festivals for their selling opportunities.

Keywords: Food Truck / Lifestyles / new marketing mix (4Es) / buying and repurchasing intentions

บทนำ

สถานการณ์การว่างงานที่เกิดจากผลกระทบการระบาดของโรคโควิด 19 ภาคธุรกิจหลายแห่งต้องปิดตัวลงหรือชะลอการดำเนินงาน จึงทำให้เกิดภาวะการว่างงานทั่วทั้งประเทศ ทั้งแรงงานที่จบการศึกษาใหม่ และผู้ที่มีงานอยู่เดิมซึ่งต้องถูกเลิกจ้างเป็นจำนวนมาก คนวัยแรงงานจำนวนหนึ่งจึงได้ผันตัวจากการเป็นมนุษย์เงินเดือนเข้าสู่การเป็นผู้ประกอบการเอง ทั้งในรูปแบบธุรกิจขนาดกลาง- เล็ก และ Start up กันมากขึ้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าวิกฤติสร้างให้เกิดผู้ประกอบการใหม่ (พินาต สุขคุ้ม, 2564)

ธุรกิจอาหารยังคงเป็นธุรกิจที่อยู่ในความต้องการของผู้บริโภคอยู่เสมอ จากกระแสความนิยมร้านอาหารริมทาง (Street Food) ซึ่งเป็นที่โด่งดังและชื่นชอบทั้งในกลุ่มผู้บริโภคชาวไทยและนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะกรุงเทพฯ ได้ขึ้นชื่อว่าเป็นสวรรค์แห่งร้านอาหารริมทาง และในปี 2560 CNN ได้จัดอันดับให้ Bangkok street Food เป็นร้านอาหารริมทางที่ดีที่สุดอันดับหนึ่งของโลก ต่อเนื่องจากปีที่แล้ว โดยร้านอาหารริมทางในไทยนั้นมีมูลค่าทางการตลาดสูงกว่า 270,000 ล้านบาทต่อปี (ฉัฐพร โยเหลา, 2562)

จากสถานการณ์โควิด 19 ส่งผลให้พฤติกรรมของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไป อันเนื่องจากการระมัดระวังในการรักษาระยะห่างทางสังคม และหลีกเลี่ยงการอยู่รวมในสถานที่ที่มีคนจำนวนมาก ทำให้เป็นโอกาสของธุรกิจอาหารรูปแบบใหม่ ในรูปแบบรถอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ซึ่งเป็นการยกระดับจากแผงลอยสู่รถอาหารเคลื่อนที่ โดยหวังมุ่งเจาะตลาดผู้บริโภคทุกกลุ่ม และบริการถึงที่บ้าน รวมถึงสามารถลดข้อจำกัดของการต้องนั่งบริโภคในร้าน รถอาหารเคลื่อนที่กลายเป็นสัญลักษณ์ของความคิดสร้างสรรค์ ฝีมือ และ ไอเดีย ตัวรถถูกนำมาเป็นจุดขาย สีสนและเมนูอาหารแปลกใหม่ กลายเป็นแม่เหล็กดึงดูดลูกค้า ตอบโจทย์ความนิยมของนักท่องเที่ยวและคนรุ่นใหม่ ในยุคของวัฒนธรรม หรือกระแสฮิปปสเตอร์ ที่ต้องการไลฟ์สไตล์ในชีวิตประจำวันให้มีความหลากหลายมากขึ้น (ฉัฐพร โยเหลา, 2562) นอกจากนี้ธุรกิจรถอาหารเคลื่อนที่ก็ยังมีความยืดหยุ่นในเรื่องของทำเลที่ตั้ง และการลงทุนที่ไม่สูงมากนัก ทำให้ในปี 2563 ธุรกิจรถอาหารเคลื่อนที่ มีจำนวนการจดทะเบียนเพิ่มขึ้นจากปี 2562 มากกว่า 100% และมีทุนจดทะเบียนเพิ่มขึ้นถึง 236.6% โดยในปี 2563 ประเทศไทยมีรถอาหารเคลื่อนที่ประมาณ 2,500 คันทั่วประเทศ มีมูลค่าทางเศรษฐกิจกว่า 2,600 ล้านบาทต่อปี (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2563) และคาดว่าในปี 2565 จะมีรถอาหารเคลื่อนที่ทั้งสิ้นประมาณ 3,100 คันทั่วประเทศ ภาครัฐโดยกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ได้มีนโยบายสนับสนุนโดยจัดงานมหกรรมฟู้ดทรัคอย่างต่อเนื่องทุกปี และคาดหวังว่าโมเดลธุรกิจรถอาหารเคลื่อนที่จะสามารถช่วยแก้ปัญหาการว่างงาน และเป็นทางเลือกให้ผู้สนใจได้เข้าสู่เส้นทางอาชีพผู้ประกอบการอาหารได้ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2565)

อย่างไรก็ดีเพื่อให้ธุรกิจรถอาหารเคลื่อนที่ประสบความสำเร็จและเติบโตได้ ธุรกิจจำเป็นต้องเข้าใจถึงพฤติกรรม การซื้อและรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้บริโภค ผลวิจัยของปรเมน ปัญญาไตรรัตน์ และธัญนันท์ บุญอยู่ (2565) ได้พบว่ารูปแบบการดำเนินชีวิตมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อและความพึงพอใจของผู้บริโภค นอกจากนี้ธุรกิจจำเป็นต้องทราบถึงความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อสินค้าและบริการที่ธุรกิจนำเสนอซึ่งอาจเรียกโดยรวมว่าส่วนประสมทางการตลาด (4Ps) ของธุรกิจ โดยแนวคิดนี้เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายและเป็นแนวคิดพื้นฐานในการวางกลยุทธ์ของธุรกิจ แต่เนื่องจากสถานการณ์โควิด 19 ได้เป็นปัจจัยเร่งให้ผู้บริโภคคุ้นชินกับการใช้เทคโนโลยีมากขึ้น ผู้บริโภคใช้โซเชียลมีเดีย และแอปพลิเคชันแชทเป็นช่องทางหลักเพื่อรับข่าวสารมากขึ้น ทำให้โลกดิจิทัลกลายเป็น New Normal ในชีวิตประจำวัน แม้ว่าจะเป็นลักษณะธุรกิจรถอาหารที่สามารถเคลื่อนที่ได้ แต่ธุรกิจจำเป็นต้องเข้าถึงผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายทั้ง online และ offline ด้วยเช่นกัน ดังนั้น แนวคิดส่วนประสมทางการตลาดแบบเดิมอาจไม่เพียงพอ

วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย

ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2565)

หลายธุรกิจเริ่มต่อยอดกลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถแข่งขันได้มากขึ้น โดยนำแนวคิดส่วนประสมทางการตลาดรูปแบบใหม่ (4Es) มาปรับใช้ด้วยเช่นกัน ซึ่งแนวคิดนี้ประกอบด้วย 1) การสร้างประสบการณ์ (Product of Experience) 2) การตอบสนองในทุกที่ (Place to Everyplace) 3) การกำหนดราคาที่คุณค่า (Price to Exchange) และ 4) การส่งเสริมเผยแพร่ (Promotion to Evangelism) (ธนันธร มหาพรประจักษ์, ม.ป.ป.)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการซื้ออาหาร จากรถอาหารเคลื่อนที่
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตั้งใจซื้อ และความตั้งใจในการซื้ออาหาร จากรถอาหารเคลื่อนที่
3. เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิต ประกอบด้วย 1) การทำกิจกรรม (ด้านการท่องเที่ยว ด้านกีฬาและการออกกำลังกาย ด้านการช้อปปิ้งและการบันเทิง และด้านการพบปะสังสรรค์กับกลุ่ม) 2) ความสนใจ (ด้านแฟชั่น ด้านอาหารและสุขภาพ และด้านศิลปะ วัฒนธรรม) และ 3) ความคิดเห็น (ด้านภาวะเศรษฐกิจและปากท้อง ด้านการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม และด้านปัญหาสังคมและการช่วยเหลือผู้อื่น) ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อ และความตั้งใจในการซื้ออาหารจากรถอาหารเคลื่อนที่
4. เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาดรูปแบบใหม่ (4Es) ประกอบด้วย 1) ด้านการสร้างประสบการณ์ 2) ด้านการตอบสนองในทุกที่ 3) ด้านการกำหนดราคาที่คุณค่า และ 4) ด้านการส่งเสริมเผยแพร่ ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อ และความตั้งใจในการซื้ออาหารจากรถอาหารเคลื่อนที่

แนวคิดและทฤษฎี

ส่วนประสมทางการตลาดรูปแบบใหม่ Marketing Mix (4Es) ประกอบไปด้วย Experience, Everyplace, Exchange, และ Evangelism ตามแนวคิดของ Fetherstonhaugh Brian (2015) จากการที่โลกของการตลาดได้เปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคใหม่หรือยุคเทคโนโลยีดิจิทัลมากขึ้นทำให้พฤติกรรมของผู้บริโภคเปลี่ยนไป แนวคิดทางการตลาดจึงได้ปรับเปลี่ยนไปจากเดิม ซึ่งเป็นการตลาด 4 P (ผลิตภัณฑ์: Product, ราคา :Price, ช่องทางจัดจำหน่าย : Place และ การส่งเสริมการขาย : Promotion) เข้าสู่ยุคใหม่ที่เรียกว่า 4E เพื่อเน้นสร้างประสบการณ์ในการซื้อและความประทับใจให้กับลูกค้ามากยิ่งขึ้น โดยใช้เทคโนโลยีต่างๆเข้ามาช่วย ซึ่งประกอบด้วย 1) การสร้างประสบการณ์ (Product of Experience) คือการสร้างความทรงจำหรือความรู้สึกเฉพาะบุคคลให้เกิดขึ้น โดยผ่านทางประสาทสัมผัสต่างๆ เพื่อสร้างประสบการณ์ที่ตราตรึง จดจำและนึกถึงเอกลักษณ์ในแบรนด์ หรือสินค้า และสร้างความแตกต่างในแบรนด์ เช่นการใช้เสียง และภาพ 2) การตอบสนองในทุกที่ (Place to Everyplace) คือ เปิดช่องทางให้ลูกค้าได้เข้าถึง รถอาหารเคลื่อนที่ ให้ได้ทุกที่ ทุกแห่งและทุกเวลา โดยต้องอาศัยทั้ง offline / Online เพื่อให้ธุรกิจได้เปรียบคู่แข่งมากที่สุด โดยอาจสร้างเว็บไซต์ Fan Page IG หรือช่องทางอื่นๆ Live ผ่าน FB เพื่อทำการขายสินค้าหรือรีวิวสินค้าตามหลายช่องทางในโลกโซเชียล และการแจ้งกำหนดการสถานที่จอดรถ ที่ชัดเจน ซึ่งจะทำให้ลูกค้าสามารถสั่งซื้อทางออนไลน์ได้เช่นกัน 3) การกำหนดราคาที่คุณค่า (Price to Exchange) คือการกำหนดราคาจากการสร้างคุณค่า (Value) ให้กับสินค้าที่แตกต่างจากคู่แข่ง ซึ่งเป็นราคาที่ลูกค้าพอใจจ่าย ทำให้ผู้ซื้อรู้สึกคุ้มค่าตามความคาดหวัง การส่งมอบสินค้าที่ดี มีคุณภาพ รู้สึกถึงความแตกต่างในคุณค่า ให้ผู้บริโภคพึงพอใจในตัวสินค้า และกลับมาใช้บริการเป็นลูกค้าประจำได้ในที่สุด 4) การเผยแพร่ (Promotion to Evangelism) คือการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผลิตภัณฑ์

หรือร้านค้า เพื่อสร้างความรู้สึที่ดีต่อสินค้าและบริการ โดยอาจจะเป็นในรูปแบบการช่วยแนะนำ การบอกต่อ ทำให้มีความรู้สึกผูกพันหลงใหลในตัวสินค้าและบริการ ซึ่งจะเป็นความพยายามในการยกระดับความผูกพันของลูกค้าจากระดับการเป็นผู้สนใจ มาเป็นระดับการเป็นผู้ลงใช้ ขยับมาเป็นระดับผู้ซื้อซ้ำ และเป็นระดับลูกค้าประจำหรือแฟนคลับในที่สุด

รูปแบบการดำเนินชีวิตโดยใช้วิธีวัดแบบ AIOs ตามแนวคิดของ Wells & Tigert (1971) เป็นที่นิยมใช้กันมากในการแบ่งรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้บริโภค ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ลักษณะทางจิตวิทยาสังคมของผู้บริโภค (Psychographics Analysis) ผ่านทางการใช้เวลา 1) ทำกิจกรรม (Activities: A) ต่างๆ ของบุคคลว่าเป็นอย่างไร เช่น การทำงาน การท่องเที่ยว กีฬา การบันเทิง การสังคม-สโมส 2) การให้ความสนใจ (Interests: I) กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว เช่น ครอบครัวแฟชั่น อาหาร สุขภาพ วัฒนธรรม และศิลปะ สันทนาการ และ 3) ความคิดเห็น (Opinions: O) ที่มีต่อตนเองและสิ่งแวดล้อมรอบข้าง เช่น เศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การเมือง และ ปัญหาสังคม โดยจะศึกษาว่าบุคคลมีการทำกิจกรรม มีความสนใจ และมีความคิดเห็นอย่างไรกับเรื่องที่เราต้องการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรเป้าหมาย คือ ผู้บริโภคที่เคยซื้ออาหารจากรถอาหารเคลื่อนที่ในประเทศไทย ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการของ ดับเบิลยู. จี. คอชแรน (W. G. Cochran. 1953.) โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามสูตร $n = p(1-p) Z^2 / e^2$ ได้จำนวนเท่ากับ 384.16 คน และทำการเก็บแบบสอบถามเพื่อสำหรับการตอบกลับที่ไม่สมบูรณ์จำนวน 15 ฉบับ รวมทั้งสิ้นเท่ากับ 400 คน เก็บข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามทางออนไลน์ตาม Facebook ต่างๆ เช่น Facebook ท่องเที่ยว และ Facebook คนรักสุขภาพ จนได้ข้อมูลครบจำนวน 400 ฉบับ (ช่วงเวลาที่ทำการเก็บข้อมูล ตุลาคม 2564 ถึง ธันวาคม 2564)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการเก็บข้อมูลใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งมีลักษณะคำถามปลายปิดโดยแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ระดับอายุ ระดับการศึกษา และระดับรายได้ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นตัวเลือกให้ตอบ (Check List)

ส่วนที่ 2 รูปแบบการดำเนินชีวิต ประกอบด้วย 1) กิจกรรมที่ทำเมื่อมีเวลาว่าง (แบ่งเป็น กิจกรรมด้านการท่องเที่ยว กีฬาและการออกกำลังกาย การช้อปปิ้งและบันเทิง และการพบปะสังสรรค์กับกลุ่ม) 2) ความสนใจและการใช้เวลาว่าง (แบ่งเป็น ความสนใจด้านแฟชั่น อาหารและสุขภาพ และศิลปะและวัฒนธรรม) 3) ด้านความคิดเห็น (แบ่งเป็นความคิดเห็น ด้านภาวะเศรษฐกิจและปากท้อง การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม ปัญหาสังคมและการช่วยเหลือผู้อื่น) ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ส่วนที่ 3 ส่วนประสมทางการตลาดแบบใหม่ ประกอบด้วย ด้านการสร้างประสบการณ์ ด้านการตอบสนองในทุกๆ ด้าน การกำหนดราคาที่คุณค่า และด้านการส่งเสริมเผยแพร่ ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อ และความตั้งใจในการซื้อซ้ำ ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า

ส่วนที่ 5 สอบถามพฤติกรรมการซื้ออาหาร จากรถอาหารเคลื่อนที่ ประกอบด้วยสถานที่ที่ซื้อ ประเภทอาหาร ประเภทเครื่องดื่มและของหวาน และลักษณะการซื้อ แบบสอบถามเป็นลักษณะตัวเลือกให้ตอบ

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม จำนวน 40 ชุด โดยใช้การทดสอบสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาแต่ละด้าน อยู่ระหว่าง 0.78 ถึง 0.95

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ประกอบด้วย ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation หรือ SD) สำหรับอธิบายลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม และระดับความคิดเห็น หรือระดับการปฏิบัติแยกตามตัวแปรต่าง ๆ

2. สถิติอนุมาน (inferential statistics) เพื่อทดสอบสมมติฐาน ประกอบด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 293 คน คิดเป็นร้อยละ 73.30 มีอายุระหว่าง 21 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.30 มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 75.30 และมีรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 53.50

1. พฤติกรรมการซื้อ

สถานที่ ที่ซื้ออาหารและเครื่องดื่ม จากรถอาหารเคลื่อนที่

พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ซื้ออาหารและเครื่องดื่มจากสถานที่ท่องเที่ยว มีจำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 44.00 รองลงมาซื้อใกล้ที่ทำงาน จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 31.50 และซื้อจากสถานที่จัดงานอาหารฟู้ดทรัค จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 20.30 ตามลำดับ

ประเภทอาหาร ที่ซื้อจากรถอาหารเคลื่อนที่ บ่อยที่สุด คือ อาหารประเภทแฮมเบอร์เกอร์ พิซซ่า ทาโก้ และฮอทดอก มีจำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 45.00 รองลงมาซื้ออาหารประเภทไก่ทอดกรอบ เฟรนฟรายด์ จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 24.80 และซื้ออาหารไทยทั่วไป (ข้าวแกง ส้มตำ) จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 16.50 ตามลำดับ

ประเภทเครื่องดื่ม และของหวาน ที่ซื้อจากรถอาหารเคลื่อนที่ บ่อยที่สุด คือ ชา กาแฟ และกลุ่มเครื่องดื่มโซดา มีจำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 56.30 รองลงมาซื้อน้ำแข็งใส ไอศกรีม และของหวาน จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 26.80 และซื้อน้ำผลไม้ จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 ตามลำดับ

ลักษณะของรถฟู้ดทรัคและผู้ขาย ที่จะเลือกซื้อเป็นลำดับแรก คือ เป็นรูปแบบผู้ประกอบการอิสระทั่วไป มีจำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 56.30 รองลงมาคือ เป็นแฟรนไชส์ ที่เป็นที่รู้จัก มีจำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 43.80 ตามลำดับ

ลักษณะการซื้ออาหาร จาารถอาหารเคลื่อนที่ ที่ทำบ่อยที่สุด คือ ซื้อแล้วนำกลับไปรับประทานที่อื่น มีจำนวน 256 คน คิดเป็นร้อยละ 64.00 รองลงมาคือ ซื้อและนั่งทานในบริเวณที่ รถฟู้ดทรัค จัดไว้ให้ มีจำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 32.30 และการสั่งซื้อและจัดส่งมายังผู้ซื้อ มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50 ตามลำดับ

2. ความตั้งใจซื้อ และความตั้งใจในการซื้อซ้ำอาหาร จาารถอาหารเคลื่อนที่

ความตั้งใจซื้อ

พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความตั้งใจในการซื้อ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$, S.D.=0.72) โดยกลุ่มตัวอย่างมีความตั้งใจจะซื้ออาหารและเครื่องดื่มจาารถอาหารเคลื่อนที่ เมื่อได้พบกับรถอาหาร หรือเมื่อมีการเดินทางท่องเที่ยว หรือเมื่อมีการจัดงานมหกรรมคาราวานอาหารฟู้ดทรัค

ความตั้งใจในการซื้อซ้ำ

พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความตั้งใจในการซื้อซ้ำอาหาร จาารถอาหารเคลื่อนที่ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.33$, S.D.=0.75) กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างรู้สึกพอใจ ในการได้ลิ้มลองอาหารและเครื่องดื่มจาารถอาหารเคลื่อนที่ หรือรู้สึกประทับใจ จนอยากแนะนำผู้อื่น หรือมีการสอบถามข้อมูลโดยตรงจากผู้ขายหรือ สื่อออนไลน์ เพื่อที่จะกลับมาซื้ออีกครั้งเมื่อมีโอกาส

3. รูปแบบการดำเนินชีวิต

กิจกรรมที่ทำเมื่อมีเวลาว่าง พบว่า เมื่อมีเวลาว่าง กลุ่มตัวอย่างมักจะใช้เวลากับการเดินช้อปปิ้ง และการบันเทิง (ดูหนัง ฟังเพลง) มากที่สุด ($\bar{X} = 2.51$, S.D.=0.65) รองลงมา คือ กิจกรรมท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.13$, S.D.=0.69) และการพบปะสังสรรค์กับกลุ่ม ($\bar{X} = 2.05$, S.D.=0.67) ตามลำดับ

ความสนใจและการใช้เวลาว่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจและใช้เวลาว่างกับเรื่องอาหาร และสุขภาพมากที่สุด ($\bar{X} = 2.44$, S.D.=0.63) รองลงมา คือ เรื่องแฟชั่น ($\bar{X} = 1.93$, S.D.=0.73) และเรื่องศิลปะ และวัฒนธรรม ($\bar{X} = 1.91$, S.D.=0.72) ตามลำดับ

ความคิดเห็น พบว่า กลุ่มตัวอย่างมักแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลอื่นนอกเหนือจากเรื่องงานประจำในประเด็นภาวะเศรษฐกิจและปากท้องมากที่สุด ($\bar{X} = 2.16$, S.D.=0.66) รองลงมา คือ ประเด็นปัญหาสังคม และการช่วยเหลือผู้อื่น ($\bar{X} = 2.12$, S.D.=0.63) และประเด็นการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม ($\bar{X} = 1.90$, S.D.=0.66) ตามลำดับ

การทดสอบรูปแบบการดำเนินชีวิต ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อ และความตั้งใจในการซื้อซ้ำอาหาร จาารถอาหารเคลื่อนที่

ตารางที่ 1 รูปแบบการดำเนินชีวิต ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้ออาหาร จาารถอาหารเคลื่อนที่

ตัวแปร	b	SE _b	β	t	p-value
(Constant)	2.751	0.168		16.411	0.000**
ด้านอาหาร และสุขภาพ	0.159	0.057	0.140	2.807	0.005**
ด้านการพบปะสังสรรค์กับกลุ่ม	0.118	0.053	0.110	2.206	0.028*

SE_{est} = 0.706 ; R = 0.190 ; R² = 0.036 ; F = 7.396 ; p-value = 0.001**

** p< 0.01,*p< 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่ารูปแบบการดำเนินชีวิต ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้ออาหาร จากรถอาหารเคลื่อนที่ ได้แก่ ด้านความสนใจในอาหาร และสุขภาพ และด้านการมีกิจกรรมพบปะสังสรรค์กับกลุ่มตามลำดับ

ตารางที่ 2 รูปแบบการดำเนินชีวิต ที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการซื้ออาหาร จากรถอาหารเคลื่อนที่

ตัวแปร	b	SE _b	β	t	p-value
(Constant)	2.711	0.187		14.508	0.000**
ด้านกีฬา และการออกกำลังกาย	-0.157	0.053	-0.151	-2.977	0.003**
ด้านการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม	0.155	0.060	0.136	2.604	0.010*
ด้านภาวะเศรษฐกิจและปากท้อง	0.147	0.060	0.131	2.471	0.014*
ด้านอาหาร และสุขภาพ	0.130	0.061	0.109	2.135	0.033*

$$SE_{est} = 0.723 ; R = 0.272 ; R^2 = 0.074 ; F = 7.907 ; p\text{-value} = 0.000**$$

** p < 0.01, *p < 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า มีตัวแปรรูปแบบการดำเนินชีวิตจำนวน 4 ตัว มีผลต่อความตั้งใจในการซื้ออาหาร จากรถอาหารเคลื่อนที่ ได้แก่ ปัจจัยด้านกีฬา และการออกกำลังกาย รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม ปัจจัยด้านภาวะเศรษฐกิจและปากท้อง และปัจจัยด้านอาหาร และสุขภาพ โดยตัวแปรด้านกีฬา และการออกกำลังกาย มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับความตั้งใจในการซื้อ

4. ส่วนประสมทางการตลาดรูปแบบใหม่ (4Es) ประกอบด้วยด้านประสบการณ์ ด้านการตอบสนองในทุกที่ ด้านการกำหนดราคาที่คุณค่า และด้านการส่งเสริมเผยแพร่

ด้านประสบการณ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด ด้านประสบการณ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าเกือบทุกข้อกลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เรียงจากมากไปหาน้อยได้แก่ รูปแบบการตกแต่งของรถอาหารเคลื่อนที่ ทำให้รู้สึกจดจำในเอกลักษณ์ของ รถอาหารแต่ละคัน เป็นอย่างดี ($\bar{X} = 3.67$) รองลงมา คือ การซื้ออาหารจากรถอาหารเคลื่อนที่ ทำให้มีความสุข เพลิดเพลิน และรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของบรรยากาศรอบข้างในขณะนั้น ($\bar{X} = 3.32$) ทำให้รู้สึกตื่นตันทันทีอยากลิ้มลอง ($\bar{X} = 3.28$) อาหารจากรถอาหารเคลื่อนที่ มีความพิเศษเฉพาะ แตกต่าง จากร้านอาหารทั่วไป ($\bar{X} = 3.27$) ทำให้ได้รับความรู้สึกที่แตกต่าง จากการซื้ออาหารจากร้านทั่วไป ($\bar{X} = 3.24$) อาหารของรถฟู้ดทรัค มีความหลากหลาย ต่างจากร้านอาหารทั่วไป ($\bar{X} = 3.21$) และมีความประทับใจ จดจำบรรยากาศพิเศษ ในการซื้ออาหารจากรถอาหารเคลื่อนที่ ($\bar{X} = 3.16$) ตามลำดับ

ด้านการตอบสนองในทุกที่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด ด้านการตอบสนองในทุกที่ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.29$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้อกลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ รถอาหารเคลื่อนที่ มีกำหนดเวลาที่ค่อนข้างชัดเจนในการเคลื่อนย้ายมายังสถานที่ขายในแต่ละแห่ง ทำให้ไม่ต้องรอนาน ($\bar{X} = 3.38$) รองลงมา คือ ทราบจุดจอดประจำของรถอาหารเคลื่อนที่ และรถฟู้ดทรัค มีช่องทางให้สั่งซื้ออาหารได้หลายช่องทาง เช่น ทางสื่อออนไลน์ หรือ

ทางโทรศัพท์ ทำให้สามารถสั่งซื้อได้โดยสะดวก ($\bar{X} = 3.26$) และทราบข้อมูลและตำแหน่งที่จอดของรถอาหารเคลื่อนที่ได้จากการสื่อสารโดยตรง และจากสื่อโซเชียล และสื่อส่วนตัว เช่น Facebook, IG, Line และ โทรศัพท์ส่วนตัว ($\bar{X} = 3.25$) ตามลำดับ

ด้านการกำหนดราคาที่คุณค่า พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด ด้านการกำหนดราคาที่คุณค่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้อกลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ความแตกต่างในบรรยากาศ และสไตล์การตกแต่งรถ ทำให้รู้สึกยินดีจ่ายซื้ออาหารนั้น ($\bar{X} = 3.49$) รองลงมา คือ อาหารของรถฟู้ดทรัค มีให้เลือกได้หลายระดับราคา ($\bar{X} = 3.44$) รถฟู้ดทรัค เสนออาหารที่มีความพิเศษน่าสนใจ ต่างจากร้านอาหารทั่วไป ทำให้รู้สึกยินดีจ่าย เพื่อลิ้มลอง ($\bar{X} = 3.37$) ราคาอาหารของรถฟู้ดทรัค คุ้มค่ากับคุณภาพ และความคาดหวัง ($\bar{X} = 3.34$) และราคาอาหารของรถฟู้ดทรัค เป็นราคาที่สมารถจ่ายได้อย่างสบายกระเป๋า ($\bar{X} = 3.28$) ตามลำดับ

ด้านการส่งเสริมเผยแพร่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด ด้านการส่งเสริมเผยแพร่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เกือบทุกข้อกลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ภาพและสีสันทน ของเมนูอาหาร ดึงดูดให้รู้สึกอยากลิ้มลอง ($\bar{X} = 3.80$) รองลงมา คือ สไตล์การออกแบบตกแต่งรถฟู้ดทรัค ทำให้รู้สึกตื่นตาตื่นใจ และจดจำได้ง่าย ($\bar{X} = 3.76$) บรรยากาศในสถานที่จอดนั้นๆ และเสียงเพลงจากรถ ทำให้รู้สึกเป็นส่วนหนึ่ง และประทับใจในบรรยากาศขณะนั้น ($\bar{X} = 3.63$) สไตล์การแต่งกายของผู้ขาย และลีลา ท่าทางในการประกอบอาหาร/เครื่องดื่ม ทำให้รู้สึกสนใจ อยากลองกินอาหาร/เครื่องดื่มนั้น ($\bar{X} = 3.52$) และสามารถได้รับข้อมูล ตารางการเดินทางและสถานที่จอดของรถอาหารฟู้ดทรัค ที่ชื่นชอบ ได้จากสื่อโซเชียล สื่อออนไลน์ เว็บไซต์ต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.34$) ตามลำดับ

การทดสอบส่วนประสมทางการตลาดรูปแบบใหม่ ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อ และความตั้งใจในการซื้อซ้ำอาหารจากรถอาหารเคลื่อนที่

ตารางที่ 3 ส่วนประสมทางการตลาดรูปแบบใหม่ ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้ออาหารจากรถอาหารเคลื่อนที่

ตัวแปร	b	SE _b	β	t	p-value
(Constant)	0.354	0.123		2.878	0.004**
ด้านการส่งเสริมเผยแพร่	0.347	0.048	0.375	7.186	0.000**
ด้านการกำหนดราคาที่คุณค่า	0.324	0.054	0.298	6.036	0.000**
ด้านประสบการณ์	0.206	0.041	0.209	4.997	0.000**
SE _{est} = 0.442 ; R = 0.789 ; R ² = 0.623 ; F = 218.177 ; p-value = 0.000**					

** p < 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า มีตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดรูปแบบใหม่จำนวน 3 ตัว ส่งผลต่อความตั้งใจซื้ออาหารจากรถอาหารเคลื่อนที่ ในระดับค่อนข้างสูง โดยเรียงตามค่าสัมประสิทธิ์จากมากไปน้อย คือ ปัจจัยการส่งเสริมเผยแพร่ รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการกำหนดราคาที่คุณค่า และปัจจัยด้านประสบการณ์

ตารางที่ 4 ส่วนประสมทางการตลาดรูปแบบใหม่ ที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการซื้อซ้ำอาหาร จากระถาดอาหารเคลื่อนที่

ตัวแปร	b	SE _b	β	t	p-value
(Constant)	0.345	0.143		2.418	0.016*
ด้านการกำหนดราคาที่คุณค่า	0.337	0.065	0.297	5.156	0.000**
ด้านประสบการณ์	0.255	0.048	0.248	5.310	0.000**
ด้านการส่งเสริมเผยแพร่	0.190	0.057	0.197	3.353	0.001**
ด้านการตอบสนองในทุกที่	0.097	0.040	0.110	2.434	0.015*

SE_{est} = 0.512 ; R = 0.732 ; R² = 0.536 ; F = 114.051 ; p-value = 0.000**

** p < 0.01, *p < 0.05

ตาราง 4 พบว่า มีตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดรูปแบบใหม่จำนวน 4 ตัว ส่งผลต่อความตั้งใจในการซื้อซ้ำอาหาร จากระถาดอาหารเคลื่อนที่ ในระดับค่อนข้างสูง โดยเรียงตามค่าสัมประสิทธิ์จากมากไปน้อย คือ ปัจจัยด้านการกำหนดราคาที่คุณค่า รองลงมาคือ ปัจจัยด้านประสบการณ์ ปัจจัยการส่งเสริมเผยแพร่ และ ปัจจัยด้านการตอบสนองในทุกที่

สรุปและอภิปรายผล

พฤติกรรมการซื้อ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ซื้ออาหารและเครื่องดื่มจากสถานที่ท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เป็นอาหารประเภทแฮมเบอร์เกอร์ พิซซ่า ทาโก้ และฮอทดอก สำหรับเครื่องดื่มได้แก่ ชา กาแฟ และกลุ่มเครื่องดื่มโซดาโดยซื้อจากผู้ประกอบการอิสระทั่วไป ไม่จำเป็นต้องเป็นแฟรนไชส์ ลักษณะการซื้อคือซื้อแล้วนำกลับไปรับประทานที่อื่น สำหรับระดับความตั้งใจซื้อและความตั้งใจในการซื้อซ้ำนั้น กลุ่มตัวอย่างมีระดับความตั้งใจในการซื้อ และความตั้งใจในการซื้อซ้ำในระดับปานกลาง

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดรูปแบบใหม่ ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้ออาหาร จากระถาดอาหารเคลื่อนที่มี 3 ด้าน คือด้านส่งเสริมเผยแพร่ ด้านการกำหนดราคาที่คุณค่า และด้านประสบการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยา สร้อยสิงห์ และคณะ (2562) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการร้านฟู้ดทรัค (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ซึ่งพบว่าส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านการนำเสนอ ทางกายภาพ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการร้านฟู้ดทรัค (Food Truck) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สัณห์จุฑา จำรูญวัฒน์ (2559) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการร้านอาหารประเภทฟู้ดทรัค (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่าปัจจัยความเหมาะสมของราคา ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการร้านอาหารประเภทฟู้ดทรัค (Food Truck) และการซื้อซ้ำ ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดรูปแบบใหม่ ที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการซื้อซ้ำอาหาร จากระถาดอาหารเคลื่อนที่ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านประสบการณ์ ด้านการส่งเสริมเผยแพร่ ด้านการกำหนดราคาที่คุณค่า และด้านการตอบสนองในทุกที่ ส่งผลต่อ การซื้อซ้ำอาหาร จากระถาดอาหารเคลื่อนที่ ทั้งนี้อาจเนื่องจากความตื่นตาตื่นใจในสไตล์การตกแต่งรถสีสันทองภาพเมนูอาหาร บรรยากาศเสียงเพลง และสไตล์การแต่งกายของผู้ขาย สิ่งเหล่านี้นับเป็นการส่งเสริมเผยแพร่ที่ทำให้ผู้บริโภคสามารถรับรู้ได้อย่างรวดเร็ว จดจำได้ง่าย และเกิดความประทับใจในบรรยากาศการซื้ออาหารนั้น จนอยากมีประสบการณ์ในการมีส่วนร่วม รวมไปถึงราคาที่สมเหตุสมผล และความสามารถเข้าถึงรถอาหารได้ง่าย เป็นปัจจัยสำคัญ

ต่อการตัดสินใจซื้อและความตั้งใจกลับมาซื้อซ้ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิมิต ชื่นสัน สิรินทรา สังข์ทอง และ กษพร ชื่นจันทร์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ผู้บริโภค: ปัจจัยอะไรที่ส่งผลให้ลูกค้ากลับมาซื้อซ้ำ ? ผลวิจัยพบว่า ลักษณะอาหาร รายการอาหาร ราคา และความสนใจในผู้บริโภคมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการกลับมาซื้อซ้ำ

ปัจจัยรูปแบบการดำเนินชีวิต ที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการซื้ออาหาร จากระบบอาหารเคลื่อนที่ ได้แก่ ความสนใจด้านอาหารและสุขภาพ และการทำกิจกรรมด้านการพบปะสังสรรค์กับกลุ่ม ทั้งนี้เนื่องจากอาหารที่ขายบนรถผู้บริโภคนั้น จะมีความหลากหลาย มีความเป็นนานาชาติ แตกต่างจากอาหารที่รับประทานในชีวิตประจำวัน รวมถึงเป็นอาหารที่เน้นใช้เวลาในการปรุงไม่นานนัก สามารถกลับไปทานในที่อื่นได้ ทำให้ผู้บริโภคได้มีโอกาสลิ้มลองอาหารที่ต่างจากที่ทานอยู่เป็นประจำ และสามารถใช้เวลาสังสรรค์กับกลุ่มได้อย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คเชนทร์ ห้วยหงษ์ทอง (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการ แรงจูงใจและการใส่ใจสุขภาพที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารจากผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่า การใส่ใจในสุขภาพ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารจากครัวเคลื่อนที่ ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

ปัจจัยรูปแบบการดำเนินชีวิต ที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการซื้อซ้ำอาหาร จากระบบอาหารเคลื่อนที่ ได้แก่ ความสนใจด้านอาหารและสุขภาพ ความคิดเห็นด้านภาวะเศรษฐกิจและปากท้อง และความคิดเห็นด้านเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม ทั้งนี้เนื่องจากอาหารและเครื่องดื่มบนรถอาหารเคลื่อนที่นั้น มีความหลากหลายเน้นสะดวกในการรับประทานที่อื่น ใช้เวลาในการปรุงไม่นาน และราคาไม่แพง ทำให้ผู้ที่ต้องการประหยัด และผู้ที่อยากทดลองอาหารชนิดต่างๆ ได้มีโอกาสทดลองซื้อและกลับมาซื้อซ้ำได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิมิต ชื่นสัน สิรินทรา สังข์ทอง และ กษพร ชื่นจันทร์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ผู้บริโภค: ปัจจัยอะไรที่ส่งผลให้ลูกค้ากลับมาซื้อซ้ำ ? ผลวิจัยพบว่า ลักษณะอาหาร รายการอาหาร ราคา และความสนใจในผู้บริโภคมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการกลับมาซื้อซ้ำ ส่วนปัจจัยการทำกิจกรรมด้านกีฬาและการออกกำลังกาย ส่งผลในทิศทางตรงข้ามกับการซื้อซ้ำ ทั้งนี้เนื่องจากผู้ที่สนใจในการออกกำลังกายนั้นจะระมัดระวังในการรับประทานอาหารที่ไม่เป็นผลดีต่อสุขภาพ ในขณะที่รถอาหารเคลื่อนที่ ส่วนใหญ่มักจะจำหน่ายอาหารประเภท Fast food

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดรูปแบบใหม่ (4Es)

ผู้ประกอบการควรพัฒนาส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 4 ด้านนี้ให้ดียิ่งขึ้น (เนื่องจากส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 4 ด้านนี้ ส่งผลต่อการซื้อซ้ำ แต่ผู้บริโภคยังมีระดับความคิดเห็นต่อส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น) ผู้ประกอบการควร

1) เน้นการออกแบบสไตล์รถให้มีเอกลักษณ์ สีสັນเมนูอาหารที่ถ่ายทอดบนตัวรถ ออกแบบการแต่งกายของผู้ขาย เสียงเพลง เพื่อสร้างบรรยากาศ ให้ผู้บริโภคมีความประทับใจ เนื่องจากสิ่งเหล่านี้จะเป็นการส่งเสริมเผยแพร่ที่ดีต่อลูกค้า นำไปสู่การสร้างบรรยากาศการซื้อให้เกิดประสบการณ์ที่ดี และ เกิดการจดจำ

2) ควรกำหนดราคาที่หลากหลายให้ลูกค้าสามารถซื้อได้อย่างสบายกระเป๋า

3) มีการใช้สื่อโซเชียลต่างๆ เช่น Facebook, IG, Line และ โทรศัพท์ส่วนตัว ให้มากขึ้นเพื่อให้ลูกค้าสามารถทราบเส้นทางและจุดจอดรถได้ง่าย

2. ปัจจัยรูปแบบการดำเนินชีวิต

เนื่องจากปัจจัยด้านความสนใจด้านอาหารและสุขภาพ และ การทำกิจกรรมด้านการพบปะสังสรรค์กับกลุ่ม ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ และปัจจัยด้านการทำกิจกรรมด้านกีฬาและการออกกำลังกาย ความสนใจด้านอาหารและสุขภาพ ความคิดเห็นด้านภาวะเศรษฐกิจและปากท้อง และความคิดเห็นด้านการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม ส่งผลต่อการซื้อซ้ำ ผู้ประกอบการควร

1) ให้ความสำคัญในด้านสุขอนามัยและโภชนาการที่ดี ความสะอาด อาหารเพื่อสุขภาพ รวมถึงความรวดเร็ว ในการประกอบอาหาร และสามารถนำกลับไปรับประทานในที่อื่นได้

2) ออกแบบเมนูอาหารให้มีความหลากหลาย มีความเป็นนานาชาติแตกต่างจากอาหารที่รับประทานในชีวิตประจำวัน หรือมีขายตามร้านอาหารริมทางทั่วไป

3. พฤติกรรมการซื้อ จากผลวิจัยที่พบ มีข้อเสนอแนะดังนี้

1) สถานที่ : หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีสถานที่จอดรถฟู้ดทรัคในสถานที่ท่องเที่ยว หรือจัดงาน เทศกาล หรือจัดหาที่จอดในสถานที่ออกกำลังกาย (สวนสาธารณะ) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้บริโภคได้ใช้บริการจากรถ อาหารเคลื่อนที่

2) ประเภทอาหาร : ควรเน้นขายอาหารประเภทแฮมเบอร์เกอร์ พิซซ่า ทาโก้ และฮอทดอก และอาหาร ประเภทไก่ทอดกรอบ เฟรนฟรายด์ ส่วนประเภทเครื่องดื่ม และของหวาน: ควรเน้นขาย ชา กาแฟ และกลุ่มเครื่องดื่ม โซดา เนื่องจากเป็นอาหารที่ผู้บริโภคซื้อบ่อยที่สุด

3) ลักษณะของรถอาหารและผู้ขาย : ผู้ประกอบการควรเน้นเอกลักษณ์ของตัวเอง และพยายามพัฒนาเป็น แปรนด์ของตัวเองให้เป็นที่รู้จักในอนาคต (เนื่องจากผู้บริโภคยินดีซื้อจากผู้ประกอบการอิสระ โดยไม่ได้เน้นรูปแบบ แฟรนไชส์ จึงเป็นโอกาสดีที่ผู้ประกอบการอิสระจะได้สร้างแบรนด์ของตัวเอง)

4) ลักษณะการซื้ออาหาร : ผู้ประกอบการควรเน้นการออกแบบหีบห่อบรรจุภัณฑ์ให้สะดวกในการเดิน รับประทาน หรือให้สามารถรับประทานในสถานที่ที่มีพื้นที่จำกัด รวมถึงออกแบบให้มีเอกลักษณ์ โดดเด่นสะดุดตา ให้ จำง่าย เพื่อเป็นการเผยแพร่สื่อสารแก่บุคคลอื่นๆ ได้อีกด้วย (เนื่องจากผู้บริโภคส่วนใหญ่นิยม ซื้อแล้วนำกลับไป รับประทานที่อื่น)

บรรณานุกรม

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2563). ธุรกิจบริการด้านอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck). (ออนไลน์).

https://www.dbd.go.th/download/document_file/Statistic/2563/T26/T26_202010.pdf

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2565). งานมหกรรมฟู้ดทรัค@MOC. (ออนไลน์).

https://www.dbd.go.th/news_view.php?nid=469422639.

กัลยา สร้อยสิงห์ และคณะ. (2562). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการร้านฟู้ดทรัค (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี, 13(2), 230-247.

คเชนทร์ ห้วยหงษ์ทอง. (2559). การสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการ แรงจูงใจและการใส่ใจสุขภาพที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารจากฟู้ดทรัคของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.

- จตุพร คำสงค์. (2560). แรงจูงใจและส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้ออาหารประเภทฟู้ดทรัคในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร, กรุงเทพฯ.
- ฉัฐพร โยเหลา. (2562). โอกาสธุรกิจ Food Truck เสน่ห์อาหารเคลื่อนที่. *อุตสาหกรรมสาร*, 61(กันยายน-ตุลาคม), 5-7.
- ธันธร มหาพรประจักษ์. (ม.ป.ป.). ปรับธุรกิจให้อยู่รอดในยุค New Normal (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Article_19Oct2020.aspx. (วันที่ค้นข้อมูล 1 ตุลาคม 2565).
- นิมิต ชื่นสั้น และคณะ. (2563). ฟู้ดทรัค: ปัจจัยอะไรที่ส่งผลให้ลูกค้ากลับมาซื้อซ้ำ?. *วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ*, 8(3), 24-32.
- ปรมน ปัญญาไตรรัตน์ และธัญนันท์ บุญอยู่. (2565). รูปแบบการดำเนินชีวิต และนวัตกรรมที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหาร Meal Kit ของผู้บริโภคในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์*, 24(1), 43-53.
- พินาต สุขคุ้ม. (2564). ผู้ประกอบการมือใหม่ เริ่มต้นอย่างไรให้ทันต่อ. *อุตสาหกรรมสาร*, 63 (กันยายน-ตุลาคม), 5-11.
- สัณห์จุฑา จำรูญวัฒน์. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการร้านอาหารประเภทฟู้ดทรัค (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- Fetherstonhaugh, Brian. (2015). *THE 4PS ARE OUT, THE 4ES ARE IN*. <https://dpc-public-downloads.s3.us-west-1.amazonaws.com/four-es-of-marketing.pdf>
- Wells, W.D., Tigert, D. (1971). Activities, Interests, and Opinions. *Journal of Advertising Research* (August), 27-35.

**การพัฒนาและส่งเสริมมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพประเภท
กิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง ลักษณะที่ 3 (การให้บริการ
ดูแลและระดับประดองผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิงที่มีการจัดกิจกรรมการ
ดูแลส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพแก่ผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง
โดยมีการพักค้างคืน)**

**A Development and Promote of Health Establishment Standards in the
Category of Older Persons or People with the Dependency Care,
Characteristic 3 (Providing care service and support for older persons or
people which arranging with activities to promote and rehabilitate older
persons or people with the dependency with overnight stay)**

เปรมปวีร์ บุญยาพรทรัพย์* รุ่งรังษี วิบูลชัย** เพชรmani วิริยะสืบทพงศ์**

Prempawee Boonyapornsup* Rungrungsee Vibulchai** Petmanee Viriyasubephongse**

Received: 16 October 2022 / Revised: 11 November r 2022 / Accepted: 20 December 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจสถานการณ์การบริการตามมาตรฐาน พัฒนาและ ส่งเสริมมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพประเภทกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิงลักษณะที่ 3 และ เพื่อประเมินประสิทธิผลการพัฒนาและส่งเสริมมาตรฐานสถานประกอบการฯ ประเภทกิจการการดูแลผู้สูงอายุฯ ลักษณะที่ 3 ภายหลังจากมีกฎกระทรวงกำหนดให้กิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิงเป็นกิจการอื่นในสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ.2563 มีรูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่าง เป็นเจ้าของสถานประกอบการฯ ประเภทกิจการการดูแลผู้สูงอายุฯ ลักษณะที่ 3 จำนวน 50 ราย และกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ ผู้ดูแลผู้สูงอายุ จำนวน 5 ราย มีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการคัดเลือกคุณสมบัติสถานประกอบการฯ ที่เข้าเกณฑ์การคัดเลือก เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมินมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพประเภทกิจการการดูแลผู้สูงอายุฯ ลักษณะที่ 3 ผ่าน การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (IOC) จำนวน 5 ท่าน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90 ด้วยค่าความเชื่อมั่น (KR-20) เท่ากับ 0.83 วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาและข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

*นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ กองสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข email: premwin123@gmail.com

**นักวิชาการการศึกษาชำนาญการพิเศษ สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข

*Public Health Scholar, Health Establishment Division, Department of Health Service Support, Ministry of Public Health.

** academician specialization, Praboromarajchanok Institute, Ministry of Public Health

ผลการวิจัย พบว่า 1) สถานประกอบการมีปัญหาขาดแคลนบุคลากรมากที่สุด จำนวน 34 ราย คิดเป็นร้อยละ 68 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ($n = 50$) 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้รับการพัฒนาสมรรถนะและได้รับการอนุญาตตามกฎหมายเพิ่มขึ้น (ปี 2564 = 329 ราย ปี 2565 = 651 ราย) แต่มีมาตรฐานการให้บริการของสถานประกอบการที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย พบว่า ควรนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยการขึ้นทะเบียนให้แก่เจ้าของสถานประกอบการและกำกับ ติดตามให้สถานประกอบการที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการตามมาตรฐานที่กำหนดอย่างเคร่งครัด

คำสำคัญ : มาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ/ กิจกรรมการดูแลผู้สูงอายุ /ผู้มีภาวะพึ่งพิงลักษณะที่ 3 การพัฒนาและส่งเสริมมาตรฐาน

Abstract

The objectives of the research were to investigate the situation of standardized services, develop and promote health establishment standards for the care of older persons or people with dependency, characteristic 3, and also to assess the effectiveness of the development and promotion of health establishment standards for the care of older persons or people with dependency, characteristic 3. After the Ministerial Regulation prescribes that the care of older persons or people with dependency is another establishment in a health establishment B.E. 2563 (2020). The research model was research and development. The health establishment standards for the care of older persons or people with dependency, characteristic 3, number 50, and the sample group that provided qualitative information was the caregiver of the older, number 5. The sample was selected by selecting the qualifications of the establishment that were appropriate to the selection criteria. The instrument used was standard assessment from health establishment standards for the care of older persons or people with the dependency, characteristic 3. The assessment standard form passed the verification of the content of 5 experts (IOC) with a confidence value of 0.90 with a confidence value (KR-20) equal to 0.83. The data were analyzed using descriptive statistics and qualitative data using content analysis.

Research Results 1) The establishments had the shortage of personnel at the most, 34 people, representing 68% of the total sample group ($n = 50$). 2) The sample group obtain competency development and additional legal approvals (the year 2021 = 329 cases, the year 2022 = 651 cases), but the service standards of the establishments are different. Statistical significance 0.05

The research suggested that technology should be brought in to assist registered establishment owners and control establishments that are licensed to operate according to strictly defined standards.

Keyword: health establishment standards /care of older persons / people with dependency, characteristic 3 / development and promotion of standard

บทนำ

รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2565 พบว่า จำนวนประชากรไทยทั้งหมด 66,165,261 คนเป็นผู้สูงอายุ จำนวน 12,116,199 คน คิดเป็นร้อยละ 18.3 ของประชากรทั้งประเทศ จำแนกจำนวนผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 60-69 ปี จำนวน 6,843,300 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 56.5 ของจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมดของประเทศ และจำนวนผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 70-79 ปี จำนวน 3,522,778 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 29.1 ของจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมดของประเทศ อีกทั้งมีจำนวนผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 80 ปีขึ้นไป จำนวน 1,750,121 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 14.4 ของจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมดของประเทศ (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2565) ทำให้ประเทศไทยกลายเป็นสังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ และศูนย์วิจัยธนาคารกสิกรไทยคาดการณ์ว่า มีจำนวนกลุ่มผู้สูงอายุที่พึ่งพา จำนวน 1,272,202 ราย ส่งผลให้เกิดจำนวนสถานประกอบการภาครัฐและเอกชนเปิดให้บริการดูแลผู้สูงอายุเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด รวมทั้งสถานประกอบการดังกล่าวต่างมีการให้บริการด้วยมาตรฐานที่หลากหลาย (ศูนย์วิจัยธนาคารกสิกรไทย, 2565, น 4-5)

ทั้งนี้ในปี 2563 ประเทศไทยมีกฎกระทรวงกำหนดให้กิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิงเป็นกิจการอื่นในสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2563 ที่ออกตามพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ.2559 มาตรา 3(3) กิจการอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 137 ตอนที่ 61ก, น 7-9) โดยตามที่กำหนดในกฎกระทรวงกำหนดให้กิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิงเป็นกิจการอื่นในสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2563 ข้อ 4 กิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิงแบ่งลักษณะการให้บริการออกเป็นสามลักษณะ ดังต่อไปนี้

(1) การให้บริการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิงระหว่างวัน ที่มีการจัดกิจกรรมการดูแล ส่งเสริม และฟื้นฟูสุขภาพแก่ผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง โดยไม่มีการพักค้างคืน

(2) การให้บริการดูแลผู้สูงอายุ ที่มีการจัดกิจกรรม ส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ โดยจัดให้มีที่พักอาศัย

(3) การให้บริการดูแลและประทับประคองผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง ที่มีการจัดกิจกรรมการดูแล ส่งเสริม และฟื้นฟูสุขภาพแก่ผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง โดยมีการพักค้างคืน

ส่งผลให้สถานประกอบการเพื่อสุขภาพ กิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิงทั้งรายเก่าและรายใหม่ จำเป็นต้องประกอบกิจการตามกฎหมายดังกล่าว นอกจากนี้เจ้าของสถานประกอบการยังต้องทบทวนและตรวจสอบว่า ในการประกอบกิจการเป็นไปตามมาตรฐานทั้งบุคลากร มาตรฐานด้านสถานที่ มาตรฐานความปลอดภัย รวมทั้งมาตรฐานการให้บริการผู้ให้บริการครบถ้วนหรือไม่ เพื่อให้สถานประกอบการของตนเองได้รับการรับรองจากหน่วยงานภาครัฐ อันจะนำไปสู่การสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้รับบริการว่าจะได้รับการที่มีมาตรฐานคุณภาพชีวิตที่ดีในช่วงปลายของชีวิต และเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎกระทรวง (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2564, น 2-3)

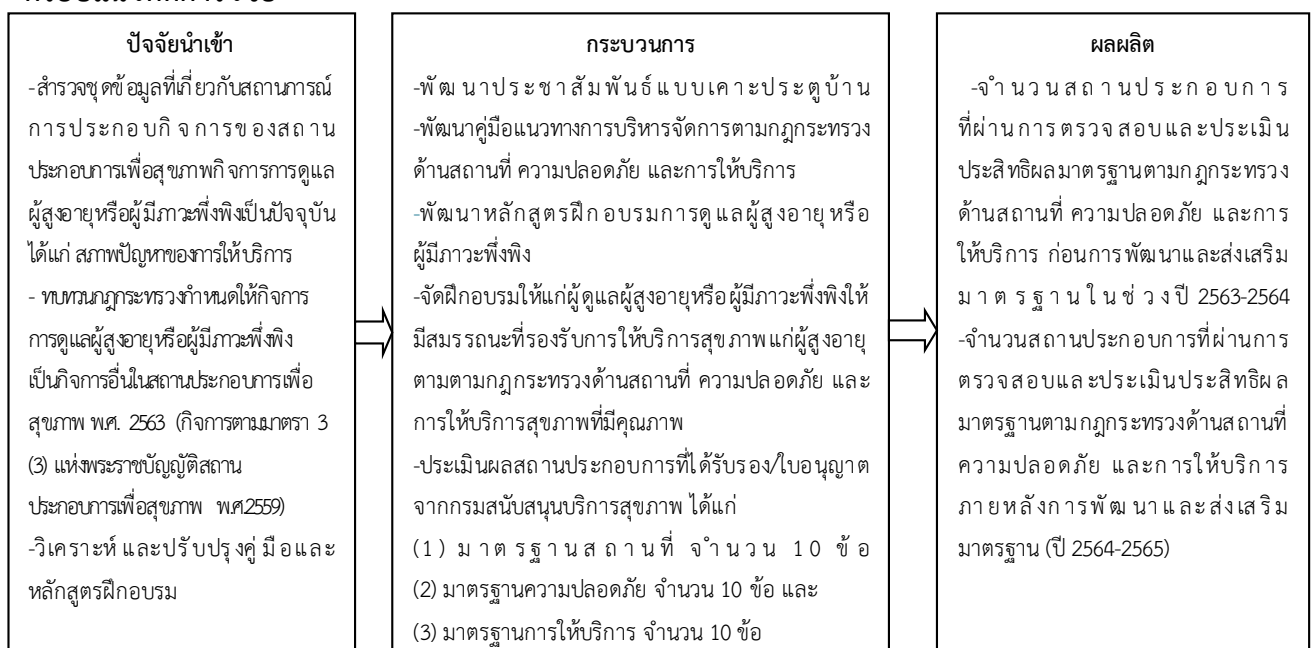
กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข เป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีพันธกิจในการพัฒนามาตรฐานระบบบริการสุขภาพ และส่งเสริมกลไกการขับเคลื่อนสถานประกอบการเพื่อสุขภาพให้มีมาตรฐานสากล จึงได้พัฒนาและส่งเสริมมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เจ้าของกิจการมีแนวทางพัฒนาสถานประกอบการให้เกิดมาตรฐานตามสาระสำคัญของพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ.2559 มาตรา 3(3) กิจการอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง อันจะนำไปสู่การยกระดับความสามารถด้านการแข่งขันให้แก่กิจการการดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งเอื้อต่อผู้รับประโยชน์คือประชาชนผู้รับบริการได้รับ

บริการที่ได้มาตรฐาน ไม่เกิดอันตรายต่อชีวิตและมีคุณภาพชีวิตที่ดี ภายใต้การควบคุม กำกับ ตามมาตรฐานที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น คณะผู้วิจัย จึงได้ศึกษาสถานการณ์การให้บริการตามมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้ที่มีภาวะพึ่งพิง ภายหลังจากการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว รวมทั้งพัฒนาหลักสูตรและคู่มือแนวทางการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้ที่มีภาวะพึ่งพิงให้เกิดมาตรฐาน อีกทั้งจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะบุคลากรให้รองรับมาตรฐานการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้ที่มีภาวะพึ่งพิงแบบบูรณาการกับสหสาขาวิชาชีพ เหนือสิ่งอื่นใด มีการพัฒนาช่องทางการเข้าถึงข้อมูล/เอกสารสำหรับการขึ้นทะเบียนของสถานประกอบการแบบเคาะประตู โดยมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านทั้งประเทศเป็นผู้เอื้ออำนวยให้เจ้าของกิจการมีการพัฒนามาตรฐานการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้ที่มีภาวะพึ่งพิงอย่างต่อเนื่อง เพื่อขยายโอกาสให้เจ้าของกิจการมีความสามารถด้านการแข่งขันและส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสถานประกอบการดูแลผู้สูงอายุในระดับภูมิภาคอาเซียนในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจสถานการณ์การให้บริการตามมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพประเภทกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้ที่มีภาวะพึ่งพิง ลักษณะที่ 3 ภายหลังจากมีกฎกระทรวงกำหนดให้กิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้ที่มีภาวะพึ่งพิงเป็นกิจการอื่นในสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2563
2. เพื่อพัฒนาและส่งเสริมมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพประเภทกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้ที่มีภาวะพึ่งพิง ลักษณะที่ 3 ภายหลังจากมีกฎกระทรวงกำหนดให้กิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้ที่มีภาวะพึ่งพิงเป็นกิจการอื่นในสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2563
3. เพื่อประเมินประสิทธิผลการพัฒนาและส่งเสริมมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพประเภทกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้ที่มีภาวะพึ่งพิง ลักษณะที่ 3 ภายหลังจากมีกฎกระทรวงกำหนดให้กิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้ที่มีภาวะพึ่งพิงเป็นกิจการอื่นในสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2563

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการพัฒนาและส่งเสริมมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพประเภทกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้ที่มีภาวะพึ่งพิง ลักษณะที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (research and development) แบ่งเป็น 3 ระยะ และเริ่มดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2563 - กันยายน 2565 มีรายละเอียดดังนี้

ประชากร คือ เจ้าของสถานประกอบการเพื่อสุขภาพประเภทกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง จำนวน 101 ราย (ภายหลังจากมีกฎกระทรวงประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2563)

กลุ่มตัวอย่าง เป็นเจ้าของสถานประกอบการเพื่อสุขภาพประเภทกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง ลักษณะที่ 3 จำนวน 50 ราย ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ ผู้ดูแลผู้สูงอายุ จำนวน 5 รายที่ยินดีเข้าร่วมโครงการตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัย

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการคัดเลือกคุณสมบัติสถานประกอบการที่เข้าเกณฑ์การคัดเลือกเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

(1) เป็นสถานประกอบการเพื่อสุขภาพประเภทกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง ลักษณะที่ 3 ที่ขึ้นทะเบียนกับกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ และมีระยะเวลาการให้บริการอย่างน้อย 6 เดือนขึ้นไป

(2) เป็นสถานประกอบการเพื่อสุขภาพประเภทกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง ลักษณะที่ 3 ที่มีจำนวนเตียงอย่าง 5 เตียงขึ้นไป

(3) เจ้าของสถานประกอบการเพื่อสุขภาพประเภทกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง ลักษณะที่ 3 และผู้ดูแลผู้สูงอายุ ยินดีเข้าร่วมโครงการตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีระยะเวลาดำเนินการแบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 การสำรวจสภาพปัญหาการดำเนินงานกิจการของสถานประกอบการเพื่อสุขภาพประเภทกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง ลักษณะที่ 3 ภายหลังจากมีกฎกระทรวงกำหนดให้กิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิงเป็นกิจการอื่นในสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ.ศ. 2563 ดังนี้

ประชากร คือ เจ้าของสถานประกอบการเพื่อสุขภาพกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง ที่ขึ้นทะเบียนในระหว่างปี 2564-2565 จำนวน 101 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือเจ้าของสถานประกอบการเพื่อสุขภาพกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง ที่ขึ้นทะเบียนในระหว่างปี 2564-2565 และผ่านเกณฑ์การคัดเลือกเข้าร่วมวิจัย จำนวน 50 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสำรวจสถานการณ์เจ้าของกิจการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพกิจการการดูแลผู้สูงอายุ หรือผู้มีภาวะพึ่งพิง ที่มีคุณลักษณะเครื่องมือโดยมีกลุ่มตัวอย่าง สามารถเลือกตอบแบบปลายเปิด จำนวน 5 ข้อคำถาม ได้แก่

(1) ท่านมีจำนวนบุคลากรที่ผ่านการฝึกอบรมและมีศักยภาพการดูแลผู้สูงอายุตามกฎหมายกำหนดให้กิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิงเป็นกิจการอื่นในสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2563 จำนวนกี่คน

(2) ท่านมีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานตามมาตรฐานด้านสถานที่หรือไม่ ถ้ามีโปรดระบุ

(3) ท่านมีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานตามมาตรฐานด้านความปลอดภัยหรือไม่ ถ้ามีโปรดระบุ

(4) ท่านมีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานตามมาตรฐานด้านการให้บริการ/ดูแลผู้สูงอายุหรือไม่ ถ้ามีโปรด

ระบุ

(5) ท่านมีปัญหาอุปสรรคอื่น ๆ เมื่อพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ.2559 มาตรา 3(3) กิจการอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงมีผลบังคับใช้หรือไม่ ถ้ามีโปรดระบุ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

นำแบบสำรวจสถานการณ์เจ้าของกิจการของสถานประกอบการเพื่อสุขภาพกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิงไปหาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญด้านมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง จำนวน 5 ท่าน ผลการตรวจสอบตรงตามเนื้อหา (Content Validity) นำคะแนนที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามสถานการณ์เจ้าของกิจการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง (Index of Consistency; IOC) โดยข้อคำถามที่มีค่า IOC = 0.50 ขึ้นไป ผู้วิจัยจึงจะเลือกข้อคำถามนั้นไว้ เพราะเป็นระดับที่ยอมรับได้ (บุญชุม ศรีสะอาด, 2540) ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสำรวจโดยการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ซึ่งเป็นผู้ดูแลสถานพักพิงผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 30 แห่ง เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยใช้ KR-20 ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

นำแบบสำรวจสภาพสถานการณ์เจ้าของกิจการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในระยะที่ 1 ด้วยการแจกแบบสอบถามให้แก่เจ้าของกิจการสถานประกอบการเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 1 จำนวน 50 ราย

การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคำร้อยละ

ระยะที่ 2 เป็นการพัฒนาและส่งเสริมมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพประเภทกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง ลักษณะที่ 3 มีระยะเวลาการดำเนินการตั้งแต่เดือน ตุลาคม 2563 -กันยายน 2564 ดังนี้

ประชากรคือ เป็นเจ้าของสถานประกอบการเพื่อสุขภาพกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง ที่ขึ้นทะเบียนในระหว่างปี 2564-2565 จำนวน 101 คน

กลุ่มตัวอย่างคือ เจ้าของสถานประกอบการเพื่อสุขภาพกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง ที่ขึ้นทะเบียนในระหว่างปี 2564-2565 และผ่านเกณฑ์การคัดเลือกเข้าร่วมวิจัย จำนวน 50 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ และสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 ราย ซึ่งตัวอย่างที่ใช้เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถามที่มีข้อคำถามที่ให้เลือกตอบ ปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ ตามมาตรฐานการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง ลักษณะที่ 3 จำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 การดำเนินการตามมาตรา 3 (3) กิจการอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง จำนวน 30 ข้อ จำแนกเป็น 3 มาตรฐาน ได้แก่ (1) มาตรฐานสถานที่ จำนวน 10 ข้อ (2) มาตรฐานความปลอดภัย จำนวน 10 ข้อ และ (3) มาตรฐานการให้บริการ จำนวน 10 ข้อ โดยมีเนื้อหาตรงตามคู่มือแนวทางการดำเนินงานของมาตรฐานการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง และตามพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ.2559 มาตรา 3 (3) กิจการอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง จำนวน 30 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

นำแบบสอบถามเนื้อหาตรงตามมาตรฐานการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง และตามพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ.2559 มาตรา 3 (3) กิจกรรมอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง จำนวน 30 ข้อ ไปหาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญด้านมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพกิจกรรมการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง จำนวน 5 ท่าน ผลการตรวจสอบตรงตามเนื้อหา (Content Validity) นำคะแนนที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามตามมาตรฐานการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง และตามพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ.2559 มาตรา 3 (3) กิจกรรมอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง จำนวน 30 ข้อ โดยข้อคำถามที่มีค่า IOC = 0.50 ขึ้นไป ผู้วิจัยจึงจะเลือกข้อคำถามนั้นไว้ เพราะเป็นระดับที่ยอมรับได้ (บุญชุม ศรีสะอาด, 2540)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

นำแบบสอบถาม ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในระยะที่ 2 ด้วยการแจกแบบสอบถามให้แก่เจ้าของกิจการสถานประกอบการเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 2 จำนวน 50 ราย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยระยะที่ 2 มีการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ และค่าร้อยละ

ระยะที่ 3 เป็นการตรวจประเมินสถานประกอบการเพื่อประเมินประสิทธิผลการพัฒนาและส่งเสริมมาตรฐานในพื้นที่จริงของสถานประกอบการเพื่อสุขภาพประเภทกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง ลักษณะที่ 3 เปรียบเทียบก่อนและภายหลังการบังคับใช้กฎกระทรวง

กลุ่มตัวอย่าง คือเจ้าของสถานประกอบการเพื่อสุขภาพกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง ที่ขึ้นทะเบียนในระหว่างปี 2564-2565 จำนวน 50 แห่ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบประเมินที่สร้างจากข้อประเมินเกี่ยวกับมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง ภายหลังจากมีกฎกระทรวงกำหนดกิจการอื่นในสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ.2563 และเป็นข้อคำถามที่ความสอดคล้องกับมาตรฐาน จำนวน 30 ข้อ ดังนี้

1. มาตรฐานด้านบุคลากร ประกอบด้วยข้อคำถามข้อที่ 1
2. มาตรฐานด้านสถานที่ ประกอบด้วยข้อคำถามข้อที่ 2-9
3. มาตรฐานด้านความปลอดภัย ประกอบด้วยข้อคำถามข้อที่ 10-20
4. มาตรฐานด้านการให้บริการ ประกอบด้วยข้อคำถามข้อที่ 11-30

ลักษณะข้อคำถามในแบบประเมินประสิทธิภาพมาตรฐานการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิงซึ่งเป็นชุดข้อมูลที่ได้จากข้อคำถามว่า สถานประกอบการมีปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ มีการแปลผลดังนี้

ผู้ประเมินมีการตรวจสอบพบว่า ปฏิบัติตามมาตรฐาน ได้คะแนน 1 คะแนน

ผู้ประเมินมีการตรวจสอบพบว่า ไม่ปฏิบัติตามมาตรฐาน ได้คะแนน 0 คะแนน

จากนั้นนำชุดข้อมูลมาจัดกลุ่มค่าคะแนน เพื่อใช้เป็นเกณฑ์สำหรับการแปลผลจากการประเมินประสิทธิผลมาตรฐานการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง

คะแนน 24-30 คะแนน (ร้อยละ 80-100) หมายถึง มีการดำเนินการตามมาตรฐานที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ.2559 มาตรา 3(3) กิจกรรมอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (ราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2563 และมีผลใช้บังคับในวันที่ 27 มกราคม 2564)

คะแนนน้อยกว่า 24 (น้อยกว่าร้อยละ 80) หมายถึง ไม่ดำเนินการตามมาตรฐานที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ.2559 มาตรา 3(3) กิจกรรมอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (ราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2563 และมีผลใช้บังคับในวันที่ 27 มกราคม 2564)

การตรวจสอบความตรงและความเชื่อมั่นของแบบประเมินมาตรฐานสถานประกอบการ เพื่อสุขภาพกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง มีรายละเอียดดังนี้

นำแบบประเมิน ไปหาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญด้านมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง จำนวน 5 ท่าน และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบประเมินโดยการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ซึ่งเป็นผู้ดูแลสถานพักพิงผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 30 แห่ง เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยการหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้ KR-20 ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83

นำแบบประเมินมาตรฐานการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง และตามพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ.2559 มาตรา 3 (3) กิจกรรมอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงไปตรวจสอบในพื้นที่จริงของสถานประกอบการเพื่อสุขภาพกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง จำนวน 50 แห่ง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยระยะที่ 3 ได้ชุดข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินงานวิจัยและสร้างความครอบคลุมตามมาตรฐานการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง และตามพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ.2559 มาตรา 3 (3) กิจกรรมอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง มีการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ รวมทั้ง การเปรียบเทียบคะแนนตามมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง ก่อนและภายหลังการดำเนินงานวิจัย ด้วยการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระหว่างคะแนนผลการประเมินตามมาตรฐานการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง และตามพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ.2559 มาตรา 3 (3) กิจกรรมอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ภายหลังการวิจัยกับคะแนนเฉลี่ยผลการประเมินตามมาตรฐานดังกล่าว ก่อนการวิจัย ด้วยสถิติ t-test

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยในระยะที่ 1 ผลการสำรวจสภาพการณ์ การดำเนินงานของเจ้าของสถานประกอบการเพื่อสุขภาพประเภทกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง ลักษณะที่ที่ 3 พบว่า มีปัญหาในขณะประกอบการในสถานประกอบการเพราะขาดบุคลากรด้านการดูแลผู้สูงอายุมากถึงร้อยละ 68 นอกจากนี้ยังพบว่า การประเมินผลโดยใช้แบบประเมินประสิทธิผลมาตรฐานการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง ลักษณะที่ 3 มีระดับค่าคะแนน

มาตรฐานด้าน สถานที่ มาตรฐานความปลอดภัย และมาตรฐานด้านการให้บริการ เท่ากับร้อยละ 50, 60, 64 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดตามลำดับ ซึ่งค่าคะแนน ทั้ง 3 ด้านถือว่าเจ้าของกิจการยังไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานตามที่กำหนด ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมพัฒนาให้ปฏิบัติตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดเพื่อให้สถานประกอบการการดูแลผู้สูงอายุมีคุณภาพมาตรฐานและการบริการที่ปลอดภัย (ค่าคะแนนมาตรฐาน หมายถึง คะแนนที่สถานประกอบการสามารถมีการดำเนินการตามมาตรฐานที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ.2559 มาตรา 3 (3) กิจการอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ตั้งแต่ 24 รายการ จากทั้งหมด 30 รายการ หรือคิดเป็นร้อยละ 80 ขึ้นไป)

ผลการวิจัยในระยะที่ 2 ผลการพัฒนาและส่งเสริมมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพประเภทกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มิภาวะพึ่งพิง ลักษณะที่ 3 พบว่า ร้อยละ 100 ของสถานประกอบการเพื่อสุขภาพประเภทกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มิภาวะพึ่งพิง ลักษณะที่ 3 ได้รับการประชาสัมพันธ์แบบเคาะประตูบ้าน โดยอสม.ในเขตพื้นที่ที่สถานประกอบการตั้งอยู่และได้รับทราบข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการตามกฎหมาย รวมทั้งได้รับการพัฒนาศักยภาพ ผ่านการนำคู่มือแนวทางการบริหารจัดการตามกฎหมายกระทรวงด้านสถานที่ ความปลอดภัย และการให้บริการไปใช้เป็นวิธีการดำเนินงานในสถานประกอบการฯ และจัดส่งผู้ดูแลผู้สูงอายุเข้าร่วมการพัฒนาฝึกอบรมการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มิภาวะพึ่งพิง รวมทั้งร้อยละ 100 ของสถานประกอบการฯ ได้มีการฝึกอบรมให้แก่ผู้ดูแลผู้สูงอายุหรือ ผู้มิภาวะพึ่งพิงให้มีสมรรถนะที่รองรับการให้บริการสุขภาพแก่ผู้สูงอายุตามที่กำหนดในกฎกระทรวงด้านสถานที่ ความปลอดภัย และการให้บริการสุขภาพที่มีคุณภาพ ส่งผลให้มีจำนวนสถานประกอบการเพื่อสุขภาพกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มิภาวะพึ่งพิงที่ผ่านการรับรอง/มีใบอนุญาตประกอบกิจการตามกฎหมายเพิ่มขึ้น (ปี 2564=329 ราย ปี 2565 =651 ราย) (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2565)

ผลการวิจัยในระยะที่ 3 การตรวจเยี่ยมและประเมินประสิทธิผลมาตรฐานตามกฎหมายกระทรวงด้านสถานที่ ความปลอดภัย และการให้บริการในพื้นที่ดำเนินการจริง พบว่า ผลการเปรียบเทียบคะแนนตามมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพประเภทกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มิภาวะพึ่งพิง ก่อนการดำเนินการวิจัย มีค่าคะแนนเฉลี่ยการดำเนินการตามมาตรฐาน เท่ากับ 20 คะแนน ค่ามัธยฐานเท่ากับ 15 ค่าความแปรปรวนเท่ากับ 5 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน และหลังจากการวิจัย พบว่า มีค่าคะแนนการดำเนินการให้บริการตามมาตรฐาน เท่ากับ 29 คะแนน ค่ามัธยฐานเท่ากับ 28 ค่าความแปรปรวนเท่ากับ 1 คะแนน ซึ่งสะท้อนว่าค่าคะแนนตามมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มิภาวะพึ่งพิง ภายหลังการวิจัยครั้งนี้ มีค่าคะแนนตามมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มิภาวะพึ่งพิงสูงกว่าก่อนการวิจัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบคะแนนตามมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพประเภทกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มิภาวะพึ่งพิงลักษณะที่ 3 ก่อนและภายหลังการดำเนินงานวิจัย

ค่าคะแนนมาตรฐาน	คะแนนเต็ม	M	Median	S.D.	Range	Z	p
ก่อน	30	20	15	5	10-23	3.80	0 .05
หลัง	30	29	28	1	24-30		

*p≤ 0.05

การอภิปรายผล

ในการอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้แบ่งการอภิปรายวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่ 1) เพื่อสำรวจสถานการณ์การบริการตามมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง ลักษณะที่ 3 ภายหลังจากมีกฎกระทรวงกำหนดให้กิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิงเป็นกิจการอื่นในสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ.2563 2) เพื่อพัฒนาและส่งเสริมมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง ลักษณะที่ 3 ภายหลังจากมีกฎกระทรวงกำหนดให้กิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิงเป็นกิจการอื่นในสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ.2563 และ 3) เพื่อประเมินประสิทธิผลการพัฒนาและส่งเสริมมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิงแบบพักค้างคืน ลักษณะที่ 3 ภายหลังจากมีกฎกระทรวงกำหนดให้กิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิงเป็นกิจการอื่นในสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ.2563 มีรายละเอียดของการอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการสำรวจสถานการณ์การให้บริการของผู้ประกอบการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง พบว่า ผู้ประกอบการมีปัญหาขาดแคลนบุคลากรที่มีศักยภาพด้านการดูแลผู้สูงอายุมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 68 ทั้งนี้เพราะสถานประกอบการส่วนใหญ่มีการปรับตัวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อีกทั้งเป็นช่วงที่มีการประกาศกฎกระทรวงสอดคล้องกับนงลักษณ์ พะโกยะ, ศิริพันธ์ สาสตัย และวิลาสินี วิเศษฤทธิ์ (2563) ที่ศึกษาการสังเคราะห์ข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดการกำลังคนด้านสุขภาพเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุในอนาคต ซึ่งพบว่ากำลังคนด้านวิชาชีพที่กระจายมาดูแลงานด้านการดูแลระยะยาวน้อยและปัญหาการขาดทักษะการปฏิบัติงานในการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวของผู้ให้บริการส่งผลให้สถานประกอบการการดูแลผู้สูงอายุขาดแคลนบุคลากรผู้ให้บริการ และสอดคล้องกับอมรรักษ์ สวนชุมพล (2561) ที่ศึกษาวิเคราะห์สภาพธุรกิจบริการผู้สูงอายุ และแนวทางการส่งเสริมและพัฒนากิจการบริการผู้สูงอายุ พบว่า การดำเนินธุรกิจนั้นย่อมมีโอกาสที่จะพบกับอุปสรรคการวิเคราะห์สภาพธุรกิจบริการผู้สูงอายุและแนวทางการส่งเสริมและการพัฒนาการ จัดการธุรกิจบริการผู้สูงอายุจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้บริหารหรือผู้ประกอบการเพื่อนำไปสู่การวางแผนเชิงกลยุทธ์การดำเนินธุรกิจ การลดหรือหลีกเลี่ยงปัจจัยที่จะทำให้ธุรกิจล้มเหลว และการสร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขันที่มีประสิทธิภาพ มีทิศทาง และเป็นระบบอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังพบว่า การประเมินผลโดยใช้แบบประเมินประสิทธิผลมาตรฐานการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง ลักษณะที่ 3 มีระดับค่าคะแนนมาตรฐานด้าน สถานะที่ มาตรฐานความปลอดภัย และมาตรฐานด้านการให้บริการ เท่ากับร้อยละ 50, 60, 64 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดตามลำดับ ซึ่งค่าคะแนน ทั้ง 3 ด้านถือว่าเจ้าของกิจการยังไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานตามที่กำหนดซึ่งจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมพัฒนาให้ปฏิบัติตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดเพื่อให้สถานประกอบการการดูแลผู้สูงอายุมีคุณภาพมาตรฐานและการบริการที่ปลอดภัยและสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นในการปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งต้องมีการเสนอมาตรการหรือบทลงโทษเพื่อให้เจ้าของกิจการปฏิบัติตาม

2. ผลการพัฒนาและส่งเสริมมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพประเภทกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง ลักษณะที่ 3 พบว่า ร้อยละ 100 ของสถานประกอบการเพื่อสุขภาพประเภทกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง ลักษณะที่ 3 ได้รับการประชาสัมพันธ์แบบเคาะประตูบ้าน รวมทั้งได้รับการพัฒนาศักยภาพให้แก่เจ้าของสถานประกอบการเพื่อสุขภาพกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง ฯ ผ่านการนำคู่มือแนวทางการ

บริหารจัดการตามกฎหมายกระทรวงด้านสถานที่ ความปลอดภัย และการให้บริการไปใช้เป็นวิธีการดำเนินงานในสถานประกอบการฯ และจัดส่งผู้ดูแลผู้สูงอายุเข้าร่วมการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้ที่มีภาวะพึ่งพิง รวมทั้งร้อยละ 100 ของสถานประกอบการมีการจัดฝึกอบรมให้แก่ผู้ดูแลผู้สูงอายุหรือผู้ที่มีภาวะพึ่งพิงให้มีสมรรถนะที่รองรับการให้บริการสุขภาพแก่ผู้สูงอายุตามกฎหมายกระทรวงด้านสถานที่ ความปลอดภัย และการให้บริการสุขภาพที่มีคุณภาพ สอดคล้องการศึกษาของศิริพันธุ์ สาสัตย์ และคณะ พบว่า การพัฒนามาตรฐานและแนวทางการให้บริการผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในสถานดูแลระยะยาว ประกอบด้วยด้านสถานที่ ความปลอดภัย และการให้บริการสุขภาพที่มีคุณภาพ (ศิริพันธุ์ สาสัตย์ และคณะ., 2558, น 134-136)

3. ผลการตรวจเยี่ยมและประเมินประสิทธิผลมาตรฐานตามกฎหมายกระทรวงด้านสถานที่ ความปลอดภัย และการให้บริการในพื้นที่ดำเนินการจริง พบว่า ค่าคะแนนตามมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพประเภทกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้ที่มีภาวะพึ่งพิง ลักษณะที่ 3 ก่อนและภายหลังการวิจัย มีค่าคะแนนตามมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้ที่มีภาวะพึ่งพิงแตกต่างกันโดยภายหลังการวิจัยสูงกว่าก่อนการวิจัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งการพัฒนา และการส่งเสริมมาตรฐานได้มีการส่งเสริมให้เข้าถึงกิจกรรมการยื่นขอใบอนุญาตประกอบกิจการผ่านเว็บไซต์ รวมทั้งมีเครื่องมือและช่องทางสำหรับการยื่นขึ้นทะเบียนเพื่อขอใบอนุญาตประกอบกิจการผ่านอินเทอร์เน็ต/เทคโนโลยีที่ทันสมัยช่วยให้เจ้าของสถานประกอบการเพื่อสุขภาพประเภทกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้ที่มีภาวะพึ่งพิง ลักษณะที่ 3 มีช่องทางเลือกสำหรับการยื่นขึ้นทะเบียนเพื่อขอใบอนุญาตประกอบกิจการ และเป็นกระบวนการสำคัญในการปฏิบัติการให้บริการตามมาตรฐานตามกฎหมายกำหนดไว้ สอดคล้องกับวิราภรณ์ โพธิศิริ และคณะ พบว่า เป็นกระบวนการของการบูรณาการระบบการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวในกลุ่มผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง (วิราภรณ์ โพธิศิริ และคณะ, 2559, น 3-8)

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. การดำเนินการในการขับเคลื่อนกฎหมายเพื่อส่งเสริมธุรกิจด้านบริการและเพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค ผู้บริหารและบุคลากรผู้เกี่ยวข้องที่มีบทบาทบังคับใช้กฎหมาย ควรต้องสำรวจสถานการณ์ให้บริการตามมาตรฐานสถานประกอบการให้เป็นปัจจุบัน เพื่อผลที่ได้จากการสำรวจไปใช้ออกแบบกิจกรรมที่เอื้อต่อการลดปัญหาที่เจ้าของกิจการกำลังเผชิญในปัจจุบัน ซึ่งจะเอื้อต่อการสร้างความร่วมมือในการนำกฎกระทรวงกำหนดให้กิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้ที่มีภาวะพึ่งพิง เป็นกิจการอื่นในสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2563 ไปดำเนินการให้สอดคล้องกับบริบทได้

2. ควรส่งเสริมการนำเทคโนโลยีที่เป็นปัจจุบันมาช่วยสำหรับการฝึกอบรมพัฒนาสมรรถนะผู้ดูแลผู้สูงอายุ อาทิ E-learning รวมทั้งพัฒนา Learning-Platforms ในรูปแบบที่ เพื่อให้เอื้อต่อการเสริมสร้างมาตรการที่มีประสิทธิผลในกระบวนการบังคับใช้กฎหมายให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎกระทรวงและสร้างทางเลือกให้สถานประกอบการเพื่อสุขภาพกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้ที่มีภาวะพึ่งพิง มีแนวทางในการพัฒนาคุณภาพบริการที่ได้มาตรฐานในระดับสากลในอนาคต

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการในแต่ละสถานประกอบการเพื่อแสวงหาแนวทางการแก้ไขปัญหาค่าเงินงานตามมาตรฐานด้านสถานที่ ความปลอดภัย และการให้บริการ เพื่อสร้างชุดข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและปรับปรุงชุดเครื่องมือและหลักสูตรฝึกอบรมพัฒนาสมรรถนะผู้ดูแลผู้สูงอายุที่เหมาะสมกับยุคดิจิทัล ซึ่งเป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงชุดความรู้ที่รวดเร็ว และมีความไม่แน่นอนทั้งสถานการณ์ของเชื้อโรคอุบัติใหม่ และการแข่งขันที่รุนแรงได้ในอนาคต

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานด้านสถานที่ ความปลอดภัย และการให้บริการในสถานประกอบการเพื่อสุขภาพประเภทกิจการการดูแลผู้สูงอายุ หรือผู้มีภาวะพึ่งพิง พ.ศ. 2563

3. ควรมีการกำกับติดตาม และประเมินประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานด้านสถานที่ ความปลอดภัย และการให้บริการในสถานประกอบการเพื่อสุขภาพประเภทกิจการการดูแลผู้สูงอายุ หรือผู้มีภาวะพึ่งพิง พ.ศ. 2563 และการนำผลการกำกับติดตาม ประเมินดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ ซึ่งจะเอื้อต่อการควบคุมและรักษามาตรฐาน/คุณภาพของการให้บริการสุขภาพ อันจะนำไปสู่การยกระดับความสามารถในการแข่งขัน และเอื้อต่อการส่งเสริมประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสถานประกอบการดูแลผู้สูงอายุและผู้มีภาวะพึ่งพิงในระดับภูมิภาคในอนาคต

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.(2565). สถิติจำนวนผู้สูงอายุในประเทศไทย. ข้อมูล ณ วันที่ 31 มกราคม 2565 สืบค้นจาก https://www.dopa.go.th/main/web_index
- กระทรวงสาธารณสุข.(2565). สถิติอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน(อสม.)ในประเทศไทย สืบค้นจาก <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/58614>
- กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ.(2564). คู่มือแนวทางการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง. สืบค้นจาก <http://www.thaispa.go.th>
- กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, กองสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ (2565). รายงานผลสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ กิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิงที่ได้รับอนุญาตปี 2565. <https://www.esta.hss.moph.go.th/>
- นางลักษณ์ พะโกยะ, ศิริพันธุ์ สาสัจย์ และ วาสนิ วิเศษฤทธิ. (2563). การสังเคราะห์ข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดการกำลังคนด้านสุขภาพเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุในอนาคต.สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. สืบค้นจาก <https://www.hsri.or.th/researcher/research/new-release/detail/12975>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2540). การวิจัยทางการวัดผลและประเมินผล.กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น
- มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2565). โครงการศึกษาการปรับปรุงหรือยกเลิกกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพและการดำเนินธุรกิจของประชาชน ภายใต้การสนับสนุนจากสำนักปปย. <https://tdri.or.th/2020/07/regulatory-guillotine/>

วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย

ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2565)

กฎกระทรวง กำหนดให้กิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้ที่มีภาวะพึ่งพิงเป็นกิจการอื่นในสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ

พ.ศ. 2563. (2563, กรกฎาคม 31). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 137 ตอนที่ 61 ก. หน้า 7-9.

วิราภรณ์ โพธิศิริ และคณะ. (2559). รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการศึกษาต้นแบบของการบูรณาการระบบการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวในกลุ่มผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง. วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศูนย์วิจัยธนาคารกสิกรไทย. (2565). ธุรกิจศูนย์ดูแลผู้สูงอายุในไทย. ธนาคารกสิกรไทย.

https://www.kasikornbank.com/internationalbusiness/th/Thailand/IndustryBusiness/Documents/201811_Thailand_Elderly_TH.pdf.

ศิริพันธุ์ สาสัตย์ และคณะ. (2558). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์การพัฒนามาตรฐานและแนวทางการให้บริการผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในสถานดูแลระยะยาว. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อมรรักษ์ สวนชุมพล. (2561). การวิเคราะห์สภาพธุรกิจการบริการผู้สูงอายุ และแนวทางการส่งเสริมและพัฒนากิจการธุรกิจบริการผู้สูงอายุ. <https://www.hsri.or.th/researcher/research/new-release/detail/12975>.

**ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้กับประสิทธิผล
การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคโควิด 19 สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2**
**A Study on the Relationship between Knowledge Management and
Internal Quality Assurance Effectiveness in the COVID – 19 Era in Schools
under the Office of Rayong Primary Educational**

คุณากร รื่นรัมย์* อธิกร วรบำรุงกุล** เรียงวิทย์ นิลโคตร***

Kunakorn Ruenrom* Theerangkoon Warabamrungkul** Reongwit Nilkote***

Received: 10 November 2022 / Revised: 20 December 2022 / Accepted: 31 December 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดการความรู้ของสถานศึกษายุคโควิด 19 2) ศึกษาประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคโควิด 19 และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้กับประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคโควิด 19 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 291 คน เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามการจัดการความรู้ของสถานศึกษายุคโควิด 19 ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 และส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคโควิด 19 ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.73 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการความรู้ของสถานศึกษายุคโควิด 19 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคโควิด 19 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) การจัดการความรู้กับประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคโควิด 19 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 โดยรวมมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : การจัดการความรู้/ประสิทธิผล/ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา/ ยุคโควิด 19

*นักศึกษาลัทธิสุตรศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

***อาจารย์ ดร. ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

* Master of Education program students, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

**Assistant Professor Dr. at Department of Educational Administration, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

***Lecturer Dr. at Department of Educational Administration, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

Abstract

The objective of this research were to: 1) study knowledge management of educational institutions in the Covid-19 era, 2) study the effectiveness of quality assurance with in educational institutions in the Covid-19 era, and 3) study the relationship between knowledge management and internal quality assurance effectiveness in the Covid-19 era in schools under the office of Rayang primary educational service area 2. The research was quantitative research. The sample was a group of 291 teachers under the office of Rayang primary educational service area 2, academic year 2021. The research tool was a 5-rating scale questionnaire that was divided into 2 parts. Part 1 was about knowledge management of educational institutions in the Covid-19 era questionnaire with a validity of 0.92, part 2 was about the effectiveness of quality assurance with in educational institutions in the Covid-19 era questionnaires with a validity of 0.73. The statistics used for data analysis were: percentage, mean, standard deviation and Pearson's product correlation coefficient.

The major fact finding were as follows: 1) knowledge management of educational institutions in the Covid-19 era was at the high level overall, 2) the effectiveness of quality assurance with in educational institutions in the Covid-19 era was at a high level overall, and 3) the relationship between knowledge management and internal quality assurance effectiveness in the Covid-19 era in schools under the office of Rayang primary educational service area 2 had a positive correlation at the significantly middle level of .01.

Keywords: knowledge management / effectiveness / quality assurance in the school/ Covid-19 era

บทนำ

ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (“พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, 2542 : 3) บัญญัติไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทยรู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียนและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554 : 1)

เพื่อให้เป็นไปตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา จำเป็นต้องมีการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จึงมีการบัญญัติมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาบัญญัติไว้ว่า ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอกหรือระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงว่าด้วยระบบและหลักเกณฑ์การประกันคุณภาพภายในของการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา การอุดมการณ์ศึกษา และการประกันคุณภาพภายนอกไว้ในฉบับเดียวกัน “การประกันคุณภาพภายใน” ว่าการประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายในโดยบุคลากรของสถานศึกษานั้นเองหรือ โดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น

การประกันคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายต้องมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ที่การดำเนินงานมีเป้าหมาย ในการยกระดับคุณภาพของผู้เรียนในทุกด้าน มีการพัฒนาด้านปัจจัย ให้สามารถใช้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ โดยมีระบบกลไกในการปฏิบัติงานตามแผนและการกำกับติดตามอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ซึ่งสถานศึกษาควรคำนึงถึงการสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาที่เกิดขึ้นกับบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ที่ยึดถือการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นวัฒนธรรมการทำงานที่ปกติ การสร้างความรู้สึกรักความเป็นเจ้าของสถานศึกษาร่วมกัน เสริมสร้างความเป็นอัตลักษณ์ให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาจัดระบบ และโครงสร้างที่เหมาะสม วางแผนและดำเนินงานตามแผน กำกับติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง นำผลการประเมินจากทุกภาคส่วนไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนา พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ใฝ่เรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการแบ่งปันองค์ความรู้ นวัตกรรมทั้งภายในและภายนอกองค์กรอย่างต่อเนื่อง (สำนักทดสอบทางการศึกษา 2554 : 31 - 32)

การจัดการความรู้ (Knowledge Management) เป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างกระบวนการความรู้และปฏิสัมพันธ์ของคนในองค์กรอย่างสร้างสรรค์ด้วยการแบ่งปัน และเรียนรู้จากความรู้และประสบการณ์ความสำเร็จระหว่างกันของคนในองค์กรและนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในการทำงานให้เกิดสัมฤทธิ์ผลดีขึ้นกว่าเดิม และอาจกล่าวได้ว่า การจัดการความรู้เป็นกระบวนการทำงาน ในทุกเรื่องและในเนื่องงานการศึกษาที่ทำอยู่ ซึ่งจะช่วยเพิ่มสมรรถนะของบุคคลและองค์กร อันได้แก่ ความรู้และปัญญาที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพงานการศึกษาได้ จึงต้องส่งเสริมสนับสนุนให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้นำหลักการ แนวทางและเครื่องมือการจัดการความรู้มาใช้ เพื่อพัฒนาการทำงานตามพันธกิจและบริหารงานการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ รวมทั้งขับเคลื่อนองค์กรไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ อันนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กรที่จัดและสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการความรู้ เป็นเครื่องมือในการบริหารและพัฒนาคุณภาพมาตรฐานงานที่ปฏิบัติ ใช้เป็นกระบวนการทำงานของผู้ปฏิบัติงานในองค์กร เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ของบุคคลและองค์กร พร้อมนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ทำงานให้เกิดสัมฤทธิ์ผลดีขึ้นกว่าเดิม ภายใต้หลักการและแนวทางที่ว่า มุ่งให้เกิดการนำพลังปัญญาขององค์กรมาเพิ่มพลังในการเรียนรู้ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันประสบการณ์ ความสำเร็จและความรู้ปฏิบัติ พร้อมรวบรวมและสร้างความรู้ใหม่ที่เป็นต่อการพัฒนางานให้สำเร็จ เพื่อให้คนเข้าถึงความรู้ รู้จักเลือก ดัดแปลง ปรับปรุง ต่อยอดความรู้ที่มีอยู่เดิม และสร้างความรู้ใหม่ไปใช้ในการทำงาน อันจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2552 : คำนำ) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภัททญาณี โอรัตนปัญญา (2559 : 94 - 96) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการความรู้และองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรของสำนักยุทธศาสตร์และ

ประเมินผล กรุงเทพมหานคร มีระดับ การจัดการความรู้และองค์กรแห่งการเรียนรู้ ของสำนักยุทธศาสตร์และ ประเมินผล กรุงเทพมหานครโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับนวัตกรรม หอมสิน (2556 : 225 - 233) ได้ ทำการศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งได้ผลการ วิเคราะห์ตามตัวชี้วัดความสำเร็จในการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งมีตัวชี้วัด ความสำเร็จทั้งสิ้น 91 ตัวชี้วัด จากทั้งหมด 15 กิจกรรม ผลการวิจัยพบว่า ทุกกิจกรรมสามารถปฏิบัติ จนเกิดการ พัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนโดยรวม อยู่ในระดับมาก โดยสรุป รูปแบบการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ ของนักเรียนมัธยมศึกษา มีการพัฒนาการทำงานแบบมีส่วนร่วมเกิดกระบวนการมีส่วนร่วมที่มีความเหมาะสม คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน มีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานเกิดกระบวนการทำงาน เป็นทีม เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติและถอดองค์ความรู้ภายในโรงเรียนและสามารถใช้ ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อย่างคุ้มค่านอกจากนั้นประเสริฐ เพ็ชรสิงห์ (2557 : 104) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้กับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด อาชีวศึกษา จังหวัดสระบุรี มีความสัมพันธ์ระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ซึ่งจากผลการศึกษาวิจัยแสดงให้เห็นว่าการจัดการความรู้เป็นระบบกลไกในการปฏิบัติงานที่สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษา

จากความเป็นมาและความสำคัญที่กล่าวมาแล้วข้างต้น การศึกษาการจัดการความรู้กับประสิทธิผลการ ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคโควิด 19 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 จะ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยอง เขต 2 เกี่ยวกับกระบวนการจัดการความรู้ซึ่งมีเป้าหมายหลักให้เกิดการมีส่วนร่วม ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็นทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ปรับปรุงระดับ ความสัมพันธ์ให้มีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ ไปสู่การขับเคลื่อนการพัฒนาระบบการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนดอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ของสถานศึกษายุคโควิด 19 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต 2
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคโควิด 19 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้กับประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในสถาน ศึกษา ยุคโควิด 19 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2

สมมุติฐานในการวิจัย

การจัดการความรู้มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคโควิด 19 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1,147 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2. 2564 : 35 - 40) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้จากการเปิดตารางเทียบหากลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970:608 - 609) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 291 คน แล้วใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้อำเภอเป็นที่ตั้งของสถานศึกษาเป็นชั้นของการสุ่ม หลังจากนั้นคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างครูของสถานศึกษาแต่ละอำเภอที่ตั้งของสถานศึกษา โดยใช้สถานศึกษาเป็นหน่วยในการสุ่ม ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากการตอบแบบวัดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 291 คน โดยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์การจัดการความรู้และประสิทธิภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ยุคโควิด 19 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ด้วยวิธีหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้กับประสิทธิภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ยุคโควิด 19 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

1. การจัดการความรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับ มากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การสร้างและแสวงหาความรู้ การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ การเข้าถึงความรู้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้และทักษะด้านการบ่งชี้ความรู้ ดังแสดงในตารางที่ 1

วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย

ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2565)

ตารางที่ 1 แสดงระดับการจัดการความรู้ของสถานศึกษายุคโควิด 19 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยอง เขต 2 (n = 291)

การจัดการความรู้	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. การบ่งชี้ความรู้	3.96	.32	มาก	7
2. การสร้างและแสวงหาความรู้	4.37	.34	มาก	1
3. การจัดความรู้ให้เป็นระบบ	4.30	.36	มาก	5
4. การประมวลและกลั่นกรองความรู้	4.36	.38	มาก	2
5. การเข้าถึงความรู้	4.35	.36	มาก	4
6. การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้	4.28	.31	มาก	6
7. การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้	4.36	.36	มาก	3
รวม	4.28	.35	มาก	

2. ประสิทธิภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคโควิด 19 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยอง เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ คุณภาพของผู้เรียน กระบวนการบริหารและการจัดการ และกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ประสิทธิภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคโควิด 19 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยอง เขต 2 (n = 291)

ประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคโควิด 19	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. คุณภาพของผู้เรียน	4.36	.38	มาก	1
2. กระบวนการบริหารและการจัดการ	4.29	.39	มาก	2
3. กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.23	.38	มาก	3
รวม	4.31	.38	มาก	

3. การจัดการความรู้กับประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคโควิด 19 โดยรวม ($r_{xy} = .48$) มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปและอภิปรายผล

ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้กับประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ยุคโควิด 19 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 สามารถอภิปรายผลที่เกิดขึ้นได้ดังนี้

1. การจัดการความรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การสร้างและแสวงหาความรู้ การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ การเข้าถึงความรู้ การจัดความรู้ให้เป็นระบบ การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้และทักษะด้านการบ่งชี้ความรู้ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การสร้างกระบวนการความรู้และปฏิสัมพันธ์ของคนในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ด้วยการแบ่งปันและเรียนรู้จากความรู้และประสบการณ์ความสำเร็จระหว่างกันของบุคลากรของสถานศึกษาและนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ ในการทำงานให้เกิดสัมฤทธิ์ผลดีขึ้นกว่าเดิม สอดคล้องกับที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552 : คำนำ) กล่าวว่าการจัดการความรู้ เป็นเครื่องมือในการบริหารและพัฒนาคุณภาพมาตรฐานงานที่ปฏิบัติ ใช้เป็นกระบวนการทำงานของผู้ปฏิบัติงานในองค์กร เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ของบุคคลและองค์กร พร้อมนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ทำงานให้เกิดสัมฤทธิ์ผลดีขึ้นกว่าเดิม ภายใต้หลักการและแนวทางที่ว่า มุ่งให้เกิดการนำพลังปัญญาขององค์กรมาเพิ่มพลังในการเรียนรู้ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันประสบการณ์ความสำเร็จ และความรู้ปฏิบัติพร้อมรวบรวมและสร้างความรู้ใหม่ที่เป็นต่อการพัฒนางานให้สำเร็จ เพื่อให้คนเข้าถึงความรู้ รู้จักเลือก ดัดแปลง ปรับปรุง ต่อยอดความรู้ที่มีอยู่เดิม และสร้างความรู้ใหม่ไปใช้ในการทำงาน อันจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภัททญาณี โอรัตนปัญญา (2559 : 94) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการความรู้และองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรของสำนักยุทธศาสตร์และประเมินผลกรุงเทพมหานคร มีระดับ การจัดการความรู้และองค์กรแห่งการเรียนรู้ ของสำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานครโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของสุริพร พันยุโธด (2559 : 90) ได้ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การจัดการความรู้ในสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การสร้างและการแสวงหาความรู้ การนำไปใช้การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้และการจัดความรู้ให้เป็นระบบ

2. ประสิทธิภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ยุคโควิด 19 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับ มากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ คุณภาพของผู้เรียน กระบวนการบริหารและการจัดการ และกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มองว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จะเน้นผลให้เกิดแก่ตัวผู้เรียนโดยตรง และเป็นการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริงมีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก และการมีกระบวนการบริหารและการจัดการที่ดี จะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านคุณภาพของผู้เรียน สอดคล้องกับที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552 : คำนำ) กล่าวว่าการจัดการความรู้ เป็นเครื่องมือในการบริหารและพัฒนาคุณภาพมาตรฐานงานที่ปฏิบัติ ใช้เป็นกระบวนการทำงานของผู้ปฏิบัติงานในองค์กร เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ของบุคคล และองค์กร พร้อมนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ทำงานให้เกิดสัมฤทธิ์ ผลดีขึ้นกว่าเดิม ภายใต้หลักการและแนวทางที่ว่า มุ่งให้เกิดการนำพลังปัญญาขององค์กรมาเพิ่มพลังในการเรียนรู้ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันประสบการณ์ความสำเร็จ และความรู้ปฏิบัติพร้อมรวบรวมและสร้างความรู้ใหม่ที่เป็นต่อการพัฒนางานให้สำเร็จ เพื่อให้คนเข้าถึงความรู้ รู้จักเลือก ดัดแปลง ปรับปรุง ต่อยอดความรู้ที่มีอยู่เดิม และสร้าง

ความรู้ใหม่ไปใช้ในการทำงานอันจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์การ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของศิริรัตน์ โนจิตร (2560 : 195-196) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยการดำเนินงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานวิชาการ ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้านการจัดการศึกษา ด้านมาตรการส่งเสริม และด้านคุณภาพผู้เรียนตามลำดับ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของประเสริฐ เพ็ชรสิงห์ (2557 : 105) ที่ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้กับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า ระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี อยู่ในระดับมากทุกด้าน

3. การจัดการความรู้กับประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ยุคโควิด 19 โดยรวม ($r_{xy} = .48$) มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจาก เมื่อการจัดการความรู้มีค่าเพิ่มขึ้น คุณภาพประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ยุคโควิด 19 ก็จะมีค่าเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประสิทธิภาพ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ยุคโควิด 19 เกิดจากการจัดการความรู้ ซึ่งประกอบไปด้วย 7 ขั้นตอน คือ การบ่งชี้ความรู้ การสร้างและแสวงหาความรู้ การจัดความรู้ให้เป็นระบบ การประมวล และกลั่นกรองความรู้ การเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้ และการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของวิจารณ์ พานิช (2549 : 67 - 69) ได้กล่าวว่า การจัดการความรู้สามารถใช้เป็นเครื่องมือเพื่อการบรรลุเป้าหมายอย่างน้อย 4 ประการ ได้แก่ การบรรลุเป้าหมายของงาน การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาคน การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาองค์กรไปเป็นองค์การเรียนรู้และการบรรลุการเป็นชุมชนเป็นหมู่คณะ ความเอื้ออาทรระหว่างกันในที่ทำงาน สอดคล้องกับผลวิจัยของประเสริฐ เพ็ชรสิงห์ (2557 : 105) ที่ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้กับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า ระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้กับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรีมีระดับความสัมพันธ์สูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงสรุปได้ว่า การจัดการความรู้มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ยุคโควิด 19

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. จากผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้กับประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคโควิด 19 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เขต 2 พบว่า การจัดการความรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เขต 2 ด้านการบ่งชี้ความรู้มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย จึงเสนอแนะให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ส่งเสริมการค้นคว้าสถานศึกษามีความรู้อะไรบ้าง ในรูปแบบใด อยู่ที่ใคร และความรู้อะไรบ้าง จำเป็นต้องทำให้ทราบว่าขาดความรู้อะไรบ้าง เพื่อหาว่าความรู้ใดที่มีความสำคัญ จัดลำดับความสำคัญของความรู้เหล่านั้น เพื่อให้สามารถวางแผนขอบเขตของการจัดการความรู้ และสามารถจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. จากผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้กับประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคโควิด 19 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เขต 2 พบว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย จึงเสนอแนะให้ผู้บริหารเร่งรัดพัฒนา ตลอดจนส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งจะเป็นการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนโดยตรง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะของการวิจัยต่อไป และเพื่อต่อยอดองค์ความรู้ให้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้นและเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า จึงขอเสนอแนะวิธีการวิจัยต่อไปดังนี้

1. ควรศึกษาการประยุกต์ใช้การจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคโควิด 19 เพื่อนำผลมาเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

2. ควรทำวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคโควิด 19 ซึ่งจะเป็แนวทางในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาอันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). *การประกันคุณภาพของสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ. ศูนย์สภานาถพรวา.
- นวัตรกร หอมสิน. (2555). *รูปแบบการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษา*. วิทยานิพนธ์การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ (การบริหารและพัฒนาการศึกษา). มหาสารคาม. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประเสริฐ เพ็ชรสิงห์. (2557). *ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้กับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของบริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการบริหารการศึกษา). ปทุมธานี. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542, 19 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 116 ตอนที่ 74 ก. หน้า 1-23.

วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย

ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2565)

ภัทพญาณี โอรัตนปัญญา. (2559). *การจัดการเรียนรู้และองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*

วิจารณ์ พานิช. (2548). *การจัดการความรู้ฉบับนักปฏิบัติ.* กรุงเทพฯ. สุขภาพใจ.

วิจารณ์ พานิช. (2549). *KM วันละคำ.* กรุงเทพฯ. สุขภาพใจ.

วิจารณ์ พานิช. (2551). *การจัดการความรู้ฉบับนักปฏิบัติ.* กรุงเทพฯ. สุขภาพใจ.

ศิริรัตน์ โนจิตร. (2560). *ปัจจัยการดำเนินงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*

สุริพร พันยุโธด. (2560). *คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาราชบุรีเขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). นครปฐม. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.*

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561).* กรุงเทพมหานคร. บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.

สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2554). *แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา.* กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2563 ก). *แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561.* กรุงเทพฯ. ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็น.เอ. รัตนเทรตติ้ง.

สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2563 ข). *การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา.* กรุงเทพฯ. ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็น.เอ.รัตนเทรตติ้ง.

**ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ
การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด**

**Academic Leadership of School Administrators Affecting of Internal
Quality Assurance under Trat Primary Educational Service Area Office**

สุทธิศักดิ์ โคกคาน* อธิกร วรบำรุงกุล** วิญญู บัญลอย***

Sutthisak Khokkam Theerangkoon Warabamrungskul** Waiwoot Boonloy****

Received: 13 November 2022 / Revised: 11 December 2022 / Accepted: 31 December 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และ 4) สร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ปีการศึกษา 2564 จำนวน 297 คน เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เท่ากับ .89 และการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เท่ากับ .76 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่าย

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้ร้อยละ 24 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ คือ $\hat{Y} = 2.60^{**} + .39^{**}X$ และสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $\hat{Z}_y = .49^{**} Z_x$

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำทางวิชาการ/ การประกันคุณภาพภายใน/ สมการพยากรณ์

*นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

***อาจารย์ ดร. ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

* Master of Education program students, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

**Assistant Professor Dr. at Department of Educational Administration, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

***Lecturer Dr. at Department of Educational Administration, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

Abstract

The objective of this research was to 1) study the academic leadership of school administrators, 2) study internal quality assurance, 3) study the relationship between academic leadership of school administrators and internal quality assurance, and 4) create a predictive equation for how the academic leadership of school administrators affects internal quality assurance under Trat Primary Educational Service Area Office. The research was quantitative research. The sample was a group of 297 teachers in schools under Trat Primary Educational Service Area Office, academic year 2021. The research tool was a 5-rating scale questionnaire that was divided into 2 parts. Part 1 was about academic leadership of school administrator's questionnaire with a validity of 0.89, part 2 was about the internal quality assurance questionnaire with a validity of 0.76. The statistics used for data analysis were: percentage, mean, standard deviation, Pearson's product correlation coefficient and simple regression analysis.

The major fact finding was as follows: 1) the academic leadership of school administrators was at the high level overall, 2) the internal quality assurance was at the high level overall, 3) the relationship between the academic leadership of school administrators and internal quality assurance had a positive correlation at the significantly middle level of .01, and 4) since there was a positive correlation, it was possible to create a forecast equation in the form of raw score $\hat{Y} = 2.60^{**} + .39^{**}X$ and in the form of standard score $\hat{Z}_y = .49^{**} Z_x$

Keywords: academic leadership/ internal quality assurance/ forecast equation

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ภายใต้อายุทธศาสตร์หลักที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อวางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา มีเป้าหมายเพื่อให้ระบบการบริหารจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลส่งผลกระทบต่อคุณภาพและมาตรฐานการศึกษามีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น สถานศึกษาขนาดเล็ก/สถานศึกษาที่ต้องการความช่วยเหลือและพัฒนาเป็นพิเศษอย่างเร่งด่วน ที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกลดลง ร้อยละของสถานศึกษาที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ประกันคุณภาพการศึกษาเพิ่มขึ้น ร้อยละของสถานศึกษาที่มีความพึงพอใจต่อระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพิ่มขึ้น เป็นต้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : 133)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 (2562 : 51) “มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก” และมาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542 : 14) ซึ่งสำนักทดสอบทางการศึกษา (2563 : 3) กล่าวว่า การกำหนดกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 และประกาศใช้กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 เรื่อง ให้ใช้มาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2561

การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการดำเนินงานตามภารกิจของสถานศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมโดยรวมว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพและทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพ หรือคุณลักษณะพึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2563 : 3) ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการจึงมีความต้องการที่จะได้ครูในด้านการมีความสามารถและนักเรียนที่มีความสามารถเพิ่มสูงขึ้น ภาวะผู้นำทางวิชาการจึงมีผลต่อการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก พฤติกรรมผู้นำทางวิชาการ ที่มีอิทธิพลทางบวกต่อการสอนภายในชั้นเรียนนั้น จะมีการนิเทศการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้สะท้อนผลการปฏิบัติงานของครู และนำผลที่ได้มาปรับปรุงพฤติกรรมการสอน โดยใช้แนวคิดใหม่มากขึ้น มีกลยุทธ์การสอนหลากหลายมากขึ้น มีการตอบสนองความหลากหลายของนักเรียนมีการวางแผนการสอนและการเตรียมบทเรียนมากขึ้น ใช้ดุลยพินิจอย่างมืออาชีพ ภาวะผู้นำทางวิชาการมีความสำคัญต่อการปรับปรุงผลการเรียนของนักเรียนทั้งในด้านการกำหนดภาระงานของโรงเรียนที่สนับสนุนการเรียนการสอน การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ การออกแบบ การเรียนการสอน การนิเทศติดตามผลการเรียนการสอน การให้ความสนใจความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของนักเรียน รวมทั้งการจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียน (สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์,

2556 : 2) โดยมีนักวิชาการได้กล่าวถึงความสำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาไว้หลายท่าน เช่น เชลล์ (Chell. 2001 : 5) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ทำหน้าที่บริหารงานภายในสถานศึกษาและเป็นผู้ซึ่งมีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอนของครู ตลอดจนมีอิทธิพลต่อความมีประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานภายในสถานศึกษา การศึกษาถึงภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นหนทางหนึ่งอันจะนำไปสู่การสร้างความมีประสิทธิภาพเป็นเลิศของสถานศึกษา สอดคล้องกับเจษฎา ถึงเงิน (2560 : 20) ที่ได้สรุปความสำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในสถานศึกษาการที่ผู้บริหารจะสามารถบริหารจัดการศึกษาให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพได้นั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการจะสามารถนำคณะครูและบุคลากรในองค์กรสู่การเป็นเลิศด้านวิชาการซึ่งจะส่งผลให้สถานศึกษาเข้าสู่คุณภาพและเป็นสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราดมีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 104 โรงเรียน 1 สาขา ซึ่งมีผู้บริหารสถานศึกษา ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนทั้งสิ้น 80 คน เป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารจัดการสถานศึกษา ให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่มีมาตรฐาน แต่พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียน 21 คนมีวิทยฐานะผู้อำนวยการโรงเรียนชำนาญการ และเป็นผู้อำนวยการโรงเรียน ที่บรรจุแต่งตั้งในปี 2563 – 2564 จำนวน 23 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. 2565) ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นส่วนสำคัญยิ่ง ในการพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพประกอบกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมา ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งจะสามารถช่วยพัฒนาให้ไปสู่ความสำเร็จตามวิสัยทัศน์และเป้าหมายของสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ดังนั้น การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนยกระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาได้อย่างถูกต้อง สามารถบริหารสถานศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด
2. เพื่อศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด

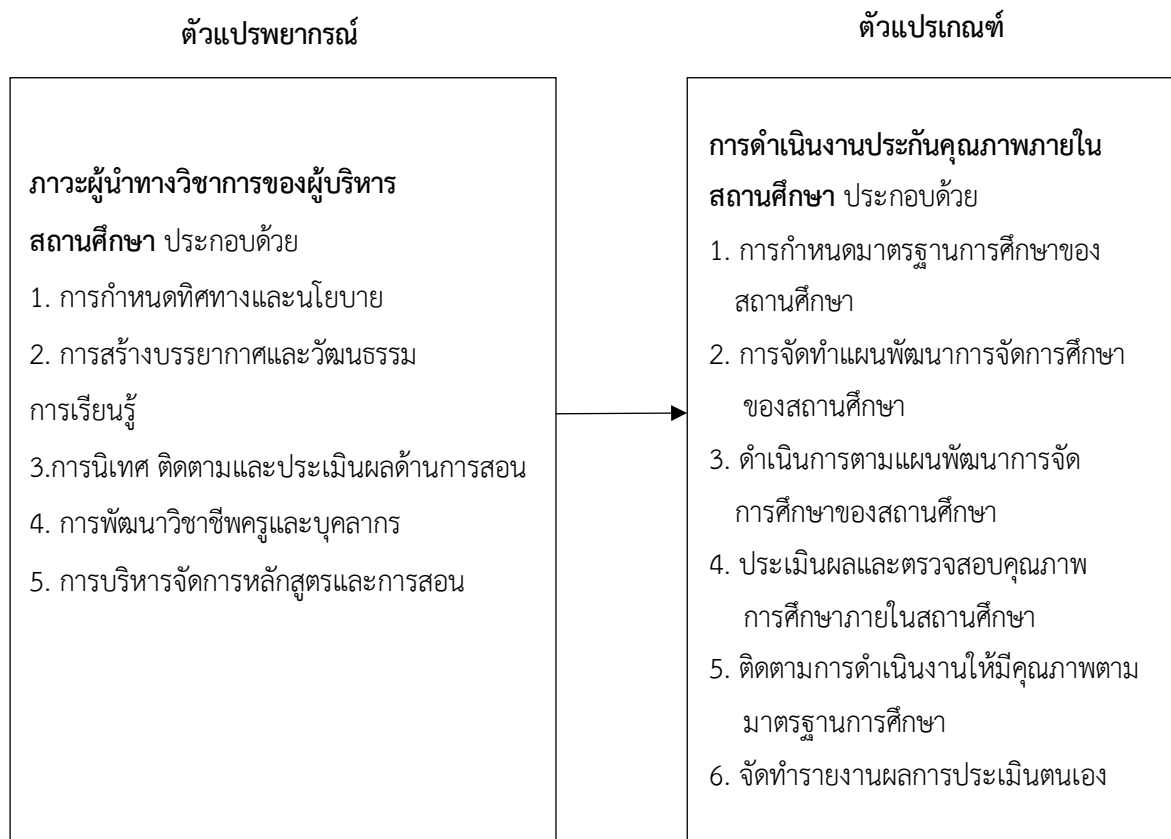
วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากร คือ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1,255 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. 2564) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 608 - 609) และใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้ศูนย์เครือข่ายสถานศึกษาเป็นขั้นของการแบ่ง หลังจากนั้นสุ่มกลุ่มตัวอย่างครูของแต่ละที่ตั้งของสถานศึกษา ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 297 คน

2. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารจากหลักการ แนวคิด ทฤษฎี นักวิชาการ ประกอบด้วย 1) การกำหนดทิศทางและนโยบาย 2) การสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ 3) การนิเทศ ติดตามและประเมินผลด้านการสอน 4) การพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากร และ 5) การบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน ส่วนของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่สามารถสะท้อนคุณภาพของการบริหารจัดการ จัดการศึกษา เพื่อเป็นหลักประกันให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนเกิดความมั่นใจว่านักเรียนจะได้รับการจัดการศึกษา ที่มีคุณภาพ ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ประกอบด้วย 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 3) ดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 4) ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 5) ติดตามการดำเนินงานให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและ 6) จัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ส่วนของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการ พัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่สามารถสะท้อนคุณภาพของการบริหารจัดการ จัดการศึกษา เพื่อเป็นหลักประกันให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนเกิดความมั่นใจว่านักเรียนจะได้รับการจัดการศึกษา ที่มีคุณภาพ ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ประกอบด้วย 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 3) ดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 4) ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 5) ติดตามการดำเนินงานให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และ 6) จัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง จากนั้นนำมาวิเคราะห์ และปรับปรุงแก้ไขเป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบ

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรพยากรณ์ คือ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จากหลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางวิชาการ ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

- 3.1.1 การกำหนดทิศทางและนโยบาย
- 3.1.2 การสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้
- 3.1.3 การนิเทศ ติดตามและประเมินผลด้านการสอน
- 3.1.4 การพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากร
- 3.1.5 การบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน

3.2 ตัวแปรเกณฑ์ คือ การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวง การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561

- 3.2.1 การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
- 3.2.2 การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
- 3.2.3 ดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
- 3.2.4 ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
- 3.2.5 ติดตามการดำเนินงานให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

3.2.6 จัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง

4 สมมติฐานในการวิจัย

4.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด

4.2 ภาวะผู้นำทางวิชาการผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามทฤษฎีการวัดเจตคติของลิเคอร์ท (Likert Scale)

6. วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถาม และตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ดังนี้ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามอยู่ระหว่าง .80 ถึง 1 และแบบสอบถามการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามอยู่ระหว่าง 80 ถึง 1 แล้วนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน และนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ (Item-total Correlation) คัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป ได้ข้อความที่ใช้สอบถามภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 40 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .21 ถึง .70 และได้ข้อความที่ใช้สอบถามการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 52 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .21 ถึง .59 และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (C-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990 : 202 - 204) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เท่ากับ .89 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เท่ากับ .76

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากการตอบแบบวัดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 297 คน โดยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ด้วยวิธีหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลความหมายของคะแนนดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2560 : 121)

คะแนนเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีการดำเนินการ อยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีการดำเนินการ อยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีการดำเนินการ อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีการดำเนินการ อยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีการดำเนินการ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient) โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมาย ดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2560: 314)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.91 - 1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับสูงมาก

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.71 - 0.90 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับสูง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.31 - 0.70 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.01 - 0.30 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ

3. วิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ด้วยวิธีการวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression)

ผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ การกำหนดทิศทางและนโยบายการสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้การบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน การพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากร การนิเทศ ติดตามและประเมินผลด้านการสอน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	n = 297		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1.การกำหนดทิศทางและนโยบาย	4.42	.35	มาก	1
2.การสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้	4.39	.36	มาก	2
3.การนิเทศ ติดตามและประเมินผลด้านการสอน	4.30	.36	มาก	5
4.การพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากร	4.31	.32	มาก	4
5.การบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน	4.36	.41	มาก	3
รวม	4.36	.36	มาก	

2. การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราดโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง การดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.33$) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และการติดตามการดำเนินงานให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา $n = 297$

การเป็นองค์กรแห่งความสุข ของสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	4.32	.37	มาก	3
2. การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	4.29	.37	มาก	4
3. การดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	4.33	.46	มาก	2
4. การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	4.27	.41	มาก	5
5. การติดตามการดำเนินงานให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	4.26	.34	มาก	6
6. การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง	4.34	.39	มาก	1
รวม	4.30	.39	มาก	

3. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยรวม ($r_{xy} = .48$) มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ คือ $\hat{Y} = 2.60^{**} + .39^{**}X$ และสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $\hat{Z}_y = .49^{**} Z_x$

สรุปและอภิปรายผล

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด สามารถอภิปรายผลที่เกิดขึ้นได้ดังนี้

ผลการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ การกำหนดทิศทางและนโยบาย การสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ การบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน การพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากร และการนิเทศ ติดตามและประเมินผลด้านการสอนที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด มีลักษณะการปฏิบัติงานและการบริหารจัดการในสถานศึกษา ของผู้บริหารที่ให้ความสำคัญกับงานด้านวิชาการ ซึ่งเป็นงานหลักของสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการจัดการ เรียนรู้ของผู้เรียน โดยผู้บริหารสถานศึกษาสามารถชี้แนะ ส่งเสริม สนับสนุน และโน้มน้าว จูงใจให้บุคลากรใน สถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมมือในการส่งเสริม พัฒนา ปรับปรุงและจัดกิจกรรมทาง วิชาการเพื่อ นำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนและพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของสถานศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของเชลล์ (Chell. 2001 : 5) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ทำ หน้าที่บริหารงานภายในสถานศึกษาและเป็นผู้ซึ่งมีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอนของครู ตลอดจนมีอิทธิพลต่อความมี ประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานภายในสถานศึกษา การศึกษาถึงภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็น หนทางหนึ่งอันจะนำไปสู่การสร้างควมมีประสิทธิภาพเป็นเลิศของสถานศึกษาสอดคล้องกับผลการวิจัย ของพิพัฒน์พงษ์ วิเศษ (2561 : 164) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 5 ด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำด้านการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจการเรียนรู้ 2) ภาวะผู้นำด้านการพัฒนาคุณภาพนักเรียน 3) ภาวะผู้นำด้านการพัฒนาคุณภาพครู 4) การ บริหารหลักสูตร และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน และ 5) ภาวะผู้นำด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ และสอดคล้องกับงานผลการวิจัยของปิยพร บุญใบ (2563) ที่ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

2. การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เป็นไปตามสมมติฐานโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ การจัดทำ รายงานผลการประเมินตนเอง การดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา การกำหนดมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา การประเมินผลและตรวจสอบ คุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาและการติดตามการดำเนินงานให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ทั้งนี้ อาจ เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตราด มีความเข้าใจ มีทักษะในการบริหารจัดการตามขั้นตอนของการประกันคุณภาพการศึกษา สามารถ พัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาโดยใช้มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่มีความครอบคลุม ชัดเจน สามารถสะท้อนคุณภาพของการบริหารจัดการศึกษาและการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อเป็น หลักประกันให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนเกิดความมั่นใจว่านักเรียนจะได้รับการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของหลักการและกระบวนการสำคัญของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของ สำนัก

ทดสอบการศึกษา (2563 :4 - 5) ที่กล่าวว่า หลังจากสถานศึกษาดำเนินการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยบุคลากรภายในสถานศึกษาที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น และนำผลการประเมินคุณภาพภายในดังกล่าวมาใช้เป็นฐานในการวางแผนพัฒนามาตรฐานหรือพัฒนาเป้าหมายและปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงานปกติของสถานศึกษา คือ กระบวนการบริหารและการจัดการและกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนแล้วดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ควบคู่ไปกับการติดตาม ตรวจสอบกระบวนการดำเนินงานระหว่างกาปฏิบัติและประเมินคุณภาพเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดพร้อมกับใช้ผลการประเมินเป็นฐานการยกระดับคุณภาพการศึกษา ในวงจรการพัฒนาให้คุณภาพสถานศึกษาสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องตามลำดับ ทั้งนี้ทุกสถานศึกษาต้องพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการศึกษาปกติของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงหลักการ และกระบวนการสำคัญ สอดคล้องกับผลการวิจัยของพินิจ นันทเวช (2561 : 140) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพการปฏิบัติ และประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 23 ซึ่งผลการวิจัย พบว่า สภาพการปฏิบัติ และประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของสอดคล้องกับผลการวิจัยของปิยพร บุญใบ (2563 :) ที่ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา และครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยรวม ($r_{xy} = .49$) มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกอยู่ในปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้เนื่องจาก เมื่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีค่าเพิ่มขึ้น การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาก็จะมีค่าเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เกิดภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วย 5 ด้าน ได้แก่ การสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ การบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน การพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากร และการนิเทศติดตามและประเมินผลด้านการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การกำหนดทิศทาง และนโยบาย โดยผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสร้างมโนทัศน์ที่ชัดเจนในการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค กำหนดกลยุทธ์สำหรับเอาชนะอุปสรรคและการวิเคราะห์การทำงาน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ด้วยวิธีการสร้างความเข้าใจ ชักจูงให้บุคคลอื่นพิจารณาเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายร่วมกัน ประกอบกับที่ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม ในการวิเคราะห์และวิพากษ์ แยกแยะระหว่างปัจจัยที่สร้างสรรค์บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้กับปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อปรับปรุง พัฒนา เสริมสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับวัฒนธรรม บริบทและเป้าหมายของสถานศึกษา ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ในการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ การวัดประเมินผลการเรียนรู้ และการประเมินผลหลักสูตร เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนด โดยผ่านการกระบวนการวางแผนพัฒนาครูและบุคลากรซึ่งอาศัยความต้องการจำเป็นของครูเป็นฐานในการกำหนดเป้าหมายของการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูและบุคลากรได้รับการพัฒนาในด้านวิชาการและวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ครูมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ ตลอดจนสามารถสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของครูและ

บุคลากรในการวางแผน การนิเทศภายใน ช่วยเหลือครูในการให้ผลย้อนกลับเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน รวมถึงให้การสนับสนุนครูด้านการสอนให้ตรงตามจุดประสงค์ ที่นำไปสู่คุณภาพในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีการบริหารและการจัดการจัดคุณภาพในการหนุนเสริมให้เกิดคุณภาพต่อผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของเพอร์คีย์ และสมิท (Perkey and Smith. 1993 : 114) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการว่า มีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอนของครู และมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการปฏิบัติงานในสถานศึกษา กล่าวคือ สถานศึกษาที่มีคุณภาพนั้น ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาท ในการเป็นผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็ง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสำคัญอย่างยิ่งต่อคุณภาพการสอนของครู ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานภายในสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของพิพัฒน์พงษ์ วิเศษ (2561 : 164) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .423 มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปิยพร บุญใบ (2563 : 201) ที่ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมกับประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายใน ของสถานศึกษาโดยรวม พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากความสัมพันธ์แล้วข้างต้นส่งผลให้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสามารถพยากรณ์ การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งมีสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ คือ $\hat{Y} = 2.60^{**} + .39^{**}X$ และสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $\hat{Z}_y = .49^{**}Z_x$

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. จากผลการวิจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลด้านการสอนมีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย จึงเสนอแนะให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้หนุนเสริมหรือสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในการวางแผนการนิเทศภายใน ช่วยเหลือครูในการให้ผลย้อนกลับเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน รวมถึงให้การสนับสนุนครูด้านการสอนให้ตรงตามจุดประสงค์อันจะส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนต่อไป
2. จากผลการวิจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด การติดตามการดำเนินงานให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษามีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย จึงเสนอแนะให้ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการดำเนินการตามขั้นตอนการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ไปใช้ปรับปรุงหรือพัฒนาการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะของการวิจัยต่อไป และเพื่อต่อยอดองค์ความรู้ให้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้นและเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า จึงขอเสนอแนะวิธีการวิจัยต่อไปนี้

1. ควรศึกษาการประยุกต์ใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อนำผลมาเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาต่อไป
2. ควรทำวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางด้านวิชาการเพื่อพัฒนาผู้บริหารที่มีสมรรถนะที่จะนำไปขับเคลื่อนการพัฒนาการจัดการศึกษาในสถานศึกษาต่อไป

บรรณานุกรม

- เจษฎา ถังเงิน. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลการดำเนินงานของโรงเรียนในอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). ชลบุรี. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2560). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 13 (ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ. ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ปิยพร บุญใบ. (2563). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). สกลนคร. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542, 19 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 116 ตอนที่ 74 ก. หน้า 1-23.
- พิพัฒน์พงษ์ วิเศษ. (2561). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3*. วิทยานิพนธ์ค.ม. (การบริหารการศึกษา). สกลนคร. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. (2564). *แผนปฏิบัติการประจำปี 2564*. ตราด : กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579*. กรุงเทพฯ. พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2563 ก). *แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561*. กรุงเทพฯ. ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็น.เอ.รัตนเทรดดิ้ง.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2563 ข). *การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ. ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็น.เอ.รัตนเทรดดิ้ง.
- Chell, J. (2001). *Introducing Principal to the Role of Instructional Leadership: A Summary of Master's Project*. New York, McGraw - Hill.

วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย

ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2565)

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing (5th ed.)*. New York, Harper Collins Publishers.

Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970). "Determining Sample Size for Research Activities" *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607 – 610.

Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970). *Educational and Psychological Measurement*. New York: Minnesota University.

Perkey, S.C., and Smith, M.S. (January 1993). "Effective Schools : A Review," *Elementary School Journal*, 83(1), 114.

การพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษายุคดิจิทัล

Professional development of education administration in the digital age

ธิดา กุลรัตน์* อรุณี แผลงกาย* อธิ์รุ่งกร วรบำรุงกุล** เรียงวิทย์ นิลโคตร***

Thida Kunrat* Arunee Plangkay* Theerangkoon Warabamrungskul** Reongwit Nilkote***

Received: 26 October 2022 / Revised: 24 December 2022 / Accepted: 31 December 2022

บทคัดย่อ

การพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษายุคดิจิทัล มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาบทบาทภาวะผู้นำวิชาชีพการบริหารการศึกษายุคดิจิทัล เมื่อสถานการณ์โลกมีการเปลี่ยนแปลงไปทุกวัน ทำให้มนุษย์ต้องมีการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันหาแนวทางการพัฒนาแก้ไขให้กับการดำรงชีวิตอยู่ได้ปกติสุข มนุษย์ก็ได้พัฒนาเทคโนโลยีมาใช้ในชีวิตประจำวันมีการนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลเข้าไปผสมผสานกับกระบวนการทำงานในระบบปฏิบัติการในด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศครอบคลุมการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ และมีการวางโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศอย่างเป็นระบบไม่เว้นแม้แต่ในด้านของการศึกษาที่เข้าสู่ยุคเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 4.0 ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับยุคดิจิทัล มีแนวคิดวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและต้องเรียนรู้ศึกษาตลอดชีวิต มีความคิดเชิงกลยุทธ์แบบอนาคตและรู้จักพัฒนาแนวปฏิบัติที่ดีในยุคปัจจุบันให้ทันเหตุการณ์ ไม่กลัวเทคโนโลยีใหม่ ๆ กล้าที่จะเปลี่ยนแปลงไปในแนวทางที่ดีขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญจึงต้องไม่หยุดยั้งกับการพัฒนาตนเอง เพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่เป็นผู้นำทางวิชาชีพ ต้องมีการพัฒนาตนเองทั้งด้านบทบาทและภาวะผู้นำให้เท่าทันกับยุคดิจิทัล ให้มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งจะส่งผลให้การบริหารจัดการในสถานศึกษาบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ : ยุคดิจิทัล/ วิชาชีพ / บริหารการศึกษา

*นักศึกษาลัทธิศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

***อาจารย์ ดร. ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

*Graduate student at Master of Education Administration program, faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

**Asst. Prof. Dr. at Department of Educational Administration, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

***Lecturer Dr. at Department of Educational Administration, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

Abstract

Professional development of education administration in the digital age . The objective is to develop professional leadership roles in education administration in the digital age. When the world scenario changes every day, humans must adapt to the present situation to discover ways to develop and correct them for a normal life. Humans have developed technology for use in everyday life. Digital technology has been integrated into the operating system. in the country's economy and society, covering various operations and the establishment of a systematic information infrastructure not even the education sector entering the era of Education Technology 4.0. As a result, school administrators have to adapt to the digital age. They have a broad vision and need to learn and study throughout their lives. Have a strategic mindset for the future and know how to develop today's best practices. Not afraid of new technology, dare to change for the better. School administrators play an important role. therefore must not stop with self-development because the administrators of the educational institutions are high-professionals who are professional leaders. You need to develop yourself in terms of roles and leadership to keep up with the digital age. to have knowledge ethical. This will result in effective and efficient management in educational institutions to achieve their goals.

Keywords: digital age/ profession / education administration

บทนำ

สถานการณ์ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงแบบฉับพลัน โดยที่มนุษย์อาจไม่ทันเตรียมตัวรับมือกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้มนุษย์ก็ไม่สามารถปฏิเสธกับสิ่งที่เกิดขึ้นได้ ส่งผลให้มนุษย์ มีการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์โดยหาแนวทางการแก้ไขหรือนวัตกรรมมาพัฒนาให้สามารถการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่รอดได้และสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น สิ่งที่ปรากฏเด่นชัด ในยุคปัจจุบันนี้ คือการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีความก้าวไกล อย่างเช่น เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial intelligence; AI) เทคโนโลยีการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analytics) หุ่นยนต์และโดรน เทคโนโลยีทางการเงิน (FinTech) และเทคโนโลยีพันธุกรรมสมัยใหม่ รัฐบาลของประเทศไทยได้มีแนวนโยบายให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่แสดงให้เห็นว่าประเทศให้ความสำคัญกับยุคของการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล (เพ็ญภา ศรวิภา, 2563: 31) และ “เพื่อให้การพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศครอบคลุมการดำเนินงานในด้านต่างๆ ที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และการวางโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศอย่างเป็นระบบ เพื่อลดความซ้ำซ้อน ในการดำเนินงานและส่งเสริมกิจกรรมในด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน” (สรุปสาระสำคัญพระราชบัญญัติ การพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, ออนไลน์, 2560) เมื่อมีการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยียุคดิจิทัลทำให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนนำเอาเทคโนโลยียุคดิจิทัลเข้ามาใช้ผสมผสาน กับการทำงานเพื่อให้งานที่ทำบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งไม่เว้นแม้แต่ในด้านของการศึกษาในยุคเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 4.0 เข้ามามีบทบาทสำคัญในระบบการศึกษาในทางตรงและทางอ้อมด้านกระบวนการจัดการบริหารองค์กรให้มีระบบการจัดการที่ดีที่ทันสมัยช่วยลดความเหลื่อมล้ำโอกาสทางการศึกษาได้เป็นอย่างดี ทุกคนที่อยู่ภายใต้ระบบการศึกษามีสิทธิเข้าถึงข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษาได้อย่างสะดวกเท่าเทียมกัน อาทิ การส่งข้อมูลข่าวสาร ความรู้ การสื่อสารระบบทางไกลเป็นการเรียนรู้ที่การศึกษาผ่านทางไกล ทำให้นักเรียนมีโอกาสได้เรียนรู้ที่เท่าเทียมกันในทุกพื้นที่ทั่วโลกอย่างไร้พรมแดน (ณัฐดนัย เนียมทอง, ออนไลน์, 2561)

จุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการก็ได้ให้ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ได้มีนโยบายและจุดเน้นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบราชการและการบริการภาครัฐยุคดิจิทัล โดยเน้นการพัฒนาระบบสารสนเทศที่ทันสมัยในการจัดระบบประวัติดของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ปรับปรุงแนวทางการจัดสรรเงินค่าเครื่องแบบนักเรียนและอุปกรณ์การเรียนผ่านแอปพลิเคชัน “เป๋าตัง” ของกรมบัญชีกลางไปยังผู้ปกครองโดยตรง (นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ, 2565: 3) ผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลมีลักษณะสำคัญ คือ การมีบทบาทภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี และภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมนำไปสู่ การเรียนรู้ตลอดชีวิต คิดเชิงกลยุทธ์ หยุดกลัวเทคโนโลยีใหม่ ๆ ใส่ใจแบ่งปันความคิด บูรณาการชีวิตสู่ยุคดิจิทัล จึงเป็นบทบาทสำคัญที่จะขับเคลื่อนประเทศที่กำลังจะเปลี่ยนผ่านไปสู่อยุคประเทศไทย 5.0 ผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีในยุคดิจิทัลนั้นจะต้องมีแนวคิดวิสัยทัศน์ ที่กว้างไกล คือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต มีความคิดเชิงกลยุทธ์แบบอนาคตและรู้จักพัฒนา มีทางแนวปฏิบัติที่ดีในยุคปัจจุบันทันเหตุการณ์ พึ่งพา แบ่งปัน กระจายความเป็นผู้นำ และที่สำคัญต้องไม่กลัวเทคโนโลยีใหม่ ๆ กล้าที่จะเปลี่ยนแปลงไปแนวทางที่ดีขึ้น (จุฬาลักษณ์ โสระพันธ์, 2564: 2-3) เมื่อผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทที่สำคัญแบบนี้ จึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องไม่หยุดยั้งกับการพัฒนาตนเอง ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาเป็นวิชาชีพขั้นสูงที่เป็นผู้นำทางวิชาชีพ จะต้องมีความรู้ที่หลากหลาย ทั้งในด้านความรู้ความสามารถ ด้านคุณธรรมจริยธรรมจะส่งผลให้การบริหารจัดการในองค์กรของสถานศึกษานั้นได้บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนด

ไว้ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลได้เป็นอย่างดี (สุบรรณ ลาสา และคณะ, 2560: 122) ต้องมีการพัฒนาวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารยุคดิจิทัล และการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารยุคดิจิทัล ในวิชาชีพมาก ต้องทำอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมีมาตรฐานการปฏิบัติงาน กับมาตรฐานการปฏิบัติตน ที่เป็นแนวทางหลักในการพัฒนาวิชาชีพ เพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายการเรียนรู้การจัดการศึกษา ต้องฝึกฝนพัฒนาตนเองให้มีทักษะ หรือความชำนาญสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และต้องยึดถือปฏิบัติตาม เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียง และฐานะของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาแก่ผู้รับบริการและสังคม อันจะนำมาซึ่งเกียรติ และศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ (ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4), ออนไลน์, 2562)

มาตรฐานของชาติก็ได้กำหนดการพัฒนาในศตวรรษที่ 21 โดยมีคุณธรรม ทักษะ การเรียนรู้ตลอดชีวิต ความรอบรู้ทักษะทางปัญญา ส่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาหรือคุณลักษณะของคนไทย 4.0 ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นที่ต้องมีการพัฒนาในวิชาชีพตนเองให้มีความรู้ความสามารถประสบการณ์วิชาชีพ ทั้งในด้านการปฏิบัติงาน ด้านการปฏิบัติตน ให้มีความก้าวหน้าทันสมัยเท่าทันสมัยในยุคดิจิทัล ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพื่อให้การจัดการบริหารในสถานศึกษามีความคล่องตัว โดยนำเอาเทคโนโลยียุคดิจิทัลมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดไปสู่ผู้เรียนที่มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีทักษะกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้ก้าวทันโลกที่หมุนเวียนเปลี่ยนแปลงไปในโลกยุคดิจิทัล และโลกอนาคต

ความหมายและความสำคัญของโลกยุคดิจิทัล

อดีตจนถึงปัจจุบันโลกเรามีวิวัฒนาการที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัยที่มีการพัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีมาโดยตลอด เป็นสังคมแห่งการค้นคว้าหาสิ่งใหม่ ๆ ที่สามารถนำมาใช้เอื้ออำนวยให้กับมนุษย์เกิดความสะดวกสบาย และมีนวัตกรรมที่สามารถตอบสนองกับความต้องการของมนุษย์ได้เป็นอย่างดีและยุคสมัย ได้มีการพัฒนาไปจนถึงยุคดิจิทัล 4.0 ซึ่งแต่ละยุคนั้นจะมีความสำคัญที่ต่างกันออกไป ดังนี้ (เกียรติศักดิ์ ลำพองชาติ, 2563: 2)

ยุคดิจิทัล 1.0 ยุคที่เริ่มมีการใช้อินเทอร์เน็ต เป็นยุคที่มีการเปลี่ยนวิถีชีวิตของมนุษย์จากโลกออฟไลน์เป็นโลกออนไลน์ มีการเข้าสู่เว็บไซต์ที่สามารถสืบค้นข้อมูลได้ง่ายยิ่งขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับสิ่งที่ต้องการจะค้นหา

ยุคดิจิทัล 2.0 ยุคของการใช้โซเชียลมีเดีย ที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตกันมากขึ้นทำให้การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตมีการใช้โซเชียลมีเดียมากในชีวิตประจำวัน เช่น มีการสื่อสารโดยผ่านโซเชียล รวมไปถึงการทำธุรกิจก็มีการนำเข้าไปใช้ให้เข้าการบริหารจัดการของธุรกิจให้มีความสะดวกสบาย เป็นเครื่องมือในการต่อรองของผู้บริโภค ในการเลือกรับสินค้าและการบริการด้วย

ยุคดิจิทัล 3.0 ยุคแห่งข้อมูลและ Big data เป็นยุคที่มีการนำเอายุคดิจิทัล 1.0 กับ ยุคดิจิทัล 2.0 เข้ามาผสมผสานเข้าด้วยกัน ทำให้เกิดข้อมูลที่กว้างออกไป เป็นแพลตฟอร์มทางธุรกิจ โดยเอาข้อมูลมาปรับปรุงทำให้ธุรกิจเจริญรุ่งเรืองขึ้น Big data ยังสามารถนำมาวิเคราะห์ ต่อยอด คิดค้นพัฒนาต่อไป ให้เป็น Application ในอุปกรณ์สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต เป็นต้น

ยุคดิจิทัล 4.0 ยุคที่ปัจจุบันที่นำเอาเทคโนโลยียุคดิจิทัล 1.0 - 3.0 เป็นฐานเริ่มต้นของการพัฒนามาเรื่อย ๆ จนถึงปัจจุบัน ได้พัฒนาเทคโนโลยีขั้นขั้นที่ระบบ AI (Artificial intelligence) หรือเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ และ

จากนี้ไปจนอนาคตคาดว่าพัฒนาจะไม่หยุดยั้ง การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ที่จะเรียกว่า ยุค Machine to Machine เช่น สามารถเปิด – ปิด เครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้านของตัวเองโดยผ่านแอปพลิเคชัน เป็นต้น

ยุคดิจิทัล 5.0 เป็นยุค Society 5.0 ที่มีการรวมระหว่างโลกทางกายภาพ (Physical Space) จะเป็นโลกที่มนุษย์ใช้ชีวิตผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 เข้ากับโลกเสมือน (Cyber Space) โดยมี AI (Artificial intelligence) ปัญญาประดิษฐ์ และหุ่นยนต์ เป็นเทคโนโลยีสำคัญในการขับเคลื่อน เช่น การใช้สื่อสังคมออนไลน์การนำเทคโนโลยีมาใช้กับที่อยู่อาศัย การนำเทคโนโลยีมาใช้กับรถยนต์ การนำเทคโนโลยีมาใช้กับอุตสาหกรรมการเงินการนำเทคโนโลยีมาใช้กับวงการแพทย์ เป็นต้น (ยุคดิจิทัล 5.0, ออนไลน์, 2565)

เทคโนโลยีดิจิทัลคืออะไร

เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital literacy) หมายถึง ทักษะการนำเครื่องมืออุปกรณ์ เช่น โปรแกรมคอมพิวเตอร์ คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต โทรศัพท์ รวมไปถึงสื่อออนไลน์ นำมาใช้ในการสื่อสารการปฏิบัติงานร่วมกันให้องค์กรได้ดำเนินงานได้บรรลุเป้าที่วางไว้ ระบบกระบวนการระบบดิจิทัลครอบคลุมความสามารถมี 4 มิติ คือ 1) การใช้ (Use) 2) เข้าใจ (Understand) 3) สร้าง (Create) และ 4) เข้าถึง (Access) (สุภาพรณ อนุตรกุล, ออนไลน์, 2564) ดังภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 เทคโนโลยีดิจิทัล

ที่มา : สำนักงาน ก.พ. (2565)

การใช้ (Use) หมายถึง จะเป็นระบบอุปกรณ์คอมพิวเตอร์กับอินเทอร์เน็ตที่มีความสัมพันธ์เข้าด้วยกัน เช่น การสืบค้นข้อมูลออนไลน์ การประมวลผลคำผิด - ถูก การเข้าถึงเว็บไซต์ต่าง ๆ รวมถึงเทคโนโลยีอุบัติใหม่ เช่น Cloud computing

เข้าใจ (Understand) หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจถึงบริบทที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ความเข้าใจการใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อเรามีความเข้าใจจะทำให้เราสามารถเข้าถึงข้อมูล สามารถวิเคราะห์

ก่อนนำสื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องไปใช้อย่างถูกต้อง นอกจากเข้าใจการใช้แล้วผู้ใช้ควรตระหนักถึงผลกระทบต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นและตามมาได้หากใช้สื่อแบบผิดวิธี ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทุกคนควรทำความเข้าใจประเด็นทางจริยธรรมและทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและการใช้สื่อจึงเป็นเรื่องพื้นฐาน

สร้าง (Create) คือ ความสามารถในการผลิตเนื้อหา สื่อ และการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพผ่านเครื่องมือสื่อดิจิทัลที่หลากหลาย เช่น ภาพ วิดีโอ และเสียง โดยคำนึงถึงแหล่งอ้างอิง แหล่งที่มาและรับผิดชอบต่อภาพและวิดีโอ นั้น ๆ โดยการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการทำงานทำให้งานที่ออกมานั้นสวยงามน่าสนใจทำให้มีความภาคภูมิใจในผลงานที่สามารถสร้างสรรค์ขึ้น

เข้าถึง (Access) คือ การเข้าถึงข้อมูลและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัล โดยการค้นหาข้อมูลผ่าน Search engine ผ่านช่องทางการค้นหาต่าง ๆ เนื่องจากข้อมูลในโลกอินเทอร์เน็ตเป็นโลกที่มีข้อมูลไร้พรมแดน ผู้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวางและหลากหลาย การนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้จึงต้องคำนึงถึงความถูกต้อง ความแม่นยำของเนื้อหาที่เชื่อถือได้มาประยุกต์ใช้กับการทำงาน

การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีแบบกะทันหันอย่างรวดเร็วแบบนี้ ผู้ที่มีการปรับตัวเข้าหากับการเปลี่ยนแปลงและเตรียมความพร้อมรับมือของการเปลี่ยนแปลงย่อมได้เปรียบเสมอ ยิ่งไปกว่านั้นการมีพื้นฐานการศึกษาทางด้านนวัตกรรมการศึกษาที่ดี มีความเข้าใจถึงกระบวนการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน และบุคลากรในยุคดิจิทัลแล้วนั้นบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งกับการขับเคลื่อนในยุค 4.0 เปลี่ยนผ่านไปสู่ยุคประเทศไทย 5.0 ทั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องพัฒนาตนเองหลากหลายด้านทั้งด้านการปฏิบัติงาน ด้านการปฏิบัติตน เพื่อให้มีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง โดยเริ่มต้นจากการพัฒนาวิชาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ

วิชาชีพคืออะไร

วิชาชีพเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาของ ผู้บริหารสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 กำหนดให้ควบคุมวิชาชีพนี้ ห้ามมิให้ผู้ใดประกอบวิชาชีพ โดยไม่ได้รับใบอนุญาต (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2549: 15-16) ซึ่งได้ระบุว่ามาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ และคุณภาพที่พึงประสงค์ ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องประพฤติปฏิบัติตามเพื่อให้เกิดคุณภาพ สร้างความศรัทธาและความเชื่อมั่นให้กับผู้รับบริการ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะในด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านความเชี่ยวชาญ ตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 มาตรา 49 มี 3 ด้าน คือ

1. มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ หมายถึง ข้อกำหนดสำหรับผู้ที่จะมาประกอบวิชาชีพนี้ ต้องมีทักษะความรู้ และมีประสบการณ์ในวิชาชีพ ของการจัดการเรียนรู้ หรือจัดการศึกษาที่เหมาะสม จึงสามารถขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพได้ ซึ่งเป็นหลักฐานสำคัญว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ที่จะประกอบวิชาชีพทางการศึกษาได้

2. มาตรฐานการปฏิบัติงาน หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ ซึ่งแสดงถึงพฤติการณ์ในการปฏิบัติงานในวิชาชีพ ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด โดยมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ของเป้าหมายการเรียนรู้ การจัดการศึกษารวมทั้งฝึกฝนให้มีทักษะหรือความชำนาญสูงขึ้นแบบต่อเนื่อง ซึ่งความชำนาญในวิชาชีพ ต้องมีการพัฒนาตนเองให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3. มาตรฐานการปฏิบัติตน หมายถึง ข้อกำหนดการประพฤติตนของผู้ประกอบวิชาชีพที่มีจรรยาบรรณของวิชาชีพ ที่เป็นการรักษา ส่งเสริม ชื่อเสียง ฐานะเกียรติคุณศักดิ์ศรีของวิชาชีพ ที่จรรยาบรรณของวิชาชีพคุรุสภากำหนดเป็น ข้อบังคับไว้ ถ้าผู้ประกอบวิชาชีพ มีประพฤติดิจจรรยาบรรณทำให้ได้รับเกิดความเสียหายกับบุคคลอื่น จนมีการร้องเรียน ถึงคุรุสภา โดยผู้นั้นอาจถูกพิจารณาจากคณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพมีการวินัย ดังนี้ (1) ยกข้อกล่าวหา (2) ตักเตือน (3) ภาคทัณฑ์ (4) พักใช้ใบอนุญาตกำหนดเวลาที่เห็นสมควร แต่ไม่เกิน 5 ปี (5) เพิกถอนใบอนุญาตประกอบ วิชาชีพ (มาตรา 54)

การพัฒนาวิชาชีพ เป็นสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องกระทำอย่างต่อเนื่องตลอดการทำงาน เป็นภารกิจ ที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเพราะการพัฒนาบุคลากรในโลกปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นตลอดเวลา มีการเชื่อมโยงสารสนเทศ ข้อมูลใหม่ ๆ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาสถานศึกษา หากขาดการพัฒนาอาจทำให้ ความรู้ล้าสมัยลงได้ ซึ่งเหตุนี้จึงมีความจำเป็นที่บุคลากรขององค์กรต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการใช้ระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เหตุใดจึงต้องพัฒนาวิชาชีพยุคดิจิทัล

จากคำแถลงนโยบายการจัดการศึกษา ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ นางสาวตรีนุช เทียนทอง เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2564 ได้มอบนโยบายและยุทธศาสตร์ ในการปฏิบัติงานให้กับผู้บริหารระดับสูง บุคลากรของ กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานในกำกับเพื่อเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการศึกษาที่ต้องการให้ การจัดการศึกษา เกิดความเชื่อมั่น โดยมอบหลักการทำงานการสร้างความมั่นใจให้กับสังคมในปัจจุบัน และได้ให้ 12 นโยบายการจัดการศึกษา ดังต่อไปนี้ (กลุ่มสารนิเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, ออนไลน์, 2564)

หลักการทำงาน “สร้างความเชื่อมั่น และความไว้วางใจให้กับสังคม” หรือ “TRUST” ภายใต้หลักการ ดังนี้

T (Transparency) หมายถึง ความโปร่งใส ทั้งในเชิงกระบวนการทำงานและกระบวนการตรวจสอบจาก ภาคส่วนต่าง ๆ

R (Responsibility) หมายถึง ความรับผิดชอบ สนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนดำเนินการตามภารกิจ ของตน ด้วยความรับผิดชอบต่อตัวเอง องค์กร ประชาชน และประเทศชาติ

U (Unity) หมายถึง ความเป็นอันหนึ่งอันเดียว ระหว่างครู บุคลากรทางการศึกษาผู้ปกครอง ผู้เรียน และ ประชาชน

S (Student-Centricity) หมายถึง ผู้เรียนเป็นเป้าหมายแห่งการพัฒนา โดยการทำให้ผู้เรียนมีวิถีคิดและ ทักษะที่เป็นสากลสอดคล้องกับพลวัตในศตวรรษที่ ๒๑ ควบคู่ไปกับสำนึกและความเข้าใจในความเป็นไทย

T (Technology) หมายถึง ความพร้อมด้านเทคโนโลยี ทั้งในเชิงโครงสร้าง (Infrastructure) ได้แก่ สิ่งจำเป็นและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการศึกษา เพื่อลดความเหลื่อมล้ำของโอกาสในการศึกษาและ ในเชิงการเรียนรู้ (Learning) ได้แก่ แหล่งข้อมูล แหล่งเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ ที่ทันสมัยช่วยให้ผู้เรียนทุกคนถึงพร้อมซึ่ง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ทุกประการ

นโยบายการจัดการศึกษา 12 ข้อ ดังนี้

ข้อ 1 การปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ให้ทันสมัย และทันการเปลี่ยนแปลงของโลก ในศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกระดับการศึกษาให้มีความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับบริบท สังคมไทย

ข้อ 2 การพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครูและอาจารย์ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษาให้มี สมรรถนะทางภาษาและดิจิทัล เพื่อให้ครูและอาจารย์ได้รับการพัฒนาให้มีสมรรถนะทั้งด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยภาษา และดิจิทัล สามารถปรับวิธีการเรียนการสอนและการใช้สื่อทันสมัยและมีความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ทางการศึกษา ที่เกิดกับผู้เรียน

ข้อ 3 การปฏิรูปการเรียนรู้ด้วยดิจิทัลผ่านแพลตฟอร์มการเรียนรู้ด้วยดิจิทัลแห่งชาติ (NDLP) ส่งเสริมการฝึก ทักษะดิจิทัลในชีวิตประจำวันเพื่อให้มีหน่วยงานรับผิดชอบพัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้ด้วยดิจิทัลแห่งชาติ สามารถนำไปใช้ ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัย และเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวางผ่านระบบออนไลน์ และการนำฐานข้อมูล กลางทางการศึกษามาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการศึกษา

ข้อ 4 การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการศึกษา โดยการส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษา ให้มีความเป็นอิสระและคล่องตัว การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน กำหนดให้ มีระบบบริหารและการจัดการ รวมถึงการจัดโครงสร้างหน่วยงานให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ให้มีคุณภาพมีระบบ การบริหารงานบุคคลโดยยึดหลักธรรมาภิบาล

ข้อ 5 การปรับระบบการประเมินผลการศึกษาและการประกันคุณภาพ พร้อมจัดทดสอบวัดความรู้ และ ทักษะที่จำเป็นในการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาทั้งสายวิชาการและสายวิชาชีพ เพื่อให้ระบบการประเมินผลการศึกษาทุก ระดับและระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัย ตอบสนองผลลัพธ์ทางการศึกษาได้อย่าง เหมาะสม

ข้อ 6 การจัดสรรและการกระจายทรัพยากรให้ทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงการระดมทรัพยากรทาง การศึกษาจากความร่วมมือทุกภาคส่วน เพื่อให้การจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษามีความเป็นธรรมและ สร้างโอกาสให้ กลุ่มเป้าหมายได้เข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพทัดเทียมกลุ่มอื่น ๆ กระจายทรัพยากร ทั้งบุคลากรทางการศึกษา งบประมาณ และสื่อเทคโนโลยีได้อย่างทั่วถึง

ข้อ 7 การนำกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (NQF) และกรอบคุณวุฒิอ้างอิงอาเซียน (AQRF) สู่การปฏิบัติเป็นการ ผลิตและการพัฒนากำลังคนเพื่อการพัฒนาประเทศโดยใช้กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ เชื่อมโยงระบบการศึกษาและการอาชีพ โดยใช้กลไกการเทียบโอนประสบการณ์ด้วยธนาคารหน่วยกิต และการจัดทำมาตรฐานอาชีพ ในสาขาที่สามารถอ้างอิง อาเซียนได้

ข้อ 8 การพัฒนาให้เด็กปฐมวัย มีการดูแลพัฒนาก่อนที่จะเข้ารับการศึกษ เพื่อให้มีการพัฒนาในด้าน ร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านวินัย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญาให้มีความเหมาะสมกับวัย เพื่อเป็นการ ขับเคลื่อนแผนบูรณาการการพัฒนา เด็กปฐมวัยตามพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 สู่การปฏิบัติ เป็นรูปธรรม โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ นำไปใช้จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อให้เด็กปฐมวัยได้มีการพัฒนา และมีการ ติดตามความก้าวหน้า

ข้อ 9 การศึกษาเพื่ออาชีพและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เพื่อให้ผู้จบการศึกษาระดับปริญญาและอาชีวศึกษามีอาชีพและรายได้ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพและคุณภาพชีวิตที่ดีมีส่วนช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีโลกได้

ข้อ 10 การพลิกโฉมระบบการศึกษาไทย ด้วยการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการจัดการศึกษาทุกระดับการศึกษา เพื่อให้สถาบันการศึกษาทุกแห่งนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการจัดการศึกษาผ่านระบบดิจิทัล

ข้อ 11 การเพิ่มโอกาสและการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาและผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เพื่อเพิ่มโอกาสและการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาและผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

ข้อ 12 การจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย โดยยึดหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มโอกาสและการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาและผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

เพื่อให้การทำงานในด้านการจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายตามนโยบายการจัดการศึกษาที่ได้อธิบายไว้ข้างต้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาวิชาชีพ ให้มีความรู้ความสามารถและมีทักษะที่สำคัญในการบริหารสถานศึกษาให้เท่าทันต่อสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง โดยใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้ามาอำนวยความสะดวกด้านการศึกษาอย่างทั่วถึงผ่านระบบดิจิทัล ปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ทันสมัย พัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีสมรรถนะทางภาษา และดิจิทัล พัฒนาประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อตอบสนองผลลัพธ์ทางการศึกษาให้ผู้เรียนพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาสามารถนำความรู้ไปใช้พัฒนาประเทศในอนาคต ทั้งนี้ผู้บริหารควรยึดหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาวิชาชีพของตน หากขาดการพัฒนาอาจทำให้ความรู้ล้าสมัยลง ส่งผลให้การศึกษาและการพัฒนาประเทศในอนาคตไม่ประสบความสำเร็จตามนโยบายและยุทธศาสตร์ชาติ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ ส่งเสริมให้นวัตกรรมเข้ามาใช้ในการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพทันสมัย ซึ่งเหตุนี้จึงมีความจำเป็นที่ผู้บริหารครูและบุคลากรของสถานศึกษาต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาวิชาชีพยุคดิจิทัล

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคลากรที่สำคัญของสถานศึกษาและเป็นผู้นำวิชาชีพทางการศึกษาที่จะต้องมีความรู้ ความรู้ ความสามารถ และคุณธรรม จริยธรรม ตลอดทั้งจรรยาบรรณวิชาชีพที่ดี นำไปสู่ผู้บริหารมืออาชีพ (ธีระ ฤณเจริญ, 2557: 7) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีการพัฒนา สมรรถนะสำคัญและจำเป็นต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาได้ถูกกำหนดไว้ในประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เรื่อง สาระความรู้สมรรถนะและประสบการณ์วิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และศึกษานิเทศก์ ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ซึ่งสมรรถนะวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย การพัฒนาวิชาชีพ ความเป็นผู้นำทางวิชาการ การบริหารสถานศึกษา ด้านหลักสูตรการสอนด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมนักเรียน ที่จะส่งผลไปยังงานประกันคุณภาพการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2557: 15-17) จากที่กล่าวมาข้างต้นเป็นการพัฒนาวิชาชีพที่ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษากระทำเพื่อพัฒนาตนเอง

ตามตำแหน่งอยู่แล้ว แต่สิ่งที่ท้าทายสำหรับการพัฒนาวิชาชีพ ในยุคดิจิทัล คือ ทักษะความเข้าใจ ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการในองค์กรให้มีความก้าวหน้าเท่าทันยุคสมัยดิจิทัล และใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับการบริหารจัดการได้ดี

ทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล หรือ Digital literacy เป็นทักษะที่สำคัญอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 21 เป็นทักษะที่ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษาต้องเรียนรู้ควบคู่ไปกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบัน อาทิ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ แท็บเล็ต โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และสื่อออนไลน์ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการสื่อสาร การปฏิบัติงาน ในการทำงานร่วมกัน หรือใช้เพื่อพัฒนาระบบในองค์กรให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ มีการเลือกใช้เครื่องมืออุปกรณ์ทางเทคโนโลยีในปัจจุบันมาใช้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น โปรแกรมซูม (Zoom) กูเกิลมีท (Google Meet) เฟซบุ๊ก (Facebook) กูเกิลพลัส (Google+) เป็นต้น ซึ่ง Digital literacy คือระบบดิจิทัลพื้นฐานเป็นตัวช่วยสำคัญ ที่ทำให้ข้าราชการในการปฏิบัติงาน ติดต่อการสื่อสารการทำงานร่วมกับผู้อื่นในลักษณะ “ทำน้อย ได้มาก” หรือ “Work less but get more impact” ทำให้ส่วนราชการมีการสร้างคุณค่าในหน่วยงาน (Value Co-creation) เกิดความคุ้มค่าของการดำเนินงาน (Economy of Scale) ในยุคดิจิทัลประเทศไทย 4.0 ซึ่งข้าราชการยังสามารถเรียนรู้พัฒนาตนเองให้ได้รับความเจริญก้าวหน้า ในตำแหน่งหรือเป็นการเรียนรู้และเติบโตในอาชีพ (Learn and Growth) (สำนักงาน ก.พ., ออนไลน์, 2565) ซึ่งการพัฒนาวิชาชีพในยุคดิจิทัลนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของระบบการทำงานรูปแบบที่แตกต่างไปจากเดิมปรับปรุงการทำงานทั้งระบบโดยยึดหลักการเรียนรู้ที่ไม่สิ้นสุด เพื่อเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีและโลกแห่งอนาคตตามบริบทของโรงเรียน

ยุคดิจิทัลผู้บริหารต้องพัฒนาอะไร

การมีทักษะความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีในยุคดิจิทัลมีความสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เป็นอย่างมากทั้งในปัจจุบันและอนาคต การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้บริหารนอกจากมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยีแล้ว จะต้องมีการปรับบทบาทพฤติกรรมให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัลมีความรู้ เท่าทันเทคโนโลยี โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้ในหน่วยงาน รู้จักพัฒนาเทคโนโลยี และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี หรือนวัตกรรมได้อย่างหลากหลาย เพื่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ผู้บริหารควรประยุกต์เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถวิชาชีพของทีมงานให้มีทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล อาทิ การใช้คอมพิวเตอร์ การใช้อินเทอร์เน็ต การใช้งานเพื่อความมั่นคงปลอดภัย การใช้โปรแกรมประมวลผลคำ การใช้โปรแกรมตารางคำนวณ การใช้โปรแกรมการนำเสนองาน การใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัล การทำงานร่วมกันแบบออนไลน์การใช้ดิจิทัล เพื่อความมั่นคงและปลอดภัยด้วย ซึ่งผู้บริหารจะต้องพัฒนาตนเอง 2 ด้าน ดังนี้

1. การพัฒนาบทบาทของผู้บริหารยุคดิจิทัล

การพัฒนาวิชาชีพในยุคดิจิทัล ผู้บริหารควรหมั่นพัฒนาตนเองอยู่เสมอมีนิสัยเป็นผู้รู้ รักความก้าวหน้า หมั่นศึกษาค้นคว้า เพื่อพัฒนาตนเองให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ด้วยสังคมปัจจุบันเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เปิดกว้างสำหรับทุกคน นอกจากผู้บริหารจะพัฒนาวิชาชีพของตนเองแล้วผู้บริหารจะต้องปรับบทบาทของตนเองเพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน บทบาทของผู้บริหารการศึกษายุคดิจิทัล เป็นบทบาทที่สำคัญที่จะนำประเทศเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารจึงต้องเร่งศึกษา ทำความเข้าใจรูปแบบของการเรียน ยุคดิจิทัลว่ามีกลวิธีในการนำเสนอข้อมูลอย่างไรให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้รวดเร็ว โดยเน้นไปที่การนำเทคโนโลยีมาใช้ บุคลากรต้องกระตือรือร้นที่จะต้องเรียนรู้การใช้เครื่องมือออนไลน์

เพื่อการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงสุดผ่านการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารจึงต้องปรับเปลี่ยนบทบาทในฐานะผู้นำองค์กรเพื่ออำนวยความสะดวก และสนับสนุนการปฏิบัติงานของบุคลากรด้วยเทคโนโลยีซึ่งจะเป็นสิ่งที่ทำให้นำไปสู่เป้าหมายของการศึกษา อันเป็นบทบาทที่สำคัญของผู้บริหารการศึกษาที่ดีในยุคดิจิทัลตามแนวคิดของจุฬาลักษณ์ โสระพันธ์ และ ยุวดี นามนิล และคณะ ทีมผู้เขียนจึงได้ข้อสรุปเกี่ยวกับการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารยุคดิจิทัล 5 บทบาท ดังนี้ (จุฬาลักษณ์ โสระพันธ์, 2564 : 3-5) และ (ยุวดี นามนิล และคณะ, 2564 : 1-16)

1. เรียนรู้ตลอดชีวิต ความรู้เกิดขึ้นตลอดเวลาและพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการพัฒนาวิชาชีพยุคดิจิทัลทุกคนในองค์กรต้องเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและเปิดกว้างต่อการเรียนรู้ พัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถด้านการใช้นวัตกรรม การสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ (ICT) มีการทดสอบตนเองเพื่อวิเคราะห์และพิจารณาว่ามีศักยภาพเท่าทันกับสถานการณ์ปัจจุบันหรือไม่ เพื่อเตรียมพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนและวางเป้าหมายในการจัดการศึกษาในอนาคต ส่งเสริมการเรียนรู้ของครูนอกจากนี้ควรเปิดรับความคิดใหม่ๆ เปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ค้นหานวัตกรรมที่เหมาะสมและตรงกับสิ่งที่นักเรียนต้องการบนพื้นฐานของสิ่งแวดล้อมและบริบทที่ตัวเองมีอยู่

2. คิดเชิงกลยุทธ์ เนื่องจากการคิดเชิงกลยุทธ์เป็นหัวใจสำคัญแห่งความสำเร็จในการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายซึ่งความคิดเชิงกลยุทธ์นี้เป็นแนวคิดแบบอนาคตเพื่อเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง เป็นการวางทิศทาง การทำงานที่มีความเป็นไปได้และเพื่อการแก้ปัญหาที่อาจไม่สามารถแก้ไขได้โดยใช้นโยบาย ระบบ และแนวทางปฏิบัติแบบเดิม ซึ่งปัจจุบันการคิดเชิงกลยุทธ์ในการบริหารสถานศึกษาได้นำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเครือข่าย มาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาช่วยในการทำงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นและเหมาะสมคุ้มค่ากับยุคสมัย

3. หยุคกลัวเทคโนโลยีใหม่ๆ กล้าที่จะทดลอง สำหรับผู้บริหารที่มีความคิดเป็นแบบระบบเดิม อาจจะมีความลังเลหรือไม่มั่นใจกับเทคโนโลยีดิจิทัล หรืออาจจะคิดว่าเป็นการยากเกินกว่าที่จะสามารถพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถเท่าทันกับเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นมาใช้ในยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลง โดยเน้นวิธีการใหม่ในการสอนที่ให้นักเรียนเป็นจุดศูนย์กลาง ดังนั้นการชวน ส่งเสริม สนับสนุนและสร้างแรงจูงใจเชิงบวกกับผู้ที่ลังเล กังวลที่จะเปลี่ยนแปลง จึงเป็นอีกหนึ่งบทบาทที่ทำนายของผู้บริหารที่จะต้องทำให้เกิดขึ้น ในการทำงาน ทั้งนี้ผู้บริหารจะต้องเป็นตัวอย่างในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงานอย่างได้เหมาะสม

4. ใส่ใจแบ่งปันความคิด ผู้บริหารการศึกษาต้องฟังพา แบ่งปัน และกระจายความเป็นผู้นำเพื่อลดช่องว่างระหว่างความคิดแบบใหม่กับแบบเดิม ฟังความคิดเห็นของครูและนักเรียนว่าสิ่งใดที่เขาต้องการ ควรกระจายความเป็นผู้นำโดยเน้นการกระจายแหล่งที่มาของอิทธิพลและการเปลี่ยนแปลงไปสู่ทั่วทุกกลุ่มคน ให้ครูและนักเรียนเป็นผู้นำ จะทำให้ความเชี่ยวชาญและความรู้สามารถกระจายไปทั่วกลุ่มคน ทุกคนสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพหากมีการแบ่งปัน ความคิด จะช่วยให้เกิดแนวคิดใหม่ๆ ที่แตกต่าง นำไปสู่การพัฒนาและช่วยสนับสนุนเพื่อช่วยแก้ปัญหาที่จะเปลี่ยนแปลงในอนาคต

5. บูรณาการชีวิตสู่โลกดิจิทัล ผู้บริหารการศึกษาต้องไม่เพิกเฉยกับความคิดแบบเดิม เนื่องจากความรู้และประสบการณ์แบบเดิมบางอย่างอาจยังคงมีคุณค่า ผู้บริหารการศึกษาไม่ควรเพิกเฉยต่อภูมิปัญญา และวัฒนธรรม ควรเรียนรู้ เชื่อมโยงโดยการสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่สร้างความสัมพันธ์ที่ดีที่สามารถไว้วางใจ กับผู้ที่มีความคิดและยึดถือวิธีทำแบบเก่า ซึ่งสำคัญที่สามารถบูรณาการการทำงานแบบเก่ากับแบบใหม่เข้าด้วยกันได้คือการมีส่วนร่วมและรับฟังเพื่อเป็นการแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ในการทำงานในยุคดิจิทัล

2. การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารยุคดิจิทัล

นอกจากการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารจะมีสำคัญและจำเป็นในยุคการเปลี่ยนแปลงแล้วการมีภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลก็เป็นเรื่องสำคัญเช่นกัน เนื่องจากภาวะผู้นำในยุคที่มีความก้าวหน้าและเปลี่ยนแปลงจะช่วยเหลือหลอมเชื่อมคนในองค์กรให้เกิดความเชื่อมั่นต่อทิศทางของการบริหาร สามารถสร้างแรงจูงใจในการทำงานอย่างสร้างสรรค์ให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาได้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องพัฒนาตนทางด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารยุคดิจิทัล ตามแนวคิดของ สุกัญญา แซ่มซ้อย และ กมลทิพย์ อินแก้วเครือ ทีมผู้เขียนจึงได้ข้อสรุปเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารยุคดิจิทัล ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี (Technology Leadership) โดยผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยี มีการศึกษาอย่างรอบคอบ ให้เข้าใจทิศทางการเปลี่ยนแปลงของการศึกษาด้วย ต้องมีวิสัยทัศน์และเป็นผู้นำในการส่งเสริมให้คนในองค์กรนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการทำงาน สร้างแรงบันดาลใจและผลักดันในบุคลากรพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ จัดหาอุปกรณ์เทคโนโลยีให้เพียงพอต่อการทำงาน ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษานำเทคโนโลยี นวัตกรรมเข้ามาใช้ในการจัดการศึกษา ทั้งนี้ต้องให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีอย่างมีความรอบรู้ และรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยี โดยคำนึงถึงหลักจริยธรรมในการใช้สื่อ และเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม อีกทั้งโลกมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาเทคโนโลยีก็เช่นเดียวกัน ดังนั้นผู้บริหารต้องเป็นผู้ริเริ่มทำหน้าที่เชื่อมโยงเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด 2) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovative Leadership) เป็นการดำเนินงานในรูปแบบใหม่ที่ส่งเสริมผลักดันให้ครู บุคลากรคิดเพื่อจะผลิตผลงาน นวัตกรรมมาใช้ในการทำงาน การจัดการศึกษาและการให้บริการอย่างสร้างสรรค์ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีทักษะการคิดที่แตกต่างอย่างสร้างสรรค์เพื่อให้ได้สิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์กร รวมทั้งนำแนวคิดเก่ามาต่อยอด เพื่อหาแนวทางใหม่ หรือสร้างสิ่งใหม่ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ การเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรมนอกจากส่งเสริมให้ครู บุคลากรนำนวัตกรรมมาใช้แล้วผู้บริหารควรกระตุ้นในครูมีความมั่นใจเพื่อสร้างนวัตกรรมขึ้นเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากปัจจุบันพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนได้เปลี่ยนแปลงไป ความสนใจของนักเรียนไม่ได้เพียงแค่อ่านหนังสือ แต่อยู่ในโลกอินเทอร์เน็ต โดยปัจจุบันการพัฒนานวัตกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัลมีอย่างหลากหลาย เช่น หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) บทเรียนออนไลน์ (E-Learning) หรือจากเว็บต่าง ๆ เป็นต้น เมื่อเกิดกระบวนการสร้างนวัตกรรม สิ่งสำคัญของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่ผู้บริหารควรมีคือ การส่งเสริมให้ครู บุคลากรคิดค้นและพัฒนาต่อยอดอย่างต่อเนื่องเพื่อยกระดับการศึกษาให้มีความทันสมัยเท่าทันโลกตลอดเวลา (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2562 : 120) และ (กมลทิพย์ อินแก้วเครือ, 2564 : 989)

แผนภาพที่ 2 การพัฒนาวิชาชีพยุคดิจิทัล

บทสรุป

ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงทำให้มนุษย์มีการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์โดยหาแนวทางใหม่ๆ นำนวัตกรรมและเทคโนโลยียุคดิจิทัลเข้ามาใช้ในชีวิตประจำวัน แม้แต่การศึกษาที่มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เพิ่มโอกาสในการเรียนรู้โดยผู้บริหารมีบทบาทสำคัญที่ขับเคลื่อนการศึกษาพัฒนาคนเพื่อเปลี่ยนผ่านไปสู่ยุคประเทศไทย 5.0 ในอนาคต ดังนั้นสิ่งหนึ่งที่ทำให้เป้าหมายการศึกษาบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารจึงมีความจำเป็นในการพัฒนาในวิชาชีพของตนเองอย่างสม่ำเสมอ

การพัฒนาวิชาชีพยุคดิจิทัล นอกจากพัฒนามาตรฐานวิชาชีพตามที่พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 49 กำหนดแล้ว การพัฒนาความรู้และทักษะให้สอดคล้องกับยุคสมัย เป็นส่วนสำคัญ ได้แก่ 1) การพัฒนาบทบาทผู้บริหารยุคดิจิทัล โดยการเรียนรู้ตลอดชีวิต คิดเชิงกลยุทธ์ หยุคแล้วเทคโนโลยีใหม่ๆ ใส่ใจแบ่งปันความคิดบูรณาการชีวิตสู่โลกดิจิทัล 2) การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารยุคดิจิทัลทั้งภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีและภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารให้เกิดขึ้นกับการทำงานในสถานศึกษา เพื่อให้มีความรู้เท่าทันเทคโนโลยีโดยการนำเทคโนโลยีมาใช้ในหน่วยงาน รู้จักพัฒนาเทคโนโลยี และใช้ประโยชน์ จากเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมได้อย่างหลากหลายเพื่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ผู้บริหารควรประยุกต์เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถวิชาชีพของทีมงาน สนับสนุนผลผลิตต้นให้ครู บุคลากรในสถานศึกษาให้มีทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล อาทิ การใช้คอมพิวเตอร์ การใช้อินเทอร์เน็ต การใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัล มาช่วยในการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพ ใช้งานเพื่อความมั่นคงปลอดภัยด้วย

บรรณานุกรม

- กมลทิพย์ อินแก้วเครือ. (2564). *ทักษะและภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. การประชุมวิชาการ นำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ*, 14, 989.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2565, 2 กุมภาพันธ์). *นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ.2565*. <https://www.moe.go.th/นโยบายและจุดเน้น-2565/>
- กลุ่มสารนิเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2564). *แถลง 12 นโยบายการจัดการศึกษา 7 วาระเร่งด่วนของกระทรวงศึกษาธิการ*. <https://moe360.blog/2021/03/29/29-3-2564/>
- เกียรติศักดิ์ ลำพองชาติ. (2563). *ทักษะการทำงานในโลกยุคดิจิทัล. สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา*, 10(4), 1-3
- ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. (2562, 20 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 136 ตอนพิเศษ. หน้า 18-20.
- จุฬาลักษณ์ โสระพันธ์. (2564). *บทบาทของผู้บริหารการศึกษายุคดิจิทัล* [เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์]. ศูนย์พัฒนาและประยุกต์วิชาการ ศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ณัฐดนัย เนียมทอง. (2561, 29 ตุลาคม). *มองเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในยุคดิจิทัล (คลังความรู้)*. <https://www.scimath.org/article-technology/item/8477-2018-07-18-04-11-25>
- ธีระ รุญเจริญ. (2557). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา*. (8). กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.
- บริษัท เบลนด์ต้า จำกัด. (2565, 6 ตุลาคม). *ยุค Society 5.0 คืออะไร? เทคโนโลยีจะมีบทบาทกับชีวิตมากแค่ไหน? ทำไม? ธุรกิจต้องเร่งปรับตัว ตั้งรับการเปลี่ยนแปลง*. <https://blendata.co/th/nt-ร่วมมือ-blendata-ผสานจุดแข็งยก/>

วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย

ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2565)

เพ็ญภา ศรีวาปี. (2563). ทักษะในยุคดิจิทัล...รู้แล้วยัง?. *วารสารตรวจบัญชีสหกรณ์*, 1(1), 31-38.

ยุวดี นามนิล, ศิริพงษ์ เสาภายน และอุไร สุทธิรัมย์. (2564). บทบาทของผู้บริหารต่อการบริหารงานบุคลากร ยุคดิจิทัลของสถานศึกษาในอำเภอบางบัวทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. *Journal of Roi Kaensam Academi*, 6(2), 1-16.

ราณี จินสุทธิ์ และ หทัยภัทร จินสุทธิ์. (2564). แนวทางการพัฒนาครูวิถีใหม่ฉลาดรู้เท่าทันดิจิทัล. *คุรุสภาวิทยากร*, 2(2), 16-31.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2549). คู่มือการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2557). *ประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เรื่อง สาระความรู้ สมรรถนะและประสบการณ์วิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษาและศึกษานิเทศก์ ตามขอบังคับคุรุสภาว่าด้วย มาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556*. ในการประชุมสัมมนาเรื่อง การรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรทางการศึกษา เพื่อการประกอบวิชาชีพ. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.

สำนักงาน ก.พ. (2565). *ทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล*. <https://www.ocsc.go.th/DLProject/mean-dlp>.

สำนักงาน ก.พ. (2565, 29 กันยายน). *เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital literacy) คืออะไร*. <https://sftc.raf.mi.th/index.php/2018-10-22-07-41-38/120-2018-10-22-03-44-24>.

สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2565). *สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2560*. <https://www.mdes.go.th/law/detail/4994สรุปสาระสำคัญของกฎหมาย>.

สุกัญญา รอดระกำ. (2561). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0. การประชุมวิชาการเสนองานวิจัยระดับชาติ, 575-579.

สุบรรณ ลาสา, ไพวุฒิ ลังกา และวิสุทธิ ราตรี. (2560). แนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*, 11(2), 120-132.

สุภาพรรณ อนุตรกุล. (2564, 25 พฤศจิกายน). *ทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (มหาวิทยาลัยแม่โจ้)*. <https://erp.mju.ac.th/articleDetail.aspx?qid=1246>.

ผู้บริหารมืออาชีพยุคชีวิตวิถีถัดไป

Professional executives in the Next normal age

ฉัตรชัย สุกสิ* พุทธิตา กิริมงคลชัย* อธิกร วรบำรุงกุล**

เริงวิทย์ นิลโคตร*** วัยวุฒิ บุญลอย*** อรุณเกียรติ จันทร์ส่งแสง***

Chatchai Sukkasi* Phuthita Kiratimongkhonchai* Theerangkoon Warabamrungkul**

Reongwit Nilkote*** Waiwoot Boonloy*** Arungiat Chansongsaeng***

Received: 29 October 2022 / Revised: 29 December 2022 / Accepted: 31 December 2022

บทคัดย่อ

ผู้บริหารมืออาชีพในยุคชีวิตวิถีถัดไป ต้องเป็นผู้ที่ขับเคลื่อนสถานศึกษาให้ก้าวหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพจากการใช้ชีวิตในยุคชีวิตวิถีใหม่สู่การใช้ชีวิตในยุคชีวิตวิถีถัดไป อันเป็นผลมาจากการที่โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งเป็นโรคติดต่ออันตรายปรับเปลี่ยนมาเป็นโรคติดต่อที่ต้องเฝ้าระวัง ดังนั้นการบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคนี้จึงต้องมีการปรับตัวในหลาย ๆ ด้าน เพื่อให้สามารถนำพาสถานศึกษาไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ทันต่อกระแสโลกาภิวัตน์ บทความวิชาการนี้จึงมุ่งเสนอบทบาทของผู้บริหารมืออาชีพในยุคชีวิตวิถีถัดไป โดยมีองค์ประกอบ 5 ประการ ดังนี้ 1) มีเป้าหมายที่ชัดเจน 2) มีความเป็นมืออาชีพ 3) ลงมือปฏิบัติ 4) มีความรวดเร็วและความปลอดภัย 5) การพัฒนาบุคลากร 6) คำนึงถึงความยั่งยืน 7) การใช้เทคโนโลยีและ 8) ส่งเสริมการทำงานทางไกล ซึ่งจะส่งผลให้สถานศึกษาดำเนินไปได้ในยุคชีวิตวิถีถัดไป

คำสำคัญ : ผู้บริหารมืออาชีพ / ยุคชีวิตวิถีถัดไป / กลยุทธ์

* นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

***อาจารย์ ดร. ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

* Graduate student at Master of Educational Administration program, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

**Assistant Professor Dr. at Department of Educational Administration, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

*** Lecturer Dr. at Department of Educational Administration, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

Abstract

Professional executives in the ‘Next Normal’ age must be the ones to drive the school forward from living in a ‘New Normal’ into the ‘Next Normal’, as a result of COVID-19, a dangerous communicable disease under surveillance. Therefore, the management of educational institutions in the ‘Next Normal’ age must be adapted in many ways in order to lead the school through changes in line with globalization trends. This academic article aims to present the role of professional executives in the ‘Next Normal’ age with five elements as follows; 1) Purpose 2) Professional 3) Practice 4) Speed and Safety 5) Staff Development 6) Sustainability 7) Technology 8) Telework, which will result in the educational institutions’ progress in the ‘Next Normal’ age.

Keywords: Professional executives / Next Normal / Strategy

บทนำ

ตั้งแต่สมัยอดีตมาจนถึงปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่าสังคมโลกมีวิวัฒนาการมาโดยตลอดทั้งทางด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านการเมือง โดยเฉพาะความเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบัน ซึ่งเกิดจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด 19 (Coronavirus Disease 2019 : COVID-19) ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ.2562 เป็นต้นมา ส่งผลให้มนุษย์ต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดำรงชีวิตจากวิถีปกติเดิม เพื่อลดการแพร่ระบาดของเชื้อโรคดังกล่าว ซึ่งเป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ทำให้มนุษย์มีความจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อให้อยู่รอดกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เริ่มตั้งแต่การอยู่บ้าน การลดการเดินทางและในส่วนของภาคธุรกิจต่าง ๆ เช่น ร้านค้า ร้านอาหาร ศูนย์การค้า ธนาคาร ก็ต้องปรับตัวให้มีการเว้นระยะห่าง (Social distancing) มีการตรวจคัดกรองการบันทึกการเข้าออก (Check in) ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำรงชีวิตและการให้บริการไปจากเดิม ตามแนวทางชีวิตวิถีใหม่ที่มนุษย์ได้ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตจนกลายเป็นความปกติใหม่กันไปเรียบร้อยแล้ว ในปัจจุบันมนุษย์เริ่มมีการเรียนรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตกันมากขึ้นและเตรียมความพร้อมก้าวไปสู่ชีวิตวิถีถัดไป (Next Normal) ในช่วงหลังสถานการณ์โควิด 19 (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล, 2565) สถานการณ์โควิด 19 ทำให้เกิดการตั้งคำถามถึงระบบการศึกษา เช่น ผู้สอนจะออกแบบการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด 19 ให้มีประสิทธิภาพได้หรือไม่อย่างไร ทักษะและหลักสูตรโลกการศึกษารูปแบบใหม่หลังจากการแพร่ระบาดของโควิด 19 จะมีหน้าตาอย่างไร บทบาทของเทคโนโลยีจะเข้ามามีผลกับการเรียนรู้ไปในทิศทางใด ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจะมากขึ้นกว่าเดิมหรือไม่อย่างไร จริงหรือไม่ที่ว่าวิกฤตการณ์ในครั้งนี้จะสามารถเปลี่ยนให้กลายเป็นโอกาสทางการศึกษาได้ จากความผิดปกติแบบใหม่ที่ไม่เหมือนเดิมที่ส่งผลกระทบรุนแรงต่อการจัดการศึกษา ทำให้สถานศึกษาต้องมีการปรับตัวให้สามารถอยู่ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปได้ การเปลี่ยนแปลงใน

สถานการณ์วิกฤตโควิด 19 ครั้งนี้ จึงเป็นบททดสอบของความจำเป็นครั้งยิ่งใหญ่ในการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งต้องปรับเปลี่ยนวิธีคิดใหม่ให้สอดคล้องกับความปกติที่เปลี่ยนแปลงไปที่เกิดขึ้น (สุวิมล มธูรส, 2565)

ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารจึงเป็นบุคคลสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กร ผู้บริหารต้องเป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ในการบริหารจัดการองค์กรภายใต้สถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน สอดคล้องกับบริบทโรงเรียนและสามารถปฏิบัติได้จริง ส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน เปิดรับเทคโนโลยีใหม่ และเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้เทคโนโลยี เพื่อนำพาองค์กรไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ บทความวิชาการนี้ได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากตำรา งานวิจัย รวมถึงเอกสารต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการก้าวผ่านจากชีวิตวิถีใหม่ที่อยู่ร่วมกับสถานการณ์โควิด 19 ไปสู่ชีวิตวิถีถัดไปหลังสถานการณ์โควิด 19 โดยจะนำเสนอเกี่ยวกับความหมายของชีวิตวิถีถัดไป (Next Normal) การศึกษากับชีวิตวิถีถัดไป (Education and Next Normal) และบทบาทผู้บริหารมืออาชีพกับชีวิตวิถีถัดไป (Professional executives and Next Normal)

ชีวิตวิถีถัดไป (Next Normal)

องค์การอนามัยโลก (WHO) ประกาศให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ (Public Health Emergency of International Concern; PHEIC) และแนะนำให้ทั่วโลกเร่งรัดการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรค การระบาดของโรคโควิด 19 อย่างต่อเนื่อง ทำให้กระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดให้ท้องที่นอกราชอาณาจักรที่เกิดการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นเขตติดโรคติดต่ออันตราย (Dangerous communicable disease) ตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ.2558 (ราชกิจจานุเบกษา, 2563) ถึงแม้ว่าสถานการณ์โควิด 19 จะสร้างผลกระทบในการดำรงชีวิต การทำงาน การเดินทาง การเรียน รวมถึงภาคธุรกิจต้องมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำรงชีวิตและการให้บริการไปจากเดิมตามแนวทางชีวิตวิถีใหม่

ชีวิตวิถีถัดไปหลังสถานการณ์โควิด 19 เกิดขึ้นทันทีหลังการประกาศกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคที่ต้องเฝ้าระวังตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ.2558 (ราชกิจจานุเบกษา, 2565) ส่งผลให้ภาคธุรกิจมีแนวโน้มในการใช้ซอฟต์แวร์ หุ่นยนต์ ระบบปัญญาประดิษฐ์ หรือมีการจัดการข้อมูลขนาดใหญ่มากขึ้น การมีหลักสูตรการสอนที่เหมาะสมต่อการสร้างบุคลากรคุณภาพแห่งศตวรรษที่ 21 เพื่อก้าวเข้าสู่ตลาดแรงงานแห่งอนาคตได้อย่างมั่นคงและสอดคล้องกับแนวโน้มตลาดแรงงานหลังสถานการณ์โควิด 19 ที่แรงงานทุกวัยจำเป็นต้องปรับระบบความคิด (Mindset) และสร้างสรค่นวัตกรรมในการทำงาน และการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อการดำเนินธุรกิจ ดังนั้นต้องมีรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อการพัฒนาตนเองในทุกๆ ด้านดิจิทัล ด้วยระบบนิเวศในการทำงานที่ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องผ่านแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ จึงเป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชน และแรงงาน ต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอดในโลกแห่งอนาคตได้อย่างมีความสุข (ฐิตยา เนตรวงษ์ และคณะ, 2565)

สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (2565) ได้ให้ความหมายของชีวิตวิถีถัดไป คือ การใช้ชีวิตในรูปแบบใหม่ของประชาชนทุกเพศทุกวัยหลังจากสถานการณ์โควิด 19 เพื่อความอยู่รอดจนเกิดความคุ้นชิน ทั้งวิธีการคิด วิธีเรียนรู้ วิธีสื่อสาร และวิธีปฏิบัติ ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางสังคม โดยธนาคารแห่งประเทศไทยได้ศึกษารูปแบบการใช้ชีวิตของผู้คนทั่วโลกที่เปลี่ยนไปหลังสถานการณ์โควิด 19 และได้สะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มใหม่สำคัญ ๆ ในอนาคต โดยเฉพาะการเปิดรับเทคโนโลยี และบริการดิจิทัลใหม่ ๆ รวมถึงแพลตฟอร์มออนไลน์ที่สามารถตอบโจทย์เรื่อง

ความสะดวกสบาย มุ่งเน้นเรื่องความปลอดภัยด้านสุขอนามัย และผลกระทบกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ซึ่งแนวโน้มการใช้ชีวิตในโลกยุคชีวิตวิถีถัดไป มีดังนี้

1. บ้านที่มากกว่าบ้าน (Stay-at-home Economy) จากสถานการณ์โควิด 19 ส่งผลกระทบกับวิถีชีวิตของทุกคนทั่วโลก บ้านจึงไม่ได้เป็นเพียงที่อยู่อาศัยเท่านั้น แต่ยังเป็นทั้งห้องเรียน ห้องทำงาน ห้องประชุม ห้องออกกำลังกาย หรือโรงภาพยนตร์ ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ สามารถใช้งานบนแพลตฟอร์มออนไลน์ได้อย่างสะดวก แนวโน้มดังกล่าวเหล่านี้จึงก่อให้เกิดรูปแบบเศรษฐกิจใหม่ที่เรียกว่า Stay-at-home Economy เช่น การพบปะสังสรรค์ผ่านแอปพลิเคชัน การทำธุรกิจ E-commerce การบริการจัดส่งอาหารถึงบ้าน และการเลือกซื้อสินค้าผ่านประสบการณ์เสมือนจริง (Virtual Reality)

2. สังคมไร้การสัมผัส (Touchless Society) การดำเนินชีวิตในโลกยุคชีวิตวิถีถัดไป จะมุ่งเน้นเรื่องสุขอนามัยและความปลอดภัยเป็นสำคัญ เทคโนโลยีต่าง ๆ ได้ถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อลดการสัมผัส เช่น ระบบการจัดส่งสินค้าแบบไร้การสัมผัส ระบบประตูเปิด-ปิดอัตโนมัติในพื้นที่สาธารณะ รูปแบบการจ่ายเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งการออกแบบพื้นที่ธุรกิจให้สามารถบริการลูกค้าแบบไร้การสัมผัสได้ แต่จะใช้เทคโนโลยีการสั่งงานด้วยเสียงหรือจำลองโลกเสมือนจริง (Augmented reality) แทน

3. ปฏีรูปลูกความปลอดภัย (Regenerative Organic) ความปลอดภัยและผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมเป็นอีกหนึ่งประเด็นที่เป็นหัวใจสำคัญของโลกยุคชีวิตวิถีถัดไป ดังนั้น เทรนด์หนึ่งที่สามารถอธิบายได้อย่างชัดเจน คือ มาตรฐานสินค้าเกษตรที่เรียกว่า Regenerative Organic ซึ่งเป็นสินค้าเกษตรปลอดสารพิษและปราศจากการใช้เคมีภัณฑ์ดัดแปลงและยังครอบคลุมถึงมาตรฐาน คุณภาพดิน การคุ้มครองสัตว์ คุณภาพชีวิตของเกษตรกร ความยุติธรรมด้านค่าแรง รวมถึงระบบฟาร์มที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน

จากจุดเริ่มต้นของสถานการณ์โควิด 19 เข้าสู่วิกฤติโควิด 19 และปัจจุบันประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่การใช้ชีวิตหลังจากสถานการณ์โควิด 19 ที่เรียกว่ายุคชีวิตวิถีถัดไป ซึ่งเป็นวิถีชีวิตที่ต้องปรับเปลี่ยนไปตามบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีเทคโนโลยีและบริการดิจิทัลใหม่ ๆ เกิดขึ้น โดยมุ่งเน้นเรื่องความปลอดภัยด้านสุขอนามัย การเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และชุมชน

การศึกษาเกี่ยวกับชีวิตวิถีถัดไป (Education and Next Normal)

ชีวิตของคนยุคใหม่เป็นการดำเนินชีวิตที่ผสมผสานทั้งโลกจริงหรือโลกออฟไลน์เข้ากับโลกดิจิทัลหรือออนไลน์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ด้วยอิทธิพลของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีส่งผลให้พฤติกรรมในการใช้ชีวิตของมนุษย์มีการเปลี่ยนแปลงไป การเปิดรับการสื่อสารด้วยภาพมากกว่าข้อความ การใช้ชีวิตและการทำกิจกรรมในรูปแบบดิจิทัล ความต้องการใช้เทคโนโลยีในการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตตลอด 24 ชั่วโมง และการปรับตัวสู่การเป็นผู้บริโภคสุขภาพดิจิทัล (เสริมยศ ธรรมรักษ์, 2559) นอกจากนี้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลยังมีอิทธิพลต่อเด็กและเยาวชนในการดำเนินชีวิตเป็นอย่างมาก ซึ่งพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลของเด็กเป็นไปอย่างคล่องแคล่วแตกต่างไปจากผู้ใหญ่ ในทางกลับกันผู้ใหญ่ควรเป็นผู้ให้คำแนะนำในการใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลอย่างปลอดภัย และสร้างสรรค์กับเด็กที่สำคัญควรตระหนักถึงฉลาดทางดิจิทัล (Digital Intelligence) หรือที่เรียกว่า DQ ของเด็กในยุคนี้ ซึ่งความฉลาดทางดิจิทัลเป็นความสามารถทางด้านสังคม อารมณ์ และสติปัญญา ที่ช่วยให้บุคคลแต่ละบุคคลเผชิญกับ

ความท้าทาย ความต้องการทางเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลได้อย่างปลอดภัย และรู้เท่าทันดิจิทัล (พีรวิชญ์ คำเจริญ และ วีรพงษ์ พลนิกรกิจ, 2561)

อย่างไรก็ตามถึงแม้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 จะส่งผลกระทบต่อภาคการศึกษาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะประเทศไทยที่ยังมีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเป็นอย่างสูง แต่หากมองในอีกแง่มุมหนึ่ง สถานการณ์โควิด 19 ได้สร้างอัตราเร่งในการปฏิรูปวงการการศึกษาทั่วโลกครั้งใหญ่เช่นกัน โดยเฉพาะมิติของการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้มากขึ้น ทำให้ภาคการศึกษาทั่วโลกยังคงดำเนินต่อไปได้อย่างไม่สะดุด ไม่ว่าผู้เรียนหรือผู้สอนจะอยู่ที่ไหน ก็สามารถเข้าถึงการศึกษาได้ทุกที่ทุกเวลา (ศิริพรรณ รัตนอำพร, 2563) การศึกษาไทยต้องให้ความสำคัญต่อการนำเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลมาใช้ในทุกกระบวนการวิชา โดยเฉพาะเทคโนโลยีทางปัญญา (Intellectual Technology) ของผู้สอนที่จะต้องถ่ายทอดมาสู่ผู้เรียน แต่ในทางกลับกันบริบทของการจัดการเรียนรู้อาจพบสภาพผู้สอนรู้น้อยกว่าผู้เรียน ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ทางการศึกษาที่ไม่ควรเกิดขึ้น เห็นได้ชัดในหลายสถาบันทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถาบันอุดมศึกษาบางแห่งมีการหยิบยกวาทกรรมเชิงการเรียนรู้มาเป็นบทตั้ง (Thesis) ผิดให้ผู้เรียนนำเสนอโดยผู้สอนไม่ได้เตรียมตัวสอนหรือถ่ายทอดความรู้ อีกทั้งเอาผลงานของผู้เรียนมาใช้ ด้วยเหตุนี้ผู้สอนต้องตระหนักถึงการสืบเสาะแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ และทันสมัยอยู่เสมอ (ธงชัย สมบูรณ์, 2560) ปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงหนึ่งที่เราเห็นได้ชัดเจนในสถานการณ์โควิด 19 คือ แพลตฟอร์มเทคโนโลยีต่าง ๆ ถูกนำมาใช้เพื่อความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ ทำให้การจัดการเรียนรู้สะดวก รวดเร็วยิ่งขึ้น ซึ่งจากสถานการณ์โควิด 19 ถือเป็นจุดเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ของ วงการการศึกษาทั่วโลกในทุกระดับชั้นเรียน ในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน รวมไปถึงการสอบ ซึ่งทำให้ผู้สอนและผู้เรียนคุ้นเคยกับการใช้เทคโนโลยีกับการศึกษา (พีรวิชญ์ วัชรสินธุ, 2563)

ชีวิตวิถีใหม่ของภาคการศึกษาไทย ควรเป็นการเน้นให้ความสำคัญแบบใหม่เพื่อจัดการปัญหาเดิม เช่น ให้ความสำคัญกับปฏิสัมพันธ์ที่มีคุณภาพระหว่างผู้สอนและผู้เรียน มากกว่าเวลาเรียนที่ผู้เรียนอยู่ในห้องเรียนหรือเรียนผ่านระบบออนไลน์ หรือให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับความสนใจของผู้เรียน ชุมชน และบริบทที่ผู้เรียนอยู่มากกว่าการเรียนรู้อิงตามมาตรฐานแบบเดียวกันทั้งประเทศ และให้ความสำคัญกับการเรียนรู้เพื่อสุขภาพกายและสุขภาพใจควบคู่กับการเรียนรู้ในด้านวิชาการ ซึ่งเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้แนวคิดแบบใหม่ในการบริหารสถานศึกษา (สุวิมล มธุรสม, 2565)

ผลจากการเปลี่ยนแปลงของภาคการศึกษาไทยทำให้การจัดการเรียนรู้ของผู้สอนในยุคชีวิตวิถีใหม่จำเป็นต้องมีการวางแผน ออกแบบและปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการสอนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้สอนต้องเตรียมความพร้อมก่อนการสอนแบบใหม่ วิธีการหนึ่งคือ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะหลังการแพร่ระบาดของโควิด 19 สิ้นสุดลง ทั้งนี้ควรเริ่มต้นจากการจัดกลุ่มตัวชีวิตให้เป็นหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งจะ使得แผนการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นมีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ เช่น ผู้สอนสามารถออกแบบหน่วยการเรียนรู้หน่วยละ 2 สัปดาห์ เพื่อให้สอดคล้องกับระยะเวลาการประเมินสถานการณ์การระบาด ทั้งนี้หากผู้สอนสามารถออกแบบหน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วยให้ร้อยเรียงกันอย่างเป็นระบบทั้งเทอมหรือทั้งปีการศึกษา ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามศักยภาพได้ดียิ่งขึ้น และได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นทักษะจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในอนาคต นอกจากนี้ในทางปฏิบัติการจัดหน่วยการเรียนรู้สามารถจัดตามเนื้อหาหรือตามประเด็นที่น่าสนใจ และยังสามารถบูรณาการข้ามวิชาหรือในวิชาเดียวกัน หลังจากนั้นผู้สอนควรกำหนดคำถามสำคัญ

ของแต่ละหน่วย และวางแผนการติดตามผลการเรียนรู้ตามตัวชี้วัดด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติอย่างชัดเจน เลือกสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน และสื่อสารกับผู้ปกครองให้ทราบถึงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่จะเปลี่ยนไปด้วย (กัญณภัทร หุ่นสุวรรณ และสนิธ วงป้อมศิริชัย, 2563) โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในแต่ละภูมิภาคของประเทศต้องมีความแตกต่างกันไปตามความเหมาะสม ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน ในแต่ละพื้นที่ไว้ทั้งหมด 5 รูปแบบ ประกอบด้วย 1) การเรียนแบบ On-site คือ การเดินทางมาเรียนที่โรงเรียนซึ่งเหมาะสำหรับโรงเรียนที่มีปริมาณนักเรียนน้อยสามารถจัดพื้นที่แบบเว้นระยะห่างและเข้มงวดการสวมหน้ากากอนามัยตามมาตรการด้านสาธารณสุข 2) การเรียนแบบ On-Air คือ การเรียนผ่านระบบมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม หรือ DLTV 3) การเรียนแบบ On-Line คือ ผู้สอนทำการสอนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ 4) การเรียนแบบ On-demand คือ การเรียนผ่านระบบแอปพลิเคชันและ 5) การเรียนแบบ On-hand คือ ผู้สอนเดินทางไปแจกเอกสารใบงานให้กับผู้เรียนที่บ้าน (กรมประชาสัมพันธ์, 2564)

อนาคตทางการศึกษา (Future education) หมายถึง สิ่งที่เกิดต่อการจัดการศึกษาในช่วงหลัง การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 หรือที่เรียกว่า “การศึกษาในยุคชีวิตวิถีถัดไป” ซึ่งผู้สอนต้องได้รับการติดอาวุธให้สามารถมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์ขั้นสูง (High-impact teaching practices) เช่น การเรียนรู้ด้วยการใช้โครงงานเป็นฐาน อันเป็นกระบวนการที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนโดยใช้โครงงานที่ผู้เรียนคิดค้นขึ้นเองเป็นสื่อการเรียนรู้ ผูกตั้งคำถาม ค้นคว้า บันทึก และหาทางออกเพื่อแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง วิธีปฏิบัตินี้ถือเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 สร้างผู้เรียนให้เกิดความได้เปรียบแข่งขันด้านทรัพยากรมนุษย์ของไทยเพื่อขับเคลื่อนประเทศไทยให้เติบโต ก้าวหน้า และยั่งยืน สิ่งที่กำลังมาข้างหน้าเป็นเพียงภาพในอนาคต อนาคตจะสร้างและเกิดขึ้นได้จริงหรือไม่ ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนให้สามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้จริง โดยเฉพาะการปรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่กระตุ้นผู้เรียนให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นและกระตือรือร้นที่จะมาเรียนรู้ เพื่อคุณภาพทางการศึกษาของผู้เรียนและคุณภาพของประชากรในอนาคต (เสาวลักษณ์ อนุพันธ์, 2563)

การศึกษาในยุคชีวิตวิถีถัดไปต้องให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์ขั้นสูง การนำเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัล รวมถึง แพลตฟอร์มเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ให้ความสำคัญกับปฏิสัมพันธ์ที่มีคุณภาพระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้มีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ วางแผนติดตามผลการเรียนรู้ด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติอย่างชัดเจน เลือกสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน โดยเชื่อมโยงกับความสนใจของผู้เรียน ชุมชนและบริบทที่ผู้เรียนอยู่มากกว่าการเรียนรู้อิงตามมาตรฐานแบบเดียวกันทั่วประเทศ

ผู้บริหารมืออาชีพกับชีวิตวิถีถัดไป (Professional executives and Next Normal)

ผู้บริหารมืออาชีพมีความจำเป็นและเป็นความต้องการขององค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพราะผู้บริหารที่เป็นผู้บริหารมืออาชีพสามารถนำองค์กรนั้นแข่งขันกับองค์กรต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เป็นผู้ที่มีความรู้ มีประสบการณ์ในการทำงาน มีความสามารถในการใช้ศาสตร์และศิลป์บริหารงาน และเป็นที่ยอมรับขององค์กร (วีระพงษ์ ประทอง และคณะ, 2563) ตลอดจนจะต้องเป็นผู้ที่พยายามทำให้องค์กรประสบความสำเร็จตามเป้าหมายหรือนโยบายขององค์กร ด้วยเหตุผล นำทฤษฎีหรือแนวทางต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม กำหนดวิสัยทัศน์ได้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และสามารถปฏิบัติได้จริง ส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน สนับสนุนให้มีการอบรมการใช้เทคโนโลยีและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ผู้บริหารควรต้องเปิดรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่

และต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้เทคโนโลยี (ณัฐธัญญา พรพทุมชัยกิจ และคณะ, 2564) นอกจากนี้ แล้วผู้บริหารต้องสร้างความศรัทธา ความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ร่วมงานและบุคคลทั่วไป ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการนำพาองค์กรไปสู่จุดมุ่งหมายและความเจริญก้าวหน้าในอนาคต ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำ กล่าวคือต้องมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ เช่น ระบบการคิด การกำหนดวิสัยทัศน์ ความกล้าหาญในการตัดสินใจ ความยืดหยุ่น รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงภายนอก และมีการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการทำงาน ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาองค์กร ให้สามารถปรับตัวได้ในสภาวะที่มีการเปลี่ยนแปลงหรือเกิดภัยคุกคามต่าง ๆ ตัวอย่าง ในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ต้องมีการปรับรูปแบบในการทำงานขององค์กรให้ยืดหยุ่นและเหมาะสมกับสถานการณ์ หรือที่เรียกกันว่าการใช้ชีวิตวิถีใหม่ (วีระพงศ์ เกียรติไพรยศ และพระปลัดสถิตย์ โพธิ์นาโณ, 2565)

ชีวิตวิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษานั้นมีความจำเป็นที่ต้องค้นหาแนวคิดในการออกแบบโรงเรียนและการเรียนรู้ใหม่ คือ การเรียนรู้ที่แตกต่างจากแบบเดิม เช่น มีการเรียนที่บ้านโดยใช้ระบบออนไลน์ร่วมกับการเรียนที่ห้องเรียนและการมาโรงเรียนเพียงบางวันหรือวันเว้นวัน โรงเรียนหรือการเรียนรู้แบบใหม่นี้จึงเรียกว่าเป็น “ความปกติใหม่” ของการเรียนรู้ อย่างน้อยในช่วงเวลาที่สถานการณ์โควิด 19 ยังไม่คลี่คลาย ประเด็นที่สำคัญของการออกแบบโรงเรียนและการเรียนรู้ใหม่ คือ การเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละระดับการศึกษา ซึ่งแต่ละโรงเรียนมีบริบทที่แตกต่างกัน การออกแบบโรงเรียนและการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด 19 ที่ต้องเรียนโดยใช้เทคโนโลยีออนไลน์มากขึ้น มีการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น ในช่วงแรกเป็นสิ่งที่ไม่คุ้นเคยแต่เมื่อใช้ไปช่วงเวลาหนึ่งจนเกิดความคุ้นชินแล้ว การใช้เทคโนโลยีออนไลน์กับการเรียนรู้ด้วยตนเองอาจกลายเป็น “ความปกติใหม่” (พฤทธิ ศรีบรรณพิทักษ์, 2563) แต่เมื่อสถานการณ์โควิด 19 คลี่คลายลงแล้วอาจกลายเป็น “ความปกติถัดไป” เป็นการบังคับให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับวิธีการทำงานและหันมาใช้เทคโนโลยีมากขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคชีวิตวิถีถัดไป จึงมีบทบาทสำคัญในการนำพาสถานศึกษาให้ผ่านพ้นช่วงวิกฤต และขับเคลื่อนสถานศึกษาให้ดำเนินต่อไปให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวที่เรียกว่า “ชีวิตวิถีถัดไปของผู้บริหารสถานศึกษา”

จากบทความของเน็กซ์สคิล (Next Skill , 2022) ซึ่งเป็นสถาบันที่ให้คำปรึกษา และฝึกอบรม มีวิทยากรบรรยายตามหลักสูตรต่าง ๆ สำหรับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนกล่าวว่า การบริหารองค์กรในยุคชีวิตวิถีถัดไปต้องพบกับความเปลี่ยนแปลงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้รูปแบบการทำงานรวมถึงพฤติกรรมการทำงานต่างไปจากเดิมทุกฝ่ายต่างต้องปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ผู้บริหารต้องทบทวนและทำความเข้าใจตนเอง เพื่อประเมินศักยภาพที่โดดเด่นและส่วนที่ต้องพัฒนาเพิ่มขึ้น ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นขับเคลื่อนตัวเองเพื่อเป็นต้นแบบก่อนการที่จะเป็นผู้บริหารที่สมบูรณ์แบบ ทั้งด้านความรู้ ความถนัด และความสามารถครบทุกด้าน ลงมือทำทุกอย่างได้ด้วยตนเองคงเป็นเรื่องยาก สิ่งสำคัญคือ ความสามารถในการเข้าใจบริบท สถานการณ์และสามารถเรียนรู้ พร้อมทั้งนำสิ่งต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมและทันเวลาโดยไม่มองข้าม 3 ภารกิจสำคัญ ดังนี้ 1) การกำหนดและรับรู้วิสัยทัศน์ (Vision) วิสัยทัศน์เป็นสิ่งที่กำหนดทิศทางขององค์กรให้มีความชัดเจน พร้อมกับมีการสื่อสารออกทุกคนมองเห็นเป้าหมายเดียวกันและบริหารจัดการงานที่ได้รับมอบหมายต่าง ๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายไปพร้อมกัน 2) การสร้างทีม (Team) การสร้างองค์กรที่แข็งแกร่ง ผู้บริหารต้องสามารถสร้างความชัดเจนในโครงสร้างองค์กร การมอบหมายงานที่ชัดเจน เพราะความชัดเจนจะส่งผลต่อการลงมือปฏิบัติและการตัดสินใจเป็นอย่างมาก การสร้างทีมงานเป็นการบริหารจัดการคนที่มีความหลากหลาย ทั้งความสามารถ ทักษะ อารมณ์ความรู้สึก การจูงใจให้เกิด

ความร่วมมือระหว่างกันในองค์กรมีส่วนสำคัญโดยเฉพาะในสถานการณ์แบบนี้ ผู้บริหารจึงต้องใช้เวลาในการวางแผนใหม่ พัฒนาตนเองพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่มีคุณภาพอย่างรวดเร็ว เสริมความเข้มแข็งขององค์กร และขับเคลื่อนองค์กรสู่เป้าหมาย 3) ลงมือปฏิบัติ (Action) เมื่อเป้าหมายพร้อม ทีมพร้อม หัวใจสำคัญอีกภารกิจหนึ่งคือการลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง ซึ่งผู้บริหารยุคชีวิตวิถีถัดไปต้องเป็นต้นแบบในการลงมือปฏิบัติให้เห็นฝีมือในการบริหารงาน เช่น การวางแผนอย่างรอบคอบรัดกุม การให้คำปรึกษา การสร้างแรงจูงใจ การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า มีระบบหรือมีแผนในการปฏิบัติงานที่ชัดเจนที่มีความคล่องตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่ง 3 ภารกิจดังกล่าวเป็นส่วนช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ ให้เป็นผู้บริหารยุคชีวิตวิถีถัดไปที่ตอบโจทย์อย่างรอบด้าน และเป็นการขับเคลื่อนองค์กรให้เดินไปข้างหน้าอย่างคล่องตัว

จากงานวิจัยของ McKinsey & company (2021) ที่รวบรวมความคิดเห็นจากผู้บริหารระดับโลก และสังเคราะห์ออกมาเป็น 5 องค์ประกอบสำคัญในการนำองค์กรต่อไปในยุคชีวิตวิถีถัดไป ซึ่งเป็นบทบาทที่สำคัญของผู้บริหาร และเป็นอีกหนึ่งมิติที่สร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ดังนี้ 1) ทำงานอย่างมีเป้าหมาย (Operate with purpose) ผู้บริหารต้องสามารถเชื่อมโยงวิสัยทัศน์ เป้าหมายหรือนโยบายขององค์กรเข้าไว้ด้วยกันได้ จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จได้ง่ายมากขึ้น 2) บ่มเพาะความสามารถเฉพาะบุคคล (Cultivate your talent) ผู้บริหารต้องสามารถบริหารจัดการคนเก่งได้และรับฟังความต้องการของบุคลากรในองค์กร มีสวัสดิการที่ตอบโจทย์และแนวทางการเติบโตในองค์กรที่ชัดเจน จะช่วยส่งเสริมให้คนเก่งอยากมาทำงานมากยิ่งขึ้น 3) การปรับตัวได้อย่างรวดเร็ว (Press the need for speed) ผู้บริหารต้องสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการการทำงานได้อย่างรวดเร็ว สามารถทำลายกำแพงการทำงานแบบเดิม ๆ เพื่อให้องค์กรไปข้างหน้าได้อย่างรวดเร็วเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง 4) การเปลี่ยนแปลงไปสู่ยุคดิจิทัล (Transform in the cloud) ผู้บริหารต้องเปิดรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ตลอดจนต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงานและ 5) มีกลยุทธ์ที่มุ่งเน้นความยั่งยืน (Center strategy on sustainability) ผู้บริหารต้องกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน ครอบคลุมและกำกับดูแลองค์กรได้เป็นอย่างดี มีการบริหารความเสี่ยงที่เกิดขึ้นกับองค์กร ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องศึกษาความเป็นไปได้ต่าง ๆ และปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารการศึกษาให้รวดเร็วและปลอดภัยมากยิ่งขึ้น ผู้เขียนจึงสรุปได้ว่าผู้บริหารมืออาชีพในยุคชีวิตวิถีถัดไปจะต้องมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. มีเป้าหมายที่ชัดเจน (Purpose) ผู้บริหารมืออาชีพที่จะประสบความสำเร็จได้ในยุคชีวิตวิถีถัดไปต้องมีวิสัยทัศน์ เพราะเป็นสิ่งที่กำหนดทิศทางขององค์กรให้มีความชัดเจน และสามารถเชื่อมโยงวิสัยทัศน์ เป้าหมายหรือนโยบายของสถานศึกษาเข้าไว้ด้วยกันได้ พร้อมกับมีการสื่อสารออกทุกคนมองเห็นเป้าหมายเดียวกัน เนื่องจากบุคลากรในสถานศึกษามองหาเป้าหมายในการทำงานที่แตกต่างกัน ไม่ได้มองแค่เรื่องการสอนอย่างเดียวอีกต่อไป แต่หากเป้าหมายที่สร้างความสุขในการทำงาน หากสามารถเชื่อมโยงได้ ก็ส่งผลทำให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จได้ง่ายมากขึ้น

2. มีความเป็นมืออาชีพ (Professional) ผู้บริหารมืออาชีพในยุคชีวิตวิถีถัดไปต้องพยายามทำให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมายหรือนโยบายของสถานศึกษาด้วยเหตุผล มีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ของวิชาชีพ และจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นอย่างดี มีความสามารถในการใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงาน นำทฤษฎีหรือแนวทางต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของสถานศึกษา

3. ลงมือปฏิบัติ (Practice) ผู้บริหารมืออาชีพในยุคชีวิตวิถีถัดไปต้องเป็นต้นแบบในการลงมือปฏิบัติให้บุคลากรในสถานศึกษา รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเห็นฝีมือในการบริหารงาน มีระบบหรือมีแผนในการปฏิบัติงานที่ชัดเจนที่มีความคล่องตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

4. มีความรวดเร็วและความปลอดภัย (Speed and Safety) ผู้บริหารมืออาชีพในยุคชีวิตวิถีถัดไปต้องสามารถปรับและเปลี่ยนวิธีการการทำงานได้อย่างรวดเร็ว ลดขั้นตอนการทำงานที่ซับซ้อนไม่เกิดประโยชน์ มีความสามารถในการต่อยอดงานและทำลายกำแพงการทำงานแบบเดิม ๆ ได้ ซึ่งมีผลทำให้สถานศึกษาไปข้างหน้าได้อย่างรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ต้องเข้าใจและตระหนักถึงความปลอดภัยในการปฏิบัติงานของทุกส่วนในสถานศึกษาเป็นสำคัญ ลดการสัมผัส เว้นระยะห่างทางสังคมและความปลอดภัยทุกด้าน

5. การพัฒนาบุคลากร (Staff Development) ผู้บริหารมืออาชีพในยุคชีวิตวิถีถัดไปต้องพัฒนาคนเก่ง มองหาคนเก่ง และการรักษาคนเก่ง สามารถบริหารจัดการคนเก่งได้ รับฟังความต้องการของบุคลากรในสถานศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการอบรมการใช้เทคโนโลยีและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

6. คำนึงถึงความยั่งยืน (Sustainability) ผู้บริหารมืออาชีพในยุคชีวิตวิถีถัดไปต้องกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมคำนึงถึงการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน และการลงทุนทำเพื่อสิ่งแวดล้อมจะทำให้สถานศึกษาเป็นแหล่งผลิตพลเมืองที่เห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและประโยชน์ของทรัพยากรในชุมชน

7. การใช้เทคโนโลยี (Technology) ผู้บริหารมืออาชีพในยุคชีวิตวิถีถัดไปต้องเปิดรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ระดับรากฐานกระบวนการทำงาน ตลอดจนต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องการนำไปสู่ยุคดิจิทัลอย่างแท้จริง เพื่อให้สามารถนำองค์ความรู้ไปสู่การเปลี่ยนแปลงได้ทันกระแสโลกาภิวัตน์

8. ส่งเสริมการทำงานทางไกล (Telework) ผู้บริหารมืออาชีพในยุคชีวิตวิถีถัดไปส่งเสริมให้เกิดการทำงาน การส่งเอกสาร การเก็บรวบรวมข้อมูล เอกสารประกอบการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ การส่งการบ้าน รวมถึงการติดต่อสื่อสารผ่านเทคโนโลยีทางไกลหรือผ่านทางอินเทอร์เน็ต ต้องมีระบบหรือมีแผนในการปฏิบัติงาน แนวปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาในการป้องกันการแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และมีการวางแผนการจัดการเรียนการสอน ในกรณีผู้เรียนขาดเรียนเนื่องจากได้รับเชื้อหรือกรณีที่ไม่สามารถเปิดการเรียนการสอนแบบปกติ (Onsite) ได้

จึงกล่าวได้ว่า ผู้บริหารมืออาชีพในยุคชีวิตวิถีถัดไปต้องเป็นผู้ที่ขับเคลื่อนสถานศึกษาให้ก้าวหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในยุคแห่งการก้าวผ่านจากการใช้ชีวิตวิถีใหม่ที่อยู่ร่วมกับสถานการณ์โควิด 19 ไปสู่ชีวิตวิถีถัดไปหลังสถานการณ์โควิด 19 ต้องปรับตัวหลาย ๆ ด้าน สามารถนำพาสถานศึกษาดำเนินไปได้ในยุคชีวิตวิถีถัดไปให้สำเร็จตามเป้าหมายของการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน ผู้บริหารมืออาชีพในยุคชีวิตวิถีถัดไปจึงต้องมีบทบาท 8 ประการ ดังนี้ 1) มีเป้าหมายที่ชัดเจน 2) มีความเป็นมืออาชีพ 3) ลงมือปฏิบัติ 4) มีความรวดเร็วและความปลอดภัย 5) การพัฒนาบุคลากร 6) คำนึงถึงความยั่งยืน 7) การใช้เทคโนโลยีและ 8) ส่งเสริมการทำงานทางไกล ซึ่งคณะผู้เขียนนิยามว่า 3P 3S 2T ดังแผนภาพนี้

แผนภาพที่ 1 บทบาทผู้บริหารมืออาชีพยุคชีวิตวิถีถัดไป

ที่มา : พัฒนาและสังเคราะห์โดยคณะผู้เขียน

บทสรุป

เมื่อสถานการณ์โควิด 19 คลี่คลายลงประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่การใช้ชีวิตหลังจากสถานการณ์โควิด 19 ที่เรียกว่าชีวิตวิถีถัดไป ซึ่งเป็นวิถีชีวิตที่ต้องปรับเปลี่ยนไปตามบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีเทคโนโลยีและบริการดิจิทัลใหม่ ๆ เกิดขึ้น ก่อให้เกิดรูปแบบเศรษฐกิจที่เรียกว่า Stay-at-home Economy การบริการแบบไร้การสัมผัส การใช้ชีวิตโดยคำนึงถึงความปลอดภัยและการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน การศึกษาของไทยภายหลังจากสถานการณ์โควิด 19 ต้องให้ความสำคัญต่อการนำเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลรวมถึงแพลตฟอร์มเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ ให้ความสำคัญกับปฏิสัมพันธ์ที่มีคุณภาพระหว่างผู้สอนและผู้เรียน โดยเชื่อมโยงกับความสนใจของผู้เรียนและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนมากกว่าการจัดการเรียนรู้แบบอิงตามมาตรฐานเหมือนกันทั่วประเทศ ผู้บริหารมืออาชีพในยุคชีวิตวิถีถัดไปต้องเป็นผู้ที่ขับเคลื่อนสถานศึกษา ปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารการศึกษาให้รวดเร็วและปลอดภัยมากยิ่งขึ้น โดยมีบทบาท ดังนี้ 1) มีเป้าหมายที่ชัดเจน 2) มีความเป็นมืออาชีพ 3) ลงมือปฏิบัติ 4) มีความรวดเร็วและความปลอดภัย 5) การพัฒนาบุคลากร 6) คำนึงถึงความยั่งยืน 7) การใช้เทคโนโลยีและ 8) ส่งเสริมการทำงานทางไกล โดยบทบาทดังกล่าวส่งผลให้ผู้บริหารนำพาสถานศึกษาดำเนินไปได้ในยุคชีวิตวิถีถัดไปให้สำเร็จตามเป้าหมายของการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน ทั้งนี้บทบาททั้ง 8 ประการข้างต้น อาจมีการสลับลำดับตามบริบทของแต่ละสถานการณ์ได้ จึงจะสามารถส่งเสริมให้การบริหารของผู้บริหารมืออาชีพยุคชีวิตวิถีถัดไปบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

บรรณานุกรม

- กรมประชาสัมพันธ์. (2564). กระทรวงศึกษาธิการ กำหนด 5 รูปแบบการเรียนการสอนรองรับการเปิดภาคเรียนให้
เหมาะสมแต่ละภูมิภาคของประเทศ. [https://www.prd.go.th/th/content/category/
detail/id/9/iid/19133](https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/9/iid/19133).
- กัญณภัทร หุ่นสุวรรณ และสนิท วงป้อมหิรัญ. (2563). การจัดการเรียนการสอนในความปรกติใหม่ในวิกฤตโควิด-19.
วารสารนิสิตวัง, 22(2), 50-58.
- ฐิตียา เนตรวงษ์, ชุตีวรรณ บุญอาชาทอง และสุระสิทธิ์ ทรงม้า. (2565). รายงานทักษะดิจิทัลของพลเมืองแห่งศตวรรษ
ที่ 21 เพื่อรองรับเทคโนโลยีพลิกผันบนชีวิตวิถีถัดไป. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สกลนคร, 2(1), 1-15.
- ณัฐณิชา พรปทุมชัยกิจ, อุดมพันธุ์ พิษณุประเสริฐ และพงษ์ศักดิ์ ทองพันชั่ง. (2564). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของ
ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร. วารสารวิชาการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 15(2), 50-64.
- ธงชัย สมบูรณ์. (2560). 'โลกหลังยุคใหม่' อนาคตทางการศึกษาและปัญญาของชาติ.
https://www.matichon.co.th/columnists/news_783896.
- ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ชื่อและอาการสำคัญของโรคติดต่อที่ต้องเฝ้าระวัง (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2565. (2565,
20 กันยายน). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 139 ตอนพิเศษ 223 ง, หน้า 2.
- ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ชื่อและอาการสำคัญของโรคติดต่ออันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2563. (2563, 29
กุมภาพันธ์). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 117 ตอนพิเศษ 48 ง, หน้า 1.
- พริษฐ์ วัชรสินธุ. (2563). เปลี่ยน 'TECH' เป็น 'TEACHER' ปรับโฉม 'ห้องเรียน' หลังโควิด-19.
https://www.matichon.co.th/education/news_2295985.
- พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์. (2563). บทบรรณาธิการ. วารสารบริหารและนวัตกรรมการศึกษา, 3(2), iii-iv.
- พีรวิชญ์ คำเจริญและวีรพงษ์ พลนิกรกิจ. (2561). เด็กกับการรู้เท่าทันดิจิทัล (Children and Digital Literacy).
วารสารวิชาการนวัตกรรมการสื่อสารสังคม, 6(2), 23-31.
- วีระพงศ์ เกียรติไพรยศ และพระปลัดสถิตย์ โพธิ์นาโณ. (2565). ภาวะผู้นำกับการบริหารองค์การในยุคนิวนอร์มัล.
วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์, 7(1), 123-134.
- วีระพงษ์ ประทอง, ละเอียด จงกลนี้และประจิตร มหาหิง. (2565). ผู้บริหารมีอาชีพในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก
สามัญศึกษา. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 5(2), 749-764.
- ศิริพรรณ รัตนอำพร. (2563). การศึกษาในยุค Covid-19. <https://www.yuvabadhanafoundation.org/th-covid-19/>.
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล. (2565). Digital Transformation จาก New Normal สู่ Next Normal.
[https://www.depa.or.th/th/article-view/
digital-transformation-new-normal-
next-normal](https://www.depa.or.th/th/article-view/digital-transformation-new-normal-next-normal).
- สุวิมล มธูรส. (2565). การจัดการศึกษาในระบบออนไลน์ในยุค NEW NORMAL COVID-19. วารสารรัชต์ภาคย์,
15(40), 33-42.

วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย

ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2565)

เสริมยศ ธรรมรักษ์. (2559). ประสบการณ์แห่งแบรนด์บนโลกดิจิทัล : คน สาระ และเทคโนโลยี. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา*, 8(2), 37-56.

เสาวลักษณ์ อนุยันต์. (2563). อนาคตทางการศึกษา : ผลกระทบจากวิกฤติการแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19. *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*, 14(2), 14-25.

McKinsey & company. (2021). *What matters most? Five priorities for CEOs in the Next Normal*. <https://www.mckinsey.com/capabilities/strategy-and-corporate-finance/our-insights/what-matters-most-five-priorities-for-ceos-in-the-next-normal>.

Next Skill. (2022). *3 ภารกิจสำคัญของผู้นำในยุค Next Normal*. <https://nextskill.co/2022/01/08/3/>.

การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในยุคโรคเปลี่ยนโลก The world after the COVID-19 pandemic era and the administrator's development

สุริยา เตยสร้อย* ปณฐวิทย์ สุขศิริปานรัตน์* อธิกร วรบำรุงกุล**

Suriya toeisroi Pantawit Suksiripannarut* Theerangkoon Warabamrungkul***

Received: 26 October 2022 / Revised: 18 December 2022 / Accepted: 31 December 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการพัฒนาผู้บริหารในยุคโรคเปลี่ยนโลกสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาถือว่าเป็นบทบาทสำคัญต่อองค์กรมากที่สุด เพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางเพื่อบางนโยบายและนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จขององค์กร ฉะนั้นผู้บริหารจะต้องมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น กล่าวคือการมีภาวะผู้นำทางด้านการบริหารตน (Self) คือ ต้องพัฒนาตนเอง (Development of knowledge) ให้มีองค์ความรู้ในศาสตร์ทุกแขนงเพื่อพัฒนาให้ตนเอง มีความก้าวหน้าและทันสมัยสามารถนำความรู้ นั้นไปใช้ในการบริหารองค์กร มีทักษะในการควบคุมอารมณ์ (Temperate) ที่ดี ด้านการบริหารคน (Staff) คือการมีมนุษยสัมพันธ์ (Human) ที่มีประสิทธิภาพ ในการประสานการทำงานและมีทักษะในการโน้มน้าวบุคลากรในองค์กร อย่างมีกฎเกณฑ์ (Regulation) ด้านการบริหารงาน (Work) คือเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ (Vision) ในการพัฒนาองค์กรให้มี ประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคโรคเปลี่ยนโลกนี้ จึงจำเป็นต้องมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นและชัดเจนจนเป็นที่ประจักษ์ ของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอด้วย Model of Change อันประกอบด้วย Challenge (ความท้าทาย) Humility (ความถ่อมตน) Attitude (ทัศนคติ) Noticeable (โดดเด่น สะดุดตา) Gravity (ความเอาใจจริงเอาใจ) Enthusiastic (กระตือรือร้น)

คำสำคัญ : ยุคโรคเปลี่ยนโลก / วิถีใหม่สู่ทักษะดิจิทัล/ การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา /การบริหารสถานศึกษา

* นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

* Graduate student at Master of Education Administration program, faculty of Education, Rambhai Barni Rajaphat University

** Asst. Prof. Dr. at Department of Educational Administration, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

Abstract

The goal of this article is to portray executive growth in the era of disease, with the goal of shifting the globe toward educational excellence. School administrators have the most crucial role in the organization because they lay the groundwork for policy formulation and guide the school to success. As a result, executives must have a distinct identity. That is self-management leadership is the development of oneself (knowledge development) in all disciplines of science in order to develop oneself. That progressive and current information can be used for organizational management. Good moderate skills in staff management are good human relations, the capacity to coordinate work, and the ability to persuade personnel in the organization with rules and regulations. Work is a vision for effective organizational development, so school administrators in this world of constant change need to have a distinct and clear identity that is evident in the ever-changing society. Challenge, Humility, Attitude, Noticeable, Gravity, and Enthusiastic are the components of the change model.

Keywords: The world after the COVID-19 pandemic era / The New Normal to Digital Skills / Administrators development / The School Administration

บทนำ

ในช่วงสองถึงสามปีที่ผ่านมา โลกกำลังเผชิญกับการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา COVID-19 ที่มีอัตราการแพร่ระบาดสูงทำให้ผู้คนเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ไวรัสโคโรนาเกิดจากไวรัสที่เกิดขึ้นในสัตว์จากนั้นจึงเกิดการกลายพันธุ์เป็นไวรัสที่สามารถติดต่อในมนุษย์ได้ ในระยะแรกทางการแพทย์ยังไม่สามารถหาวิธีการรักษาได้จึงทำให้เกิดการระบาดอย่างหนัก ซึ่งเชื้อไวรัสโคโรนา COVID-19 มีชื่ออย่างเป็นทางการว่า SARS-CoV-2 ทำให้เกิดไข้ ไอ และปอดอักเสบ เริ่มพบผู้ป่วยที่เมืองอู่ฮั่น เมืองหลวงของมณฑลหูเป่ย์ทางภาคกลางของประเทศจีนครั้งแรกเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 (ค.ศ. 2019) ซึ่งเป็นเมืองที่มีผู้คนอาศัยอย่างหนาแน่น จึงเกิดการระบาดอย่างรวดเร็วและมีคนป่วยหนักถึงขั้นเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก โดยโรคระบาดในอดีตที่เคยโด่งดังที่สามารถทำให้คนทั่วโลกล้มตายไปมากกว่า 200 ล้านคนไม่ต่างกับปัจจุบัน นั่นก็คือ Black Death หรือกาฬโรค ซึ่งโรคระบาดที่เกิดจากการติดเชื้อแบคทีเรียโดยการสัมผัสเนื้อเยื่อและสารคัดหลั่งของสัตว์ ฟันแทะ หรือติดเชื้อผ่านหมัดที่อยู่ในสัตว์ฟันแทะพาเชื้อแบคทีเรียนี้มาสู่คน แบคทีเรียนี้มีชื่อว่า Yersinia pestis ตั้งตามแพทย์ชาวฝรั่งเศส Alexandre Emile Jean Yersin ผู้ค้นพบเชื้อแบคทีเรียชนิดนี้ ทั้งนี้แบคทีเรียดังกล่าวยังสามารถแพร่ได้ทั้งทางอากาศ และการรับประทานอาหารที่ปนเปื้อนเหตุใดโรคระบาดนี้ถึงมีคนตายเป็นล้าน ๆ คน กาฬโรคที่เคยระบาดนั้นได้สร้างความเสียหายไว้มาก ซึ่งการระบาดไม่เพียงส่งผลกระทบต่อเรื่องสุขภาพแล้ว ยังส่งผลกระทบเป็นอย่างมากในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ศาสนาและศิลปวัฒนธรรมในยุโรป ทั้งนี้ถ้าลองเปรียบเทียบการระบาดของกาฬโรคกับการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา COVID-19 นั้นจะมีสิ่งที่เหมือนกัน

อยู่ คือมีจุดเริ่มต้นมาจากสัตว์ป่า สามารถแพร่ระบาดได้ทางอากาศ ทำให้ผู้คนติดเชื้อและเสียชีวิตจำนวนมาก ส่งผลกระทบกับสุขภาพ เศรษฐกิจ และการศึกษาเป็นอย่างมาก (ตามพงศ์ เหลืองบริบูรณ์, ออนไลน์, 2560)

การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา COVID-19 มีผลกระทบทางการศึกษากับการศึกษา เนื่องจากในช่วงระบาด เด็กนักเรียนนักศึกษาทั่วโลกต้องหยุดการเรียนการสอนในโรงเรียน เพราะเป็นช่วงที่ยังไม่มีวัคซีนและยารักษา จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนเป็นการสอนทางไกลเพื่อลดการสัมผัสและการติดเชื้อ นักเรียนจึงต้องเรียนที่บ้านโดยมีผู้ปกครองช่วยเรื่องการเรียนการสอน มีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย นอกจากนี้ยังมีการใช้ระบบการศึกษาทางไกลต่าง ๆ เช่น ระบบ DLTV การเรียนการสอนผ่านทีวี ใช้ระบบออนไลน์ ผ่าน internet หรืออาจเป็นการจัดการเรียนการสอนแบบการผสมสลับกันไป เพื่อลดความหนาแน่นในโรงเรียน ขึ้นอยู่ตามความเหมาะสมของแต่ละโรงเรียน เพื่อให้การเรียนการสอนของเด็กไม่ติดขัด ซึ่งเป็นการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ อย่างไรก็ตามแม้จะมีการปรับตัวสำหรับการเรียนในรูปแบบที่เปลี่ยนไปจากเดิมแล้วแต่ก็ยังคงส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาอีกหลายด้าน ได้แก่

- 1) ความไม่พร้อมด้านอุปกรณ์การเรียน เนื่องจากการเรียนรูปแบบใหม่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ซึ่งอุปกรณ์เหล่านี้มีราคาค่อนข้างสูงทำให้บางครอบครัวที่ได้รับผลกระทบด้านรายได้ไม่สามารถซื้ออุปกรณ์การเรียนที่จำเป็นได้
- 2) สภาพแวดล้อมที่ไม่อำนวยต่อการเรียน เนื่องจากนักเรียนอาจไม่สามารถปรับตัวได้ทันซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการศึกษาทางด้านจิตใจ เช่น การไม่มีสมาธิและการขาดกำลังใจในการเรียน หรืออุปสรรคในการเรียนทำให้เข้าใจบทเรียนได้ช้ากว่าการเรียนในห้องเรียน ทำให้นักเรียนเกิดปัญหาทางการเรียนและเกิดอาการท้อแท้หมดกำลังใจในการเรียน
- 3) ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ ส่งผลให้หลายครอบครัวมีรายได้ที่ลดลง ทำให้กระทบต่อการจ่ายค่าเล่าเรียนและ การซื้ออุปกรณ์การเรียน นักเรียนบางรายจำเป็นต้องออกจากกระบบการศึกษาเพื่อหารายได้เสริมช่วยเหลือครอบครัวหรือส่งตัวเองเรียนต่อ ซึ่งอาจทำให้การศึกษาไม่ต่อเนื่อง
- 4) การขาดการสนับสนุนด้านอื่นจากโรงเรียน ซึ่งการขาดการสนับสนุนเหล่านี้นอกจากจะทำให้ค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองสูงขึ้นแล้วซึ่งอาจกระทบต่อคุณภาพการศึกษาได้
- 5) งบประมาณสำหรับการศึกษาที่น้อยลง เนื่องจากภาครัฐต้องเร่งเยียวยาประชาชนเป็นจำนวนมาก ขณะที่การจัดเก็บรายได้ภาครัฐลดลง ทำให้จำเป็นต้องลดการจัดสรรงบประมาณสำหรับการศึกษาไปส่วนอื่น ๆ ซึ่งอาจกระทบต่อการสร้างและพัฒนาโรงเรียน การจ้างครูอาจารย์ และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเกี่ยวกับการเรียนออนไลน์ในระยะต่อไป (ฉัตรชัย ดวงรัตนพันธ์, ออนไลน์, 2564) ซึ่งจะเห็นได้ว่าผลกระทบทางด้านการศึกษามีหลากหลายด้าน ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการนำพาการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายในสังคมที่ได้เปลี่ยนแปลงไป ผู้บริหารจึงต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถให้เท่าทันกับยุคโลกเปลี่ยนโลก

ยุคโลกเปลี่ยนโลก

สังคมในปัจจุบันพยายามสร้างกระบวนการพัฒนาให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ มิติ โดยให้ความสำคัญในเรื่อง “ความมั่นคงและปลอดภัย” ในทุก ๆ มิติไม่ว่าจะเป็นมิติด้านการเมืองการปกครอง มิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านสังคม รวมถึงมิติทางการศึกษาซึ่งถือว่าเป็นมิติที่สำคัญเพราะเกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของเยาวชนที่กำลังจะเป็น

พลเมืองของชาติ ด้วยเหตุผลที่ว่าจัดการศึกษาในยุคปัจจุบันนี้ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ความหลากหลายของสังคมโลกมีมากขึ้นตามลำดับขององค์ความรู้ มีความรู้เกิดขึ้นใหม่อยู่ตลอดเวลา และบางครั้งก็มีการนำความรู้เดิมมาพัฒนาบนรากฐานของการเปลี่ยนแปลงถือได้ว่าเป็นการ “ต่อยอดองค์ความรู้” สู่การพัฒนาไปยังเป้าหมายและมาตรฐานที่กำหนดไว้ สังคมโลกในยุค โลกเปลี่ยนโลกนี้เป็นสังคมที่ไร้ขีดจำกัดของข้อมูลข่าวสาร เป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงและมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกลุ่มคนด้วยกัน อิทธิพลของการสื่อสารที่ก้าวไกลจากดาวเทียม ระบบดิจิทัล รวมถึงระบบอื่น ๆ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาตามไปด้วย และต้องยอมรับว่า ไม่อาจที่จะหลีกเลี่ยงได้ สถานศึกษาจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนทุกคนสำหรับการออกไปดำรงชีวิต ในยุคโลกเปลี่ยนโลกนี้ ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในมิติของการจัดการเรียนรู้ สถานการณ์ของโลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อองค์กรและพลเมืองโลกหลายด้าน เช่น ความผันผวนทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่รวดเร็ว ความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศ ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภัยพิบัติทางธรรมชาติของโลกมีแนวโน้มว่าจะเกิดความเสี่ยงมากขึ้นและผลกระทบอื่นๆตามมาอีกมากมาย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558 : 52) ทำให้องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนต่างได้รับผลกระทบจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนให้ยืดหยุ่นและมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ดังกล่าว ในรอบปีที่ผ่านมาการแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลกระทบวงกว้างในหลายมิติทั่วโลก รวมทั้งผลกระทบต่อแวดวงการศึกษาในหลายแง่มุม ตั้งแต่การปิดเรียนปรับมาใช้ในการสอนผ่านกลไกต่าง ๆ ตลอดจนปัญหาทางเศรษฐกิจที่ตามมาทำให้เด็กหลายคนต้องออกจากโรงเรียน ทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาถ่างเพิ่มมากขึ้น แต่อีกด้านโควิด-19 กลายเป็นแรงผลักดันบังคับให้เกิดการปรับตัวและนำมาซึ่งเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาใหม่ ๆ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กที่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ทั่วโลก (ภูมิศรัณย์ ทองเลียม, วิดีทัศน์, 2563) ซึ่งผลกระทบของเชื้อไวรัสโคโรนา COVID-19 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อการศึกษา ดังนี้

1. เด็กเรียนรู้ได้ไม่เต็มที่ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา COVID-19 ช่วงที่เด็กต้อง อยู่บ้านหรือขาดการทบทวนบทเรียนเป็นเวลานาน ความรู้ก็อาจจะหายไป นอกจากความรู้ที่หายไปแล้วยังอาจส่งผลกระทบต่อพื้นฐานความรู้ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาทุนมนุษย์ในสังคมหลายประเทศก็พยายามแก้ปัญหา โดยการเพิ่มอุปกรณ์ต่าง ๆ เพิ่มอินเทอร์เน็ต เทรนครูให้รับมือกับการเรียนการสอนแบบระยะไกล

2. การศึกษาไม่ได้อยู่แค่ในห้องเรียน ผนึกท้องถิ่นจัดการศึกษาตามบริบทพื้นที่ ข้อดีในช่วงที่ผ่านมา คือ การทำให้เกิดนวัตกรรมการเรียนการสอนทางไกลเป็นจำนวนมากหลายอย่าง ได้เห็นว่ามีทำได้ดีและครูสามารถทำได้มีการคิดค้นวิธีการที่ดีหลายอย่าง ทำให้รู้ว่าการศึกษาไม่ใช่เกิดขึ้นได้ในห้องเรียนเท่านั้น แต่เมื่อสถานการณ์จำเป็นสามารถเกิดได้ทุกที่ทั้งทางออนไลน์หรือทางออฟไลน์ เช่น การส่งหนังสือ อุปกรณ์การเรียน พร้อมคำแนะนำไปให้เด็กในพื้นที่ ครูใช้ช่องทางในการส่งหนังสือ อุปกรณ์การเรียนให้กับนักเรียนในช่วงโควิด-19 ซึ่งเป็นวิธีการต่าง ๆ ในการช่วยบรรเทาปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ในช่วงเวลาวิกฤติได้ ที่สำคัญคือทำให้เห็นถึงความเข้มแข็งของชุมชน เห็นว่าผู้ปกครองหรือคนที่อยู่ในชุมชนท้องถิ่นก็มีความใส่ใจต่อประเด็นการศึกษาของบุตรหลาน และสามารถแก้ปัญหาในบริบทของท้องถิ่นได้ นอกจากผลกระทบด้านการเรียนรู้ เชื้อไวรัสโคโรนา COVID-19 ยังส่งผลกระทบต่อ

เศรษฐกิจ โดยพบว่าเด็กยากจนได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจอย่างมาก ทั้งครอบครัวที่ผู้ปกครองตกงาน ผู้ที่มีรายได้ลดน้อยลง หรือมีภาระพึ่งพิงมากขึ้น ล้วนกระทบต่อการเรียนของลูกหลาน และทำให้แนวโน้มของความเหลื่อมล้ำมีมากขึ้น ซึ่งอาจจะทำให้เด็กต้องขาดเรียนมากขึ้นหรือครอบครัวมีรายจ่ายเพื่ออุดหนุนการศึกษาน้อยลง การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ โควิด-19 ได้ส่งผลกระทบกับการศึกษาในทุกๆ ระดับ ตั้งแต่ปฐมวัยถึงระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าในช่วงโควิด-19 เด็กเล็กมีการพัฒนาของกล้ามเนื้อที่ลดลงซึ่งอาจเป็นกลุ่มเสี่ยงของการหลุดออกจากระบบการศึกษา สำหรับนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นการเรียนการสอนในวิชาที่ต้องมีการฝึกปฏิบัติการต่าง ๆ ก็จะได้รับผลกระทบมากกว่าวิชาที่สามารถเรียนได้ในระยะไกล เช่น วิชาคอมพิวเตอร์ แต่สิ่งที่ยังคงน่าห่วงคือนักเรียนที่ไม่มีความพร้อมในการเรียนในลักษณะทางไกลที่จะทำให้ต้องขาดหายทางวิชาการไป และผลกระทบทางเศรษฐกิจที่จะทำให้มีนักเรียนที่หลุดจากระบบการศึกษามากขึ้น ซึ่งคงจะต้องมีแนวทางร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ในการช่วยเหลือนักเรียน ครูและโรงเรียนในกลุ่มนี้ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ที่ได้รับผลกระทบส่วนมากคือนักเรียนยากจนด้อยโอกาส ทั้งจากปัญหาทางการเข้าถึง ปัญหาทางเศรษฐกิจ ที่สำคัญคือได้เห็นสถานการณ์วิกฤติด้านความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ปัญหาการเรียนรู้อยู่ในช่วงสถานการณ์โควิดที่เกิดขึ้นกับประเทศที่มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ มีเทคโนโลยีที่สูง หากแต่ขาดนโยบายการสนับสนุนทางสังคม (social safety net) ที่ดีพอ เป็นบทเรียนว่าระบบของการสนับสนุนทางสังคม ด้านการศึกษา และความมุ่งมั่นของภาครัฐและความร่วมมือจากภาคประชาสังคมต่างๆ เป็นสิ่งที่เราควรคาดหวังที่จะไปให้ถึงความเสมอภาคทางการศึกษา (ภูมิศรัณย์ ทองเลียม, วิจิตต์, 2563) จึงส่งผลให้เกิดนวัตกรรมการเรียนการสอนทางไกลในการใช้ทักษะดิจิทัล

วิถีใหม่สู่ทักษะดิจิทัล

วิถีใหม่ เป็นการดำเนินชีวิตที่แตกต่างจากในอดีต เนื่องจากมีปัจจัยบางอย่างที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีชีวิตแบบใหม่ที่ไม่คุ้นเคย ซึ่งประกอบไปด้วยกระบวนการเรียนรู้ ทักษะการสื่อสาร และวิธีการปฏิบัติ รวมถึงการจัดการในการดำเนินชีวิตในรูปแบบใหม่ โดยมนุษย์จะต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบันมากกว่าโยกย้ายถึงอดีต ตามทฤษฎีการปรับตัวของ Rogers (1967: 262) อธิบายว่า บุคคลที่ปรับตัวได้จะเป็นตัวของตัวเอง เข้าใจยอมรับตนเองและผู้อื่น รวมทั้งสามารถรับรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ ตามความเป็นจริงและสามารถนำประสบการณ์นั้นมาปรับให้เข้ากับโครงสร้างหรือบุคลิกลักษณะของตนเองอย่างไม่ขัดแย้งหรือบิดเบือน พร้อมทั้งรับรู้ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองในเชิงบวก ดังนั้นเมื่อวิกฤติการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโคโรนา COVID-19 ทำให้เกิดการปรับตัวของสังคมโดยมีการล็อกดาวน์มีการให้อยู่บ้าน ลดการเดินทาง การปรับตัวก็เริ่มขึ้น มีแพลตฟอร์มบริการดิจิทัลแบบออนไลน์เกิดขึ้นมากมาย เช่น การประชุมของครูผ่านระบบ ZOOM การเรียนการสอนออนไลน์ที่ครูผู้สอนกับนักเรียนพบกันบนแพลตฟอร์ม เทคโนโลยีดิจิทัลที่เป็นแพลตฟอร์มบริการออนไลน์ ทำให้เกิดการเชื่อมต่อระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียนโดยตรงได้ แพลตฟอร์มออนไลน์ได้เติบโตขึ้นจนกลายเป็นพฤติกรรมของครูและนักเรียนที่สามารถติดต่อสื่อสารกันได้รวดเร็วขึ้น และมีให้เลือกหลากหลายช่องทาง ยิ่งขณะเกิดวิกฤติโควิดจำเป็นต้องลดการเดินทางไปนอกสถานที่ และถูกจำกัดให้ทุกคนมีการตื่นตัวกับการดูแลสุขภาพและเตรียมพร้อมปรับตัว สถานศึกษาทุกแห่งได้ปรับตัว ตามคำแนะนำของกระทรวงสาธารณสุข ตั้งแต่การจัดระเบียบการเข้าโรงเรียน การคัดกรอง การปฏิบัติตนเมื่ออยู่ใน

สถานศึกษา การเว้นระยะห่าง การใส่หน้ากากอนามัย การล้างมือ เพื่อการป้องกันตนเองจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 นับเป็นวิถีปฏิบัติใหม่ ชีวิตวิถีใหม่จึงเกี่ยวข้องกับการบริการใหม่ ๆ ที่ใช้แพลตฟอร์มการบริการดิจิทัลอีกมากมาย เช่น การเรียนหนังสือแบบออนไลน์ การประชุมออนไลน์ การเรียกใช้บริการต่าง ๆ ผ่านแพลตฟอร์มที่สามารถใช้ผ่านสมาร์ตโฟนได้ ด้วยความก้าวหน้าในระบบสื่อสารแบบดิจิทัล ทำให้การประชุม พูดโต้ตอบเป็นแบบการประชุมผ่านวิดีโอ มีซอฟต์แวร์ที่ใช้จัดการประชุมให้บริการซึ่งต่อไปเพื่อแน่ว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในด้านการศึกษาผ่านระบบโทรคมนาคมดิจิทัล (Telemedicine) จะเป็นบริการที่พบเห็นได้มากขึ้น โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีดิจิทัลและเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงมาใช้ในการศึกษา และการเปลี่ยนแปลงพื้นที่การเรียนรู้เป็นสถานที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดด้วยเทคโนโลยีในปัจจุบันและนวัตกรรม ที่สร้างสรรค์คอนเทนต์ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ไม่ได้เกิดแค่ในโรงเรียนหรือห้องเรียนเท่านั้น แต่ชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่แท้จริงย่อมเกิดขึ้น เมื่อบุคคลเปิดใจยอมรับที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ โดยไม่จำกัดสถานที่ บุคคล เพศ หรือช่วงวัย เพราะการเรียนรู้ไม่มีวันสิ้นสุด (ยุทธชาติ นาคหอม, ออนไลน์, 2564)

การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกเปลี่ยนโลก

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารสถานศึกษา การบริหารจะดำเนินไปได้ด้วยดีบรรลุเป้าหมายและประสบผลสำเร็จได้มากขึ้นอยู่กับคุณลักษณะหลายประการของผู้บริหารเนื่องจากสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป ผู้บริหารจำเป็นต้องพัฒนาตนเองเพื่อก้าวให้ทันกับยุคโลกเปลี่ยนโลก ผู้บริหารต้องมีความสามารถใช้ศิลปะความเป็นผู้นำโน้มน้าวบุคคลซึ่งเป็นผู้ตามให้เกิดการคล้อยตาม ยอมรับที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงาน ให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ สามารถจัดกระบวนการทำงานและการใช้ทรัพยากร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการวางแผน การบริหารองค์กร การสั่งการและการควบคุมเพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารงาน ความสามารถของผู้บริหารสามารถวัดได้จากประสิทธิผลและประสิทธิภาพของงานที่เกิดขึ้น ผู้บริหารต้องเห็นภาพความเชื่อมโยงของหน่วยงานย่อย ๆ ภายในองค์กรว่าจะมีผลกระทบกันอย่างไร เพื่อให้การบริหารจัดการมีความราบรื่น มีเป้าหมายที่จะไปร่วมกันที่เรียกว่า วิสัยทัศน์ ดังนั้นผู้บริหารในยุคโลกเปลี่ยนโลกนี้จะต้องเป็นผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามกฎหมายในการที่ใช้ความรู้ความสามารถของตนนำพาบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาให้ปฏิบัติหน้าที่ตามแผนและนโยบายที่ได้วางไว้ให้บรรลุผลสำเร็จภายใต้มาตรการ การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา COVID-19 ผู้บริหารต้องมีคุณภาพสามารถจัดการบริหารการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การทำงานที่มีคนมาอยู่ร่วมกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปจะต้องมีการบริหารจัดการเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ขององค์กร และจะต้องมีผู้นำในการดำเนินการงานต่าง ๆ ซึ่งผู้นำนั้นจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ 1) ผู้นำที่เป็นทางการ คือ ผู้นำที่ได้รับการแต่งตั้งตามโครงสร้างอำนาจหน้าที่ขององค์กรเพื่อเป็นผู้ที่อำนวยความสะดวกการทำงานขององค์กรและมีอำนาจตามกฎระเบียบที่วางไว้ 2) ผู้นำที่ไม่เป็นทางการ คือ บุคคลที่ได้รับความเชื่อถือหรือมีความสามารถเฉพาะในการนำพาบุคคลอื่นทำสิ่งต่าง ๆ หากแต่ผู้นำในลักษณะนี้มีได้รับการแต่งตั้งตามโครงสร้างอำนาจหน้าที่หรือกล่าวให้เข้าใจง่ายว่าไม่ใช่ผู้ที่มีอำนาจเป็นทางการ จากที่กล่าวถึงลักษณะของผู้นำใน 2 ลักษณะข้างต้นนี้จะกล่าวถึงผู้นำที่เป็นทางการ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา เพราะเป็นผู้ที่มีหน้าที่สำคัญในการ

กำกับให้การดำเนินกิจการต่าง ๆ เป็นไปตามแผนที่วางไว้และไปถึงจุดหมายได้ ผู้บริหารยุคใหม่จะต้องเป็นผู้ที่จะทำหน้าที่ในการตัดสินใจในการดำเนินนโยบาย กำกับให้การดำเนินกิจการต่าง ๆ เป็นไปตามที่วางไว้ ตลอดจนเมื่อประสบกับปัญหาหรือสถานการณ์ที่แปรเปลี่ยนจะต้องอาศัยความมีภาวะผู้นำของผู้บริหารในการตัดสินใจว่าจะให้องค์กรเดินไปในทิศทางใด เพื่อให้องค์กรสามารถอยู่รอดได้ จึงกล่าวได้ว่าภาวะผู้นำนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้บริหารองค์กร ซึ่งมีนักวิชาการได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำ ตรงกับ ภาษาอังกฤษคำว่า "Leadership" หมายถึง บุคคลที่มีอิทธิพลในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งผู้บังคับบัญชาจะได้รับการยอมรับจากผู้อื่น และทำหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกเพื่อนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายโดยการให้บุคลากรในองค์กรมีส่วนร่วม เป็นการแสดงให้เห็นว่า ภาวะผู้นำจะเป็นตัวสำคัญที่ผู้บริหารขาดไม่ได้ เนื่องจากผู้บริหารจะต้องทำหน้าที่อำนวยความสะดวกและประสานให้บุคลากรทุกคนในองค์กรให้ความร่วมมือในการขับเคลื่อนองค์กร ซึ่งวีระพงศ์ เกียรติไพรยศ ได้เสนอ SSW Model ในการสร้างภาวะผู้นำของผู้บริหาร 3 ด้าน คือ 1) บริหารตน (Self) คือ ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำจะต้องเริ่มต้นที่การบริหารจัดการตนเอง เพื่อพัฒนาความรู้ (Development- of knowledge) เพื่อให้มีองค์ความรู้เกี่ยวกับศาสตร์ต่าง ๆ ที่มีความก้าวหน้าและทันสมัยในการนำไปใช้บริหารองค์กร และผู้บริหารจะต้องมีการควบคุมอารมณ์ (Temperate) เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหาร เพราะจะต้องเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งที่คาดการณ์ได้และคาดการณ์ไม่ได้ เพื่อให้การตัดสินใจต่าง ๆ เป็นไปด้วยความรัดกุม ไม่แสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และผู้บริหารจะต้องกล้าตัดสินใจ (Decision) ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำจะต้องกล้าตัดสินใจ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร จึงกล่าวได้ว่าการบริหารตนได้ดีนั้นเป็นการสร้างภาวะผู้นำในการบริหารจัดการองค์กร 2) บริหารคน (Staff) คือ การบริหารองค์กรจะต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายระดับ ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำจึงจำเป็นจะต้องมีมนุษยสัมพันธ์ (Human) เพื่อเชื่อมประสานงานและโน้มน้าวบุคลากรในองค์กรมีกฎเกณฑ์ (Regulation) คือจะต้องยึดกฎระเบียบในการบริหารจัดการองค์กร 3) บริหารงาน (Work) คือ การบริหารองค์กรเพื่อให้ไปถึงเป้าหมายที่วางไว้ ผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำจะต้องมีวิสัยทัศน์ (Vision) ในการพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพ มีแผนงาน (Layout) การบริหารงานจะต้องมีแผนที่ชัดเจนในการบริหารองค์กร และต้องใช้เทคโนโลยี (Technology) เข้ามาช่วยในการทำงานในองค์กร จึงกล่าวได้ว่า ภาวะผู้นำนั้นถือเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารองค์กรจะต้องมี เพราะจะทำให้การบริหารงานต่าง ๆ เป็นไปด้วยความราบรื่นและพร้อมที่จะเผชิญกับสภาพสังคมหรือบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป ตลอดจนภัยคุกคามต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างคาดไม่ถึง โดยเฉพาะในปัจจุบันที่สภาพ สังคม เศรษฐกิจ และการเมืองมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเปลี่ยนแปลงขององค์กรให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลก (วีระพงศ์ เกียรติไพรยศ, 2560) ซึ่ง Kennedy ได้กล่าวถึงทักษะภาวะผู้นำ (กรรณิการ เรตมอนต์, 2559) ไว้ดังนี้ 1) ความร่วมมือ (Collaborative) คือ ผู้บริหารจะต้องมีทักษะหรือศิลปะในการโน้มน้าวให้บุคลากรภายในองค์กรและภายนอกองค์กรที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือกันในการทำงานเป็นทีม ซึ่งจะเป็นพลังสำคัญอย่างยิ่งในการทำให้นั้นประสบความสำเร็จ โดยพฤติกรรมที่แสดงการร่วมมือคือ สมาชิกจะต้องมีเจตคติที่ดีต่อกัน มีความเข้าใจกัน ยอมรับข้อเสนอแนะและเหตุผลของผู้อื่น มีการช่วยเหลือกันและกัน ศรัทธาและให้เกียรติกัน มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน ซึ่งการที่จะก่อให้เกิดความร่วมมือเช่นนี้ได้จำเป็นจะต้องอาศัยความมีภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรเป็นผู้นำในการก่อให้เกิดความร่วมมือ 2) การมีวิสัยทัศน์ (Visionary) คือ เป็นแนวความคิดหรือจินตนาการเกี่ยวกับอนาคตที่พึงปรารถนาขององค์กร และ

วิสัยทัศน์ที่ถูกต้องจะเป็นแนวความคิดที่ทรงพลัง เป็นศูนย์รวม ของการทุ่มเททักษะความรู้ความสามารถและ ทรัพยากรเพื่อการได้มาของอนาคต 3) มีความกระตือรือร้น (Energetic) คือ มีความอยากในการทำงานและ ขยัน เรียนรู้เพื่อเพิ่มพูนความรู้หรือทักษะในการทำงาน และในการพยายามแสวงหาทักษะต่าง ๆ นั้น จะต้องมีความคิด เชิงบวก มองว่าการมีความรู้มาก ๆ จะเป็นประโยชน์ต่อองค์กร หรือมีความ อยากในการพัฒนาองค์กรให้มีความก้าวหน้าทันสมัย มีการนำนวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้ในองค์กรให้มีความทันสมัย 4) มีความมั่นใจและ กล้าหาญ (Confident- and Courageous) คือ การเป็นผู้บริหารองค์กรจะต้องมีความมั่นใจและกล้าที่จะเปลี่ยนแปลงองค์กรให้เกิดความเจริญเติบโตและดีกว่าที่เป็นอยู่โดยเฉพาะผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำจะต้องมีความกล้าหาญที่จะเปลี่ยนแปลง องค์กร คือ 4.1) กล้าคิดใหม่และคิดนอกกรอบ 4.2) การทำงานร่วมกับผู้บริหารองค์กร 4.3) การกระตุ้นและดึงดูด ผู้บริหารระดับรองและพนักงานขององค์กรให้มีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลง 4.4) มองโอกาสมากกว่าความเสี่ยง 4.5) การสื่อสารอย่างฉลาด 4.6) การมองหาโอกาส ในการสร้างพันธมิตร 4.7) การผลักดันความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง (พสุ เดชะรินทร์, 2564) 5) มีความยืดหยุ่น(Resilient) คือ ทำให้องค์กรสามารถปรับตัวและอยู่รอดใน สถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงกล่าว คือ 5.1) ผู้นำที่พร้อมรับมือกับวิกฤตและการเปลี่ยนแปลงจะต้องเป็นผู้ที่มี วิสัยทัศน์ มีความสามารถในการตัดสินใจ และมีภาวะผู้นำ 5.2) มีระบบการทำงานที่ยืดหยุ่นและสนับสนุนการทำงาน ในช่วงวิกฤตที่เผชิญ 5.3) บุคลากรต้อง มี Resilient- Mindset คือ พร้อมปรับตัว ไม่ยอมแพ้ และเชื่อมั่นในการ กลับมาฟื้นตัวขององค์กร 5.4) มีวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมแนวคิดองค์กรที่ยืดหยุ่น (Resilient Organization) มีความเชื่อว่าการกำหนดลำดับขั้นในการทำงานจะเป็นประโยชน์มากกว่า (ธัญญา สุธรรมชัย, 2560) 6) กล้าเผชิญ ภายนอก (Outward facing) คือ ในการบริหารองค์กรที่สภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ผู้บริหารที่มี ภาวะผู้นำจะต้องการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง และกล้านำพาองค์กรไปสู่การแข่งขันกับองค์กรอื่น ๆ เพื่อให้องค์กรได้ เรียนรู้การเปลี่ยนแปลงของโลกภายนอกและสร้างการยอมรับให้แก่องค์กร 7) รู้เท่าทันด้านการเมือง (Politically Astute) คือ การยอมรับว่าการเมืองมีผลต่อความอยู่รอดขององค์กร โดยเฉพาะนโยบายต่าง ๆ ที่กำหนดโดยฝ่าย การเมืองอันจะส่งผลกระทบต่อหน่วยงานหรือองค์กร เช่น นโยบายของรัฐบาลไทยเรื่องการขับเคลื่อนการปฏิรูปเพื่อ รองรับการปรับเปลี่ยนตามนโยบาย Thailand 4.0 ต่อมาได้ออกประกาศกรมการปกครอง เรื่อง ยกเลิกการเรียก สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน และสำเนาทะเบียนบ้าน และในประกาศยังกล่าวอีกว่า หากมีความจำเป็นต้องใช้เพื่อ ประกอบการพิจารณาดำเนินการ ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับคำขอเป็นผู้จัดทำสำเนาขึ้นเอง โดยห้ามเรียกเก็บค่าใช้จ่ายจากการ จัดทำ เอกสาร (ประกาศกรมการปกครอง, 2564) ในฐานะองค์กรจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องรู้เท่าทันการเมือง เพื่อปรับองค์กรให้สอดคล้องกับนโยบายทางการเมืองที่เกี่ยวข้อง 8) นักคิดเชิงระบบ (Systems Thinker) คือ เป็นวิธี ที่ต้องทำความเข้าใจโลกและระบบที่ซับซ้อน หากต้องการเข้าใจเรื่องราวในโลกยุคโลกาภิวัตน์จะต้องมีความเข้าใจ ระบบของ สังคม ระบบเศรษฐกิจ ระบบวัฒนธรรมและอื่น ๆ ซึ่งต้องเกิดจากการเรียนรู้และฝึกฝนวิธีการคิด วิธีการ เชื่อมโยง และทำความเข้าใจกับความเป็นเหตุเป็นผล ฉะนั้นการทำความเข้าใจกับระบบและการคิดอย่างเป็นระบบจึง เป็นหลักการเบื้องต้นในการทำความเข้าใจต่อเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ระบบจึงไม่อาจแยกจากการมีชีวิตของ มนุษย์ได้การทำความเข้าใจ ถึงความสัมพันธ์ ความเชื่อมโยงที่มองเห็นสัมพันธ์ภาพและความโยงใยของชีวิต ทำให้ มองเห็นคุณค่าในตัวของมนุษย์ได้ และมีกระบวนการที่มีการวิวัฒนาการที่ไม่หยุดนิ่ง 9) มีความสามารถด้านเทคโนโลยี

(Technologically Literate) คือ ในยุคปัจจุบัน เทคโนโลยีมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารองค์กร ผู้นำองค์กร จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและนำมาปรับใช้ในองค์กรเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาองค์กร จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าภาวะผู้นำมีความสำคัญมากต่อการบริหารองค์กร ผู้บริหาร จะต้องมีความรู้ ผู้นำ กล่าวคือจะต้องกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง เช่น ระบบคิด การกำหนด วิสัยทัศน์ ความกล้าหาญในการตัดสินใจ ความยืดหยุ่น รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงภายนอก และมีการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการทำงาน ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาองค์กรให้สามารถปรับตัวได้ในสภาวะที่มีการเปลี่ยนแปลงหรือเกิดภัยคุกคามต่าง ๆ เช่น ในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา COVID-19 จะต้องมีการปรับรูปแบบในการทำงานขององค์กรให้ยืดหยุ่นและเหมาะสมกับสถานการณ์ หรือที่เรียกกันว่าการใช้ชีวิตแบบใหม่

การบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาจะมีประสิทธิภาพได้ จะต้องเกิดจากผู้บริหารที่รู้จักปฏิรูปตัวเอง และพัฒนาองค์กรไปสู่ความสำเร็จที่ตั้งเป้าหมายไว้โดยมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งในปัจจุบันและอนาคต มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานและติดต่อสื่อสารทั้งภายในองค์กรและหน่วยงานภายนอก โดยเป็นผู้นำที่สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมที่นำองค์กรไปสู่เป้าหมาย

การบริหารสถานศึกษายุคโลกเปลี่ยนโลก

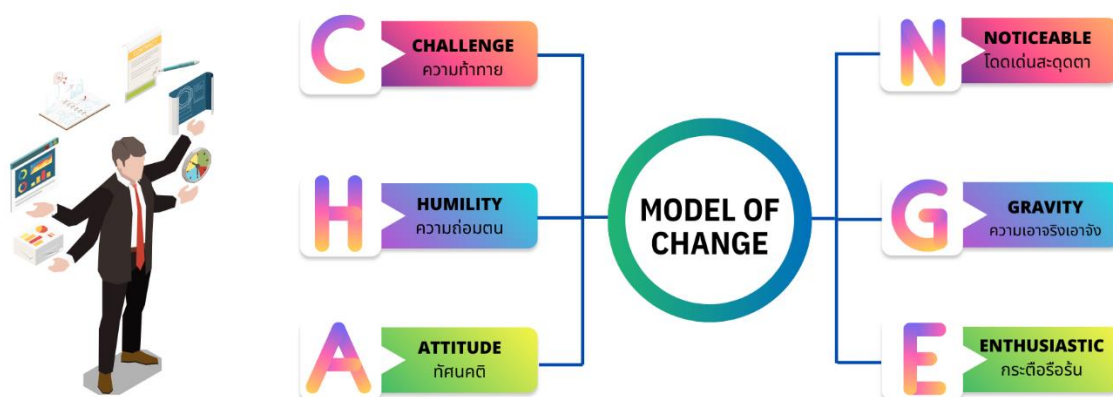
เมื่อโลกมีการเปลี่ยนแปลง องค์กรก็ต้องมีการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดภายใต้สถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และปฏิเสธไม่ได้ว่าการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) เกิดผลกระทบต่อการบริหารจัดการองค์กรอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับรูปแบบการทำงานหรือการลดขนาดของการให้บริการให้มีความเหมาะสมกับการชีวิตในวิถีใหม่ และการที่จะปรับรูปแบบการทำงานหรือการตัดสินใจในการให้องค์กรเดินไปในทิศทางใดนั้นจำเป็นต้องอาศัยภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารจะต้องมีเทคนิคหรือแนวทางในการบริหาร โดยเฉพาะด้านการศึกษาในยุคโลกเปลี่ยนโลกหลัง COVID-19 ดังนี้

1. ออกแบบการเรียนการสอนข้ามสาขาวิชา (interdisciplinary) การศึกษาในโลกที่ผ่านมามุ่งเน้นการพัฒนาทักษะแบบแบ่งงานกันทำตามความชำนาญเฉพาะทาง เช่น เมื่อเลือกเรียนวิศวกรรมแล้วก็ต้องเลือกเจาะสาขาแยกไปอีกอย่างวิศวกรรมเคมี วิศวกรรมไฟฟ้า เป็นต้น แต่เราต้องการทักษะที่ครบรอบด้านในอนาคตเพิ่มมากขึ้น และความสำคัญของทักษะความชำนาญแบบเฉพาะทางจะลดลง ดังนั้น แต่ละสาขาวิชาควรจะต้องมีความเชื่อมโยงมากขึ้นต้องรู้มุมมองทางมนุษยศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ หรือสังคมวิทยาด้วยเพื่อที่จะประมวลข้อมูลได้ดียิ่งขึ้น ไม่เช่นนั้นเราก็จะเผชิญปัญหาเดิมที่แต่ละศาสตร์จะไม่เข้าใจในศาสตร์อื่น ๆ จนกลายเป็นความขัดแย้งเพราะไม่เข้าใจวิธีคิดของอีกฝ่ายหนึ่ง และถ้ามองมิติระดับปัจเจกเอง แต่ละคน ควรมีทักษะรอบด้านที่จับครบในตัวเอง จะทำให้เราสามารถทำอะไรหลายอย่างเองได้โดยไม่ต้องพึ่งพาคนอื่น สามารถแก้ไขสถานการณ์เวลาเจอเหตุการณ์ไม่คาดฝันได้ (resilient) อย่างไรก็ตาม ตอนนี้ การเรียนข้ามสาขานั้นมีปัญหาในตัวเองระดับหนึ่งจากการคิดเชื่อมโยงข้ามสาขาวิชาแล้วไม่รู้ว่าจะสกัดออกมาเป็นความเข้าใจ หรือเชื่อมโยงเป็นวิธีคิดตอนโยบายอย่างไร ดังนั้นหลักสูตรสถานศึกษาและครูผู้สอนจะต้องปรับตัว โดยเริ่มใช้วิธีคิดข้ามศาสตร์เข้ามาปรับในหลักสูตรและรู้ว่าควรจัดการสอนอย่างไรให้นักเรียนเชื่อมโยง

ได้ ต้องย้ำว่าการเรียนแบบข้ามสาขาไม่ใช่แค่การเรียนหลายสาขาเท่านั้น แต่ต้องรู้ว่าต้องเชื่อมโยงหลายสาขาอย่างไร เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ใหม่ แล้วนำไปสู่การคิดค้นใหม่

2. การพัฒนา mindset และทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต (life-long learning) ตอนนี้ประเทศกำลังจะเข้าสู่สังคมสูงวัยเต็มรูปแบบ เราต้องมองด้วยว่าลักษณะการเรียนรู้แบบไหนจะเอื้อให้ผู้เรียนสามารถ มีการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิตที่เหลือของเขา ทำอย่างไรให้ผู้เรียนสามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติ หรือเข้าถึงการอบรมทักษะใหม่ ๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถดูแลตัวเองให้มีคุณภาพได้มากยิ่งขึ้น

จากการวิเคราะห์ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำองค์กรจำเป็นต้องมีทักษะด้านความรู้ความสามารถในการบริหารงานควบคู่ไปกับความสามารถในการบริหารบุคลากร และได้รับความร่วมมือจากบุคลากรในองค์กรด้วยความเต็มใจ ในสภาพแวดล้อมของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปผู้บริหารสถานศึกษา ยุคโลกเปลี่ยนโลกนี้ต้องใช้ความยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนการบริหารงานซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นที่จะหาเส้นทาง ฝ่าฟันวิกฤตครั้งนี้ร่วมกับบุคลากรในสถานศึกษาตามอัตลักษณ์การบริหารที่โดดเด่นด้วย Model of Change โดยมีรายละเอียด ดังนี้

แผนภาพที่ 1 Model of Change

ที่มา : พัฒนาและสังเคราะห์โดยคณะผู้เขียน

C = Challenge (ความท้าทาย)

ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคโลกเปลี่ยนโลกต้องเป็นผู้ขับเคลื่อนระบบกลไกการบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและเกิดประสิทธิผลเชิงประจักษ์แก่สังคม กล่าวที่จะเผชิญกับความท้าทายในทุกรูปแบบ โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจอย่างเร่งด่วน ฉับพลัน สามารถใช้องค์ความรู้และมวลประสบการณ์ที่มีเอื้ออำนาจกับสิ่งที่ท้าทายได้ตลอดเวลา ไม่เกรงกลัวต่อความท้าทาย

H = Humility (ความถ่อมตน)

ความอ่อนน้อมถ่อมตน เป็นคุณลักษณะที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคโลกเปลี่ยนโลก ความอ่อนน้อมถ่อมตนต้องกลายเป็นคุณลักษณะที่เด่นชัด ยอมรับฟังความคิดเห็นของทุกคนและพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอยู่เสมอ เพราะพลังของการร่วมมือกันจากทุกคนในสถานศึกษาภายใต้การบริหารของผู้บริหารจะเปลี่ยนแปลงสถานศึกษาให้มีคุณภาพได้

A = Attitude (ทัศนคติ)

ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคโรคเปลี่ยนโลกจำเป็นต้องมีทัศนคติที่ดีและกว้างไกล จะสะท้อนออกมาจากความรู้สึกนึกคิดภายในตัวของตัวเองสู่การปฏิบัติงานซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาสถานศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะหากบุคลากรมีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร ต่อผู้บริหาร ต่อการทำงานและต่อเพื่อนร่วมงานแล้ว ย่อมทำให้การปฏิบัติงานของบุคลากรนั้นมีประสิทธิภาพ เมื่อเกิดปัญหาสามารถที่จะใช้ความพยายามในการแก้ไขปัญหาในสถานศึกษาให้สามารถดำเนินการไปได้ด้วยความเรียบร้อยอยู่เสมอ

N = Noticeable (โดดเด่น สะดุดตา)

ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถและความเชี่ยวชาญด้านการบริหารงานที่เท่าทันทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกปัจจุบัน และสิ่งที่สำคัญคือต้องมีความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจ จนเป็นที่โดดเด่นสะดุดตา ซึ่งเป็นสิ่งที่จะช่วยผลักดันให้การบริหารสถานศึกษาก้าวข้ามผ่านวิกฤตหรือสถานการณ์ต่าง ๆ นั้นไปได้ด้วยความภาคภูมิใจ

G = Gravity (ความเอาใจจริงเอาจัง)

ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเอาใจจริงเอาจังและให้ความสำคัญกับทุก ๆ เรื่องแม้จะเป็นเรื่องเล็กน้อยก็ตาม สนใจในทุกรายละเอียด เอาใจจริงเอาจังจนสะท้อนออกมาวิถีชีวิต ทำให้คนอื่นสามารถเอาไปเป็นแบบอย่างที่ดีได้

E = Enthusiastic (กระตือรือร้น)

ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความกระตือรือร้นจะนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายที่ร่วมกันตั้งไว้อย่างภาคภูมิใจ ความกระตือรือร้นคือความใส่ใจในสิ่งที่ได้รับมอบหมาย การเห็นความสำคัญ การเห็นคุณค่าของสิ่งที่ทำและสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีคุณภาพ

บทสรุป

วิกฤตในยุคโรคเปลี่ยนโลกครั้งนี้ถือเป็นโอกาสสำคัญในการจัดการศึกษาตามวิถีใหม่ หรือ New Normal ที่เป็นการปรับเปลี่ยนแนวคิดครั้งยิ่งใหญ่ที่ต้องสอดคล้องและเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคโรคเปลี่ยนโลกนี้ต้องปรับเปลี่ยนตัวเองให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเองให้เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่จะนำพาองค์กรก้าวไปสู่โลกใหม่ที่สามารถรู้เท่าทันโรคอยู่ตลอดเวลา ด้วยการนำ Model of Change ไปไตร่ตรองและใคร่ครวญจนตกผลึกภายในตนเอง ผ่านการพัฒนาและแสดงออกมาเป็นการกระทำที่สามารถเห็นผลสำเร็จเชิงประจักษ์ได้ ซึ่งจะเป็นคุณสมบัติที่ดีของผู้บริหารยุคใหม่ที่กล้าเผชิญกับความท้าทายในทุกประ เภทรอบด้าน สามารถเอาชนะปัญหาอุปสรรคต่างๆด้วยการมีสติรอบคอบ รู้ตนอยู่เสมอว่ากำลังเผชิญกับวิกฤตหรือสถานการณ์ใด ใช้ความถ่อมตนในการเข้าถึงและเข้าใจผู้ร่วมงาน ซึ่งเป็นลักษณะที่ทุกคนพึงปรารถนาอยากที่จะเห็นผู้บริหารที่มีความเข้าใจและยอมรับฟังความคิด แม้ว่า จะเป็นเพียงปัญหาเล็กๆแต่ก็ถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญด้วยเช่นกัน ผวนกับความโดดเด่นของผู้บริหารสถานศึกษาที่สนใจและใส่ใจแม้เพียงเรื่องเล็กน้อยเพื่อบ่มบ่มหวังให้งานทุกงานได้มีคุณภาพด้วย

วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย

ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2565)

ความสามารถที่ครบรอบด้านของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ใช้ความกระตือรือร้นในการบริหารงานอยู่ตลอดเวลา อันจะเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกเปลี่ยนโลก

บรรณานุกรม

- กรรณิการ์ เรตมอนด์. (2559). *ตัวบ่งชี้ทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*.
คุรุภัณฑ์ติด สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
คณะรักษาความสงบแห่งชาติ. (2564, 30 กันยายน). *ประกาศกรมการปกครอง เรื่อง ยกเลิกการเรียกสำเนาบัตร
ประจำตัวประชาชน และสำเนาทะเบียนบ้าน*.
ฉัตรชัย ดวงรัตนพันธ์. (2564). *COVID-19 Education Disruption ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาอย่างไร*.
<https://www.bangkokbiznews.com/columnist/966219>.
ตามพงศ์ เหลืองบริบูรณ์. (2560). *ย้อนรอยสงครามที่ไม่มีความจบ ตอน Black Death – National Science*.
[https://web2.nsm.or.th/other-service/1757-online-science/knowledge-inventory/sci-article/
science-article-nsm/4377-black-death.html](https://web2.nsm.or.th/other-service/1757-online-science/knowledge-inventory/sci-article/science-article-nsm/4377-black-death.html).
ธัญญา สุธรรมชัย. (2560). *Unlock Productivity Lesson*. <https://www.ftpi.or.th/2017/15010/>.
นันทิชา บุญละเอียด. (2554). *การปรับตัวของนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*.
ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
พสุ เดชะรินทร์. (2564). *ความกลัวที่จะเปลี่ยนแปลง*. [https://www.bangkokbiznews.com/blogs/
columnist/962446](https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/962446).
101 Public forum : *โรคใหม่ - โลกใหม่ - การเรียนรู้ใหม่ : อนาคตการศึกษาไทยยุคหลัง COVID-19*.
(2563). (วิดิทัศน์). กรุงเทพฯ. ภูมิทัศน์ของเทียนนา.
ภูษิต ปลัณรัมย์ และคณะ. (2561). *การบริหารเวลา การบริหารชีวิต ตามวิถีพุทธในศตวรรษที่ 21, วารสารวิชาการ
ธรรมทรรคนัน. 18(2), 295-304*.
ยุทธชาติ นาหอม. (2564). *การบริหารสถานศึกษา บนฐานความปกติใหม่*. [http://www.journalgrad.ssru.ac.th/
index.php/8thconference/article/view/2545](http://www.journalgrad.ssru.ac.th/index.php/8thconference/article/view/2545).
วันเพ็ญ พุทธานนท์. (2563). *New Normal การศึกษาไทยกับ 4 รูปแบบใหม่การเรียนรู้*.
<https://www.thebangkokinsight.com/367124/>.
วีระพงศ์ เกียรติไพรยศ. (2560, 31 มีนาคม). *การประยุกต์ใช้หลักธรรมพระพุทธศาสนาในการสร้างภาวะผู้นำของ
นักบริหาร. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 4 ระดับนานาชาติครั้งที่ 2 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น. จังหวัดขอนแก่น, หน้า 2141 – 2148*.
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). *ทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564)*. <http://www.sukhothai.go.th/mainredcross/7l.pdf>.

- สุภาภรณ์ พรหมบุตร. (2563). *New normal กับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลง*. <https://dsp.dip.go.th/th/category/2017-11-27-08-04-02/2020-06-29-14-39-49>.
- Asti Harkeni, et al. (2020). “Online Absention System As Implementation Of Asn Management In The New Normal Era In Jambi Province, *Ilomata International Journal of Management*. 1(4), 249-258.
- Feryl Ilyasa, et al. (2020). Environmental Education for Prevent Disaster: A Survey of Students Knowledge in Beginning New Normal of COVID-19, *International Journal on Advanced Science, Education, and Religion*, 3(2) , 1-8.
- “7 ways to help teachers succeed when schools reopen” (2020). (Slide). Bangkok : EDUCA.
- Shidiq GM, Herawan E. (2020, 21 October). Adaptation to New Habits: School-Based Financing Strategies for Public High School During the Covid19 Pandemic, Proceeding of the 4 th International Conference on Research of Educational Administration and Management, West Java, Indonesia, *ATLANTIS PRESS*. 526, 235-240.
- Hidayah N, Hanafi H, Ramli M, Rofiqoh. (2020, 7 November). Student’s Meaning of Life Based on Resilience in New Normal Era, Proceeding of the 1st International Conference on Information Technology and Education, East Java, Indonesia, *ATLANTIS PRESS*. 508, 239-244.
- Fathiyatussa’adah U. (2020, 21 October). Islamic Boarding School Learning Management in New Normal Era, Proceeding of the 4 th International Conference on Research of Educational Administration and Management, West Java, Indonesia, *ATLANTIS PRESS*. 526, 440-443.
- “The World Economic Forum COVID” (2020). (Slide). Geneva, Switzerland: World Economic Forum.

จิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่

Spiritual and Ideological Leadership of School Administrators in a New Era

นุจรินทร์ สายพิณ* มัญชุสา อุตทอง* อีรังกูร วรบำรุงกุล**

เริงวิชัย นิลโคตร*** วัยวุฒิ บุญลอย*** อรุณเกียรติ จันทร์ส่งแสง***

Nujarin Saipin* Manchusa Uttong* Theerangkoon Warabamrungkul**

Reongwit Nilkote*** Waiwoot Boonloy*** Arungait Chansongsang***

Received: 29 October 2022 / Revised: 29 December 2022 / Accepted: 31 December 2022

บทคัดย่อ

การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ต้องอาศัยความมีจิตวิญญาณและอุดมการณ์เป็นแรงผลักดันภายในเป็นตัวขับเคลื่อน บทความวิชาการนี้นำเสนอสามแนวทางการพัฒนาประกอบด้วย 1) การพัฒนาตนเอง เป็นผู้บริหารสถานศึกษาต้องศึกษาหาความรู้อยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ทันโลก ทันคน เริ่มจากการพัฒนาตนเอง 3 ทาง คือทางกาย ทางวาจา และ ทางจิตใจ 2) การพัฒนาทักษะการบริหารคน สามารถบริหารคนได้อย่างชาญฉลาด และการสะสมความชาญฉลาดของผู้บริหารสถานศึกษาจะกลายเป็นบารมีของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ได้บังคับบัญชาจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ เต็มกำลัง และเต็มความสามารถ และ 3) การพัฒนาการบริหารงาน เป็นผู้บริหารสถานศึกษาต้องขยันทำงาน และรอบรู้วิธีการทำงานต่าง ๆ แก้ไขปัญหาทุกอย่างได้ ขยัน หมั่นเพียร มานะ อดทน มีจิตสาธารณะ เสียสละ ไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรค บริหารงานโดยใช้หลักยึดหยุ่น หลักประชาธิปไตย ผู้บริหารสถานศึกษาจะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีบารมี มีวิสัยทัศน์ที่ดี ผู้ได้บังคับบัญชาให้ความศรัทธา ไม่เห็นแก่ตัวและสิ่งเหล่านี้จะเป็นหัวใจสำคัญที่จะนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายได้สำเร็จ

คำสำคัญ : จิตวิญญาณ / อุดมการณ์ / ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่

*นักศึกษาลัทธิสุตรศาสนาธรรมบาลีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

***อาจารย์ ดร. ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

*Graduate student at Master of Educational Administration program, Faculty of Education, Rambhai

Barni Rajabhat University

**Assistant Professor Dr. at Department of Educational Administration, Faculty of Education, Rambhai

Barni Rajabhat University

***Lecturer Dr. at Department of Educational Administration, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

Abstract

The administration of educational institution administrators in the new era is based on spirituality and ideology as the internal driving force with three development guidelines: 1) Self-development; As an executive, you must study and seek knowledge all the time. To keep up with the world, keep up with people, starting with self-development first. Self-development can be developed in 3 ways: physical, important elements are body, speech, and mind. 2) Development of human service skills. able to manage people intelligently and the accumulation of management intelligence good people management will become the prestige of the executives. If executives have prestige in themselves, then their subordinates will perform their duties with willingness and full strength, which is an important mechanism for the organization to meet its goals. And 3) Development of management. As an executive, you have to work hard. and know how to work, perseverance, patience, public mind, sacrifice, and never give up on obstacles. Flexible management Democracy When executives follow the aforementioned guidelines, executives will work with efficiency and prestige and lead the organization to its goals successfully. Even executives are faced with various problems and obstacles. Executives will be immune and able to overcome obstacles as well.

Keywords: Spirit / Ideology / Administrator in new Era

บทนำ

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในโลกยุคใหม่สะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ที่มีอิทธิพลต่อความคิดพื้นฐานวิถีชีวิตการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ที่จะต้องเชื่อมโยงประสบการณ์กับโลกอนาคตและความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีแล้ว จึงจำเป็นต้องพัฒนาความรู้ และการจัดการศึกษาในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศไร้พรมแดนนั้น เทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาอย่างมาก โดยเฉพาะเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์ และการสื่อสารมีการนำมาใช้ในการจัดการศึกษา โดยช่วยพัฒนาการเรียนการสอนให้มีความทันสมัยมากขึ้น การเรียนรู้ของผู้เรียนจะไม่จำกัดอยู่เฉพาะในห้องเรียน และการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมจะลดน้อยลงความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนจะเปลี่ยนแปลงไป เกิดกระบวนการเรียนรู้แบบใหม่ จึงจำเป็นต้องปรับปรุงโครงสร้างระบบพัฒนาองค์ความรู้ใหม่จากองค์ความรู้เดิมที่มีอยู่เพื่อความอยู่รอด โดยผู้บริหารยุคใหม่จะต้องปรับเปลี่ยนตัวเองให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นฟันเฟืองสำคัญที่จะทำการควบคุมการทำงานขององค์กรโดยเฉพาะคุณภาพของผู้เรียนที่เป็นตัวการันตีถึงคุณภาพสถานศึกษา (บรรจง ลาวะลี, 2562) นักวิชาการหลายท่าน มีความเห็นตรงกันว่าผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ ต้องเป็นบุคคลที่ทันสมัยมีความรู้ ความสามารถ ทักษะรอบด้าน เพราะคุณภาพของการจัดการศึกษานั้นประเด็นที่สำคัญคือ ผู้บริหารที่จะเป็นผู้กำหนดทิศทาง และเป็นจุดเริ่มต้นในการบริหารจัดการสถานศึกษา ถึงแม้ว่าสภาพการณ์โลกจะเปลี่ยนแปลงไป

ในบริบทการศึกษาที่กฎหมายได้ระบุถึงความสำคัญทางจิตวิญญาณที่ผู้บริหารสถานศึกษาพึงมี ความสำคัญของสาระความรู้และสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานความรู้ ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ ประกอบด้วย 1) จิตวิญญาณ อุดมการณ์ของผู้บริหาร 2) การจัดการความรู้เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา 3) ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ และ 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาวิชาชีพ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานความรู้ที่พึงมี (คณะกรรมการคุรุสภา, 2556)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ที่มีจิตวิญญาณและอุดมการณ์จะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันเป็นยุคปฏิรูปการศึกษาผู้นำหรือผู้บริหารสถานศึกษา ถือเป็นบุคคลที่สำคัญยิ่งที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้การเป็นผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและอุดมการณ์ จะทำให้บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความศรัทธาและเชื่อมั่นในผู้บริหาร อุทิศตนอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงานก่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อผู้นำน้องและเกิดความสุขในการทำงานส่งผลต่อการกระบวนการทำงานเกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ส่งผลให้สถานศึกษาเป็นองค์กรที่ประสบผลสำเร็จ ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่ในฐานะผู้นำจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนองค์กร ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปตนเองและการเปลี่ยนแปลงองค์กร เพื่อนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในที่จะต้องบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ และความสมดุล เพื่อให้การบริหารจัดการศึกษาบรรลุผลสำเร็จโดยอาศัยการพัฒนาจิตวิญญาณและอุดมการณ์ เพื่อเป็นแรงกระตุ้นและเป็นสิ่งผลักดันภายในตัวของผู้บริหารสถานศึกษา การทำงานในยุคใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษาต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ทักษะและสติปัญญาที่ได้จากการฝึกฝนและอบรม มากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำทางบุคลากรและสถานศึกษา ในการดำเนินการ เพื่อที่จะบรรลุได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้สำเร็จ

ความหมายและความสำคัญของจิตวิญญาณและอุดมการณ์

ในบทความนี้ได้นำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับจิตวิญญาณและอุดมการณ์จึงมีความหมายและความสำคัญของจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาคุณใหม่ที่จะเป็นประโยชน์ของการบริหารสถานศึกษาดังรายละเอียดต่อไปนี้

ความหมายของจิตวิญญาณ

องค์ประกอบของมนุษย์ไม่ได้หมายถึงเพียงสรีระ หรืออวัยวะแต่เพียงเท่านั้น แต่ยังมียึดประกอบที่ไม่สามารถมองเห็นได้จากภายนอกนั้นคือ อารมณ์ความรู้สึก ความคิด และจิตวิญญาณ ความสำคัญของจิตวิญญาณนั้นส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ หากถอดความจากภาษาอังกฤษ หรือเรียกทับศัพท์ว่าสเปิร์ต นั้นคือความเข้มแข็งภายใน ไม่สามารถจับต้องได้ ไม่ข้องเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึก ส่งผลออกมาเป็นการกระทำหรือพฤติกรรม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะกระทำการให้สำเร็จ

จิต คือธรรมชาติที่รู้อารมณ์ หรือธรรมชาติที่ทำหน้าที่ เห็น ได้ยิน รู้กลิ่น รู้รส รู้สึกรับสัมผัสถูกต้องทางกาย และรู้สึกนึกคิดทางจิตวิญญาณ เป็นสภาพธรรมอย่างหนึ่ง เป็นนามธรรม แปลตามศัพท์ได้ว่า เป็นสภาพธรรมที่รู้แจ้ง (ซึ่งอารมณ์) จิต กับ วิญญาณ เหมือนกันที่เป็นสภาพธรรมที่เป็นใหญ่ในการรู้แต่เพียงใช้พยัญชนะที่แตกต่างกันเท่านั้น จิตวิญญาณจึงแปลว่า สภาพที่รู้แจ้งซึ่งอารมณ์จิตวิญญาณ สอดคล้องกับ (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2556) ได้กล่าวว่า “จิต” และ “วิญญาณ” ซึ่งหมายถึง สิ่งที่อยู่ในตัวตนทำให้เป็นบุคคลที่มีจิตสูงขึ้น เป็นความรู้แจ้งความรู้สึกตัว จิตใจ นอกจากนี้ยังหมายถึง ลักษณะของจิตอันสูงส่งของบุคคล มีความกล้าที่จะยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง มีความเมตตา กรุณา ลดความเห็นแก่ตัว รู้จักการให้อภัย และมีการตระหนักรู้ รวมทั้งการมีความเชื่อและศรัทธาในตัวเอง บุคคลนั้นๆ ด้วยจิตใจอันบริสุทธิ์ ความรู้สึกจากส่วนลึกของมนุษย์ที่เป็นตัวกลั่นกรองกับให้มนุษย์ ดำเนินชีวิตไปในทิศทางที่เป็นประโยชน์ ต่อตนเองและสังคม ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ สติปัญญา ความเชื่อ ทั้งของตนเองและสังคม รอบข้างเป็นคุณสมบัติของบุคคลที่มีจิตใจ ประพฤติตนเพื่อให้ได้การยอมรับและเพื่อให้เกิดความภูมิใจในการแบ่งปัน และถ่ายทอดความรู้ให้แก่บุคคลอื่น ๆ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวจะเกิดจากจิตข้างในที่แสดงออกถึงความรักความเมตตา เพื่อนมนุษย์ ความรักในอาชีพ เป็นผู้ที่มีความเสียสละ ความอดทน การเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม สร้างเพื่อประโยชน์ส่วนรวม (นิวตัน น้อยมณี กัญญา เอี่ยมพญา และชิดกมล ยะสุรินทร์, 2560)

สามารถสรุปได้ว่า จิตวิญญาณ จึงแปลว่า สภาวะที่รับรู้อย่างลึกซึ้งในอารมณ์ รู้ตัวเองในด้านที่ดีในจิตใจของตัวเอง ความคิดที่มีคุณธรรมโดยสามารถแสดงความรู้สึกด้านดีของตัวเองออกมาในด้านของการใช้สติปัญญา อารมณ์ ประสบการณ์ นำไปสู่การกระทำที่บรรลุเป้าหมายและผลสำเร็จ

ความหมายของอุดมการณ์

อุดมการณ์มิใช่สิ่งที่เกิดขึ้นโดยฉับพลัน หากแต่เกิดจากการหล่อหลอมทัศนคติ ความเชื่อ จนเกิดเป็นสิ่งที่ยึดถือ หรือความปรารถนาอันแรงกล้า ความมุ่งหมายในสิ่งที่ตั้งหรือคาดหวังไว้อย่างสูง ทั้งนี้ผู้ที่มีอุดมการณ์ย่อมกระทำการใดได้ประสบผลสำเร็จมากกว่าผู้ที่ไร้ซึ่งอุดมการณ์

อุดมการณ์ หมายถึง เรื่องที่สูงสุด หรืออาจจะกล่าวได้ว่าหลักการที่วางระเบียบไว้เป็นแนวปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ เช่น เขายึดมั่นอุดมการณ์ประชาธิปไตยอย่างเหนียวแน่น ทหารทุกเหล่าทัพล้วนได้รับการปลูกฝังอุดมการณ์ความรักชาติและสถาบันพระมหากษัตริย์ อุดมการณ์ทางการเมืองเป็นแนวความคิดทางการเมืองที่นำไปสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนาระบบการปกครอง (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2556) สอดคล้องกับ นรนิติ เศรษฐบุตร

กล่าวไว้ว่า อุดมการณ์นั้น เป็นทัศนคติที่เกิดจากความเชื่อ ความคิด ในการมองสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือเป็นความคิดของกลุ่มผู้นำ ที่มีต่อสมาชิกของสังคม เพื่อให้เกิดการยอมรับและการปฏิบัติ ส่วน พินดา ยัมแมง (2561) ได้กล่าวไว้ ว่า อุดมการณ์คือหลักการการพัฒนาตนเอง การที่คนเราจะพัฒนาตัวเองต้องทำให้ตัวเองเข้มแข็ง ประกอบด้วย 1) เก่งตน (Self ability) หมายถึง เป็นผู้ที่ชอบศึกษาหาความรู้อยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ทันโลก ทันคน โดยเริ่มจากการพัฒนาตนเอง ก่อน การพัฒนาตนเองนั้นพัฒนาได้ 3 ทาง คือ ทางกาย องค์ประกอบที่สำคัญ คือ รูปร่าง พัฒนาให้ดีขึ้นโดยใช้การแต่งกายช่วยลดจุดด้อยหรือเสริมจุดเด่น หน้าตาสดชื่นแจ่มใส สะอาดหมดจด อากัปกริยา การแสดงออก เข้มแข็งแต่ไม่แข็งกระด้าง อ่อนโยนแต่ไม่อ่อนแอ การยืน การเดิน การนั่ง ต้องมั่นคง เรียบร้อย การแต่งกายต้องสะอาดเหมาะสมกับกาลเทศะ เหมาะสมกับรูปร่างและผิวพรรณ ทางวาจา การพูดดีต้องมีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ พูดดี มีประโยชน์ ผู้ฟังชอบ และทุกคนปลอดภัย ก่อนพูดทุกครั้งต้องคิดก่อนพูด คนที่พูดดี มีปิยะวาจา เป็นลมปากที่หวานหูไม่รู้หาย เป็นที่รักใคร่ชอบพอกับทุกฝ่ายที่ได้ยินได้ฟัง ทางใจ การพัฒนาทางใจก็มีองค์ประกอบหลายประการ เช่น ความมั่นใจ ถ้ามีความมั่นใจในตนเอง จะทำอะไรก็สำเร็จ ความจริงใจ คือ เป็นคนปากกับใจตรงกัน ความกระตือรือร้น กระฉับกระเฉง แจ่มใส มีชีวิตชีวา ความมานะพยายามไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรค ความซื่อสัตย์สุจริต ความสุขใจ ความอดกลั้น ความมีเหตุผล การมีสมรรถภาพในการจำและมีความคิดสร้างสรรค์ 2) เก่งคน (Human ability) หมายถึง เป็นผู้มีความสามารถที่จะทำตัวเองให้เป็นที่ยรักใคร่ชอบพอกับทุกฝ่าย มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีทั้งในครอบครัว องค์กร ผู้ร่วมงาน นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สามารถทำตนให้เข้ากับทุกคนได้ หากเป็นเช่นนี้ หากมีผู้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชาก็รัก หากมีลูกน้อง ลูกน้องก็รัก เพื่อนร่วมงานก็รัก บุคคลภายนอกหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องก็รัก ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์กับตนเองและองค์กรเป็นอย่างยิ่ง และ 3) เก่งงาน (Task ability) หมายถึง เป็นผู้ที่รักงาน ขยันทำงาน และรู้วิธีทำงาน มีความขยันหมั่นเพียร มานะ อดทน ไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรค มองจุดอ่อน จุดแข็ง และโอกาสของงานเป็น เข้าใจในบริบทของการทำงานต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

สรุปได้ว่า อุดมการณ์ หมายถึง หลักการแนวความคิดตามอุดมคติ เป็นหลักการที่เขียนขึ้นเพื่อให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติไปสู่เป้าหมายที่ตั้งงาม ซึ่งจะมียุทธศาสตร์ประกอบในการบรรลุเป้าหมายคือการพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่ เก่งตน เก่งคน เก่งงาน

จากการศึกษาและทำความเข้าใจถึงความหมายของจิตวิญญาณและอุดมการณ์ จึงสรุปได้ว่า จิตวิญญาณและอุดมการณ์มีความคล้ายกัน ในเรื่องของจิตใต้สำนึกของมนุษย์ที่แสดงออกผ่านการแสดงพฤติกรรม ประสบการณ์ การเรียนรู้ การรับรู้ และสติปัญญา โดยมีเป้าหมายในการกระทำเพื่อให้เกิดผลสำเร็จแต่มีความแตกต่างกัน คือ จิตวิญญาณจะลึกซึ้งลงไปในด้านจิตใจที่เป็นที่ตั้ง โดยอาศัยการรับรู้สถานะภายในใจ พร้อมทั้งจะอุทิศตนทำประโยชน์ต่อส่วนรวม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยอุดมการณ์จะเน้นทางด้านแนวความคิด หลักการ กฎ ระเบียบ โดยอาศัยการพัฒนาตนเอง ให้เก่งตน เก่งคน เก่งงาน เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของคนในองค์กรและเป็นเครื่องมือสำคัญของการบริหารและขับเคลื่อนองค์กรสู่ความสำเร็จ ผู้เขียนขอยกตัวอย่าง อับราฮัม ลินคอล์น ผู้ที่พัฒนาตัวเองในทุกด้านจนขึ้นมาเป็นผู้นำประเทศสหรัฐอเมริกาเขามีความเชื่อความศรัทธาในคุณค่าของตัวเองและเพื่อนมนุษย์ต่อผู้เพื่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้สำเร็จ ไม่ว่าจะเจออุปสรรคที่กีดขวางในหลาย ๆ ด้าน แต่อับราฮัม ลินคอล์น ก็สามารถชนะมันได้ทุกครั้งด้วยหลักการบริหารอันฉลาดหลักแหลม ที่เกิดขึ้นจากแรงศรัทธาภายในตัวเองหรือเรียกว่าอุดมการณ์ของผู้มีอุดมคติทำให้สามารถรับมือกับปัญหาต่าง ๆ ด้วยพลังจากข้างใน จนทำให้เขาเป็นที่ถูกกล่าวขานในเรื่องผู้นำที่มีอุดมการณ์เสมอ

ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาการศึกษา ในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี การปรับตัวเพื่อการเตรียมความพร้อมในโลกอนาคต จะทำให้เกิดประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี

ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ หมายถึง ผู้ที่จะต้องเปิดโลกทัศน์ของต่อตัวเองกับการรับข้อมูล จากแหล่งต่าง ๆ และที่สำคัญคือข้อมูล ความคิด ของผู้ที่อยู่ใกล้ตัวผู้บริหารสถานศึกษา คือ บุคลากรในสถานศึกษา นักเรียน ชุมชน จะเห็นได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่จะมีแนวทางการทำงานในรูปแบบการเปิดกว้างรับข้อมูล มีลักษณะของระบบเปิด (Open system) รับฟังความเห็นของสมาชิกด้วยความเป็นกลาง ไม่มีอคติ ให้อิสระทางความคิดเพื่อจะได้รับข้อมูลที่แท้จริง สร้างบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่ดีในองค์กรเพื่อให้เกิดความร่วมมือกันการสร้างสัม พันธภาพอันดีระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและสมาชิกองค์กร แต่ในยุคเก่าจะเป็นในรูปแบบ ระบบปิด (Close system) ที่ผู้บังคับบัญชาจะต้องรับฟังคำสั่งทางเดียวจากผู้บังคับบัญชา ดังนั้นการจะเป็นผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเตรียมพร้อมในหลายๆเรื่อง และสิ่งสำคัญคือต้องเปิดใจยอมรับความคิดเห็นต่าง เพื่อจะนำมาเป็นแนวทางในการบริหารตน บริหารคน และบริหารงาน สิ่งสำคัญยิ่งของการเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ยุคใหม่ในสภาวะการณ์ของโลกที่มีการขับเคลื่อนและเปลี่ยนแปลง ต้องคำนึงถึงผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพสูงสุด นั่นคือคุณภาพของผู้เรียน

สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคสมัยใหม่ ควรมีความรู้ รู้ทันการเปลี่ยนแปลงในยุคใหม่ คำนึงถึงความสำคัญแบบเปิดโอกาส ในลักษณะระบบเปิด (Open system) ไม่กำหนดแนวคิดตัวเองเป็นที่ตั้ง สามารถรับข้อมูลจากแหล่งต่างๆโดยปราศจากอคติ เพื่อให้การบริหารงานมีความยืดหยุ่น (Flexibility) ปรับตัวและรับมือให้ทันต่อการขับเคลื่อนและการเปลี่ยนแปลงได้ (Adaptation) โดยใช้หลักความร่วมมือ (Collaboration) และ หลักประชาธิปไตย (Democracy) ในการสนับสนุนสมาชิกในองค์กรให้มีส่วนร่วมและการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้บนฐานวิถีชีวิตใหม่ในการสร้างความได้เปรียบทางด้านการบริหารสถานศึกษาและความอยู่รอดขององค์กรในยุคใหม่ได้

ความสำคัญของจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่

จิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารยุคใหม่ (Spiritual and ideological Leadership) สิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติงานได้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี คือ เก่งตน เก่งคน เก่งงาน ซึ่งเป็นส่วนที่จะหล่อหลอมให้มีภาวะผู้นำในตัวผู้นำ เพราะการมีภาวะผู้นำนั้น แสดงให้เห็นถึง 1) ทักษะและความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการโน้มน้าว และชักจูงจิตใจ เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ เต็มกำลัง เต็มความสามารถ ที่ส่งผลโดยตรงกับสถานศึกษาและคุณภาพผู้เรียนให้เกิดตามมาตรฐาน (ภุริกันต์ วัจน์ประภาศักดิ์, 2561) 2) เป็นการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีโดยมีจิตสำนึกเป็นตัวช่วยในการทำงานกับสถานการณ์ที่มีความกดดัน ให้ก้าวข้ามผ่านไปได้ 3) การสร้างแรงผลักดันข้างใน เพื่อให้มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีเผชิญกับวิกฤตการณ์และ ปัญหาได้ 4) แสดงถึงการทำงานอย่างมีวิสัยทัศน์ (Vision) ความคิดนอกกรอบคิดสร้างสรรค์ (Idea) และ มุมมอง (Perception) ในการอุทิศตน เพื่อการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ นอกจากนี้ คุณค่าที่แท้จริงของผู้นำเชิงจิตวิญญาณและอุดมการณ์ คือการมีจิตใต้สำนึกที่ดีแสดงให้เห็นถึงความเป็นมนุษย์ที่มีศักยภาพ สามารถขับเคลื่อนองค์กรในเชิงบวก

เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ประการของ (Fry, 2003) คือ ตั้งเป้าหมายหรือวิสัยทัศน์ (Vision) ความเชื่อความหวังและศรัทธา (Hope/Faith) และความรัก ความปรารถนาดี ความเห็นใจต่อผู้อื่น (Altruistic Love)

ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ (Spiritual Leadership) เป็นกระบวนการที่ผู้นำใช้อิทธิพลอย่างมีศิลปะ ในการสร้างแรงจูงใจภายใน โดยมีสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ให้ความสำคัญกับคุณค่าทางจิตใจ เป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้คุณธรรมจริยธรรมนำสู่การปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น

ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ที่ดีควรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง หมั่นศึกษาหาความรู้ใหม่ๆ รวมทั้งพัฒนาภาวะความเป็นผู้นำให้ดียิ่ง การเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีจิตวิญญาณและอุดมการณ์ยุคใหม่ซึ่งสามารถบริหารคนได้ การบริหารคนได้จะต้องอาศัยความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา หากผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาตนเองให้เป็นมืออาชีพที่ดีได้แล้วจะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามีบารมีภายในตัวเอง ซึ่งมีองค์ประกอบ สำคัญ 3 ประการคือ วิสัยทัศน์(Vision) ความหวัง ศรัทธา (Hope/Faith) และความรักและเห็นใจที่มีต่อผู้อื่น (Altruistic Love) และผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ที่ดีต้องมีคุณลักษณะของภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและอุดมการณ์ มีความสามารถและทักษะในการบริหารจัดการ มีความสามารถในการสร้างวิสัยทัศน์ ผู้นำที่ดีต้องสามารถโน้มน้าวและสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้ตาม เพื่อให้ปฏิบัติงานจนบรรลุผลสำเร็จได้ตามเป้าหมาย ที่ได้ตกลงร่วมกันด้วยความเต็มใจ

องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่

ผู้เขียนขอเสนอองค์ประกอบที่จะนำมาสู่ภาวะผู้นำแห่งจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ยุคใหม่ตามหลักการของ Fry (2003) ที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับการบริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบัน ดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องตั้งเป้าหมายขององค์กรหรือวิสัยทัศน์ (Vision)ว่าจะมุ่งไปในทิศทางใด ซึ่งเป้าหมายที่ได้วางไว้จะต้องอยู่บนพื้นฐานความเป็นจริง และสามารถดำเนินไปตามเป้าหมายได้ในอนาคต วิสัยทัศน์จะเป็นเส้นทางในการทำงานให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาในองค์กร และเป็นเสมือนเข็มทิศที่จะไปสู่ความสำเร็จตามกรอบระยะเวลาที่องค์กรได้วางไว้ อันเป็นการแสดงถึงจินตนาการว่าองค์กรจะมีลักษณะเช่นไร ในอนาคตอีก 5 – 10 ปี ข้างหน้า ทั้งนี้เพื่อนำวิสัยทัศน์มากำหนดเป็นแผนกลยุทธ์ของอันจะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จในทุกสถานการณ์ต่อไป

2. การสร้างความหวัง (Hope) ความศรัทธา (Faith) ให้กับผู้ปฏิบัติงานในองค์กรได้เห็นถึงความยุติธรรมและเสมอภาคในการบริหารงานลดความขัดแย้งทำงานแบบมีส่วนร่วมอาศัย หลักความยืดหยุ่นความสามารถปรับตัวให้ทันต่อพลวัตได้โดยใช้หลักประชาธิปไตย หลักความร่วมมือ

3. ความรักและเห็นใจที่มีต่อผู้อื่น (Altruistic love) กล่าวได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องบริหารจัดการตนเอง อุดมคติตนให้กับการบริหารราชการอย่างจริงจังเป็นรูปธรรมไม่ยึดติดกับค่านิยมเดิม ๆ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วน ใช้ความยืดหยุ่นบริหารจัดการให้เกิดความเหมาะสมกับปัญหาที่เกิดขึ้น มองแนวทางการทำงานในมุมกว้างมุ่งผลลัพธ์ที่มาจากการทำงานของทุกฝ่าย

สรุปได้ว่า การเป็นผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ต้องอาศัยภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและ อุดมการณ์ที่มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ส่วน คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องตั้งเป้าหมายขององค์กรหรือวิสัยทัศน์ (Vision) ว่าจะมุ่งไปในทิศทางใด ซึ่งเป้าหมายที่ได้วางไว้จะต้องอยู่บนพื้นฐานความเป็นจริง และสามารถดำเนินไปตามเป้าหมายได้ใน

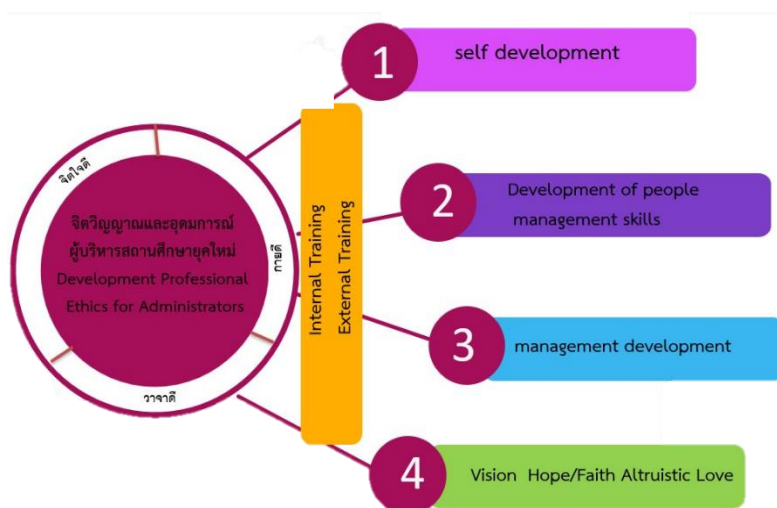
อนาคต เพราะวิสัยทัศน์เป็นเสมือนเครื่องหมายที่จะไปสู่ความสำเร็จตามกรอบระยะเวลาที่องค์กรได้วางไว้ อันเป็นการแสดงถึงจินตนาการขององค์กร 2) การสร้างความหวังในโรงเรียน (Hope) ความศรัทธา (Faith) ให้กับบุคลากรในองค์กรได้เห็นถึงความยุติธรรมละเสมอภาคในการบริหารงาน ทำงานอย่างมีส่วนร่วม ไม่สร้างสภาวะความขัดแย้งในองค์กร อาศัยหลักความยืดหยุ่นความสามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ร่วมกันใช้หลักประชาธิปไตย หลักความร่วมมือ 3) มีการอุทิศตน เสียสละ ในการบริหารงานต้องมุ่งประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลักอุทิศตน เสียสละให้กับการบริหารงานอย่างจริงจัง เกิดเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ไม่ยึดติดกับหลักการค่านิยมเดิม ใช้ความยืดหยุ่นเหมาะสมในการบริหารจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น มีมุมมองแนวทางการทำงานในมุมกว้าง โดยคำนึงผลลัพธ์ และให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ที่จะเกิดกับกลุ่มเป้าหมาย คือ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน

แนวทางในการพัฒนาจิตวิญญาณและอุดมการณ์ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่

การเป็นผู้บริหารยุคใหม่ต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีความรอบรู้ มีความเป็นมืออาชีพ มีความรักความศรัทธาในวิชาชีพอยู่ภายในตัว แล้วนำมาเป็นแรงผลักดันเพื่อให้ดำเนินงานได้บรรลุจุดหมายในยุคใหม่ที่เป็นพลวัต ผู้เขียนจึงได้ให้แนวทางการพัฒนาจิตวิญญาณและอุดมการณ์ผู้บริหารยุคใหม่ ดังนี้ 1) เริ่มจากการพัฒนาตนเองก่อนด้วยการสร้างนิสัยอันดีงามและสร้างความปรารถนาแน่วแน่ เพราะการส่งเสริมตนเองจะทำให้เรามีจุดหมายที่แน่วแน่ ตั้งใจแน่วแน่ที่จะพากเพียรสามารถแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองได้ศึกษาหาความรู้อยู่ตลอดเวลาทำงานที่ได้รับมอบหมายให้ดีที่สุดและบำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้อื่น เพราะการพัฒนาตนเองให้มีความเหมาะสมที่จะนำไปสร้างความสุขกับการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ 2) การพัฒนาทักษะการบริหารคนโดยการมีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลที่ร่วมงานใช้สติมากกว่าใช้อารมณ์ ทำความเข้าใจกับคนหลายสไตล์กล้ารับผิดชอบคำพูดและการกระทำที่รู้จักเอาใจใส่ผู้ใต้บังคับบัญชา หมั่นสังเกตว่าแต่ละคนชอบอะไร ไม่ชอบอะไรมีลักษณะแบบไหน ชวนสนทนาผ่อนคลายเพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานได้อย่างสบายใจและผู้บริหารก็ต้องเสียเวลาไปกับเรื่องอึดอัดใจในการทำงาน 3) การรักและศรัทธาในวิชาชีพการบริหารงานด้วยใจที่เต็มไปด้วยอุดมการณ์ทำให้ผู้บริหารยุคใหม่มองเห็นสิ่งเหล่านี้ 1) จุดดีของงาน 2) จุดดีของเพื่อนร่วมงาน 3) จุดดีของแสวงหาความรู้เพื่อความชำนาญ 4) ทำงานที่ไม่เป็นโทษ 5) เรียนรู้อยู่ตลอดเวลา 6) มีอิทธิบาทสี่ในการทำงาน

นอกจากนี้ กมล รอดคล้าย ยังให้แนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะและบทบาทของนักบริหารการศึกษายุคใหม่ควรมีลักษณะสำคัญ คือ True Vision มีวิสัยทัศน์ถูกต้อง แม่นตรง ต้องเข้าใจจุดหมายและทิศทางของการจัดการศึกษา สามารถกำหนดนโยบายในการดำเนินงานอย่างถูกต้อง โดยมุ่งให้การศึกษาเป็นการทำคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การศึกษาต้องนำมาซึ่งความรู้สำหรับการสร้างกำลังแรงงาน (Man power) สร้างทรัพยากรมนุษย์ (Human resource) รวมทั้งพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning society) การศึกษาต้องเป็นไปเพื่อแก้ปัญหาความยากจน ทำให้คนอยู่ดีกินดี ประเทศมีความสงบร่มเย็น สร้างคนให้มีคุณธรรม เสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม เพราะการศึกษาเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคนจำนวนมาก นโยบายที่ดีอาจไม่ประสบความสำเร็จถ้าไม่มีขั้นตอนวิธีการทำงานที่ชัดเจน และไม่ครบถ้วนทั้งระบบหลักในการพัฒนาการศึกษาจะต้องพัฒนาทั้งหลักสูตร การเรียนการสอนให้มีความทันสมัย สร้างครูที่มีคุณภาพ มีสมรรถนะทางภาษาและดิจิทัล รวมทั้งพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัยเพื่อนำไปสู่การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด และเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษา

จากการศึกษาแนวทางในการพัฒนาจิตวิญญาณและอุดมการณ์ผู้บริหารยุคใหม่ จึงสรุปได้ว่า การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีจิตวิญญาณและอุดมการณ์ในยุคใหม่ ต้องการพัฒนาทางด้านภายใน (Internal Training) เพราะการพัฒนาจากข้างในจะไม่สามารถมองเห็นได้ ต้องอาศัยการได้สัมผัส การร่วมงาน การทำความรู้จัก รับรู้การแสดงออกทางพฤติกรรม จึงจะการันตีได้ว่าจิตใจได้รับการพัฒนา และพัฒนาภายนอก (External Training) เมื่อมีสติแล้วปัญญาก็จะเกิดโดยการมองไปถึงอนาคต เหมือนกับการเก่งตน และการบริหารคนก็เป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะสร้างความเลื่อมใส ศรัทธาให้กับผู้ร่วมงาน สำหรับการเข้าไปนั่งในหัวใจของครู นักเรียน และผู้ปกครอง ไม่ว่าจะเป็นการแสดงออกถึงภาพลักษณ์ด้านจิตใจ ด้านวิชาการ ด้านเทคโนโลยี ที่จะเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำทางให้ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ต้องเก่งงาน สามารถกำหนดวิสัยทัศน์ได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ ต้องเข้าใจจุดมุ่งหมายและทิศทางของการจัดการศึกษาในยุคของการเปลี่ยนแปลง

ที่มา : พัฒนาและสังเคราะห์โดยคณะผู้เขียน

ประโยชน์และการนำไปประยุกต์ใช้

เพื่อเป็นประโยชน์โดยตรงต่อผู้บริหารสถานศึกษาผู้เขียนได้นำเสนอเนื้อหาสาระข้างต้นโดยนำเสนอความหมาย ความสำคัญ องค์ประกอบและแนวทางให้ผู้บริหารได้พัฒนาจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจ ในการเสริมสร้างประสิทธิภาพ การทำงานในยุคใหม่ต้องขยันใฝ่หาความรู้ พัฒนาตนเองอยู่เสมอ ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด เพื่อได้มาซึ่งสติปัญญา สามารถนำมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ที่จะเป็นเครื่องมือแนวทางให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติงานได้สำเร็จและมีคุณภาพ ส่งเสริมภาพลักษณ์บาร์มีของการเป็นผู้บริหารที่มีคุณธรรม จริยธรรม บริหารจัดการตัวเองได้ดี ไม่พ่ายแพ้ต่ออารมณ์ และมีทักษะการใช้เทคโนโลยีเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งหากสามารถปฏิบัติได้ ก็เป็นที่น่าเชื่อถือได้ว่าผู้บริหารจะเป็นผู้นำที่ดี มีความสำเร็จ พร้อมด้วยบาร์มีและอำนาจทางใจที่นอกเหนือจากอำนาจในตำแหน่ง ส่งผลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาให้ทำงานอย่างมีความสุข และองค์ประกอบสองสิ่งนี้จะส่งผลให้ผู้เรียน ได้เกิดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ มีสมรรถนะและปลอดภัยในสถานการณ์ปัจจุบัน และพร้อมที่จะเป็นอนาคตของประเทศชาติต่อไป

บทสรุป

ผู้บริหารสถานศึกษาต้องตระหนักถึงการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง หาความรู้ใหม่ ๆ มาบูรณาการเข้ากับประสบการณ์เดิมอยู่เสมอ ให้เป็นคนเก่ง และเป็นคนดี โดยสร้างจิตวิญญาณของผู้นำที่ดี นำไปสู่หลักการและอุดมการณ์ที่ตั้งไว้แม้ในยุคสมัยที่เปลี่ยนไป ควรเพียบพร้อมไปด้วยจิตวิญญาณและอุดมการณ์ที่ดี เช่น การมีเป้าหมายหรือวิสัยทัศน์ การสร้างศรัทธาความหวัง และเสียสละ ซึ่งมีสามประการที่จะช่วยพัฒนาผู้บริหารให้เป็นผู้มีนำแห่งจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารยุคใหม่ คือ 1) การพัฒนาตนเอง เป็นผู้บริหารต้องศึกษาหาความรู้อยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ทันโลก ทันคน โดยเริ่มจากการพัฒนาตนเองก่อน การพัฒนาตนเองนั้นพัฒนาได้ 3 ทาง คือ 1.1) ทางกาย องค์กรประกอบที่สำคัญ คือ รูปร่าง พัฒนาให้ดีขึ้นโดยใช้การแต่งกายช่วยลดจุดด้อยหรือเสริมจุดเด่น หน้าตาสดชื่น แจ่มใส การแต่งกายเหมาะสมกับกาลเทศะเป็นที่รักใคร่ของทุก ๆ คน 1.2) การพัฒนาทางวาจาใช้วาจาสุภาพ พุดดี มีประโยชน์ ผู้ฟังชอบ และทุกคนปลอดภัย สร้างภาพลักษณ์ให้ผู้คนอย่างเข้าหา อยากรสนทนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ 1.3) การพัฒนาทางใจก็มีองค์ประกอบสำคัญหลายประการ เช่น ความมั่นใจ ถ้ามี ความมั่นใจในตนเองจะทำอะไรก็สำเร็จ มีความจริงใจ จิตใจดี ความมานะพยายามไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรค ความซื่อสัตย์สุจริต ความสุขใจ ความอดกลั้น ความมีเหตุผล ความยุติธรรม อาจจะเรียกทั้งหมดนี้ได้ว่า การเก่งตน 2) ผู้บริหารควรมีความสามารถที่จะทำตัวเองให้เป็นที่รักใคร่ของทุกฝ่าย มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีทั้งในครอบครัว องค์กร ผู้ร่วมงาน นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สามารถทำตนให้เข้าไปอยู่ในใจของบุคคลได้ สามารถบริหารคนได้อย่างชาญฉลาด และการสะสมความชาญฉลาดจะกลายเป็นบารมีของผู้บริหารสถานศึกษา หากผู้บริหารสถานศึกษามีบารมีในตัวเองแล้ว ผู้ใต้บังคับบัญชาจะปฏิบัติตามหน้าที่ด้วยใจส่งผลต่อเป้าหมายองค์กรอย่างแน่นอน 3) เป็นผู้บริหารต้องขยันทำงาน และรู้วิธีทำงานหมั่นเพียร มานะ อดทน ไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรค มองเห็นข้อดีของความผิดพลาด และความสำเร็จของงานเสมอ เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ให้นำสิ่งเหล่านี้มาเป็นฐานการบริหารอย่างต่อเนื่องทุกสถานการณ์ เมื่อผู้บริหารสถานศึกษาได้ปฏิบัติตามหลักการและแนวทางดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นเครื่องยืนยันได้ถึงการมีจิตวิญญาณและอุดมการณ์ที่ผู้บริหารสถานศึกษาได้สั่งสมมา และจะเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้บริหารสถานศึกษาทำงานอย่างมีความสุข ได้ผลงานที่สำเร็จตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ แม้จะเผชิญกับสภาวะปัญหาใด ๆ ก็ตาม ผู้บริหารสถานศึกษาก็จะมีร่างกายแรงใจที่จะทำประโยชน์เพื่อสถานศึกษา นักเรียน สังคมและประเทศชาติต่อไป

บรรณานุกรม

- กมล รอดคล้าย. (2565). *คุณลักษณะและบทบาทของนักบริหารการศึกษายุคใหม่* : ดร.กมล รอดคล้าย. ข่าวสำนักงานรัฐมนตรี ศธ., หน้า 1, <https://www.kruupdate.com/>.
- กรมสุขภาพจิต. (2563). *New Normal ชีวิตวิถีใหม่*. <https://dmh.go.th/news/>.
- ชัยอนันต์ สมุทรวณิช. (2561). *การเมืองกับการบริหาร*. กรุงเทพฯ. บรรณกิจ.
- ชิดกมล ยะสุรินทร์ กัญญา เอี่ยมพญา และนิวัตต์ น้อยมณี. (2562). *คุณลักษณะผู้บริหารในศตวรรษ ที่ 21 ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- บรรจง ลาวะลี. (2560). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคไร้พรมแดน*. *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏา*, 6(2), 206-215.

วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย

ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2565)

พนิดา ยิ้มแฉ่ง. (2549). *ปรัชญาและอุดมการณ์ในการพัฒนาตนเอง*. บ้านจอมยุทธ,
https://www.baanjomut.com/library_2/philosophy_and_ideology/index.html

แพง ชินพงศ์. (2562, 14 เมษายน). *อิทธิพลของ Social media ที่คนไทยต้องรู้*. ผู้จัดการออนไลน์, หน้า 1,
<https://www.mgonline.com/qol/detail/>.

ภูริกานต์ วัจน์ประภาศักดิ์ และรัตติกรณ์ จงวิศาล. (2557). ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ บุคลิกภาพห้อง องค์ประกอบ
วัฒนธรรมองค์การ และผลการปฏิบัติงานของพนักงานระดับบังคับบัญชา บริษัทอุตสาหกรรมกระดาษแห่ง
หนึ่งในจังหวัดกาญจนบุรี. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 40(2), 92-107.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ. นานมีบุ๊คส์ จำกัด.

ลัดดา จุลวงศ์ และศักดิ์ชัย นิรัญทวี. (2564). การบริหารสถานศึกษาด้วยภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ. *วารสารวิชาการ
และวิจัย*, 151(2), 17-30.

สาระความรู้ สมรรถนะและประสบการณ์วิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา
และศึกษานิเทศก์ ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556. (2556, 12 พฤศจิกายน). *ราช
กิจจานุเบกษา*, เล่ม 130 ตอนพิเศษ 156 ง, หน้า 47.

สุนันทา สมใจ และวิชุดา กิจธรรม. (2561). *การบริหารสถานศึกษาด้วยภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี*.
<https://dte.ac.th/wpcontent/uploads/2019/04/21>.

Fry L.W. (2003). *Spiritual Leadership and Organizational Performance: An Exploratory Study*.
Tarleton State University, Central Texas.

ระบบการประเมินวิทยฐานะครูกับผลลัพธ์ผู้เรียนในยุคการเปลี่ยนแปลง Teacher Academic Assessment System and Student Outcomes in the era of change

กิงฉัตร ไชยริปู* นารินทร์ บำบัดทุกข์ธีรังกูร วรบำรุงกุล**เรงวิชัย นิลโคตร***

Kingchat Chairipoo* Nareerut Bumbudtuk*Theerangkoon Warabamrungskul**Reongwit Nilkote***

Received: 27 October 2022 / Revised: 18 December 2022 / Accepted: 31 December 2022

บทคัดย่อ

ระบบวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นสิ่งที่ใช้ชี้วัดความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ ซึ่งสะท้อนจากผลการปฏิบัติงานที่เน้นผลลัพธ์ผู้เรียน เพื่อสร้างและพัฒนาพลเมืองที่มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะที่จำเป็นในยุคการเปลี่ยนแปลง บทความวิชาการนี้ต้องการนำเสนอการจัดการเรียนรู้ที่เน้น ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ประกอบด้วย 3 ทักษะของวิชาแกนหลักคือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิต และอาชีพ และทักษะเทคโนโลยีและสารสนเทศ ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มุ่งเน้นผลงานที่ผู้เรียนแสดงออกมาและเน้น สิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีแนวทางการประเมินวิทยฐานะครูอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : วิทยฐานะ / ผลลัพธ์ผู้เรียน/ ยุคการเปลี่ยนแปลง

Abstract

The academic system of government teachers and educational personnel is a measure of professional expertise. This is reflected in the result-oriented performance of learners. To create and develop quality citizens with knowledge, abilities, skills and desirable characteristics. The goal is to provide learners with basic skills and attributes required in the changing. This academic article aims to present instructional management that focuses on learning outcomes of learners. It consists of 3 core

* นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

***อาจารย์ ดร. ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

* Graduate student at Master of Educational Administration program, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

**Assistant Professor Dr. at Department of Educational Administration, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

***Lecturer Dr. at Department of Educational Administration, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

subject skills, namely learning and innovation skills. Life and Career Skills and technology and information skills. Put the learners at the center Focus on the performance of the students and focus on what the learner has learned. This enables government teachers and educational personnel to have an effective way to assess academic standing as a teacher.

Keywords: academic / student outcomes / era of change

บทนำ

การศึกษาของไทยในปัจจุบันจัดได้ว่าเป็นการศึกษาในยุคของสังคมแห่งการเรียนรู้ การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาโดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ กระบวนการบริหาร การศึกษา และกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) โดยครูถือว่าเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประสบความสำเร็จ ดังนั้น การพัฒนาครูจึงมีเป้าหมายเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศ ส่งเสริมให้ครูมีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ จรรยาบรรณของวิชาชีพ องค์ความรู้ และความเป็นมืออาชีพ สามารถใช้ศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดกับผู้เรียน ได้อย่างเต็มที่ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2563) ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 6 ของแผนการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 ที่ระบุว่าพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา ได้กำหนดให้มีการพัฒนา ระบบการประเมินสมรรถนะครู ตามมาตรฐานวิชาชีพรวมทั้งพัฒนาระบบการประเมินตำแหน่ง และวิทยฐานะสำหรับ ตำแหน่งที่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ เพื่อดำรงไว้ซึ่งความรู้ ความสามารถ ความชำนาญการ หรือความเชี่ยวชาญใน ตำแหน่ง และวิทยฐานะที่ได้รับการบรรจุและแต่งตั้ง (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579, 2560)

ด้วยเหตุนี้สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จึงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ ประเมินตำแหน่งและวิทยฐานะของครู ภายใต้กรอบแนวคิดสำคัญคือครูต้องมีการพัฒนาตนเองให้มีสมรรถนะในการ ปฏิบัติงานสูงขึ้นตามมาตรฐานตำแหน่ง และวิทยฐานะ เนื่องจากคุณภาพการศึกษา มีจุดเริ่มต้นจากห้องเรียน หลักเกณฑ์ และวิธีการดังกล่าวกำหนดขึ้นเพื่อให้การประเมินวิทยฐานะของครู มีการบูรณาการเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้น ให้ครูมีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ สามารถปรับประยุกต์ แก้ไขปัญหา ริเริ่ม พัฒนา คิดค้น ปรับเปลี่ยน และสร้างการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อยกระดับและขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษา, 2564)

ศตวรรษที่ 21 สถานการณ์โลกมีความแตกต่างจากศตวรรษที่ 20 และ 19 ความท้าทายด้านการศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ในการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนในการใช้ชีวิตช่วงศตวรรษที่ 21 เป็นเรื่องสำคัญ การปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีวิตของสังคมอย่างกว้างขวาง การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงถูกนำเสนอโดยเครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อทักษะแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (The Partnership for 21st Century Learning. 2015: ออนไลน์) หรือที่เรียกว่า เครือข่าย P21 ประกอบด้วย นักการศึกษา นักวิชาการ นักวิทยาศาสตร์นักธุรกิจ และเครือข่ายทางวิชาชีพอื่น ๆ ได้นำเสนอทักษะการเรียนรู้ที่ จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยแยกแยะอย่างชัดเจนว่าทักษะที่จำเป็นดังกล่าวประกอบด้วย 3 ทักษะของวิชาแกนหลัก คือ

ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและอาชีพ และทักษะเทคโนโลยีและสารสนเทศ ซึ่งความสำคัญของวิชาแกนหลัก 3 ทักษะนี้ช่วยให้เกิดทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นในศตวรรษนี้ จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ต้องมีการปรับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะพื้นฐานที่ผู้เรียนทุกคนควรได้รับการฝึกฝนและพัฒนาควบคู่กันไป เป็นการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านสติปัญญา สังคม อารมณ์ และพฤติกรรม ให้ผู้เรียนมีความคิดที่สร้างสรรค์คิดทำหาย สามารถแก้ปัญหาเป็น ปรับตัวเข้ากับสังคมแห่งศตวรรษที่ 21 ได้ อีกทั้ง การศึกษาของไทยต้องเปลี่ยนจากการศึกษาที่มุ่งการใส่ความรู้ (Input-based Education) ให้เป็นการศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์ (Outcome-based Education) โดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-centered) และครูเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ (ปริญญา เหมณมิตรกุล, 2558) ซึ่งในปัจจุบันระบบการศึกษาไทยยังมีกระบวนการเรียนรู้ที่ติดอยู่ในกรอบเดิม ๆ ที่เริ่มต้นจากห้องเรียนสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ โดยมีครูเป็นศูนย์กลางของการจัดการเรียนรู้ ตั้งแต่ระดับอนุบาลไปจนถึงมหาวิทยาลัย และครูยังเป็นผู้ถือครองอำนาจสูงสุดในห้องเรียน เน้นให้เรียนหนักแต่ขาดการตั้งเป้าหมายที่ชัดเจน ทำให้ผู้เรียนไม่เข้าใจความหมายที่แท้จริงของกระบวนการเรียนรู้ ไม่เป็นตัวของตัวเอง ซึ่งในท้ายที่สุดผู้เรียนและครูก็จะขาดกำลังใจและหมดไฟกับการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษา บทความนี้จึงต้องการนำเสนอหลักเกณฑ์และวิธีการให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีวิทยฐานะและเลื่อนวิทยฐานะโดยเน้นที่ผลลัพธ์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาให้ก้าวทันต่อสภาวะสังคมโลกในปัจจุบัน ตามรายละเอียดดังนี้

วิทยฐานะสำคัญอย่างไรกับวิชาชีพครู

ความสำคัญวิทยฐานะกับวิชาชีพครู มีเพื่อให้เกิดคุณสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ สามารถปรับประยุกต์ แก้ไขปัญหา ริเริ่ม พัฒนา คิดค้น ปรับเปลี่ยน และสร้างการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อยกระดับและขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2564) โดยการประเมินครูสู่มาตรฐานวิชาชีพถือเป็นการประเมินทั้งระบบ และอยู่บนแนวคิด คือ ครูเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่มีส่วนในการยกระดับคุณภาพมาตรฐานของโรงเรียน จึงต้องมีการพัฒนาครูให้มีความรู้และทักษะในระดับสูง มีขวัญกำลังใจเพื่อให้ปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพ การยกระดับคุณภาพครูจะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน การประเมินครูจึงเกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพการสอน การประเมินจุดแข็ง จุดอ่อนและให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อหาทางชี้แนะ สนับสนุน พัฒนาวิชาชีพ และการให้ขวัญกำลังใจในการทำงานของครู (OECD, 2009 อ้างถึงใน อรรถพร จินะวัฒน์, 2559) ทั้งนี้จะเห็นได้ว่ากระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงานที่เป็นระบบและดำเนินการประเมินประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เชื่อมโยงกับการประเมินรายบุคคลมีความถูกต้องเป็นปัจจุบัน และยุติธรรมส่งผลต่อการสร้างแรงจูงใจของบุคลากรในการพัฒนาผลการปฏิบัติงาน (Dangol, 2021)

ความสำคัญของวิทยฐานะกับวิชาชีพครู จึงเป็นตัวชี้วัดที่แสดงถึงศักยภาพของการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพต่อผู้เรียน อีกทั้งยังเป็นผลงานที่เกิดจากความตั้งใจ ความภาคภูมิใจโดยมีคำตอบแทนที่จะส่งเสริมคุณภาพชีวิตของครู

เส้นทางแห่งความภาคภูมิใจกับการประเมินวิทยฐานะ

ระบบวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นสิ่งที่ใช้วัดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานตามบทบาทและหน้าที่ของตนเองต่อผู้เรียนและผู้ปกครองซึ่งมีการเชื่อมโยงกับมาตรฐานตำแหน่ง ค่าตอบแทน และการให้มีและเลื่อนวิทยฐานะ ดังนั้นจึงต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินตำแหน่งและวิทยฐานะ เพื่อเป็นที่ยืนยันความเชี่ยวชาญ ความชำนาญในตำแหน่งนั้น ๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม (ประวิต เอราวรรณ์, 2564) ซึ่งจากอดีตจนถึงปัจจุบันได้มีหลักเกณฑ์ที่ถูกปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงให้ตอบสนองสังคมที่เปลี่ยนไป โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ได้ดำเนินการออกหนังสือด่วนที่สุด ที่ ศธ 0206.4/ว.17 ลงวันที่ ลงวันที่ 30 กันยายน 2552 เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีวิทยฐานะและเลื่อนวิทยฐานะ ซึ่งครุณั้นต้องผ่านการประเมินทั้งหมด 3 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย ด้านที่ 1 ด้านวินัย คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ พิจารณาได้จากข้อมูลของบุคคลและหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านที่ 2 ด้านความรู้ความสามารถ พิจารณาได้จากการพัฒนางานในหน้าที่และการพัฒนาตนเอง และด้านที่ 3 ด้านผลการปฏิบัติงาน จะประกอบด้วยทั้งหมด 2 ส่วน ได้แก่ส่วนที่ 1 ผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน พิจารณาได้จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ผลการประเมินและหรือการทดสอบของวิชาที่สอนในระดับเขตหรือในระดับประเทศ และผลการพัฒนาผู้เรียนด้านอื่นๆ คำนึงถึงปริมาณคุณภาพ และสภาพของงาน และพิจารณาจากการปฏิบัติงานจริงด้วย ส่วนที่ 2 ผลงานทางวิชาการ ซึ่งเป็นรายงานการศึกษา ค้นคว้า หรือผลการวิจัยในชั้นเรียนหรือผลงานทางวิชาการในลักษณะรูปแบบอื่น ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อแก้ปัญหาทางการเรียนของผู้เรียน และสอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้ มีการศึกษาทั้งแนวคิด ทฤษฎีและองค์ความรู้ต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาและนำไปสู่การสรุปองค์ความรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนจำนวนไม่น้อยกว่า 1 รายการ ทั้งนี้ การประเมินผลงานทางวิชาการ ให้พิจารณาจากผลงานทางวิชาการของผู้ขอรับการประเมินเสนอ และอาจให้ผู้ขอรับการประเมินนำเสนอและตอบข้อซักถามได้ (อภิเชษฐ์ ฉิมพลีสวรรค์, 2564)

หลังจาก ก.ค.ศ.ได้ประกาศใช้หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินวิทยฐานะตามหลักเกณฑ์ ว.17/2552 พบว่าเกิดปัญหาหลายเรื่อง เช่น แบบฟอร์มการประเมินมีความซ้ำซ้อน ตัวชี้วัดในการขอรับการประเมินและ การคิดค่าเปรียบเทียบของการขอรับการประเมินไม่มีความชัดเจน ทาง ก.ค.ศ. จึงประกาศใช้หลักเกณฑ์และวิธีการให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งครู มีวิทยฐานะและเลื่อนวิทยฐานะตามหนังสือสำนักงาน ก.ค.ศ. ที่ ศธ 0206.3/ว 21 ลงวันที่ 5 กรกฎาคม 2560 เพื่อลดปัญหาดังกล่าว จึงต้องการให้การประเมินวิทยฐานะมีความชัดเจน ตรวจสอบได้ ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น

จากงานวิจัยในโครงการการสังเคราะห์ระบบและแนวทางการปฏิบัติการพัฒนาวิชาชีพครู ได้ศึกษาแนวคิดและรายงานการศึกษาวิจัยของนักวิชาการ และหน่วยงานต่าง ๆ พบว่า การแบ่งวิทยฐานะครูได้ใช้บทบาท ที่อยู่ในห้องเรียนเป็นเกณฑ์ แต่ยังขาดความชัดเจนในการประเมินให้ขึ้นสู่ในแต่ละวิทยฐานะ อีกทั้งเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพที่กำหนดโดยคุรุสภากับความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ของครูไม่มีความสัมพันธ์กัน จากการวิเคราะห์หลักเกณฑ์การประเมินทั้ง 2 หลักเกณฑ์ จะเป็นการประเมินที่เน้นงานเอกสาร รางวัลที่ครูได้รับ และจำนวนชั่วโมงในการพัฒนาตนเอง แต่จะให้ความสำคัญกับผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนน้อยมาก ซึ่งสังเกตจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่ำของเด็กไทย (ประวิต เอราวรรณ์, 2564)

การที่ครูมีตำแหน่งสูงขึ้นจะต้องรับผิดชอบต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนให้มากยิ่งขึ้นอีก การพัฒนาการเรียนรู้และการวิจัยร่วมกันของครู การสังเกตชั้นเรียน การแลกเปลี่ยนวิธีการสอน และการพัฒนาคุณภาพผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงการปรับประยุกต์ใช้หลักการและศาสตร์ของการสอนไปสู่ห้องเรียน (หลักเกณฑ์และวิธีการให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีวิทยฐานะและเลื่อนวิทยฐานะ สายงานการสอน ตามหนังสือสำนักงาน ก.ค.ศ. ด่วนที่สุด ที่ ศธ 0206.3/ว 9 ลงวันที่ 20 พฤษภาคม 2564) จึงส่งผลให้ทาง ก.ค.ศ. มีการปรับเปลี่ยนหลักเกณฑ์และวิธีการให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีวิทยฐานะและเลื่อนวิทยฐานะ โดยคำนึงถึงยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์และให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่โดยปรับบทบาทจาก “ครูสอน” เป็น “โค้ช” ซึ่งมีหน้าที่กระตุ้น แนะนำวิธีการเรียนรู้และวิธีการสร้างองค์ความรู้ สร้างแรงบันดาลใจ ออกแบบการจัดการเรียนรู้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมที่ส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน พร้อมกับปรับเปลี่ยนตนเองเป็นผู้วิจัยกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน รวมทั้งปรับระบบการผลิตและพัฒนาครูตั้งแต่การคัดสรรผู้มีความสามารถ ให้เข้ามาเป็นครูที่มีคุณภาพ มีระบบการพัฒนาศักยภาพและสมรรถนะครูอย่างต่อเนื่อง และสำหรับยุทธศาสตร์ ด้านการปรับสมดุลและการพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ มุ่งเน้นการปรับระบบบริหารจัดการภาครัฐให้มีความทันสมัย นำระบบเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ ลดเอกสาร ลดความซ้ำซ้อน และมีการบูรณาการทำงานร่วมกัน จากกรอบแนวคิดข้างต้น สำนักงาน ก.ค.ศ. ได้มีมติกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินตำแหน่งและวิทยฐานะข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งครู ตามหนังสือสำนักงาน ก.ค.ศ. ที่ ศธ 0206.3/ว 9 ลงวันที่ 20 พฤษภาคม 2564 โดยพิจารณาแล้วเห็นว่า ครูที่มีศักยภาพ นอกจากจะมีสมรรถนะการปฏิบัติงานที่สูงขึ้น ตามระดับวิทยฐานะที่คาดหวังแล้วนั้น ยังจะต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะเต็มตามศักยภาพ เพื่อร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วย จึงได้นำความคิดเห็นของนักวิชาการและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาจัดทำหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินวิทยฐานะของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาดำรงตำแหน่งครู ซึ่งครูจะต้องมีการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานให้สูงขึ้น

เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความเชี่ยวชาญ ความชำนาญ และความรับผิดชอบของครูที่มีต่อผู้เรียนและผู้ปกครอง จึงจำเป็นต้องปรับปรุงแนวทางหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาใหม่ โดยมีการกำหนดค่าตอบแทนครูให้เลื่อนเงินเดือนประจำปีและการให้มีและเลื่อนวิทยฐานะตามผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และมีการแสดงหลักฐานเชิงประจักษ์ กล่าวคือ จะมีการประเมินโดยการสังเกตการสอน หรือวิดีโอคลิปการสอน ร่วมกับการพิจารณาหลักฐานเอกสารที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน อีกทั้งยังต้องมีการทำข้อตกลงการปฏิบัติงานตามสายงานการสอนเป็นระยะ ๆ ในแต่ละปีงบประมาณเพื่อดำรงไว้ซึ่งความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ หรือความเชี่ยวชาญในตำแหน่งและวิทยฐานะที่ได้รับการบรรจุและแต่งตั้งเพื่อเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม (ประวัติ เอรารวรรณ์, 2564)

แผนการศึกษาแห่งชาติในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง

การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่รัฐบาลจะต้องจัดสรรให้แก่ทุกคน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยทุกช่วงอายุให้เกิดการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน และเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาทักษะ คุณลักษณะ และสมรรถนะในการประกอบอาชีพ อีกทั้งยังสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ส่งผลให้เกิดความมั่นคงของสังคมและ

ประเทศชาติที่ต้องพัฒนาให้สามารถแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ในเวทีโลกได้ ในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคแห่งการเปลี่ยน โดยผลของการพัฒนาการศึกษาในช่วงปี 2552 - 2559 พบว่า ด้านโอกาสทางการศึกษามีปัญหาเรื่องการออกกลางคันอยู่ ถึงแม้ว่าประชากรที่อยู่ในวัยกำลังแรงงานจะได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้นแต่จำนวนแรงงานที่มีการศึกษต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้นยังมีอยู่เป็นจำนวนมาก และยังพบว่าเด็กไทยมีคุณภาพการศึกษาที่ค่อนข้างต่ำสังเกตจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชั้นพื้นฐานมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในกลุ่มทวีปเอเชีย ด้านคุณธรรมจริยธรรม ของผู้เรียนก็ต้องมีการปลูกฝัง และพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านความต้องการทรัพยากรบุคคลพบว่า แรงงานอายุ 15 ปีขึ้นไป ยังมีทักษะที่ไม่ตรงต่อความต้องการของตลาดแรงงาน ด้านประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ พบว่า ผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาที่สะท้อนคุณภาพผู้เรียนยังไม่เป็นที่น่าพอใจ ซึ่งจากปัญหาที่เกิดขึ้นกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้กำหนดกรอบแนวคิดแผนการศึกษาแห่งชาติตามแผนภาพ ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษาแห่งชาติ
ที่มา : แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2579

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ถือเป็นกลไกสำคัญยิ่งในการนำพาประเทศเข้าสู่สังคมโลกในศตวรรษที่ 21 และเป็นประเด็นหลักที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 การเตรียมความพร้อมกำลังคนทั้งด้านความรู้ทักษะ สมรรถนะที่จำเป็นให้สามารถปรับตัวและรู้เท่าทันต่อกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกที่มีพลวัตและการแข่งขันอย่างเสรีและไร้พรมแดน จึงเป็นความสำคัญจำเป็นเร่งด่วนที่ประเทศต้องเร่งดำเนินการเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนทุกช่วงวัยจึงเป็นพันธกิจสำคัญร่วมกันของรัฐและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งในการกำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษา มาตรฐานการศึกษาการพัฒนา

หลักสูตร กระบวนการเรียนรู้สื่อ แหล่งเรียนรู้และการวัดและประเมินผลของผู้เรียนในทุกระดับการศึกษา ทุกกลุ่มเป้าหมาย และทุกช่วงวัย เพื่อสร้างและพัฒนาพลเมืองที่มีคุณภาพมีความรู้ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์สามารถศึกษา เรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนจนถึงขีดสูงสุดตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจ โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนมีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทย และทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และบรรลุขีดสูงสุดของศักยภาพของแต่ละบุคคลต่อไป (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ผลลัพธ์ผู้เรียนกับการเปลี่ยนแปลง

ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นทักษะพื้นฐานที่ผู้เรียนทุกคนควรได้รับการฝึกฝนและพัฒนาควบคู่กันไป เป็นการพัฒนาผู้เรียนทั้งทางด้านสติปัญญา ด้านสังคม ด้านอารมณ์และพฤติกรรม ให้ผู้เรียนมีความคิดที่สร้างสรรค์ คิดทำหาย สามารถแก้ปัญหาเป็น ปรับตัวเข้ากับสังคมแห่งศตวรรษที่ 21 ได้ มีความรู้ความสามารถและพฤติกรรมเชิงบวกให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุขในการเรียนรู้ จึงทำให้เกิดทักษะการเรียนรู้ 3R 8C ซึ่งโรงเรียนสามารถนำทักษะเหล่านี้ไปสอดแทรกการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระวิชาต่าง ๆ แบบบูรณาการ (วัชร จตุพร, 2561)

เมื่อวิเคราะห์ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 แล้วนั้น พบว่า ประกอบด้วย 3 ทักษะของวิชาแกนหลัก ได้แก่ 1) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ซึ่งผู้เรียนจำเป็นต้องมีความคิดสร้างสรรค์ แก้ไขปัญหาได้ สื่อสารได้ดี ถูกต้อง 2) ทักษะชีวิตและอาชีพ ผู้เรียนจำเป็นต้องใส่ใจดูแลตนเอง รู้จักการปรับตัว รู้จักพัฒนาอาชีพ เรียนรู้วัฒนธรรมรับผิดชอบหน้าที่ของตนเองได้ และ 3) ทักษะเทคโนโลยีและสารสนเทศ ผู้เรียนจำเป็นต้องรู้เท่าทันสื่อ ฉลาดในการใช้สื่อ สามารถอัพเดทข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ ได้

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ (Outcome Based Learning)

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ คือการจัดการเรียนรู้ที่ระบุคุณลักษณะอันพึงประสงค์หรือผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่จะให้เกิดกับผู้เรียนอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม สามารถวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่ระบุไว้ได้ โดยใช้กิจกรรม คือ การลงมือปฏิบัติ (Hands On) เช่น กระบวนการจกกิจกรรมเชิงรุก (Active Learning) เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง

การศึกษาของประเทศไทยต้องปรับเปลี่ยนจากการศึกษาที่มุ่งใส่ความรู้ ให้มาเป็นการศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์ โดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และครูเป็นโค้ช ซึ่งหลักการของการศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์ผู้เรียน โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน โดยไม่ใช่วิธีการเรียนรู้ฟังการบรรยายเพียงอย่างเดียว แต่จะมีการใช้กิจกรรมและการปฏิบัติจริงเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้เป็นของตนเอง เช่น การเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และการเรียนแบบ GPAS 5 Steps ที่มีขั้นตอน สร้างคุณค่าให้ผลงาน ต่อยอดประโยชน์สู่สังคม นอกจากผู้เรียนจะได้ความรู้แล้วยังสามารถฝึกให้ผู้เรียนรับผิดชอบต่อสังคมอีกด้วย (ปริญญา เทวนฤมิตรกุล, 2558) ดังนั้น ครูจึงจะต้องกำหนดผลลัพธ์ที่ผู้เรียนควรจะได้รับหรือควรจะเป็น เมื่อจบการเรียนรู้ จากนั้นจึงออกแบบกิจกรรมที่มุ่งไปสู่ผลลัพธ์ ซึ่งทั้งหมดนั้นล้วนเป็น Active Learning ครูทำหน้าที่เป็นวิทยากรกระบวนการ (facilitator) ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูเรียนรู้ร่วมกันกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้มีการอภิปรายผลจากการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ให้ผู้เรียนสรุปผลลัพธ์การเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ และต้องมีการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ การออกแบบกระบวนการเรียนรู้แบบ

ที่เน้นผลลัพธ์ เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญ นอกจากจะเป็นตัวกำหนดรูปแบบการเรียนรู้แล้วยังต้องเชื่อมโยงสอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังและการวัดการประเมินผลด้วย

หลักการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผลลัพธ์

1. ให้ผู้เรียน ได้ใช้ความคิด อยู่เสมอ
2. ให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงมากที่สุด
3. ให้ผู้เรียน ได้ทำงานกลุ่ม
4. เน้นให้แก้ปัญหา วิเคราะห์ ทำทนาย
5. ใช้เทคนิคและสื่อที่หลากหลาย
6. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอยู่เสมอ
7. ใช้เทคนิคจูงใจ และเสริมแรง
8. ประเมินผล การเรียนตลอดเวลา

ดังนั้น การออกแบบกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ระดับใด และจะใช้วิธีใด จึงขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์การเรียนรู้หรือผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังในแต่ละวิชานั้น โดยมีหลักในการจัดการเรียนรู้ เป็นการตอบคำถามสำคัญ 3 ประเด็น คือ

1. ต้องการให้เกิดอะไรขึ้นกับผู้เรียน ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ และวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม
2. ทำอย่างไรให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งจะนำไปสู่การออกแบบวิธีจัดการเรียนการสอน และสื่อการสอน
3. รู้ได้อย่างไรว่าบรรลุเป้าหมายหรือไม่ ซึ่งจะนำไปสู่การออกแบบวิธีการวัด ประเมินผล และเครื่องมือที่

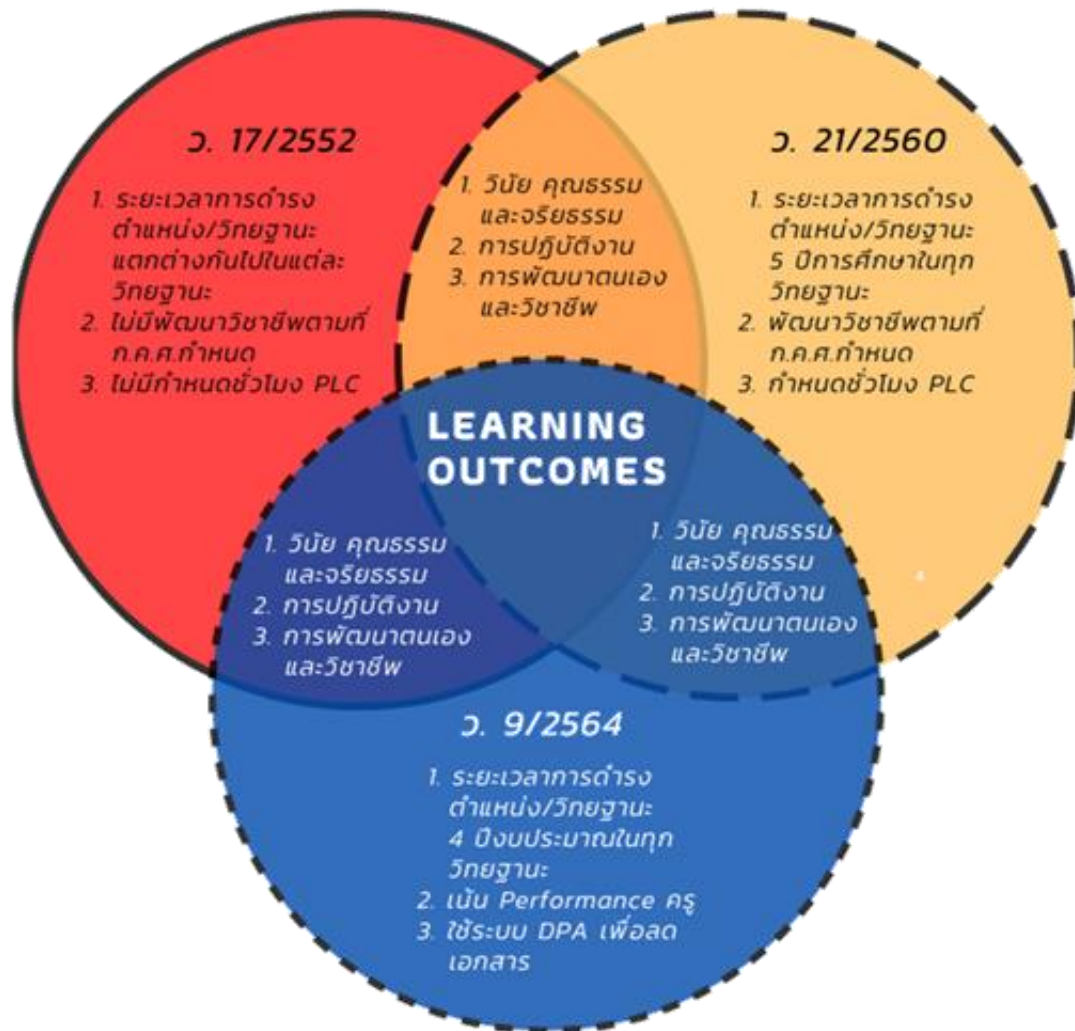
ใช้ในการวัดประเมินผล

สิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ คือเป้าหมายที่สำคัญที่สุด ในการศึกษาที่เน้นผลลัพธ์ผู้เรียนที่มีกระบวนการวัดและประเมินผลจากสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ เน้นการออกแบบการเรียนรู้ในลักษณะการลงมือปฏิบัติจริง เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และมีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติที่หลากหลายรูปแบบ เช่น การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การระดมสมอง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อีกทั้งยังสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน หลังจากจบเนื้อหาไปแล้วและเห็นคุณค่าของการเรียนรู้

บทสรุป

การประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา คือการสะท้อนความชำนาญ ความเชี่ยวชาญ และความรับผิดชอบของครูที่มีต่อผู้เรียนและผู้ปกครอง มีการกำหนดระบบการตอบแทนครูให้เงินเดือนประจำปี และการให้มีและเลื่อนวิทยฐานะของครูซึ่งให้พิจารณาจากสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียนในเชิงประจักษ์ เพื่อให้ครูรับผิดชอบต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนมากขึ้น ทั้งนี้ในการประเมินครูให้ใช้วิธีสังเกตการณ์การสอนหรือวิดีโอคลิปการสอน ร่วมกับการพิจารณาหลักฐานเอกสารที่ใช้ในการเรียน เพื่อเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ที่ตอบสนองสังคมโลกในยุคการเปลี่ยนแปลง และการเตรียมความพร้อมกำลังคนทั้งด้านความรู้ทักษะ สมรรถนะที่จำเป็นให้สามารถปรับตัวและรู้เท่าทันต่อกระแสความเปลี่ยนแปลง โดยเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ประกอบด้วย 3 ทักษะของวิชาแกนหลัก คือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและอาชีพ และทักษะเทคโนโลยีและ

สารสนเทศ ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มุ่งเน้นผลงานที่ผู้เรียนแสดงออกมาและเน้นสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ ซึ่งจะทำให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีแนวทางการประเมินวิทยฐานะครูอย่างมีประสิทธิภาพและเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาของประเทศไทยให้ทัดเทียมนานาประเทศได้ โดยมีกรอบแนวคิดระบบการประเมินวิทยฐานะครูกับผลลัพธ์ผู้เรียน

แผนภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการประเมินวิทยฐานะครูกับผลลัพธ์ผู้เรียน

ที่มา : พัฒนาและสังเคราะห์โดยคณะผู้เขียน

บรรณานุกรม

“นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563”. (2565, 7 กันยายน).

<http://www.mathayom9.go.th/webspm9/data/obec63.pdf>.

วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย

ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2565)

บุษกร สุวรรณศรี และลักขณา สิริวัฒน์. (2563) “Developing Student-Centered Learning Management Guidelines For Teachers Under The Mahasarakham Provincial Office Of Non-Formal And Informal Education”, *Journal of Modern Learning Development*, 5(1), 17 – 33.

ประวิต เอรารรณ์. (2564) “การประเมินวิทยฐานะครูแนวใหม่”. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 13(1), 1-8.

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2558, 7 สิงหาคม). การศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์ โดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และใช้
โครงการเป็นฐานในการเรียนรู้: เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง “How to Foster
Communication in your Classroom” มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

“แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579”. (2560). หน้า ก. <http://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/1540-file.pdf>.

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. (2565) “การศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์ (OBE)”. <https://www1.kmutt.ac.th/education/obe>.

วนิดา พึ่งชมภู. (2559). การถอดบทเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ในศตวรรษที่ 21: กระบวนวิชาการ
พยาบาลผู้สูงอายุ. *พยาบาลสาร*, 43(3), 46-57.

วัชร จตุพร. (2561). โรงเรียนทางเลือกกับการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21. *วารสาร
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 41(2), 1-17.

อภิเชษฐ์ นิมพลีสุวรรณ. (2564). สภาพการขอมีหรือขอเลื่อนวิทยฐานะที่มีต่อการปฏิบัติงานของข้าราชการครู
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42. *วารสารการวิจัยการศึกษาขั้นพื้นฐาน*, 1(1):183-194.

อรรณพ จินะวัฒน์. (2559). การพัฒนาตนของผู้ประกอบวิชาชีพครู, ฉบับภาษาไทย *สาขามนุษยศาสตร์
สังคมศาสตร์และศิลปะ*, 9(2), 1379-1395.

Partnership for 21st Century Skills, Framework Definition. 2010. <http://www.p21.org/Document/P21-Framework-Definition.pdf>.

Dangol P. (2021). Role of Performance Appraisal System and Its Impact on Employees Motivation, *Quantitative Economics and Management Studies*, 2(1), 13-26.

ภาวะผู้นำร่วมยุคดิจิทัลสู่ห้องเรียนแห่งอนาคต Digital Co-leadership to the classroom in the future

จารุวรรณ แถวพันธ์* เตือนใจ มุลยะ* อธิกร วรบำรุงกุล**

เริงวิทย์ นิลโคตร*** วัยวุฒิ บุญลอย*** อรุณเกียรติ จันทร์ส่งแสง***

Jaruwan Thawpan* Tuenjai Munya* Theerangkoon Warabamrungkul**

Reongit Nilkote*** Waiwoot Boonloy*** Arungiat Chansongsaeng***

Received: 12 November 2022 / Revised: 21 December 2022 / Accepted: 31 December 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาภาวะผู้นำร่วมในยุคดิจิทัลที่มีทักษะในการพัฒนาและขับเคลื่อน การศึกษาให้ก้าวไปสู่ห้องเรียนแห่งอนาคตด้วยกระบวนการที่สอดคล้องกับยุคสมัย ซึ่งในยุคดิจิทัลมีตัวแปร ที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา คือ เทคโนโลยี และผู้นำควรมีคุณลักษณะ ดังนี้ 1) มีวิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยี 2) มีการ บริหารด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ 3) นำเทคโนโลยีในสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้อย่าง เพียงพอต่อผู้รับบริการ 4) อบรมพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยี 5) ผู้นำใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงาน 6) ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 7) กำกับ ติดตาม ให้คำปรึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารของบุคลากรและผู้เรียน โดยอาศัยปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญเพื่อนำไปสู่ห้องเรียนรูปแบบ Design Your Ideal Life หรือการเรียนรู้ที่สามารถออกแบบชีวิตในอุดมคติของตนเอง ผ่านระบบการเรียนรู้รูปแบบการสะสมหน่วย การเรียนรู้ (Credit Bank) ตลอดชีวิตมีเทคโนโลยีช่วยในการวางแผนการเรียนรู้ผ่านปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) ร่วมกับผู้เรียนเป็นแผนรายบุคคล เพื่อการค้นพบตนเองและนำทักษะไปต่อยอดในการทำงานได้ตรง ความสนใจและเกิดประโยชน์ต่อสังคมอย่างเต็มที่

คำสำคัญ : ผู้นำทางการศึกษา/ ภาวะผู้นำร่วม/ ยุคดิจิทัล/ ห้องเรียนแห่งอนาคต

* นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

*** อาจารย์ ดร. ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

* Graduate student at Master of Educational Administration program, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

** Assistant Professor Dr. at Department of Educational Administration, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

*** Lecturer Dr. Department of Educational Administration, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

Abstract

The purpose of this article to study co-leaders in the digital age who have the skills to develop and drive education into the classrooms of the future with processes that align with the times. The main developments and changes are in technology. Therefore, leaders should have the following attributes: 1) Have good knowledge and understanding of technology; 2) Have the ability to use technology in classrooms for effective communication; 3) Have the ability to train others in the use of technology; 4) Executives train and develop technology personnel. 5) Use technology daily and encourage others to do the same; 6) Direct and monitor others on the use of information technology. 7) Executives can give advice on technology to others. The ‘Design your ideal life’ classroom relies on key drivers through a lifelong credit bank. Learning planning technology through artificial intelligence is provided to each learner for self-discovery and skills to work according to their interests and benefit society.

Keywords: educational Leaders/ co-leadership/ digital age/ classroom in the future

บทนำ

การพัฒนาของเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ ส่งผลให้โลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว รวมถึงทักษะความรู้ที่เกิดขึ้นมาใหม่มากมายอย่างต่อเนื่อง การเตรียมความพร้อมในด้านการศึกษาให้แก่ผู้เรียนในการทำงานและการใช้ชีวิตในอนาคตจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ระบบการศึกษาเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกับความสามารถในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่มีระบบการศึกษาที่ดี ย่อมมีแนวโน้มที่จะพัฒนาประเทศได้ก้าวไกล เนื่องจากระบบการศึกษาและคุณภาพของประชากรนั้นเป็นกุญแจสำคัญในการนำพาประเทศไปสู่ความก้าวหน้า (พิชญ์วดี กิตติปัญญางาม, 2562 : 6) โดยเฉพาะในยุคของการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล ในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทย ให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ตลอดระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้ทุกหน่วยงาน รวมถึงหน่วยงานด้านการศึกษา ต่างต้องปรับตัวเข้าสู่การเรียนการสอนออนไลน์เต็มรูปแบบ นวัตกรรมด้านเทคโนโลยีจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนโลกในอนาคต (อิทธิรัตน์ สมบูรณ์, 2565) การออกแบบการวางแผนการจัดการศึกษาจึงต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาทักษะทางดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีทักษะและความรู้ในเรื่องของระบบสารสนเทศ (Information System) เพื่อการบริหารและการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ของสถานศึกษา ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา (สุกัญญา แซ่ม้อย, 2561)

อย่างไรก็ตามในสถานการณ์ที่ซับซ้อนเช่นนี้การแก้ไขปัญหาอาจต้องอาศัยการระดมสมอง การแบ่งปันความคิดเห็น และการเปลี่ยนมุมมอง มากกว่าการรอคำสั่งหรือการตัดสินใจจากผู้บริหารเบื้องบน เพื่อให้สนองต่อสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างทันทั่วถึง ภาวะผู้นำร่วมจึงเป็นกระบวนการผลักดันการดำเนินงานในสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันผ่านกระบวนการที่สมาชิกในองค์กรร่วมกันตัดสินใจและส่งเสริมซึ่งกันและกันเพิ่มแรงจูงใจในการทำงานและร่วมกันรับผิดชอบผลลัพธ์ต่าง ๆ (ประพิมพ์า จรัสรัตนกุล, 2564) ภาวะผู้นำร่วมในยุคดิจิทัล จึงเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพพร้อมรับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในยุคการศึกษา 4.0 (ปณตนาถ เถียรประภากุล, 2561) ผู้บริหารจะต้องมีคุณสมบัติของภาวะผู้นำร่วมยุคดิจิทัล เพื่อนำพาสถานศึกษาและผู้เรียนก้าวสู่ห้องเรียนแห่งอนาคต

ภาวะผู้นำและภาวะผู้นำร่วม

ภาวะผู้นำ (Leadership) เป็นคุณลักษณะที่เป็นบุคลิกภาพหรืออุปนิสัยที่โดดเด่นของบุคคลที่มีกระบวนการที่ทำให้บุคคลอื่น ๆ หันมายอมรับ เชื่อถือ และยอมทำตามอย่างเต็มใจ โดยมุ่งหวังประโยชน์ส่วนรวมหรือเป้าหมายขององค์กรมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ประกอบไปด้วยความดีงาม สติปัญญาดี มีคุณธรรม มีทักษะการสื่อสารที่ดีสามารถพูดจูงใจผู้อื่นได้ มองโลกในแง่บวก มีสุขภาพกาย สุขภาพจิต และ สุขภาวะทางด้านอารมณ์ที่ดี (กิ่งแก้ว ศรีสาธุกุลรัตน์, 2555 ; นฤมล เพ็ญสิริวรรณ, 2561)

ภาวะผู้นำร่วม เป็นคุณลักษณะของกลุ่มบุคคลที่มีการบริหารจัดการ มีกระบวนการทำงานที่อาศัยความร่วมมือของสมาชิกในทีมที่มีความแตกต่าง หลากหลายและมีอิทธิพลต่อกัน โดยทุกคนยอมรับ ส่งเสริมในความรู้ความสามารถการตัดสินใจของกันและกัน ผลัดกันเป็นผู้นำและผู้ตาม ในสถานการณ์ที่เหมาะสม ร่วมกัน กำหนดจุดมุ่งหมาย วิสัยทัศน์ และเป้าหมาย ทุกคนในทีมมีความเท่าเทียมกัน ช่วยกันสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นเพื่อมุ่งบรรลุเป้าหมายขององค์กรร่วมกัน (จิตติพงษ์ ตริศร และอนุชา กอนพ่วง, 2560 ; ประพินพา จรัสรัตนกุล, 2564 ; ภราดร เขมะกนก และสุชาดา นันทะไชย, 2556)

ภาวะผู้นำและภาวะผู้นำร่วม จึงควรเป็นคุณลักษณะที่เป็นบุคลิกภาพหรืออุปนิสัยของผู้นำในยุคดิจิทัลที่พึงมีเพื่อนำพาองค์กร เศรษฐกิจ ประเทศชาติ ไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน

ภาวะผู้นำร่วมในยุคดิจิทัล

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้ทุกหน่วยงาน รวมถึงหน่วยงานทางการศึกษา จำต้องมีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงรูปแบบของการทำงาน การใช้ชีวิตในรูปแบบใหม่ พร้อมก้าวสู่โลกแห่งนวัตกรรมทางด้านเทคโนโลยีทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือรู้จักกันในนาม ยุคดิจิทัล (Digital Era) ซึ่งเป็นยุคของการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารทางอิเล็กทรอนิกส์ มีการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่องและเป็นไปด้วยความรวดเร็ว มนุษย์เราสามารถส่งผ่านข้อมูลข่าวสารต่างๆ ได้อย่างไม่จำกัดทั้งขนาดของข้อมูล เวลา หรือแม้กระทั่งสถานที่ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาทางด้านประชากร สังคม ธุรกิจ เศรษฐกิจ และการศึกษา ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดการปรับตัวที่เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันและตอบสนองความต้องการของมนุษย์ยุคใหม่ที่โยกย้ายความสะดวกสบายในการดำเนินชีวิต (จิตรัตน์ สมบูรณ์, 2565 ; พิระ ดีเลิศ และจันจิรา ดีเลิศ, 2565 ; รุ่งรัตน์ พลชัย, 2563 ; สุภัทรศักดิ์ คำสามารถและคณะ, 2563 ; เอกชัย กี่สุขพันธ์, 2561)

แผนภาพที่ 1 ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล

ที่มา : วันชัย ราชวงศ์ ; สุภัทรศักดิ์ คำสามารถและคณะ ; เอกชัย กี่สุขพันธ์

จากแผนภาพที่ 1 คณะผู้เขียนทำการสรุปและเรียบเรียงเนื้อหาจากนักวิชาการ ที่ได้กล่าวถึงลักษณะอันโดดเด่นของยุคดิจิทัลที่สอดคล้องกับคุณลักษณะและองค์ประกอบที่สำคัญของภาวะผู้นำยุคดิจิทัล ซึ่งเป็นยุคแห่งการเรียนรู้ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์

อาจกล่าวได้ว่า ยุคดิจิทัล เป็นยุคแห่งการใช้เทคโนโลยีแบบไร้ขอบเขต ซึ่งข้อมูลความรู้ต่าง ๆ สามารถจัดเก็บเข้าถึง สื่อสาร และบูรณาการผ่านการเชื่อมโยงเครือข่ายต่าง ๆ ทางเทคโนโลยีได้อย่างรวดเร็วและหลากหลายเกิดความสะดวกต่อผู้ใช้งาน ในขณะเดียวกันผู้นำจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีบริหารงานให้สอดคล้องกับยุคดิจิทัล ผู้นำยุคดิจิทัลจำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ มีความสามารถทางด้านเทคโนโลยี มีการบริหารจัดการให้การส่งเสริม สนับสนุน พัฒนา กำกับ ติดตาม ให้คำปรึกษา และสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรของสถานศึกษาในการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนางาน สร้างนวัตกรรม และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนภายใต้คุณธรรมจริยธรรมที่ถูกต้อง อีกทั้งยังควรส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนได้รับโอกาสในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และเพียงพอต่อการสืบค้นหาข้อมูลความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง ปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานให้เป็นแบบอาศัยความร่วมมือกับเพื่อนร่วมงานที่มีจุดมุ่งหมายเดียวกันและมุ่งหวังผลสำเร็จร่วมกัน ใช้เทคโนโลยีในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวัดผลและประเมินผลเกิดเป็นภาวะผู้นำร่วมยุคดิจิทัล (วันชัย ราชวงศ์, 2562 ; สุภัทรศักดิ์ คำสามารถ และคณะ, 2563 ; เอกชัย กี่สุขพันธ์, 2553)

หลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 บางเวลา การศึกษาในประเทศไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่องและมีรูปแบบของการศึกษาที่หลากหลาย เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน การใช้เทคโนโลยีเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเชื่อมโยงเครือข่ายสู่การสื่อสาร เป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษาให้เกิดการพัฒนาและมุ่งเน้นที่ตัวผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีความสุขในการเรียนรู้ตามที่ตนเองชื่นชอบและสนใจ ซึ่งเป็นแนวทางในการนำไปสู่ห้องเรียนแห่งอนาคตอย่างเต็มรูปแบบ

ห้องเรียนแห่งอนาคต

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ร่วมกับ ศูนย์วิจัยอนาคตศึกษาฟิวเจอร์เทลส์ แล็บ (2564) นำเสนอข้อมูลสถิติที่สำคัญ เรื่อง “อนาคตของการเรียนรู้” (Future of Learning) บ่งชี้ถึงปัจจัยในการขับเคลื่อนที่สำคัญต่ออนาคตของการเรียนรู้และระบบการศึกษา รวมถึงผลการคาดการณ์ภาพอนาคตของ การเรียนรู้ในบริบทประเทศไทย เพื่อเตรียมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและการออกแบบอนาคตที่พึงประสงค์ และนำเสนอต่อภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาระบบการศึกษาและการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะตลอดชีวิต ของประชากรไทยให้มีความสามารถต่อการแข่งขันในระดับโลก ส่งเสริมทักษะที่จำเป็นต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลง และความท้าทายต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยมีประเด็นที่น่าสนใจ 3 ประเด็น ดังนี้ 1) สัญญาณการเปลี่ยนแปลง 2) ปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญ และ 3) ฉากทัศน์ในอนาคต (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, 2564) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สัญญาณการเปลี่ยนแปลง (Signals of change)

เป็นแนวโน้มหรือเหตุการณ์ที่กำลังจะเกิดขึ้นส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในอนาคต (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, 2564) สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณี ตระการไพโรจน์ (2561) เรื่อง “ระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ สำหรับการศึกษาตลอดชีวิตของประเทศไทย” (Thailand credit bank system for lifelong) พบว่า สาธารณรัฐเกาหลีเป็นตัวอย่างของการประสบความสำเร็จในการยกระดับการศึกษาและการทำงานอาชีพของประชาชนในประเทศ

จนเป็นที่ยอมรับทั่วโลก แต่ในประเทศไทยนั้นยังไม่มีระบบการสะสมผลการเรียนรู้ของการศึกษาทั้งระบบโดยรวม เนื่องจากยังไม่มีระบบการจัดการทางการศึกษาที่สามารถเชื่อมต่อกันได้และไม่มีหน่วยงานกลางในการรับผิดชอบ หลักการที่สำคัญของการพัฒนาระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ คือ การรับรองและให้หน่วยกิต และหลักการรับรองผลการเรียนรู้เดิม หน่วยงานรัฐและเอกชนรวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกระดับ จำต้องร่วมมือกันในการพัฒนาระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ให้เป็นนวัตกรรมใหม่ทางการศึกษาของประเทศไทย ผู้เขียนได้นำสัญญาณการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีส่วนสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษามานำเสนอไว้ ดังนี้

1. Credit Bank for Life-Long Learning ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนได้รับจากการประกอบอาชีพ การฝึกอบรม การศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัยตลอดชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ไปใช้ต่อยอดทางการศึกษาและการทำงานได้ ส่งเสริมระบบการยกระดับทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนไทย ในปัจจุบันเริ่มมีสถาบันการศึกษาประยุกต์ใช้กับหลักสูตรเพิ่มขึ้น

2. Specialism and Multipotentiality การรวบรวมข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) และการใช้แอปพลิเคชันอัจฉริยะเพื่อรับความรู้ที่หลากหลายกำลังทำให้คุณค่าและบทบาทของผู้เชี่ยวชาญลดลงในอนาคต นอกจากนี้ผู้ที่มีความสามารถหลากหลายด้านจะกลายเป็นที่ต้องการมากกว่าผู้เชี่ยวชาญที่รู้ลึกเพียงเฉพาะ ด้านใดด้านหนึ่ง

3. School as a Mega Corporation วงการการศึกษาจะกลายเป็นหนึ่งในภาคเศรษฐกิจที่ใหญ่และเติบโตเร็วที่สุดเทคโนโลยีการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจะเข้ามาเปลี่ยนโฉมหน้าการศึกษาให้มีความสะดวกรวดเร็ว ง่ายต่อการเข้าถึงแหล่งข้อมูลมากขึ้น บริษัทเทคโนโลยีด้านการศึกษาจะทรงอิทธิพลและเติบโต อย่างรวดเร็วในตลาดการศึกษาทั่วโลก

4. AI-Based Teaching & Tutoring ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) มีส่วนช่วยในการเพิ่มขีดความสามารถของผู้สอน ช่วยทำการวิเคราะห์และวางแผนให้ผู้เรียนเป็นรายบุคคล ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตรงกับความสามารถและความสนใจของตนเองมากขึ้น แบ่งเบาภาระในการสอน และเพิ่มประสิทธิภาพของการสอนให้ดีและแม่นยำมากยิ่งขึ้น

5. The World as Our Classroom การเรียนรู้ไม่ได้เกิดขึ้นเพียงแคในห้องเรียนหรือพื้นที่จำกัด อีกต่อไป กระบวนทัศน์ต่อการศึกษาของผู้คนในสังคมมุ่งไปสู่การเรียนรู้นอกสถานที่ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ ผ่านประสบการณ์ตรง ณ สถานที่จริง หรือโลกออนไลน์ได้ เปรียบเสมือนโลกใบนี้เป็นห้องเรียนที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้จากทุกที่ เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงมากกว่าการท่องจำเนื้อหา และไม่ได้ยึดติดกับสถาบันการศึกษาเพียงอย่างเดียว

6. Integration of Tele-education and Virtual Schools การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการสื่อสารเพื่อการศึกษา ส่งผลให้การศึกษาสามารถเกิดขึ้นได้ผ่านรูปแบบการศึกษาทางไกล (Tele-education) และโรงเรียนเสมือน (Virtual School) ที่ผู้เรียนกับผู้สอนไม่จำเป็นต้องอยู่ในสถานที่เดียวกัน แต่ก็สามารถเรียนรู้ร่วมกันผ่านระบบออนไลน์ได้ ส่งเสริมรูปแบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นมากขึ้นในแง่ของสถานที่และเวลา

7. Immersive Education (AR/VR) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีโลกเสมือน VR (Virtual Reality) และ AR (Augmented Reality) เข้ากับการเรียนรู้ เช่น การเรียนศิลปะ การแพทย์การศึกษา เป็นต้น เทคโนโลยีเหล่านี้ได้รับการออกแบบมาเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ให้แก่ผู้ใช้ ส่งผลให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ข้อมูล ที่หลากหลายสนุกสนาน และเข้าใจเนื้อหาได้มากยิ่งขึ้น

8. Learning to be Human การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง (Self-development) ทักษะมนุษย์ (Soft Skills) ทักษะสังคม (Social Skills) เข้าถึงการเป็นมนุษย์และเกิดการค้นพบตนเอง (Self-actualization) มากยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักตนเองทั้งทางด้านสติปัญญา ทักษะ และอารมณ์ความรู้สึก กล้าที่จะตัดสินใจเลือกทางเดินชีวิตของตนเอง นอกจากนี้การปลูกฝังเรื่องศีลธรรมจริยธรรมเพื่อให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสงบสุขถือเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อมนุษย์ในโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

สัญญาณการเปลี่ยนแปลง (Signals of change) สะท้อนให้เห็นภาพการศึกษาในอนาคตอย่างชัดเจน โดยสัญญาณการเปลี่ยนแปลงที่ยกมากล่าวในบทความทั้ง 8 ข้อข้างต้น เป็นมิติของการจัดการศึกษาที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทโดยตรง เป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดการพัฒนามา ทำให้การศึกษาเป็นรูปธรรมมากและมีความน่าสนใจมากขึ้นผ่าน Immersive Education (AR/VR) การเข้าถึงและการจัดเก็บข้อมูลที่ง่ายและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพครูผู้สอนและการจัดการศึกษาด้วย AI-Based Teaching & Tutoring ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) จะเห็นว่าในแต่ละมิติเป็นเรื่องที่น่าสนใจและท้าทายอย่างยิ่งสำหรับบุคลากรทางด้านการศึกษา โดยเฉพาะผู้นำทางด้านการศึกษา จึงเป็นหน้าที่สำคัญของผู้บริหารการศึกษาในการพัฒนา และนำเทคโนโลยีเหล่านี้มาใช้พัฒนาการศึกษาในอนาคต

ปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญ (Key driving factors)

สัญญาณการเปลี่ยนแปลงในการสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญประกอบไปด้วย ด้านของกระบวนการทัศน์ มีการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป มีการเรียนรู้ในรูปแบบห้องเรียนกลับด้านที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การผสมผสานศาสตร์การสอนกับเทคโนโลยีรวมถึงการเรียนรู้ควบคู่กับการดำเนินชีวิตจริง ผู้เรียนสามารถศึกษาความรู้ได้อย่างไม่จำกัดทั้งเวลาและสถานที่ (เชษฐรัฐ กองรัตน์, 2565) ด้านบทบาทของครูผู้สอนที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคตที่ความรู้มีอยู่ทุกที่ ครูต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถสอนตัวเองต่อไปได้ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2558) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนมากในปัจจุบัน การจัดการเรียนการสอนทั้งแบบในชั้นเรียนปกติ ผสมผสานกับการสอนแบบออนไลน์ ทำให้การเรียนการสอนมีความสะดวกรวดเร็วในการเข้าถึงบทเรียน และมีประสิทธิภาพมากกว่าการเรียนการสอนเพียงรูปแบบเดียว (เผ่งกมล เพชรเกลี้ยง, 2563) สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (2564) ได้กล่าวถึง ปัจจัยในการขับเคลื่อนที่สำคัญ ซึ่งจะนำพาการศึกษาของประเทศไทยไปสู่ห้องเรียนแห่งอนาคตไว้ ดังนี้

1. กระบวนทัศน์ต่อการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงไป (Flipped Learning Paradigm)

สังคมให้ความสำคัญต่อปัญญาบัตรและวุฒิการศึกษาลดลง เห็นความสำคัญของการผสมผสานการเรียนรู้ไปกับการใช้ชีวิต ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตพร้อมสร้างระบบเก็บหน่วยการเรียนรู้ ภาคธุรกิจจะเข้ามามีส่วนร่วมต่อวงการการเรียนรู้มากขึ้นเพื่อส่งเสริมการยกระดับผู้คนให้มีทักษะที่จำเป็นในอนาคต

2. บทบาทของครูผู้สอนจะเปลี่ยนแปลงไป (Goodbye Sage on the Stage)

บทบาทของครูจะไม่ได้เป็นผู้สอนและให้ความรู้เพียงอย่างเดียว แต่จะทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ผ่านการสร้างร่วมมือในชั้นเรียน และร่วมเรียนรู้ไปด้วยกัน นอกจากนี้การใช้ปัญญาประดิษฐ์ยังช่วยแบ่งเบาภาระของครูผู้สอนและเพิ่มประสิทธิภาพของการสอนได้มากยิ่งขึ้น ตั้งแต่การวางแผนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนรายบุคคล จนถึงการประเมินและวิเคราะห์ข้อมูลของผู้เรียนอย่างละเอียดแม่นยำ

3. Blended Plearning (*Plearning คือ การเล่นคำระหว่างคำว่า Play และคำว่า Learning Plearning = Play + Learning) การเรียนรู้เป็นรูปแบบผสมผสานระหว่างการใช้เทคโนโลยีสื่อสารทางไกลกับรูปแบบการเรียนในห้องเรียน การใช้เทคโนโลยีโลกเสมือนและความบันเทิงมาพัฒนาสื่อและวิธีการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนรู้มีความสุข สนุก และเข้าใจเนื้อหาได้มากยิ่งขึ้น รูปแบบการเรียนมีความยืดหยุ่นและส่งเสริมการเรียนรู้นอกห้องเรียนผ่านประสบการณ์ตรง โลกเปรียบเสมือนเป็นห้องเรียนของทุกคนผู้คนส่วนใหญ่มีมุมมองต่อการเรียนรู้ในเชิงบวกและรักที่จะเรียนรู้

4. การเรียนรู้ได้มีการออกแบบเฉพาะบุคคล (Learning Adaptability) ผู้เรียนได้เรียนตรงตามความสนใจและความถนัด ผู้เรียนสามารถเพิ่มความสามารถของสมองได้ด้วยเทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์และการแพทย์ ผู้เรียนจะรู้วิธีการเลือกเรียนสิ่งที่จำเป็นต้องรู้ท่ามกลางข้อมูลความรู้มากมาย มีทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการในอนาคต นอกจากนี้การเรียนรู้ยังมุ่งไปสู่การทำให้ผู้เรียนได้ค้นพบตนเองและเข้าใจความเป็นมนุษย์ รวมไปถึงการปลูกฝังศีลธรรมและจริยธรรมให้กับมนุษย์ในโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, 2564)

ปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญ (Key driving factors) เป็นสัญญาณการเปลี่ยนแปลงที่ชี้ให้เห็นถึงภาพแห่งอนาคตทางการศึกษาของประเทศไทยได้อย่างชัดเจน ผู้เรียนให้ความสำคัญกับการเรียนรู้แบบผสมผสานไปกับการใช้ชีวิต บทบาทของครูจะเปลี่ยนไป ผู้เรียนและผู้สอนจะร่วมเรียนรู้ไปด้วยกัน และใช้ปัญญาประดิษฐ์ช่วยแบ่งเบาภาระของครูผู้สอน ใช้เทคโนโลยีสื่อสารทางไกลกับการเรียนในห้องเรียน และส่งเสริมการเรียนรู้นอกห้องเรียนผ่านประสบการณ์ตรง ทำให้ผู้เรียนได้เรียนตรงตามความสนใจและความถนัดควบคู่ไปกับการปลูกฝังศีลธรรมและจริยธรรม

ฉากทัศน์ในอนาคต

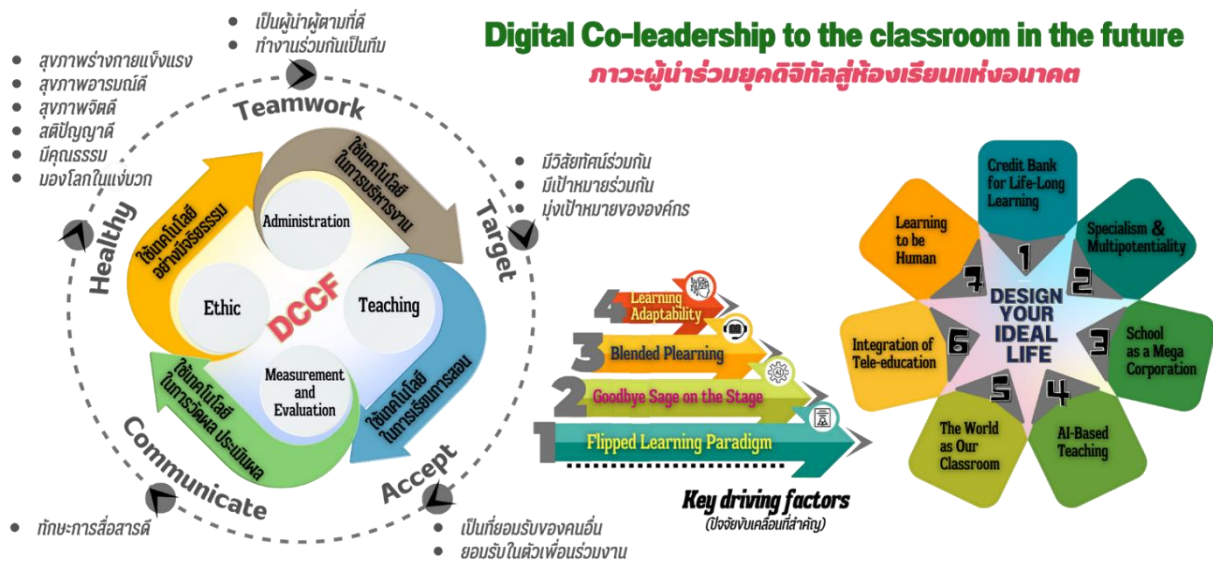
สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (2564) นำเสนอข้อมูลฉากทัศน์ด้านการศึกษาดังต่อไปนี้จนถึงปัจจุบัน โดยนำเสนอเป็นสถานการณ์พัฒนาการศึกษาที่ใช้เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและขับเคลื่อนการศึกษาให้มีคุณภาพมากขึ้น ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคมมากขึ้น ผู้เขียนได้สรุปและนำเสนอข้อมูลสถานการณ์การศึกษาแต่ละช่วงที่สอดคล้องกับบริบทและเทคโนโลยีเป็นตารางไว้ ดังนี้

สถานการณ์ (scenario)	บริบทของการศึกษา	ด้านเทคโนโลยี
1. Learning Decomposes	การเรียนรู้ไม่สามารถนำไปตอบโจทย์ในการดำเนินชีวิตได้ ไม่ได้เรียนตามสิ่งที่ตนเองสนใจ การเรียนรู้เป็นเรื่องที่ถูกจำกัด และไม่ได้ปรับปรุงหลักสูตรหรือองค์ความรู้ที่ได้รับต่อผู้เรียน เนื่องจากข้อจำกัดเรื่องแหล่งข้อมูลที่ทันสมัย การเข้าถึง คุณภาพของผู้สอน รวมถึงรูปแบบของการเรียน การสอน	ขาดการประยุกต์ใช้ทฤษฎีสำหรับการเรียนรู้ การเรียนเป็นรูปแบบที่อยู่ในห้องเรียนเป็นส่วนมาก ไม่มีการนำเทคโนโลยีมาช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจง่าย คนขาดการเข้าถึงการศึกษา เทคโนโลยีมีการจำกัดผู้ที่จะได้รับ
2. The Vicious Cycle Of Job Seekers	ผู้เรียนส่วนใหญ่รู้สึกกดดันกับการเรียนรู้ และเกิดการแข่งขันในวัยเรียน คุณภาพของการเรียนรู้ที่ได้รับส่วนมากยังขึ้นอยู่กับโอกาสและเศรษฐกิจทางสังคม	มีการนำเทคโนโลยี ด้านการศึกษามาใช้ในการเรียนรู้มากขึ้น เช่น แอปพลิเคชัน หรือการเรียนออนไลน์ แต่การเข้าถึงยัง

สถานการณ์ (scenario)	บริบทของการศึกษา	ด้านเทคโนโลยี
	มีการเพิ่มขึ้นของการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา แต่ยังไม่ทั่วถึงในสถาบันและองค์กรการศึกษาส่วนใหญ่ ให้ความสำคัญกับวุฒิการศึกษา และไม่เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตนอกห้องเรียน	เฉพาะคนบางกลุ่มเนื่องจากข้อจำกัดด้านการมีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และสัญญาณอินเทอร์เน็ตส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงข้อมูลความรู้ต่าง ๆ
3. Never – Ending Learning	การเรียนรู้เป็นเรื่องของคนทุกวัย สังคมมีรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต เรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้ง่ายและสนุกมากขึ้น เนื้อหาสอดคล้องกับทักษะแห่งอนาคต ครูและหน่วยงานพัฒนาบุคลากรทั้งภาครัฐและเอกชนมีหน้าที่ในการแนะนำการสอน ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข ได้เรียนในสิ่งที่รักและสนใจ มีหลักสูตรและแหล่งข้อมูลให้ศึกษาอย่างหลากหลาย มีทักษะเป็นที่ต้องการและตลาดงานรองรับ	มีการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ทั้งในแง่ของการเลือกหลักสูตรที่เหมาะสมต่อตัวผู้เรียน แต่ละบุคคลด้วย AI เทคโนโลยีการเรียนรู้ทางออนไลน์ ระบบบริหารจัดการโรงเรียนด้วยระบบออนไลน์ รวมถึงการนำเทคโนโลยี AR และ VR มาใช้ในการเรียนวิชาต่าง ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ กายวิภาคศาสตร์ เป็นต้น ทำให้ผู้เรียนทุกวัยสนุกกับการเรียนรู้ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้มากขึ้น
4. Design Your Ideal Life	ระบบการเรียนรู้ของประเทศเป็นระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank) ตลอดชีวิต มีเทคโนโลยีการวางแผนการเรียนรู้ผ่านปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) ร่วมกับผู้เรียนเป็นแผนรายบุคคล เพื่อการค้นพบตนเองและนำทักษะไปต่อยอดในการทำงานได้ตรงความสนใจและเกิดประโยชน์ต่อสังคมอย่างเต็มที่ มีเทคโนโลยีช่วยส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้ สังคมไม่มีการตัดสินจากวุฒิการศึกษา สื่อการเรียนรู้หลักสูตร และรูปแบบการเรียนรู้มีให้เลือกหลากหลาย ผู้เรียนรู้สึกสนุกกับการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมในเมืองเอื้อต่อการเรียนรู้ การเรียนเกิดได้ทุกสถานที่ ทุกเวลา สำหรับผู้คนทุกช่วงวัย	มีการนำเทคโนโลยีด้านการศึกษาและระบบสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank) สะสมหลักสูตรและทักษะที่เรียนตลอดชีวิต ผ่านการวิเคราะห์ความสนใจของแต่ละบุคคลด้วยปัญญาประดิษฐ์ ผู้เรียนสามารถ ร่วมออกแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของตนเองเพื่อการค้นพบตนเองและนำทักษะไปใช้ต่อยอดในการทำงานได้เต็มที่ ความก้าวหน้าทางการแพทย์และวิทยาศาสตร์ ทำให้เกิดเทคโนโลยีการเพิ่มความสามารถของสมองที่ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ จดจำ คิด และมีสติปัญญาดีขึ้น

ฉากทัศน์ทางด้านการศึกษ เปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีในการจัดการศึกษา พบว่า เทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงของยุคดิจิทัลมีส่วนสำคัญในการเปลี่ยนแปลง และขับเคลื่อนการศึกษาให้พัฒนาขึ้นในเชิงบวกมาตามลำดับในสถานการณ์ (scenario) ที่ 4 คือ Design Your Ideal Life เป็นสิ่งที่น่าจับตามองเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นการก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ เทคโนโลยีเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนการศึกษาให้เกิดการพัฒนาและมุ่งเน้นที่ตัวผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสุขในการเรียนรู้ตามที่ตนเองชื่นชอบ และสนใจ และที่สำคัญคือการศึกษาเป็นส่วนพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างแท้จริง

จึงกล่าวได้ว่า ภาวะผู้นำร่วมยุคดิจิทัลสู่ห้องเรียนแห่งอนาคต คือ คุณลักษณะของผู้ที่มีความสามารถทางด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงาน ผลักดันให้ครูใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล ควรใช้เทคโนโลยีอย่างมีคุณธรรมจริยธรรมรับผิดชอบต่อสังคมอันเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของผู้นำในยุคดิจิทัล ทั้งนี้ ผู้นำยุคดิจิทัลควรเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะที่เป็นบุคลิกภาพหรืออุปนิสัยที่มีกระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่นแบบทีม มีวิสัยทัศน์และเป้าหมายมุ่งสู่ความสำเร็จขององค์กร มีภาวะความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ยอมรับในตัวเพื่อนร่วมงานและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น มีทักษะการสื่อสารที่ดี มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง สุขภาพอารมณ์ดี สุขภาพจิตดี สติปัญญาดี มีคุณธรรม และมองโลกในแง่ดี ผู้นำร่วมยุคดิจิทัลจึงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาศึกษาสู่ห้องเรียนแห่งอนาคต รวมถึงคาดการณ์ภาพอนาคตของการเรียนรู้ในบริบทประเทศไทย นำเสนอต่อภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาระบบการศึกษา เพื่อให้ประชากรไทยมีความสามารถต่อการแข่งขันในระดับโลก สัญญาณการเปลี่ยนแปลงที่สะท้อนให้เห็นภาพการศึกษาในอนาคต ได้แก่ 1) Credit Bank for Life-Long Learning ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ไปใช้ต่อยอดทางการศึกษาและการทำงานได้ 2) Specialism Vs. Multipotentiality การรวบรวมข้อมูลขนาดใหญ่และใช้แอปพลิเคชันอัจฉริยะเพื่อรับความรู้ที่หลากหลาย 3) School as a Mega Corporation การศึกษาจะกลายเป็นส่วนหนึ่งของภาคเศรษฐกิจที่ใหญ่และเติบโตอย่างรวดเร็ว 4) AI-Based Teaching & Tutoring ปัญญาประดิษฐ์จะช่วยแบ่งเบาภาระในการสอนและเพิ่มประสิทธิภาพของการสอนให้ดีขึ้นและแม่นยำยิ่งขึ้น 5) The World as Our Classroom การเรียนรู้จากทุกที่อย่างไม่จำกัด ได้ประสบการณ์ตรงมากกว่าการท่องจำเนื้อหา 6) Integration of Tele-education การศึกษาทางไกล โรงเรียนเสมือนและโลกเสมือนช่วยส่งเสริมรูปแบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นในแง่ของสถานที่และเวลา 7) Learning to be Human การพัฒนาตนเองในด้านทักษะมนุษย์และทักษะสังคม ทั้งนี้ ในการพัฒนาการศึกษาสู่ห้องเรียนแห่งอนาคตยังต้องอาศัยปัจจัยในการขับเคลื่อนที่สำคัญอันได้แก่ 1) Flipped Learning Paradigm กระบวนทัศน์ต่อการเรียนรู้ ให้ความสำคัญกับการผสมผสานการเรียนรู้ไปกับการใช้ชีวิต 2) Goodbye Sage on the Stage เปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้สอนจากบรรยายเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน 3) Blended Plearning การใช้เทคโนโลยีโลกเสมือนพัฒนาสื่อและวิธีการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนรู้สึกมีความสุข สนุก และเข้าใจเนื้อหาได้มากยิ่งขึ้น 4) Learning Adaptability การออกแบบการเรียนรู้เฉพาะบุคคลตามความสนใจและความถนัดของตนเอง จากที่กล่าวมาข้างต้นล้วนเป็นสัญญาณบ่งชี้การเรียนรู้ในรูปแบบห้องเรียนแห่งอนาคตที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถออกแบบชีวิตในอุดมคติของตนเองได้ (Design Your Ideal Life) คณะผู้เขียนได้พัฒนาและสังเคราะห์จากการศึกษาค้นคว้า ตำรา งานวิจัย รวมถึงเอกสารต่าง ๆ เพื่อให้เห็นภาพของภาวะ ผู้นำร่วมยุคดิจิทัลสู่ห้องเรียนแห่งอนาคตไว้ตามแผนภาพที่ 2 ดังนี้

แผนภาพที่ 2 ภาวะผู้นำร่วมยุคดิจิทัลสู่ห้องเรียนอนาคต

ที่มา : พัฒนาและสังเคราะห์โดยคณะผู้เขียน

บทสรุป

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทั่วโลกต่างได้รับผลกระทบทุกด้าน รวมถึงประเทศไทยด้วย หนึ่งในผลกระทบนั้น คือ ผู้เรียนไม่ได้รับการศึกษาอย่างเต็มที่และส่งผลให้เกิดการศึกษาที่ไม่ต่อเนื่อง เมื่อเวลาผ่านไป มนุษย์เราสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ได้อย่างยอดเยี่ยม สังคม เศรษฐกิจ การศึกษา ต่างได้รับการฟื้นฟู พัฒนา และเกิดการปรับตัวที่เข้ากับสถานการณ์ในยุคปัจจุบัน เราเรียกยุคนี้ว่า ยุคดิจิทัล การศึกษาของประเทศไทย เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จากความร่วมมือของกลุ่มผู้นำที่มีทักษะการบริหารจัดการที่ดี มีความรู้ความสามารถ มีทักษะการตัดสินใจ มีจุดมุ่งหมาย วิสัยทัศน์ และเป้าหมายที่ชัดเจนร่วมกัน และเป็นผู้ที่ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ยอมรับ ผู้นำและผู้ตามที่ดี มีการสื่อสารดี มองโลกในแง่บวก มีสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุขภาวะทางด้านอารมณ์ที่ดี สิ่งสำคัญคือ เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยี เท้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก

ปัจจัยที่สำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ คือ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน ซึ่งในยุคปัจจุบันเป็นยุคของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการติดต่อสื่อสาร ใช้ในการพัฒนาการศึกษาของประเทศ เกิดการพัฒนานวัตกรรมอย่างหลากหลายและต่อเนื่อง ดังประเด็นที่คณะผู้เขียนได้นำเสนอข้อมูลทางสถิติที่สำคัญ 3 ประเด็น คือ 1) สัญญาณการเปลี่ยนแปลง 2) ปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญ และ 3) ฉากทัศน์ในอนาคต ซึ่งสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทั้ง 3 ประเด็นนี้ ได้เกิดขึ้นแล้วในโลกปัจจุบัน อาทิ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบออนไลน์ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีโลกเสมือน VR (Virtual Reality) และ AR (Augmented Reality) ในการจัดการเรียนการสอน การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) เข้ามาช่วยในการวางแผนการเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนได้ค้นพบตนเองและนำทักษะไปต่อยอดในการทำงานได้อย่างตรงตามความสามารถ ส่งผลให้สังคมได้รับประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ ผู้เรียนไม่ได้ยึดถือความรู้ผ่านใบปริญญาบัตร แต่ให้ความสำคัญกับการผสมผสานการเรียนรู้ไปกับการใช้ชีวิตจริง ทั้งนี้ สิ่งสำคัญในการที่จะขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยให้เกิดการพัฒนาอย่างก้าวหน้าและ

วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย

ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2565)

ต่อเนื่องนั้น จำต้องอาศัยกลุ่มของผู้นำตามแบบฉบับผู้นำในยุคดิจิทัลที่มีภาวะความพร้อมในการร่วมมือ ส่งเสริม สนับสนุน มีความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีและมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาการศึกษาาร่วมกัน จึงจะสามารถ นำพาผู้เรียนทุกคนก้าวเข้าสู่การเรียนในห้องเรียนแห่งอนาคตได้อย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

- กึ่งแก้ว ศรีสาธุการรัตน์. (2555). *ภาวะผู้นำ (Leadership)*. gotoknow: <https://www.gotoknow.org/posts/199694>.
- จินดา สรรพประสิทธิ์. (2563). *การพัฒนานวัตกรรมการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดทักษะภาวะผู้นำในอนาคต*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์). สาขาการบริหารการศึกษา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จินณวัตร ปะโคทั้ง. (2562). ผู้นำยุคดิจิทัล : กลยุทธ์การสื่อสารสู่ความสำเร็จ. *สมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย*, 1(2), 35-46.
- จุฑามาศ สิริวัฒนาโสภณ, และคณะ. (2560). การวิเคราะห์ชีวิตการทำงานของครูในยุคดิจิทัล, *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 12(4), 467-483.
- ชญาณิศ สาลีผล. (2565). *Metaverse: Into the Eduverse การศึกษาจะเปลี่ยนไปอย่างไร ในวันที่ Metaverse มาถึง*. <https://missiontothemoon.co/metaverse-education/>.
- เชษฐรัฐ กองรัตน์. (2565). ห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom): การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อพัฒนาผู้เรียนในยุคความปกติถัดไป (Next Normal). *วารสารราชพฤกษ์*, 20(2), 1-15.
- ธิตินันท์ ตรีศร และอนุชา กองพ่วง. (2562). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 21(1), 60-74.
- ธิตินันท์ สมบูรณ์. (2565). *Metaverse อนาคตการศึกษาข้ามพรมแดนการเรียนรู้ จากโลกจริงสู่โลกเสมือน*. <https://www.chula.ac.th/highlight/64690/>.
- ปณตนันท์ เกียรติประภากุล. (2561). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 (Leadership of School Administrators in Education 4.0)*. ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 11(2), 1994-2013.
- ประพิมพ์พา จรัสรัตนกุล. (2564). *ภาวะผู้นำร่วมจำเป็นอย่างไรในช่วงวิกฤติโควิด 19*. <https://www.psy.chula.ac.th/en/feature-articles/shared-leadership>.
- แฝงมกล เพชรเกลี้ยง. (2563). การเรียนรู้แบบผสมผสาน Blended Learning. *วารสารการจัดการทางการศึกษา ปฐมวัย*, 2(2), 67-79.
- พิชญ์วดี กิตติปัญญางาม. (2562). *คำนิยมหนังสือ สอนฟิน เรียนสนุก สไตล์ ฟินแลนด์ : Teach Like Finland*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บุ๊คสแคป.
- พีระ ดีเลิศ และ จันจิรา ดีเลิศ. (2565). ภาวะผู้นำกับการบริหารงานवेशระเบียนในยุคดิจิทัล. *วารสารวิทยาการ จัดการปริทัศน์*, 24(2), 147-155.

- ไพฑูรย์ สีนลรัตน์. (2558). บทบาทของครูในอนาคต: เตรียมผู้เรียนให้สอนตนเองได้ต่อไป. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*, 1(1), 1-8.
- นฤมล เพ็ญสิริวรรณ. (2561). ภาวะผู้นำกับการพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพสูงสุด. *วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*, 4(2), 117-125.
- ประพิมพ์า จรัสรัตนกุล. (2564). ภาวะผู้นำร่วมจำเป็นอย่างไรในช่วงวิกฤติโควิด 19.
<https://smarterlifebypsychology.com/2021/06/17/shared-leadership/>.
- ภราดร เขมะกนกและสุชาดา นันทะไชย. (2556). ภาวะผู้นำร่วม มิติใหม่ทางการศึกษาที่ควรพิจารณา.
http://eded.edu.ku.ac.th/V02/Flash/edu.Eke/Process_Doc /001/P03.pdf.
- รุ่งรัตน์ พลชัย. (2563). ภาวะผู้นำกับการบริหารในยุคดิจิทัล. *มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มจร. วิทยาเขตอีสาน*, 1(3), 53-62.
- วันชัย ราชวงศ์. (2562). ภาวะผู้นำสถานศึกษายุคดิจิทัล. *สมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย*, 1(4), 25-31.
- วิริยะ ฤชชัยพาณิชย์ และกมลรัตน์ จิมพาลี. (2559). ห้องเรียนแห่งอนาคตเปลี่ยนครูให้เป็นโค้ช. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2561). *การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภัทรศักดิ์ คำสามารถและคณะ. (2563). แนวทางการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัลดิสรชัน. *Journal of Modern Learning Development*, 5(3), 245-259.
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2564). *Futures and Beyond: Navigating Thailand toward 2030*.
<https://www.nia.or.th/FuturesandBeyond-Navigating-Thailand-toward-2030>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 - 2579*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- อรุณี ตระการไพโรจน์. (2561). ระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้สำหรับการศึกษตลอดชีวิตของประเทศไทย. *วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 13(2), 193-206.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2559). *การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล (School Management in Digital Era)*.
<https://www.truelookpanya.com/education/content/52232>.
- Sydney Pasarella. (n.d.). *9 Best skill to learn for the future*. https://www.goskills.com/Soft-Skills/Resources/Best-skills-to-learn-for-the-future?fbclid=IwAR1kO8CmsqH3gHj-Ep84S5zqnp3AcDujlvf3nQxf_tLI55ZhOdyEATzVNil.
- Timothy D. Walker. (2019). *Teach Like Finland*. 1 st ed. Bangkok: Bookscape.

รายละเอียดสำหรับผู้เขียนในการส่งบทความ / รายงานวิจัยเพื่อลงตีพิมพ์ใน “วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย”

วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย เป็นวารสารของศูนย์กฎหมายการแพทย์ สาธารณสุข สิ่งแวดล้อม และวิทยาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้ผลงานวิจัย บทความวิชาการ และเพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในทางวิชาการ

คำแนะนำสำหรับผู้สนใจส่งบทความมาลงวารสาร

- ส่งต้นฉบับผลงานที่สรุปแล้วจำนวนไม่เกิน 15 หน้า จำนวน 3 ชุด พร้อมเขียนชื่อและเบอร์ติดต่อกลับ
- ทางศูนย์ฯ จะส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจและจะติดต่อผู้เขียนในกรณีแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ Peer Review เพื่อให้ทางผู้เขียนนำไปดำเนินการแก้ไข เมื่อแก้ไขเสร็จตามที่ประเมินจาก Peer Review ให้นำต้นฉบับที่แก้ไขมาส่งพร้อมไฟล์

• การเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ (ไม่เกิน 15 หน้า)

- 1.ชื่อเรื่อง (Title) ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 2.ชื่อผู้พิมพ์และสังกัด (Author & by-line) เขียน ชื่อ นามสกุล ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ในกรณีที่ผู้พิมพ์หลายคนให้เรียงชื่อตามลำดับความสำคัญที่แต่ละคนมีส่วนร่วมในงานวิจัยนั้นโดยใช้เครื่องหมาย * , ** ,*** ทำเชิงอรรถท้ายหน้า (footnote) ระบุตำแหน่งทางวิชาการ ชื่อสถานที่ทำงานหรือหน่วยงานและสถาบันของผู้เขียนที่เป็นปัจจุบัน
- 3.บทนำ (Introduction) ให้ข้อมูลข้อสนเทศและประเด็นสำคัญทางวิชาการรวมทั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยนั้น
- 4.หลักและคำอธิบายที่ผสมผสานกับข้อวิจารณ์โดยประกอบด้วยประเด็นย่อยหรือหัวข้อย่อยและคำอธิบายที่ผสมผสานกับข้อวิจารณ์หรือข้อเสนอแนะที่ก่อให้เกิดแนวคิดใหม่
- 5.สรุป (Conclusion)
- 6.การจัดทำเชิงอรรถและบรรณานุกรม (References) อ้างอิงโดยใช้ระบบแบบ APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 (ไม่ควรเกิน 20 เล่ม)

• การเตรียมฉบับต้นฉบับ (Original article) รายงานวิจัย (สรุปไม่เกิน 15 หน้า)

- 1.ชื่อเรื่อง (Title) ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 2.ชื่อผู้พิมพ์และสังกัด (Author & by-line) เขียน ชื่อ นามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ในกรณีที่ผู้พิมพ์หลายคนให้เรียงชื่อตามลำดับความสำคัญที่แต่ละคนมีส่วนร่วมในงานวิจัยนั้นโดยใช้เครื่องหมาย * , ** ,*** ทำเชิงอรรถท้ายหน้า (footnote) ระบุตำแหน่งทางวิชาการ ชื่อสถานที่ทำงานหรือหน่วยงานและสถาบันของผู้เขียนที่เป็นปัจจุบัน
- 3.บทคัดย่อ (Abstract) มีทั้งฉบับภาษาไทยและอังกฤษต้องเป็นความเรียงย่อหน้าเดียวมีความสมบูรณ์ครบถ้วน โดยมีสาระสังเขปประกอบด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีดำเนินการวิจัย (การเก็บข้อมูล/ กลุ่มตัวอย่าง/ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย/การวิเคราะห์ผล) (Materials and Methods) และสรุปผล (Results Conclusion) จำนวนไม่เกิน 300 คำ
- 4.คำสำคัญ (Keyword) เขียนเป็นคำ หรือวลี ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ จำนวน 3 คำ
- 5.บทนำ (Introduction) ให้ข้อมูลข้อสนเทศและประเด็นสำคัญทางวิชาการรวมทั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยนั้น
- 6.วิธีดำเนินการวิจัย (Materials and methods) กล่าวถึงการออกแบบกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ทางสถิติโดยเรียงเรียงตามขั้นตอน
- 7.ผลการวิจัย (Result) รายงานและอธิบายผลที่สำคัญที่เป็นจริงอาจมีตารางและภาพประกอบไม่เกิน 4 ตารางหรือภาพไม่ซ้ำซ้อนกับคำบรรยาย

8.อภิปรายผล (Discussion) นำประเด็นที่สำคัญเป็นจริงของผลการวิจัยมาศึกษาอธิบายเรียงตามลำดับที่เสนอในผลว่าเหมือนหรือต่างจากผลการศึกษาของผู้อื่นอย่างไรโดยมีหลักฐานอ้างอิงที่น่าเชื่อถือ การนำผลมาประยุกต์ใช้รวมทั้งข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

9.การจัดทำเชิงอรรถและบรรณานุกรม อ้างอิงโดยใช้ระบบแบบ APA โดยอ้างอิงไม่ควรเกิน 20 เล่ม)

9.1) บรรณานุกรมหนังสือภาษาไทย

ชื่อ / ชื่อสกุล. // (ปีที่พิมพ์). // ชื่อเรื่อง. // ครั้งที่พิมพ์. // เมืองที่พิมพ์ / : ผู้รับผิดชอบการพิมพ์.

ตัวอย่าง การอ้างอิงในเนื้อหา : (กิตติกร มีทรัพย์,2544 : 10)

กิตติกร มีทรัพย์.(2544). *จิตวิทยาการเลี้ยงดูเด็ก*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ชูริการพิมพ์.

9.2) บรรณานุกรมหนังสือภาษาอังกฤษ

ชื่อสกุล/อักษรย่อชื่อต้น / อักษรย่อชื่อกลาง(ถ้ามี). // (ปีที่พิมพ์). // ชื่อเรื่อง. // ครั้งที่พิมพ์. //

เมืองที่พิมพ์ / : ผู้รับผิดชอบในการพิมพ์.

ตัวอย่าง การอ้างอิงในเนื้อหา : (Hartley,1989 : 97-153)

Hartley, E.K. (1989). *Childhood and Society*. 2 nd ed. New York : MC Graw -Hill.

9.3) บรรณานุกรมวิทยานิพนธ์

ชื่อผู้เขียน. // (ปีที่พิมพ์). // ชื่อเรื่อง. // ระดับวิทยานิพนธ์, / ชื่อสาขา / คณะ // ชื่อมหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง การอ้างอิงในเนื้อหา : (ภัครพร กอบพังตน,2540 : 54-69)

ภัครพร กอบพังตน. (2540). *การประเมินคุณภาพการพยาบาลผู้คลอดปกติในโรงพยาบาลนครพิงค์ จังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต), สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

9.4) บรรณานุกรมบทความจากหนังสือ

ชื่อผู้เขียน. // (ปีที่พิมพ์). // ชื่อบทความ. // ใน / ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ)(ถ้ามี). //

ชื่อหนังสือ. // (หน้า / เลขหน้า), // เมือง / , / ผู้รับผิดชอบในการพิมพ์.

ตัวอย่าง การอ้างอิงในเนื้อหา : (สมจิต หนูเจริญกุล และประคอง อินทรสมบัติ,2536 : 749-781)

สมจิต หนูเจริญกุล และประคอง อินทรสมบัติ. (2536). การประเมินผลการพยาบาล ในมยุรา กาญจนางกูร (บรรณาธิการ). *เอกสารการสอนชุดวิชาอนามัยและกระบวนการพยาบาล หน่วยที่ 8 - 15*, (หน้า 749- 781), กรุงเทพฯ , โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

9.5) บรรณานุกรมบทความจากวารสาร

ชื่อผู้เขียน. // (ปีที่พิมพ์). // ชื่อบทความ. // ชื่อวารสาร, / เลขของปีที่(เลขของฉบับที่), //เลขหน้า.

ตัวอย่าง การอ้างอิงในเนื้อหา : (วิทยาคม ยาพิศาล,2547 : 142 - 153)

วิทยาคม ยาพิศาล. (2547). การพัฒนาคุณภาพระบบงานศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์เชียงใหม่ตาม แนวทางการตรวจติดตามทางวิชาการและระบบคุณภาพ. *กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์*, 46(3), 142 - 153.

9.6) บรรณานุกรมจากเว็บไซต์

ชื่อผู้เขียน. // (ปีที่พิมพ์). // ชื่อเรื่อง. // ชื่อเว็บไซต์ : URL

ตัวอย่าง การอ้างอิงในเนื้อหา : (Lynch T,1996.) ถ้าไม่มีชื่อผู้แต่งให้ใส่ชื่อเรื่องหรือดูจากเว็บว่าใครเป็นเจ้าของ

Lynch, T. (1996). *DS9 trials and tribble-ations review*. <http://www.bradley.edu/psiphi/DS9/ep/503r>.

คณะกรรมการบริหารสโมสรมสอปาวชราวุธานุสรณ

นายวายุ พยัคฆนตร

นางวรรณภา พรหมถาวร

นายสายัณห์ สันทด

นายเดช วรเจริญศรี

นางวรรณภา กล่อมเกลี้ยง

นางสาวสุคนธา อรุณภู

นายปยุต มารยาทตร

นายอรุณ แสนคำ

๑. รศ.ดร.เชษฐ รัชดาพรรณาธิกุล

๒. ผศ.ว่าที่ร้อยตรี ดร.ธนภณ นิธิเชาวกุล

๓. นายพรเทพ คล้ายพอดำ

๔. นายอนุวัฒน์ ราชนิกุล

๕. นายนาวี โชคชัยกุล

๖. นายนครเศรษฐ์ ปาละสิงห์

๗. นายอชิษนัน สิงหตระกูล

๘. นายจักรพงษ์ ทัพพปริญา

๙. นายสรภพ แต้วสุวรรณ

ที่ปรึกษา

ที่ปรึกษา

ที่ปรึกษา

ที่ปรึกษา

ที่ปรึกษา

ที่ปรึกษา

ที่ปรึกษา

ที่ปรึกษา

นายกสโมสรมสอปาวชราวุธานุสรณ

อุปนายกสโมสรมสอปาวชราวุธานุสรณ

ประธานฝ่ายฝึกอบรม

ประธานฝ่ายประชาสัมพันธ์

ประธานฝ่ายปฐมฤกษ์

ประธานฝ่ายพัสดุ

นายทะเบียน

เหรัญญิก

เลขาธิการสโมสรมสอปาวชราวุธานุสรณ

สโมสรเสือป่าวชิราวุธานุสรณ์
38 ถ.วัดโพธิ์ไพโรจน์ ต.โพธาราม
อ.โพธาราม จ.ราชบุรี 70120

วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย

ISSN 1686-9443

9 771686 944827 >